T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İZMİT İÇKALE KENTSEL SİT ALANI MİMARİ ANALİZİ VE KORUMA ÖNERİLERİ

MELTEM KOYUNCU

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

GEBZE
2021

T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İZMİT İÇKALE KENTSEL SİT ALANI MİMARİ ANALİZİ VE KORUMA ÖNERİLERİ

MELTEM KOYUNCU

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

DANIŞMANI
DR. ÖĞR.ÜYESİ MİNE TOPÇUBAŞI

GEBZE
2021

T.R.

GEBZE TECHNICAL UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

HİSTORİC PROSERVATİON OF İZMİT İÇKALE AND URBAN CONSERVATİON PROJECT

MELTEM KOYUNCU

A THESIS SUBMITTED FOR THE DEGREE OF

MASTER OF SCIENCE

DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

THESIS SUPERVISOR

ASSIST. PROF. DR. MİNE TOPÇUBAŞI

GEBZE

2021

GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	**YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU**

GTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 08/07/2021 tarih ve 2021/32 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 26/10/2021 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Meltem Koyuncu'nun tez çalışması Mimarlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE
(TEZ DANIŞMANI) : Dr. Öğr. Üyesi Mine Topçubaşı

ÜYE : Prof Dr. Elif Özlem Oral Aydın

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Alidost Ertuğrul

ONAY

Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
…..…/…..…/..…… tarih ve ……/…….. sayılı kararı.

ÖZET

Çok katmanlı bir kent olan İzmit'te ilk yerleşim, İçkale ve çevresinde oluşmuştur. Yerleşim zamanla kent yamaçlarına yayılarak, kale içinde geleneksel doku oluşturmuştur. Kent, hızlı kentleşme ve göç nedeniyle dönüşüm geçirmiştir. Geleneksel yapıların bir kısmı harabe durumdadır. Ayakta kalan yapılar ise fiziksel ve çevresel faktörler nedeniyle özgünlüğünü kaybetme tehlikesi altındadır. Bu nedenle çalışma konusu olarak, 'İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı' seçilmiştir. Çalışma kapsamında, sit alanı ve çevresinde bulunan arkeolojik ve doğal sit alanları incelenmiştir. 133 adet geleneksel yapıdan ayakta kalmış olan 103 adet yapıda mevcut durum analizleri yapılmıştır. Ardından Çukurçeşme sokak aksında rölöve ve öneri sokak siluet çizimleri yapılmıştır. Alandaki koruma sorunları belirlenmiş ve koruma önerileri getirilmiştir.

Çalışmada birinci bölümde tezin amaç, kapsam ve yöntemi anlatılmıştır. İkinci bölümde; alanın tarihi, sosyokültürel ve ekonomik yapısı, yerleşimi, sokak dokusu, sit alanları ve anıtsal yapıları anlatılmıştır. Üçüncü bölümde; konutların mimari özellikleri anlatılmıştır. Dördüncü bölümde koruma çalışmaları anlatılmıştır. Beşinci bölümde; mevcut durum analizleri ve sentezler anlatılmıştır. Altıncı bölümde; koruma sorunları anlatılmıştır. Yedinci bölümde koruma önerileri anlatılmıştır. Sonuç ve değerlendirme bölümünde; mevcut durum analizleri, sentezler, rölöve ve öneri sokak siluet çizimleri, koruma sorunları ve önerileri değerlendirilerek tartışılmıştır. Çalışma kapsamında alanda yapılan tespit ve önerilerin; alanda yapılacak uygulamalarda yol gösterici bir kaynak olması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İçkale, kentsel, arkeolojik, sit, geleneksel, koruma.

SUMMARY

The first settlement in Izmit, which is a multi-layered city, has been formed in and around İçkale. The settlement has spread to the city slopes over time, creating a traditional texture within the castle. The city has been transformed due to rapid urbanization and migration. Some of the traditional buildings are in ruins. The surviving structures are in danger of losing their originality due to physical and environmental factors. For this reason, 'İçkale and Its Surrounding Urban Protected Area' has been chosen as the subject of the study. Within the scope of the study, the archaeological and natural sites in and around the protected area were examined. The current situation analyzes were carried out in 103 buildings, which have survived from 133 traditional buildings. Then, survey and proposal street silhouette drawings were made on Çukurçeşme street axis. Conservation problems in the area were determined and conservation recommendations were made.

In the first part of the study, the aim, scope and method of the thesis are explained. In the second part; the historical, socio-cultural and economic structure of the area, its settlement, street texture, protected areas and monumental structures are explained. In the third part; the architectural features of the houses are defined. In the fourth chapter, conservation studies are presented. In the fifth section; current situation analyses and syntheses are explained. In the sixth section; protection issues are expressed. In the seventh chapter, protection recommendations are suggested. In the conclusion and evaluation section; current situation analyses, syntheses, relievo and proposal street silhouette drawings, conservation problems and suggestions are evaluated and discussed. Within the scope of the study, the findings and suggestions made in the field are aimed to be a guiding resource for the future applications.

Keywords: İçkale, urban, archaeological, site, traditional, conservation.

TEŞEKKÜR

Başta, yüksek lisans eğitimimde ve akademik hayatımda desteğini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyip bilgisi ile bu çalışmanın oluşmasının yolunu açan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mine TOPÇUBAŞI'na ve göstermiş olduğu desteklerinden dolayı sevgili annem Yasemin KAYA ve babam Ömer KOYUNCU'ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	v
SUMMARY	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
TABLOLAR DİZİNİ	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Amacı	1
1.2. Tezin Kapsam ve Yöntemi	2
2. İÇKALE VE ÇEVRESİ GENEL ÖZELLİKLERİ	10
2.1. Tarihi Gelişimi	10
2.2. Sosyokültürel ve Ekonomik Yapısı	12
2.3. Yerleşim Özellikleri	14
2.4. Geleneksel Sokak Dokusu	17
2.5. Sit Alanları	22
2.5.1. İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı	23
2.5.2. I.ve III. Derece Arkeolojik Sit ve II. Derece Doğal Sit Alanı	24
2.6. Anıtsal Yapılar	25
2.6.1. Dışkale	25
2.6.2 İçkale	27
2.6.3. Cami, Mescid Hamam ve Çeşmeler	30
2.6.4. Sivil Mimarlık Örneği Yapılar	39
3. İÇKALE VE ÇEVRESİ GELENEKSEL KONUTLARIN MİMARİ ÖZELLİKLERİ	49
4. KORUMA ÇALIŞMALARI	61
4.1. Kaip Çalışmaları	61
4.2. Alan Ölçeğinde Koruma Çalışmaları	61

4.3. Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Çalışmaları 66
5. İÇKALE KENTSEL SİT ALANI MEVCUT DURUM ANALİZLERİ 69
5.1. Tescil Durumu Analizi 69
5.2. Dolu Boş Analizi 71
5.3. Malzeme Analizi 72
5.4 Yapım Tekniği Analizi 74
5.5. Strüktürel Durum Analizi 75
5.6. Korunmuşluk Analizi 77
5.7. Kullanım Durumu Analizi 79
5.8. Mülkiyet Analizi 80
5.9. Güncel İşlev Analizi 82
5.10. Özgün İşlev Analizi 83
5.11. Kat Analizi 85
5.12. Tarihi Değerlik Analizi 87
5.13. Yeşil Alan Analizi 88
5.14. Ulaşım Analizi 89
5.15. Gzft Analizi 90
5.15.1. Güçlü ve Zayıf Yönler 91
5.15.2. Fırsatlar ve Tehditler 92
5.16. Sentez 92
6. KORUMA SORUNLARI 96
7. KORUMA ÖNERİLERİ 99
7.1. Kaip Çalışmaları ve Değerlendirme Önerileri 99
7.2. Alan Ölçeğinde Koruma Önerileri 105
7.2.1. Ulaşım Önerileri 106
7.2.2. Kat Sayısı Önerileri 107
7.2.3. İşlev Önerileri 109
7.3. Sokak Sağlıklaştırma Önerileri 121
7.3.1. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephe Silueti 1 129
7.3.2. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephe Silueti 2 130
7.3.3. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephe Silueti 3 132
7.3.4. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephe Silueti 4 133
7.3.5. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephe Silueti 5 134

7.3.6. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephe Silueti 6 135
7.3.7. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephe Silueti 7 136
7.3.8. Çukurçeşme Sokak Batı Cephe Silueti 1 144
7.3.9. Çukurçeşme Sokak Batı Cephe Silueti 2 144
7.3.10. Çukurçeşme Sokak Batı Cephe Silueti 3 145
7.3.11. Çukurçeşme Sokak Batı Cephe Silueti 4 146
7.3.12. Çukurçeşme Sokak Batı Cephe Silueti 5 146
7.3.13. Çukurçeşme Sokak Batı Cephe Silueti 6 147
7.3.14. Çukurçeşme Sokak Batı Cephe Silueti 7 148
8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 156

KAYNAKLAR 160
ÖZGEÇMİŞ 164
EKLER 165
DİĞER EKLER (CD) 169

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler ve Kısaltmalar		**Açıklamalar**
yy.	:	Yüzyıl
GZFT	:	Güçlü, Zayıf, Fırsat, Tehdit
İZEYAP	:	İzmit Evlerini Yaşatma Projesi
KAİP	:	Koruma Amaçlı İmar Planı
KİHMED	:	Kocaeli İmam Hatip Mezunları Derneği
KKTVKK	:	Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
M.Ö.	:	Milattan Önce

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No:		Sayfa
2.1:	Bithynia ve Nikomedeia'nın konumu.	11
2.2:	1745 yılında İzmit ve İznik'e yapılmış bir gezinin öyküsü.	12
2.3:	İzmit nüfusu yıllara göre artış grafiği.	13
2.4:	Akçakoca, Hacıhasan, Veliahmet ve Orhan Mahallelerinin İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki sınırları, 2021.	14
2.5:	Nikomedeia'nın topografik haritası.	15
2.6:	1914 yılında İzmit'teki mahalle sınırları.	16
2.7:	Peyssonel'in 1745 yılındaki İzmit gravürü.	16
2.8:	1910 yılına ait İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı görünüşü	17
2.9:	İzmit sahilinden İzmit'in yamaçlarındaki tarihi yerleşimin görünüşü.	17
2.10:	Geleneksel sokakların İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki sınırları.	18
2.11:	Kapanca Sokak görseli, 2021.	19
2.12:	Çukurçeşme Sokak görseli, 2021.	20
2.13:	Meteer Sokak görseli, 2021.	20
2.14:	Alacamescid Sokak görseli, 2021.	21
2.15:	Orhan Caddesi görseli, 2021.	21
2.16:	Sırrıpaşa Caddesi görseli, 2021.	22
2.17:	İçkale ve Çevresi Sit Alanları sınırları haritası, 2021.	23
2.18:	Antik çağda Nikomedeia şehri.	26
2.19:	İzmit İçkale ve Dışkale sınırları.	26
2.20:	Nikomedeia Surları ve kalesi haritası.	27
2.21:	İzmit İçkale sur ve burçları.	28
2.22:	Roma dönemi duvar örgü tekniği.	29
2.23:	Çimento harçlı moloz taş örgülü istinat duvarı, 2021.	29
2.24:	Osmanlı döneminde 16 numaralı burç (Kara Burç) ve çevresi.	30
2.25:	Orhan Cami, 2021.	31
2.26:	Akçakoca Cami, 2021.	31
2.27:	Alacamescid Cami, 2021.	32
2.28:	Zıbıncı Mescidi, 2021.	32

2.29: Portakal Mescidi, 2021. 33
2.30: Yumurtacı Mescidi, 2021. 33
2.31: Süleymanpaşa Hamamı, 2021. 34
2.32: Yeni Hamam, 2021. 35
2.33: İzmit Sarnıcı restorasyon sonrası, 2021. 35
2.34: Zeliha Kadın çeşmesi, 2021. 36
2.35: Yumurtacı çeşmesi, 2021. 36
2.36: Topçu Çeşmesi, 2021. 37
2.37: 401 ada 4 parselde bulunan çeşme, 2021. 37
2.38: Ali Ağa çeşmesi, 2021. 38
2.39: Nymphaion çeşmesi, 2021. 39
2.40: Tüysüz çeşmesi, 2021. 39
2.41: Elbeyoğlu Konağı, 2021. 40
2.42: Basın Müzesi, 2021. 41
2.43: Saatçi Ali Efendi Konağı, 2021. 41
2.44: Tarih Koridoru Derneği, 2021. 42
2.45: Sirkeci Hafız Konağı, 2021. 43
2.46: Yılmazlar Evi, 2021. 43
2.47: Yeşil Konak, 2021. 44
2.48: Butik Otel, 2021. 45
2.49: Küçük Köşk, 2021. 45
2.50: Sırrı Paşa Konağı, 2021. 46
2.51: Eski Kilise, 2021. 47
2.52: Yeni Turan Anaokulu, 2021. 47
2.53: Redif Müzesi, 2021. 48
2.54: Kasrı Hümayun, 2021. 48
3.1: Sadece sokağa dayalı 190/1 numaralı yapı, 2021. 50
3.2: Yığma taş+ahşap karkas sistemli 190/1 numaralı yapı, 2021. 51
3.3: Ahşap karkas sistemli 189/15 numaralı yapı, 2021. 52
3.4: Ahşap+taş malzemeli 190/1 numaralı yapı, 2021. 53
3.5: Ahşap+taş malzemeli 190/1 numaralı yapı, 2021. 53
3.6: Bodrum+zemin+1 katlı 189/18 numaralı yapı, 2021. 54
3.7: Hem sokak hem bahçeden iki girişli 190/9,10 numaralı yapı, 2021. 54

3.8: Çıkmalı ve eli böğründeli 391/6 numaralı yapı, 2021. 55
3.9: Balkonlu 378/26 numaralı yapı, 2021. 55
3.10: Giyotin pencereli 400/8 numaralı yapı, 2021. 57
3.11: Giyotin pencereli 398/10 numaralı yapı, 2021. 57
3.12: Çift kanatlı ve ahşap kapılı 189/23 numaralı yapı, 2021. 59
3.13: Kırma çatılı ve dar saçaklı 387/2 numaralı yapı, 2021. 60
3.14: Beşik çatılı 371/3 numaralı yapı, 2021. 60
4.1: Tarih koridoru projesi birinci tur güzergahı, 2018. 63
4.2: Tarih koridoru projesi ikinci tur güzergahı, 2018. 64
4.3: Tarih koridoru projesi üçüncü tur güzergahı, 2018. 65
4.4: Tarih koridoru proje haritası, 2018. 66
4.5: Nikomedeia Antik Tiyatrosu restitüsyon çizimi sınırları. 68
5.1: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı tescil durumu analizi, 2021. 70
5.2: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı dolu boş analizi, 2021. 71
5.3: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı malzeme analizi, 2021. 73
5.4: Malzeme analizi grafiği, 2021. 73
5.5: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı yapım tekniği analizi, 2021. 74
5.6: Yapım tekniği analizi grafiği, 2021. 74
5.7: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı strüktürel durum analizi, 2021. 76
5.8: Strüktürel durum analizi grafiği, 2021. 76
5.9: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı korunmuşluk durumu analizi, 2021. 78
5.10: Korunmuşluk durumu analizi grafiği, 2021. 78
5.11: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı kullanım durumu analizi, 2021. 79
5.12: Kullanım durumu analizi grafiği, 2021. 79
5.13: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı mülkiyet analizi, 2021. 81
5.14: Mülkiyet durumu analizi grafiği, 2021. 81
5.15: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı güncel işlev analizi, 2021. 82
5.16: Güncel işlev analizi grafiği, 2021. 82
5.17: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı özgün işlev analizi, 2021. 84
5.18: Özgün işlev analizi grafiği, 2021. 84
5.19: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı kat analizi, 2021. 86
5.20: Kat analizi grafiği, 2021. 86
5.21: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı tarihi değerlik analizi, 2021. 87

5.22: Tarihi değerlik analizi grafiği, 2021. 87
5.23: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı yeşil alan analizi, 2021. 88
5.24: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı ulaşım analizi, 2021. 90
5.25: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı sentez 1, 2021. 94
5.26: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı sentez 2, 2021. 95
7.1: Ulaşım öneri paftası, 2021. 107
7.2: Kat sayısı öneri paftası, 2021. 109
7.3: İşlev öneri paftası, 2021. 111
7.4: İçkale Kentsel Sit Alanı seyir alanı ve teleferik bölgesi tasarımı vaziyet planı, 2021. 112
7.5: İçkale Kentsel Sit Alanı seyir alanı ve teleferik bölgesi tasarımı sokak kesiti, 2021. 112
7.6: İçkale Kentsel Sit Alanı teleferik hattı başlangıç noktası tasarımı vaziyet planı, 2021. 113
7.7: İçkale Kentsel Sit Alanı arkeolojik kazı sergi ve kamp alanı tasarımı vaziyet planı, 2021. 114
7.8: İçkale Kentsel Sit Alanı hobi bahçesi ve otobüs otopark alanı tasarımı vaziyet planı, 2021. 115
7.9 İçkale Kentsel Sit Alanı satış ve piknik alanı tasarımı vaziyet planı, 2021. 116
7.10: İçkale Kentsel Sit Alanı satış ve piknik alanı tasarımı vaziyet planı, 2021. 116
7.11: İçkale Kentsel Sit Alanı geleneksel yapıların minyatür sergisi tasarımı vaziyet planı, 2021. 117
7.12: İçkale Kentsel Sit Alanı geleneksel yapıların minyatür sergisi tasarımı sokak kesiti, 2021. 117
7.13: İçkale Kentsel Sit Alanı çocuk oyun alanı tasarımı vaziyet planı, 2021. 118
7.14: İçkale Kentsel Sit Alanı çocuk oyun alanı tasarımı sokak kesiti, 2021. 118
7.15: İçkale Kentsel Sit Alanı oyun sokağı tasarımı vaziyet planı, 2021. 119
7.16: İçkale Kentsel Sit Alanı oyun sokağı tasarımı sokak kesiti, 2021. 119
7.17: İçkale Kentsel Sit Alanı kitap sokağı tasarımı vaziyet planı, 2021. 120
7.18: İçkale Kentsel Sit Alanı kitap sokağı tasarımı sokak kesiti, 2021. 120
7.19: Mevcut durum ve öneri siluet lejantları. 121

7.20: Ahşap modüllü pencere ve balkon korkuluk tasarımı. 122
7.21: Ahşap kaplamalı çift ve tek kanatlı giriş kapısı tasarımı. 122
7.22: Ahşap kaplamalı oturma birimi tasarımı. 123
7.23: Ahşap kaplamalı aydınlatma birimi tasarımı. 123
7.24: Ahşap kaplama ve taş birleşimi duvar tasarımı. 123
7.25: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 1, 2021. 124
7.26: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 1, 2021. 124
7.27: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 2, 2021. 125
7.28: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 2, 2021. 125
7.29: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 3, 2021. 126
7.30: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 3, 2021. 126
7.31: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 4, 2021. 127
7.32: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 4, 2021. 127
7.33: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 5, 2021. 128
7.34: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 5, 2021. 128
7.35: Çukurçeşme Sokak Doğu cephesi silueti 1, 2021. 137
7.36: Çukurçeşme Sokak Doğu cephesi silueti 2 2021. 138
7.37: Çukurçeşme Sokak Doğu cephesi silueti 3, 2021. 139
7.38: Çukurçeşme Sokak Doğu cephesi silueti 4, 2021. 140
7.39: Çukurçeşme Sokak Doğu cephesi silueti 5, 2021. 141
7.40: Çukurçeşme Sokak Doğu cephesi silueti 6, 2021. 142
7.41: Çukurçeşme Sokak Doğu cephesi silueti 7, 2021. 143
7.42: Çukurçeşme Sokak Batı cephesi silueti 1, 2021. 149
7.43: Çukurçeşme Sokak Batı cephesi silueti 2, 2021. 150
7.44: Çukurçeşme Sokak Batı cephesi silueti 3, 2021. 151
7.45: Çukurçeşme Sokak Batı cephesi silueti 4, 2021. 152
7.46: Çukurçeşme Sokak Batı cephesi silueti 5, 2021. 153
7.47: Çukurçeşme Sokak Batı cephesi silueti 6, 2021. 154
7.48: Çukurçeşme Sokak Batı cephesi silueti 7, 2021. 155

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No:		Sayfa
3.1:	İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların parsele göre konum tipolojisi, 2021.	50
3.2:	İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların yapım sistemi tipolojisi, 2021.	51
3.3:	İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların cephe malzemesi tipolojisi, 2021.	52
3.4:	İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların pencere tipolojisi, 2021.	56
3.5:	İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların giriş kapısı tipolojisi, 2021.	58
3.6:	İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların çatı örtüsü tipolojisi, 2021.	59

1. GİRİŞ

Kocaeli ilinin merkez ilçesi olan İzmit; kara, deniz ve demiryolu kavşağında yer alması sebebiyle Anadolu ve İstanbul arasında bağlayıcı özellik taşımaktadır. Coğrafi konumu nedeniyle ticaret ve sanayi merkezi haline gelen İzmit, kıyı kenti olması sebebiyle göç almakta ve büyüyen kent özelliği taşımaktadır. Tarih boyunca İzmit, coğrafi konumu ve taşıdığı nitelikler nedeniyle farklı medeniyetlerin yerleşim bölgesi olmuştur. Arkaik ve Klasik Dönem, Helenistik Dönem, Roma Dönemi ve Bizans Dönemi gibi antik dönemler geçiren İzmit daha sonrasında; Anadolu Selçuklu Dönemi, Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi gibi Türk dönemleri geçirerek çok katmanlı kent oluşmasına neden olmuştur. Antik dönemde Nikomedeia olarak başkent özelliği taşıyan İzmit, farklı medeniyetlere ev sahipliği yaptığı için cami, mescid, hamam, çeşme, geleneksel sokak dokusu ve geleneksel konutları ile özgün bir yerleşim özelliği taşımaktadır.

Zaman içinde geçirdiği depremler ve sonrasında tekrar kurulan kent dokusu, bu nedenle günümüzde bütün uygarlıkların izlerini taşımamaktadır. Yeni kentler kuruldukça eski kentler toprak altında kalmış böylece çok katmanlı kent haline gelmiştir. Günümüzde bu antik kentin çoğu toprak altında kalmış ve arkeolojik kazılar sayesinde zamanla ortaya çıkarılmaktadır. Hem arkeolojik, hem doğal, hem kentsel sit özelliği taşıyan ve Eski İzmit olarak bilinen bu alan çalışma alanı olarak seçilmiştir. Zamanla aldığı göçler, bakımsızlık ve yanlış müdahaleler sonucunda özgünlüğü kaybetme tehlikesi altında olan alanı korumaya yönelik; restorasyon, sokak sağlıklaştırma, canlandırma gibi projeler gerçekleştirilmiştir fakat bu projeler alanı bütüncül olarak kapsamamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, alanın bütüncül olarak mimari analizi yapılıp, mimari koruma sorunları kapsamında korumaya yönelik öneriler getirilmiştir.

1.1. Tezin Amacı

Tez konusu olarak seçilmiş alan İzmit İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'dır. İçkale Kentsel sit alanındaki geleneksel yapılar; bazılarının terk edilmiş olması, kullanıcısının kiracı olması ve konutların bakımlarının yeterince yapılamaması, ya da yapılan onarımların yapının özgün karakterini bozması gibi sebeplerle özgün

niteliğini yitirmekte ve sonuç olarak da geleneksel konut dokusu yavaş yavaş yok olmaktadır. Değişimin hızlı olması, geleneksel konutların tespitinin ve belgelenmesinin yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Bu çalışma, geleneksel konut mimarisinin özelliklerinin tez kapsamında yapılmış olan tipoloji çalışmalarıyla; geleneksel yerleşim ve sokak dokusunun ise tez kapsamında yapılmış olan rölöve çalışmalarıyla ve literatür çalışması yöntemiyle incelenmesi sonucu, koruma sorunlarını tespit etmeyi ve buna yönelik koruma önerileri getirmeyi amaçlamaktadır.

1.2. Tezin Kapsam ve Yöntemi

Bu çalışma; İzmit İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı, I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırlarını kapsamaktadır. Bu sınırlar dahilinde alanda bulunan tescilli 133 yapıdan günümüzde ayakta kalmış olan 103 yapıyı ve geleneksel sokak dokusunun devam ettiği; Kapanca, Çukurçeşme, Meteer ve Alacamescid Sokaklarını, Orhan ve Sırrıpaşa Caddelerini kapsamaktadır.

Çalışmada yöntem olarak literatür araştırması, alan çalışması olarak rölöve ve analiz çalışmaları ve alandaki koruma sorunlarıyla ve tarihiyle ilgili bilgi edinebilmek için sözlü bilgi çalışması gerçekleştirilmiştir.

- Literatür Araştırması

Aksoy T. (2015) yaptığı tez çalışmasında, Nikomedeia'daki su yollarını tarihsel süreçteki değişimiyle incelemiştir. Su yollarının tarihsel süreçteki değişimini inceleyebilmek için Nikomedeia ve yakın çevresinin tarihsel gelişimini ele almıştır. Farklı kaynaklardan su yollarıyla ilgili değerlendirme yapılan bu çalışmada, İçkale Kentsel Sit Alanı'nda bulunan sarnıç ve çeşmelerle ilgili bilgi edinilmiştir [1].

Aksoy T. (2011) yaptığı çalışmada, Kocaeli kültür varlıklarını incelemiştir. Çalışmada kültür varlıkları Kocaeli ili kapsamında ilçeler karşılaştırılarak yapılmıştır. İlçelerde bulunan kentsel ve arkeolojik sit alanları sayısal olarak belirlenip karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Sonuçlar neticesinde de sit alanlarında bulunan tescilli yapıların restorasyon geçirmiş olanları üzerinden öncesi ve sonrası değerlendirmesi yapılarak, kültür varlıklarının dönüşümü irdelenmiştir.

Çalışmada İçkale kentsel ve arkeolojik sit alanlarındaki tescilli yapıların dönüşümü hakkında da bilgi edinilmiştir [2].

Aksoy T. (2011) yazdığı kitapta, Kocaeli'deki tescilli kültür varlığı yapıları envanter bilgileriyle anlatmıştır. Kültür varlığı yapılarını inceleyebilmek için öncelikle sit alanları, tescilli dini yapılar, tescilli sosyal ve kültürel yapılar, tescilli eğitim yapıları, tescilli endüstri yapıları, tescilli savunma yapıları, tescilli heykel ve anıtlar, tescilli sivil mimarlık örnekleri şeklinde ayrıştırma yaparak irdelemiştir. Kocaeli'nin ilçelerini kapsayan kitaptan, İzmit İçkale ve Çevresi Kentsel ve Arkeolojik Sit alanı ve alanda bulunan tescilli yapıların envanter fişleriyle ilgili bilgi edinilmiştir [3].

Aslan S. (2000) yaptığı doktora çalışmasında, kullanıcı tasarımcı etkileşiminde kültür envanterini İzmit örneğinde incelemiştir. Çalışmada kültürel etkileşimi saptayabilmek için İzmit yerleşiminin tarihsel süreci incelenmiş ve eskiyle yeni kent dokusu üzerinden bir karşılaştırma yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda kültürün konut tasarıma etkisiyle ilgili yöntem oluşturulmuştur. Çalışmadan İçkale Kentsel sit alanındaki geleneksel yerleşimin dönüşümüyle ilgili bilgi edinilmiştir [4].

Aydın E. (2019) yaptığı tez çalışmasında, İzmit'in tarihi kent katmanları incelenerek arkeolojik mirasının değerlendirmesi yapılmıştır. Yapılan çalışmada çok katmanlı bir kent olduğu halde bütün medeniyetlerin izlerini günümüzde sürdüremeyen İzmit'teki arkeolojik sit alanları incelenmiş ve bu alanlarda günümüze kadar hangi kazı ya da çalışmaların yapıldığı ve tespitlerin değerlendirmeleri üzerinde yoğunlaşılmıştır. Çalışmada İçkale ve Çevresinde bulunan arkeolojik sit alanlarındaki koruma sorunları ve durum tespitleriyle ilgili bilgi edinilmiştir [5].

Ayyıldız S., Özbayraktar M., Erdoğan N. (2007) yaptıkları çalışmada, İzmit'in tarihi dokusunun sürdürülebilirliği üzerinde koruma sorunlarını incelemiştir. Koruma sorunları ile tespit yapılan bu çalışmada sürdürülebilirliğin devamı için mimari tasarım stüdyo çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen tasarımlar, koruma önerileri olarak sunulmuştur [6].

Ayyıldız S., Özbayraktar M. (2006) yaptıkları çalışmada, yaşam kültürünün değişmesi sonucu değişen kentlerin, geleneksel konut ve geleneksel sokak dokusuna etkisi Osmanlı döneminden günümüze kadar incelenmiştir. Çalışmada İzmit İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı içinde bulunan ve halen özgünlüğünü koruyan Kapanca

Sokak üzerinde yoğunlaşıldığı için sokağın kültürel değişimi hakkında bilgi edinilmiştir [7].

Ayyıldız S., Özbayraktar M. (2018) yaptıkları çalışmada, kültürel süreklilik için tipolojik analizin önemini İzmit'teki geleneksel konutların üzerinden değerlendirmiştir. Çalışma kapsamında geleneksel konut özelliği taşıyan en karakteristik kırk (40) konut belirlenmiş ve konutlardaki mimari özelliklerin tespiti yapılmıştır. Konutların mimari özellikleri üzerinden tipoloji çalışmaları yapılarak alanda yoğun olarak görülen tipolojiler belirlenmiş ve belgeleme çalışmaları yapılmıştır. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan geleneksel konutlar incelendiğinden bu yapıların tipolojileri hakkında bilgi edinilmiştir [8].

Ayyıldız S. (2014) yaptığı çalışmada, İzmit geleneksel konutlarının tipolojisini tablolar oluşturarak incelemiştir. Çalışmada geleneksel konutların mimari özellikleri hakkında bilgi edinilmiştir [9].

Çalık A., Tülek F., Bora A. (2005) yaptığı çalışmada İzmit'in geçirdiği depremler sonucunda arkeolojik mirasının nasıl etkilendiğini incelemiştir. Zaman içerisindeki depremler sonucunda arkeolojik alanların toprak altında kalması ve tarihin izlerinin tespitinin zorluğu problemi üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Çalışmada İzmit İçkale ve Çevresi'nin kuzeyinde yer alan arkeolojik sit alanlarının da geçirdiği dönüşümler hakkında bilgi edinilmiştir [10].

Çiftçi T. (2018) yaptığı tez çalışmasında, Nikomedeia'da bulunan kültür varlıklarını inceledikten sonra arkeolojik turizm hakkında değerlendirme yapmıştır. Çalışma kapsamında İzmit tarihi ve arkeolojisi dönemlere göre incelenmiştir. Ardından kültür varlıkları incelenerek arkeolojik alanlarda arkeotur rotaları oluşturulmuştur. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan kültür varlıkları ve kuzeyinde yer alan I. ve III. Derece Arkeolojik Sit alanlarına dair önerilen kültür rotaları hakkında bilgi edinilmiştir [11].

Erdoğan N. (2014) yaptığı çalışmada, İzmit kent merkezindeki geleneksel mahalleler üzerinde inceleme yapmıştır. Çalışmada kentsel ve arkeolojik koruma alanlarının içinde ve dışında yer alan mahalleleri incelemiştir. Bu mahallelerin sınırları ve bulundurdukları kültür varlıkları hakkında bilgi verilmiştir. Kültürel dokunun devamlılığı için planlama ve tasarım bağlamında koruma önerileri getirilmiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan geleneksel mahalleler ve tarihsel süreçleri hakkında bilgi edinilmiştir [12].

Erdoğan N., Özbayraktar M., Ayyıldız S. (2011) yazdıkları kitapta, tarihi İzmit kent merkezinde bulunan geleneksel konutların mimari özelliklerini ayrıntılı incelemişlerdir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan geleneksel konutların mimarisi hakkında bilgi edinilmiştir [13].

Erdoğan N., Özbayraktar M., Ayyıldız S. (2011) yazdıkları kitapta, tarihi İzmit kent merkezindeki geleneksel mahalleler, sokaklar ve mimari eserler hakkında inceleme yapmıştır. Çalışma kapsamında geleneksel sokak dokusunun gelişimi, geleneksel mahallelerin özellikleri değerlendirilerek mimari eserler hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan geleneksel sokak dokusu ve mahallelerin tarihsel süreçleri hakkında bilgi edinilmiştir [14].

Fıratlı N. (1959, 1971) yazdığı kitapta, İzmit şehrinde bulunan tarihi eserleri bir rehber halinde incelemiştir. Tarihi eserleri dini yapılar, anıtsal yapılar, surlar ve konutlar şeklinde ayrırarak anlatan bu kitaptan; İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan anıtsal yapılar hakkında bilgi edinilmiştir [15], [16].

Foss C. (2002) yazdığı kitapta, Anadolu'daki orta çağ kalelerinin bulunduğu Nikomedeia'yı incelemiştir. Çalışma kapsamında kitapta, Nikomedeia'da bulunan iç kale ve dış kale burç ve sur duvarlarının harita üzerinde tespiti yapılmıştır. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'na adını veren İçkale ve onu saran Dışkale sınırları hakkında bilgi edinilmiştir [17].

İzmit Belediye'sinin yapmış olduğu kent rehberi çalışmasında, İzmit'teki arkeolojik ve geleneksel yapıların tespiti yapılmıştır. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan tarihi yapı ve kalıntılar hakkında bilgi edinilmiştir [18].

İzmit Belediye'sinin yapmış olduğu Tarih Koridoru Projesi kapsamında Kapanca Sokak'ta sokak sağlıklaştırma, Sırrı Paşa Caddesi'nde sokak sağlıklaştırma ve İçkale Kentsel Sit Alanı sınırları içinde bulunan geleneksel konutlarda restorasyon çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'ndaki geleneksel sokaklar ve geleneksel konutların geçirdiği onarımlar hakkında bilgi edinilmiştir [19].

İzmit Belediyesi İçkale ve Çevresi için 1995, 2003 ve 2016 yıllarında koruma amaçlı imar planları hazırlamıştır. Bu planlar kapsamında tescilli yapılar işlevlerine göre lejantlara ayrılmıştır. Sit alanları sınırları belirlenmiştir. Bu kapsamda plan notları oluşturulmuş ve koruma sorunlarına yönelik çözüm olarak maddeler

belirlenmiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'na dair yapıların gruplanması ve yapılacak müdahalelerde uygulanan yöntemler hakkında bilgi edinilmiştir [20].

İzmit Belediye'sinin hazırladığı Tarih Koridoru Projesi kapsamında; yeşil konak, süleymanpaşa hamamı, sarı konak, sanat galerisi, küçük köşk, basın müzesi, kihmed, saatçi ali efendi konağı, yılmazlar evi, butik otel gibi geleneksel yapılar incelenmiştir. Ayrıca belediyenin hazırlamış olduğu; tarih koridoru güzergahı, Akçakoca Meydanı Projesi, Kapanca Sokak Sağlıklaştırma, Kültür Tepesi 1 ve 2. Etap Projeleri incelenmiştir [20].

Karademir G. (2018) yaptığı tez çalışmasında, İzmit Veliahmet mevkiinde yer alan Saatçi Ali Efendi Konağı'nı incelemiştir. Çalışma kapsamında konağın mimari analizi rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri yapılarak sağlanmış ve koruma önerileri getirilmiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nın içinde bulunan bu konakla ilgili tarihsel süreç ve koruma çalışmalarıyla ilgili bilgiler edinilmiştir [21].

Karadeniz Y. (2017) yaptığı çalışmada, İzmit Sırrı Paşa Konağı bezemelerini incelemiştir. Bu çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nın içinde bulunan, Sırrı Paşa Konağı mimari özellikleri hakkında bilgi edinilmiştir [22].

Kaya Ş. (2008) yaptığı tez çalışmasında, Tanzimat döneminden Cumhuriyet dönemine kadar İzmit kentinin değişimini incelemiştir. Çalışma kapsamında dönemler içerisinde nasıl müdahalelere maruz kaldığı değerlendirilmiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan yapıların dönemler içerisindeki değişimi hakkında bilgi edinilmiştir [23].

Kuban N., Güven İ., Gerçek D. (2017) yaptıkları çalışmada, İzmit Kentsel Sit Alanı'ndaki kültür varlığı yapıların strüktürel durumlarını inceleyerek özgünlük durumları üzerinden değerlendirme yapmışlardır. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan yapıların stürktürel durumları hakkında bilgi edinilmiştir [24].

Kishali E. (2020) yaptığı çalışmada İzmit tarihi Yeni Hamam restorasyon projesini inceleyerek yapısal değerlendirme yapmıştır. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan Yeni Hamamın tarihsel süreci ve geçirdiği restorasyon projesi hakkında bilgi edinilmiştir [25].

Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivi incelenmiştir. Arşivde Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan geleneksel konutlar, anıtsal yapılar ve rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleriyle ilgili bilgiler edinilmiştir [26].

Mert G., Güler C. (2010) yaptıkları çalışmada, İzmit'te yer alan sit alanları üzerine bir inceleme yapmışlardır. Çalışma kapsamında İzmit'teki kentsel, arkeolojik ve doğal sit alanlarının tescil tarihleri, sınırları ve gelişimleri ile ilgili tespitler mevcuttur. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı tescil tarihi ve sınırlarıyla ilgili bilgiler edinilmiştir [27].

Müştak S. (2016) yaptığı tez çalışmasında, cumhuriyetten günümüze Türkiye'de apartman tasarımında geleneksel mimarinin izlerini İzmit Demir yolu Caddesi örneği kapsamında incelemiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan yapıları etkileyen geleneksel konut mimarisinin gelişimi hakkında bilgi edinilmiştir [28].

Nemlioğlu C. (2016) yaptığı çalışmada, Sırrıpaşa Konağı'nın Osmanlı konak mimarisindeki yeri ve önemini incelemiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan Sırrıpaşa Konağı'nın mimarisi hakkında bilgi edinilmiştir [29].

Özbayraktar M. (2014) yaptığı çalışmada, İzmit geleneksel evlerinde fiziksel, sosyal değişim ve dönüşümü incelemiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan geleneksel evlerin dönüşümü hakkında bilgi edinilmiştir [30].

Özbayraktar M. (2014) yaptığı çalışmada, İzmit merkez geleneksel sokaklarını kolektif bellek kapsamında incelemiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan Kapanca Sokak, Alacamescid Sokak, Sırrıpaşa Caddesi ve Orhan Caddesinin özellikleri hakkında bilgi edinilmiştir [31].

Öztüre A. (1981) yazdığı kitapta, Nikomedeia yöresindeki bulgularla İzmit tarihini incelemiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nın tarihi hakkında bilgi edinilmiştir [32].

Ross A. (2007) yazdığı kitapta, Nikomedeia'yı incelemiştir. Çalışma kapsamında alandaki arkeolojik sit alanı sınırları, arkeolojik kalıntılar irdelenmiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nın kuzeyinde yer alan I. Ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanları hakkında bilgi edinilmiştir [33].

Ulugün Y., Bakan M., Aksoy T. (2007) yazdıkları kitapta, İzmit'in Roma dönemindeki tarihsel süreci ve o dönemde yapılan yapı ve kaleleri incelemiştir.

Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan Roma dönemine ait yapılar hakkında bilgi edinilmiştir [34].

Ulugün Y. (2009) yazdığı kitapta, İzmit'in Bizans, Selçuklu ve Haçlılar dönemindeki tarihsel süreci ve o dönemde yapılan yapıları incelemiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda bulunan Bizans, Selçuklu ve Haçlılar dönemine ait yapılar hakkında bilgi edinilmiştir [35].

Yıldız S. (2016) yaptığı tez çalışmasında, İzmit'in mekânsal gelişim sürecini incelemiştir. Çalışma kapsamında yıllara göre şehir alanı ve nüfusu da değerlendirmiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nın yıllara göre nüfus ve göç durumuyla ilgili bilgi edinilmiştir [36].

Yıldız S., Döker M. (2016) yaptıkları çalışmada, metropol kentlerde rekreasyon sunumu ve kullanım sorunlarını İzmit örneği kapsamında incelemiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nında bulunan rekreasyon alanları hakkında bilgi edinilmiştir [37].

Yüce R. (1998) yazdığı, İzmit ve çevresel tarihini incelemiştir. Çalışmada İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nın tarihsel süreci hakkında bilgi edinilmiştir [38].

- Alan Çalışması

Çalışmada yöntem olarak alan çalışması da yapılmıştır. Alan çalışmasında öncelikle alanı fotoğraflama yöntemiyle belgeleme yapılmıştır. Sonrasında ise mevcut durum analizleri hazırlanmıştır. Analizler sonucunda ise pilot bölge belirlenerek Sırrıpaşa Caddesi, Meteer Sokak, Çukurçeşme Sokak ve Hacıhasan Yokuşu'nu kapsayan alanda mevcut durum sokak siluetlerinin rölöve ve öneri çizimleri hazırlanmıştır.

- Sözlü Bilgi Çalışması

Çalışmada yöntem olarak sözlü bilgi çalışması da yapılmıştır. Sözlü bilgi çalışmasında öncelikle alanda mevcutta ikamet eden mahalle sakinleriyle görüşme yapılmıştır. Ardından alanla ilgili projeler gerçekleştiren İzmit belediyesi, Kocaeli belediyesi, Kültür Müdürlüğü ve Koruma Kurulu görevlileriyle sözlü bilgi çalışması yapılarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmada öncelikle mahalle sakinleriyle, Nisan 2021'de koruma çalışmalarına yaklaşımları ve evlerindeki bakım onarımları nasıl gerçekleştirdiklerine dair görüşme yapılmıştır. Bu görüşmede alanda uygulanan restorasyon çalışmaları dahilinde evlerinde gerçekleşen müdahalelerden memnun olmadıkları yönünde sözlü bilgi edinilmiştir.

Alanda gerçekleştirilmiş olan sokak sağlıklaştırma ve restorasyon projeleriyle ilgili İzmit Belediyesi ve Kocaeli Belediyesi'ndeki mimar ve arkeologlarla Nisan ve Mayıs 2021'de sözlü görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler kapsamında Kapanca Sokak ve Sırrıpaşa Caddesi'ndeki Sokak Sağlıklaştırma projeleri hakkında bilgi edinilmiştir. Tarih Koridoru Projesi sınırları, kültür rotalarının güzergahları, tek yapıda gerçekleşen restorasyon ve restitüsyon projeleri hakkında bilgi edinilmiştir. Arkeolojik kalıntılar ve Nikomedeia antik tiyatrosunun tarihsel ve projesel geçmişi hakkında bilgiler edinilmiştir [19].

Alanda bulunan Nikomedeia tiyatrosuyla ilgili bilgi almak için Kocaeli Belediyesi'nde Tarihi Mekanlar ve Kent Estetiği biriminde arkeologlarla Ağustos 2021'de sözlü görüşme yapılarak bu alanda yapılan ve planlanan projelerle ve tarihçeyle ilgili bilgiler edinilmiştir.

Alanda canlandırma projeleriyle ilgili bilgi almak için İzmit Kültür Müdürlüğü'ne gidilerek Ağustos 2021'de Esra Balcı ve Ceren Öker ile sözlü görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda Tarih Koridoru kültür rotaları güzergahlarında bir canlandırma projesinin plan ve fikir aşamasında olduğu yönünde bilgiler edinilmiştir.

Alan için hazırlanmış Koruma amaçlı imar planları üzerinden alanla ilgili değerlendirme yapabilmek için Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü müdürü Eda Karaca ile sözlü görüşme yapılarak, plan notları üzerinden kurula gelen problemler tartışılmış ve değerlendirmeler yapılmıştır [26].

2. İÇKALE VE ÇEVRESİ GENEL ÖZELLİKLERİ

Çalışmada alanının tarihi gelişimi, yerleşim özellikleri, geleneksel sokak dokusu ve sosyokültürel ekonomik yapısı incelenmiştir.

2.1. Tarihi Gelişimi

Günümüzde sanayi kenti, büyüyen kent, körfez kenti, kıyı kenti ve ticaret kenti olma özelliği taşıyan İzmit'in, yerleşim tarihi açısından incelendiğinde pek çok farklı medeniyete ev sahipliği yaptığı gözlenmektedir. İzmit, Antik ve Türk dönemleri şeklinde iki asıl dönem geçirmiştir. Antik dönemler sırasıyla; Tarih Öncesi dönem M.Ö. 10000-1200, Arkaik ve Klasik dönem M.Ö. 1200-328, Helenistik dönem M.Ö. 328-74, Roma Dönemi M.Ö. 74- M.S. 387 ve Bizans dönemi M.Ö. 387-1058 şeklindedir. Türk dönemleri ise sırasıyla; Anadolu Selçukluları dönemi, Osmanlı dönemi, İzmit Mutasarraflığı ve Cumhuriyet dönemi şeklindedir [3].

Coğrafi açıdan çok önemli bir geçiş ve bağlantı noktasında bulunan İzmit, antik dönemde Nikomedeia olarak başkent özelliği taşımıştır. Eski İzmit olarak bilinen Nikomedeia, antik dönemde Bithynia bölgesinin başkenti özelliği taşımaktaydı. İzmit başkent olma özelliğini Helenistik, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde de korumuştur. Helenistik dönemden Osmanlı dönemine kadar geçirmiş olduğu dönemlere ait tarihi eserlerden çok azı bugün görülebilir durumdadır. Çünkü kent, bu tarihi süreç içinde geçirmiş olduğu depremler ve tarihi dönemlere ait yeni yapılanmalar yüzünden yıkılıp, tekrar kurulmuştur böylece her dönemin eserleri bir sonrakinin altında kalmış ve kent katmanlaşarak günümüze kadar gelmiştir. Farklı kültürlerin dönemlerinden geçtiği için günümüzde çok katmanlı kent özelliği taşımaktadır [34], [35].

Kocaeli ili, tarihteki ismi ile Nikomedeia, Bithynia Bölgesinin başkentidir. Bithynia, kuzeyde Karadeniz, batıda Çanakkale Boğazı İstanbul Boğazı ve Kocaçay; güneyde Sakarya Irmağı ile sınırlandırılmış alandır. Nikomedeia adı, kurucusu olan Bithynia Kralı Nikomedes I'den gelmektedir. Bugünkü İzmit'in bulunduğu yerde M.Ö. 264 yılında Nikomedeia kurulmuştur. Yeni şehrin kurulması ile bu bölgede yapılan inşaa faaliyetleri ile bir Hellen kenti meydana gelmiştir [34], [35].

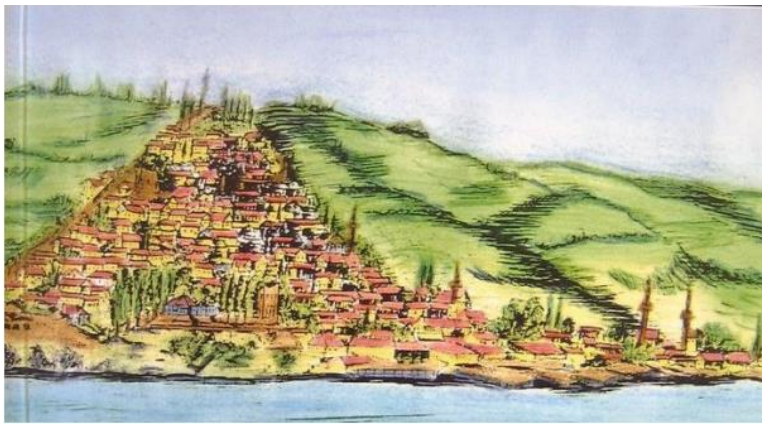
Şehir, topografik yapısı ve tepeleriyle Bithynia bölgesine hakim konumuyla Hellenistik dönem akropolis merkezli bir kent özelliği niteliği taşımaktaydı ve bu özelliği ile iki yüzyıl imparatorluğa başkentlik yapmıştır. Bu dönemde şehir yamaçlara doğru yükselerek kurularak sur ve burç duvarlarıyla korunmuştur O dönemdeki kral IV.Nikomedes ölürken Nikomedeia'yı M.Ö. 91 yılında Romalılar'a bırakmıştır. Şekil 2.1'de Bithynia ve Nikomedeia'nın konumu görülmektedir [34].

Şekil 2.1: Bithynia ve Nikomedeia'nın konumu.

Ardından Bizans dönemi yaşayan İzmit, o dönemde başkent olma özelliği taşımasından dolayı Bizans mimarisinin etkilerini kale ve konutlar üzerinde de göstermektedir. Selçuklu döneminden sonra Osmanlı dönemi geçiren İzmit, Roma döneminde yapılan İçkale sınırları içerisinde bir yerleşim merkezi oluşturmuştur. Bu yerleşim merkezi eski dönemlerde olduğu gibi denize bakan yamaçlara kurulu geleneksel tipte konutlardan oluşmaktaydı. Yerleşim zamanla bu merkezden genişleyerek Dışkale sınırlarına kadar genişlemiş ve bir geleneksel yerleşim bölgesi oluşturmuştur. Osmanlı dönemi'nde 1745 yılına ait yerleşim sınırları Şekil 2.2' de gösterilmektedir [35].

Günümüzde Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi konut, cami, mescid, hamam, çeşme gibi yapılar varlığını sürdürmektedir. Helen, Roma ve Bizans dönemine ait yalnızca kale kalıntıları, sur, burç ve duvarlar varlığını sürdürmektedir. İçkale Kentsel Sit Alanı olarak bilinen bu antik kentin katmanları zaman içerisinde yapılan bilimsel araştırmalar ve arkeolojik kazılar sayesinde kentin tarihi dönem katmanları ortaya çıkarılmaktadır.

Şekil 2.2: 1745 yılında İzmit ve İznik'e yapılmış bir gezinin öyküsü.

2.2. Sosyokültürel ve Ekonomik Yapısı

İzmit tarihsel sürecinde geçirdiği depremler, göçler, savaşlar nedeniyle pek çok farklı medeniyete ev sahipliği yapmıştır. İzmit'in sosyokültürel yapısı 19. yüzyıla kadar büyük değişim geçirmemiştir fakat 19. yüzyıl ortasında çıkan Kırım Buhranı ve Kafkasya bölgesinden göçler nedeniyle bölgenin sosyokültürel yapısı değişmiştir. 20. Yüzyıldaki Balkan savaşı sonrasında Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ, Arnavutluk, Yunanistan gibi kentlerden göç alması nedeniyle kentin sosyokültürel yapısını değişim geçirmiştir [37].

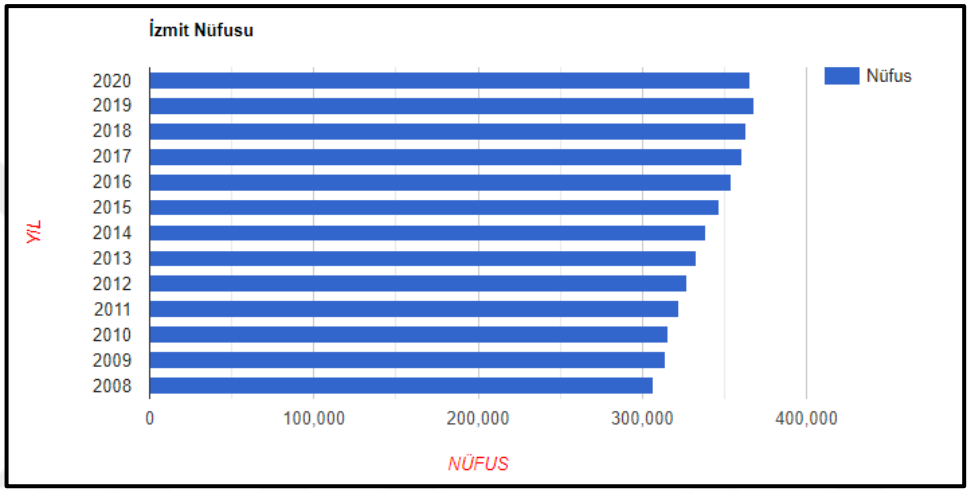
1890 yılında 365 kişi göçmen, 12365 kişi Türk, 5875 kişi Rum, 90 kişi Protestan, 310 kişi Katolik, 4250 kişi Ermeni, 2400 kişi Yahudi, 100 kişi Fransız olmak üzere kentin nüfusu 25000 idi. Nüfus oranlarından da anlaşıldığı üzere 19. Yüzyıl sonlarında farklı kültürlerin sentezinden oluşan bir sosyal yapısı olduğunu göstermektedir [37].

İkinci Dünya Savaşı'nın da etkileriyle kentin sosyokültürel ve ekonomik yapısı değişim göstermiştir. Kentte ilk lise olan İzmit Lisesi ve sanat için İzmit Sanat Okulu açılmıştır. Sanat okulu ve lise açılmasının ardından sosyal dönüşüm geçiren İzmit, zaman içerisinde sanayi, körfez, kıyı ve ticaret kenti olma özelliği kazanmıştır. Bu özellikler neticesinde kentte modernleşme süreci başlamıştır. Modernleşen kent sınırları Eski İzmit olarak bilinen İçkale Kentsel Sit alanı sınırlarını aşarak büyüyen kent özelliği kazanmıştır [14].

İzmit tarihsel süreçteki coğrafi konum avantajı ve ulaşım kolaylığı sayesinde ticaret ve sanayi kenti olmuştur. Cumhuriyet dönemine gelene kadar tarım ile

uğraşan kentli, sanayinin etkisiyle ticaret kenti olmuştur. Sanayinin gelişmesiyle kırsaldan kente olan göçlerle birlikte 1950'li yıllarda nüfus 40 bin kişi gibi rakamlara ulaşmıştır [37].

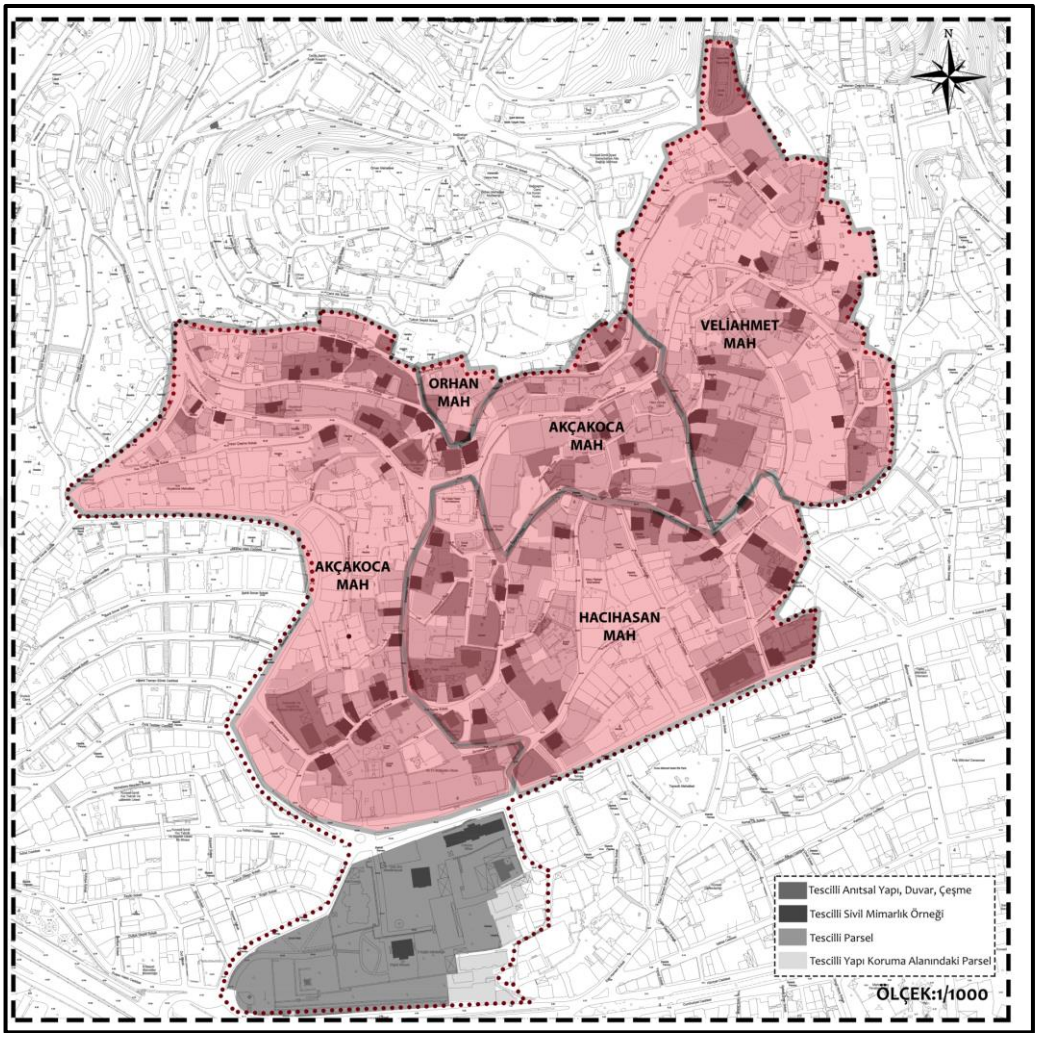
İzmit, günümüzde metropol olan İstanbul'un komşusu özelliği taşımaktadır. Bu nedenle sosyal ve ekonomik olarak İstanbul'dan etkilenmiştir. Sanayi kenti olması nedeniyle çok fazla göç ala İzmit'in nüfusu İzmit Belediyesi'nin 2020 sayımlarına göre 365.893 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu nüfusun %49.63'ü erkek, %50.37'si kadındır. İzmit nüfusu yıllara göre artış grafiği Şekil 2.3'te gösterilmiştir [39].

Şekil 2.3: İzmit nüfusu yıllara göre artış grafiği.

İzmit İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı incelendiğinde; geleneksel mahalle kültürünün halen devam ettiği, alandaki özgün dokunun halen izlerini taşıdığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda alan sosyokültürel olarak irdelenirse; geleneksel yapılarda halen yaşam devam ettiği için doku bütünlüğünün devam ettiği söylenebilir. Alanda halen yaşam devam ettiği için doku bütünlüğünün devam ettiği söylenebilir [31].

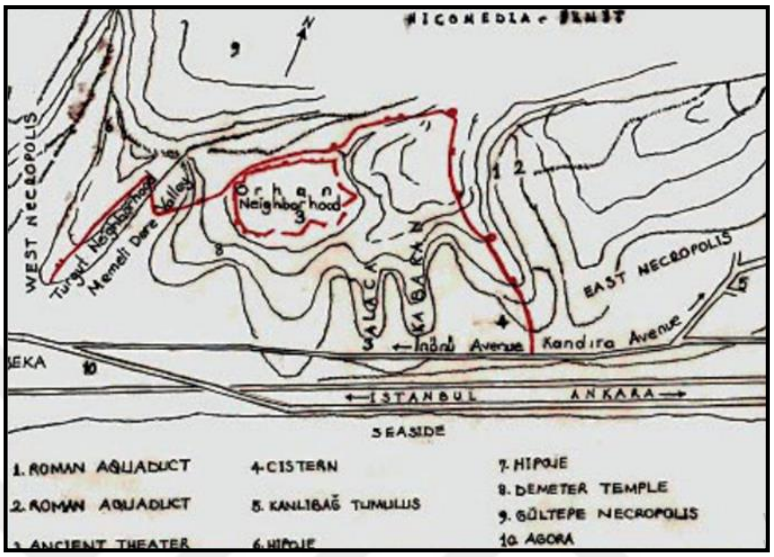
2.3. Yerleşim Özellikleri

Şekil 2.4: Akçakoca, Hacıhasan, Veliahmet ve Orhan Mahallelerinin İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki sınırları, 2021.

Alan; kuzeyde Veli Ahmet ve Orhan mahalleleri; batıda ve güneyde Akçakoca mahallesi, yine güneyde Hacıhasan mahallesi ile sınırlıdır. Bunlardan Akçakoca ve Hacıhasan mahalleleri kentsel sit alanı içerisinde kalmaktadır. Orhan ve Veliahmet mahallelerinin ise bir kısmı kentsel sit alanın içinde bir kısmı ise dışında yer almaktadır. Bu alan kentin ilk kurulduğu alanlardır [12]. Günümüzdeki değişimlerinin anlaşılabilmesi için ise Akçakoca, Hacıhasan, Veliahmet ve Orhan Mahallelerinin İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'nın 2021 yılına ait sınırları Şekil 2.4'te gösterilmiştir.

Helenistik dönemde tarihî kentin ilk kurulduğu alan kıyıya doğru eğimli ve engebeli bir yamaçtır. Eğimli arazide kurulan yerleşimin planlanmasında, topografya yönlendirici olmuştur. Yerleşim alanı, ana caddeler çevresinde gelişen ızgara sisteminin yamaca uygulanmış bir plan özelliğine sahiptir [33].

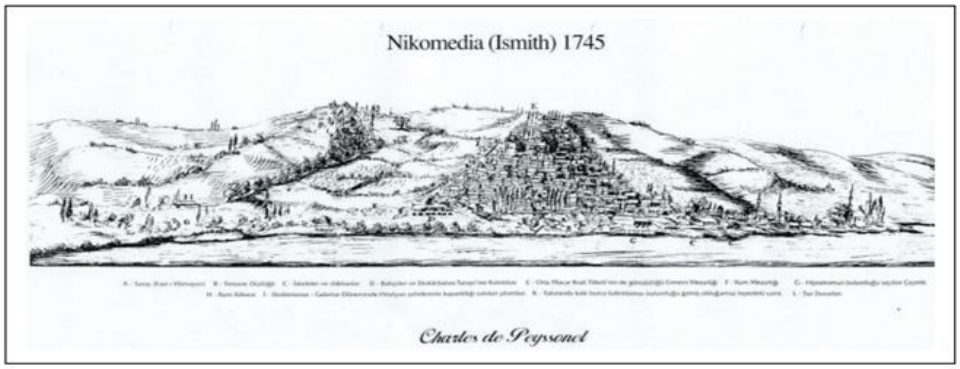
Şekil 2.5: Nikomedeia'nın topografik haritası.

Helenistik dönemde surlarla çevrili yerleşim alanının sınırları Roma ve Bizans döneminde de aynı kalmıştır. Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerinden katmanlaşarak gelen yerleşimin, Osmanlı döneminde de aynı yamaçlarda genişlediği Şekil 2.5'te Nikomedeia'nın topografik haritasında görülmektedir [33].

Antik dönemden sonra, İçkale ve çevresinde kurulan ilk yerleşim zamanla Dışkale sınırlarına da genişleyerek geleneksel bir yerleşim oluşumu göstermiştir. Bu geleneksel yerleşimde geleneksel mahalleler oluşmuştur. Mahalle sınırlarının tarihsel süreçteki değişiminin görülebilmesi için 1914 yılına ait bir haritayla Şekil 2.6'da gösterilmiştir [14].

Şekil 2.6: 1914 yılında İzmit'teki mahalle sınırları.

Şekil 2.7: Peyssonel'in 1745 yılındaki İzmit gravürü.

Antik dönemlerden beri çeşitli uygarlıkların katmanlarıyla Osmanlı dönemine kadar gelen kent yamaçlara kurulma özelliğini devam ettirmiştir. Yamaçlarda kurulan kentin 1745 yılına ait bir gravürü de Şekil 2.7'de görülmektedir [14].

Osmanlı döneminde bu yamaçlardaki yapılar seyrek yerleşimden dolayı tek tek algılanabilirken; günümüzde yapılaşmış alanların çoğalması geleneksel yerleşimin algılanmasını da zorlaştırmaktadır. Şekil 8'de 1910 yılına ait İçkale Kentsel Sit alanı görünüşü gösterilmektedir. Şekil 2.9'da ise İzmit sahilinden İzmit'in yamaçlarındaki tarihi yerleşimin görünüşü bulunmaktadır [13].

Şekil 2.8: 1910 yılına ait İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı görünüşü.

Şekil 2.9: İzmit sahilinden İzmit'in yamaçlarındaki
tarihi yerleşimin görünüşü.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte sanayinin artmasıyla kente göçler ve katmanlı yerleşim oluşmuş bu nedenle geleneksel yerleşim günümüzde yüksek katlı yapıların siuleti kapatması sonucu algılanamamaktadır.

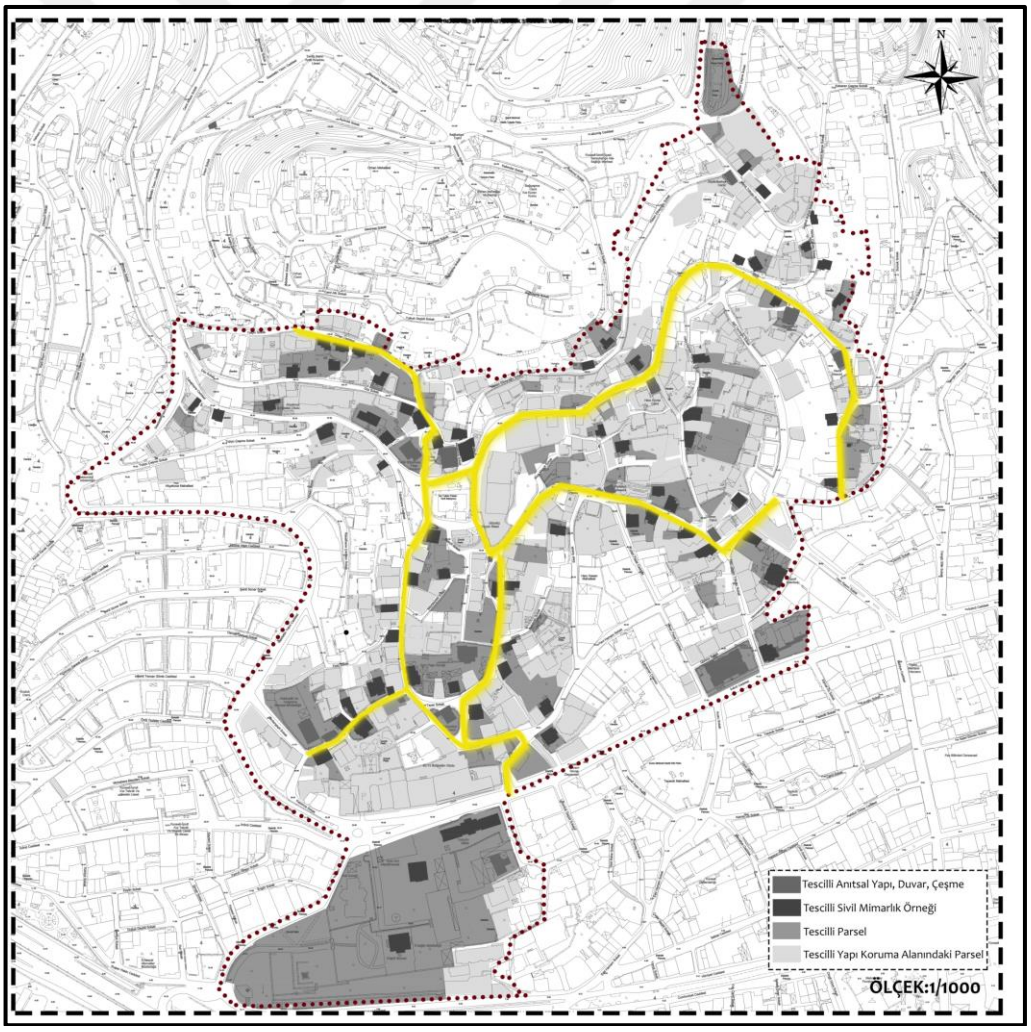
2.4. Geleneksel Sokak Dokusu

Alandaki yerleşim adaları topografyadan dolayı düzensiz formlardan oluşmaktadır. Parseller düzensiz olduğundan sokaklar da eğrisel formlara sahiptir. Sokaklar genel olarak dardır ve sınırları topografyaya uygun gelişen binalar ve bahçe duvarları ile belirlenmiştir. Yapılar alanın karakteristiğinden dolayı ya eğimli ya da merdivenli sokaklar üzerinde konumlanmıştır.

Osmanlı döneminden kalan yapıların büyük çoğunluğunun kullanıcıları tarafından yapılan onarım ve eklerle özgün niteliklerini yitirdiği; bir kısmının girilemez, harap ve yıkık durumda olduğu bu nedenle; geleneksel sokak dokusundan da çok az sayıda kaldığı tespit edilmiştir.

Zaman içinde yıkılan geleneksel yapılarla sokaklar özgün siluetini yitirmiştir. Alanda yıkımlardan dolayı niteliksiz boş alanlar oluşmuş ve sokak dokusu bozulmuştur. Bu nedenle günümüzde sokak sınırları kaybolmak üzeredir.

Geleneksel dokunun büyük ölçüde bozulmadan günümüze kadar gelebildiği sokaklar Kapanca ve Çukurçeşme Sokakları; sokak dokusu özellikleri giderek kaybolan sokaklar ise Sırrı Paşa Caddesi, Meteer sokak, Orhan Caddesi ve Alacamescit Sokaktır. Geleneksel sokakların İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki sınırları Şekil 2.10' da gösterilmiştir.

Şekil 2.10: Geleneksel sokakların İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki sınırları, 2021.

Kapanca sokak; Akçakoca Mahallesiyle sokak sınırıdır. Manzara, malzeme, oran, doluluk-boşluk, yapılaşmış alanlar gibi geleneksel sokak dokusu karakterini kısmen de olsa koruyabilmiş önemli bir sokaktır. Dar ve dik bir yokuş üzerindeki sokağın sınırı, topografyaya uygun gelişen bina sınırları ile bahçe duvarları tarafından belirlenmiştir. İzmit kentinin 19. yüzyıl mimarisi ve kent dokusu özelliklerini barındıran nadir sokaklarından biri olan Kapanca sokak; yamaçta konumlanan eski kent dokusu arazi eğiminden dolayı organik plan şeması üzerine kurulmuştur. Geleneksel mimarinin egemen olduğu konut yapıları genellikle bahçeli düzende iki katlı olarak inşa edilmiştir. Geçmişte İzmit'in sokaklarında yaygın olarak kullanılan Arnavut kaldırımı taşları Kapanca Sokak'ta korunarak orijinal haliyle kullanılmıştır [31]. Şekil 2.11'de 2021 yılına ait Kapanca Sokak görseli gösterilmektedir.

Şekil 2.11: Kapanca Sokak görseli, 2021.

Çukurçeşme Sokak; Akçakoca, Hacıhasan ve Veliahmet mahalleleri arasında sınır oluşturan Çukurçeşme Sokağı, yatayda topografyaya uygun kıvrılarak ilerlemektedir. Geleneksel konut yapıları genellikle bahçeli düzende ve iki katlı olarak inşa edilmiştir. 19. yüzyıl mimarisi özeliğini taşıyan Çukurçeşme Sokak'ta geleneksel sokak dokusu özgünlüğü, yeni yapılaşmalar nedeniyle giderek kaybolmaktadır [31]. Şekil 2.12'de 2021 yılına ait Çukurçeşme Sokak görseli gösterilmektedir.

Şekil 2.12: Çukurçeşme Sokak görseli, 2021.

Meteer Sokak; Hacıhasan Mahallesi içinde, kuzeyde Çukurçeşme Sokak'a kadar uzanan dar ve dik bir sokaktır. Kuzey yönü merdivenli, güney yönü eğimlidir. Geleneksel sokak dokusu niteliklerini kısmen de olsa korumaktadır. Geleneksel konutlar bulundurmanın yanında geleneksel taş duvarlar da barındırmaktadır. Bu nedenle özgün doku halen devam etmektedir [31]. Şekil 2.13'te 2021 yılına ait Meteer Sokak görseli gösterilmektedir.

Şekil 2.13: Meteer Sokak görseli, 2021.

Alacamescid Sokak; Doğuda Veliahmet Mahallesi'nden merdivenli başlayıp, batıya doğru topografyaya uygun ilerleyerek Akçakoca Mahallesi'nde son bulmaktadır. Geleneksel sokak dokusu özelliklerini büyük ölçüde yitirmiştir [31]. Şekil 2.14'te 2021 yılına ait Alacamescid Sokak görseli gösterilmektedir.

Şekil 2.14: Alacamescid Sokak görseli, 2021.

Orhan Caddesi; Akçakoca Mahallesi ve Orhan Mahalleleri arasında, sınır oluşturan bir sokaktır. Geleneksel sokak dokusu niteliklerini kısmen de olsa korumaktadır. 19. Yüzyıl mimarisi özelliği taşıyan Orhan Caddesi'nde bulunan geleneksel konutlar genel olarak iki katlıdır ve özgünlüklerini korumaya devam etmektedirler [31]. Şekil 2.15'te 2021 yılına ait Orhan Caddesi görseli gösterilmektedir.

Şekil 2.15: Orhan Caddesi görseli, 2021.

Sırrıpaşa Caddesi; Akçakoca ve Hacıhasan Mahalleleri arasında sınır oluşturmaktadır. Alanda kuzey-güney doğrultusunda ilerler. Sokağın sınırı hem bahçe duvarları, hem de bina sınırları ile belirlenmiştir. Geleneksel sokak dokusu özellikleri hızla yok olmaktadır. Alanda yapılan sokak sağlıklaştırma çalışmaları

nedeniyle özgün sokak dokusunu korumaya devam etmektedir [31]. Şekil 2.16'te 2021 yılına ait Sırrıpaşa Caddesi görseli gösterilmektedir.

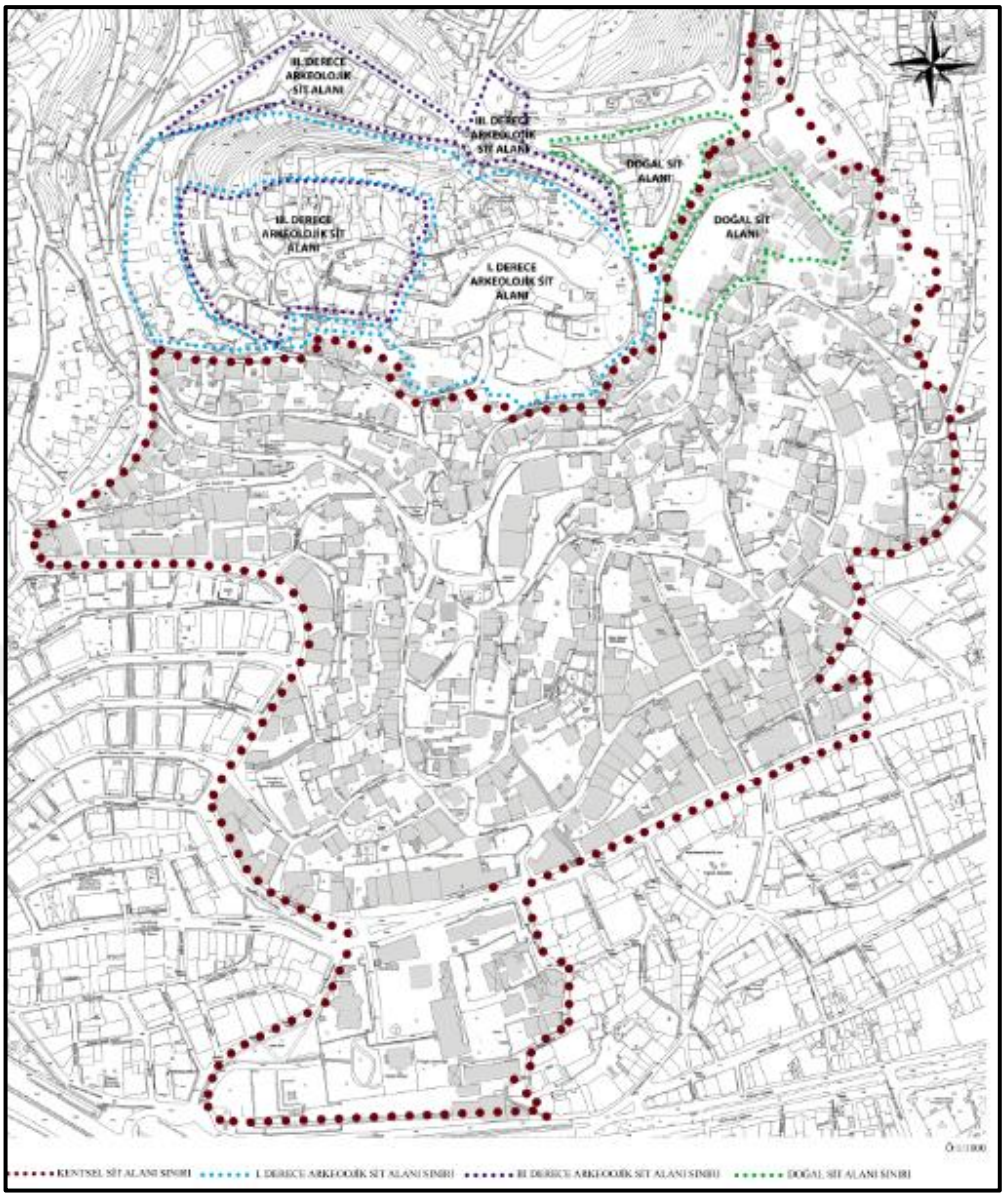

Şekil 2.16: Sırrıpaşa Caddesi görseli, 2021.

Geleneksel sokak dokuları incelendiğinde yoğunluklu olarak bu dokunun korunduğu söylenebilir. Alanda özgün geleneksel sokak dokusunun, diğer sokaklara oranla daha fazla koruyabilmiş sokaklar mevcuttur. Bu sokaklar; Kapanca Sokak, Sırrıpaşa Caddesi, Orhan Caddesi, Alacamescid Sokak, Meteer Sokak ve Çukurçeşme Sokak'tır.

2.5. Sit Alanları

Çalışma alanı olan İçkale ve çevresinde Kentsel Sit Alanı, I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı ve II. Derece Doğal Sit Alanı bulunmaktadır. Çalışma alanı sınırı olarak belirlenen kentsel sit alanını kuzeyinde bulunan arkeolojik ve doğal sit alanlarının çevrelemesi, İçkale ve çevresinin kentsel arkeolojik sit alanı özelliği taşımasını sağladığı için önem arz etmektedir. Alandaki kentsel arkeoloji statüsü zaman içinde oluşan problemler ve tespitler neticesinde kentsel, arkeolojik ve doğal sit alanı şeklinde ayrı statülerde tescil edilmiştir. 2021 yılına ait İçkale ve çevresinin sit alanları sınırları haritası Şekil 2.17'de gösterilmektedir.

Şekil 2.17: İçkale ve Çevresi Sit Alanları sınırları haritası, 2021.

2.5.1. İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı

10.06.1995 tarih ve 3785 sayılı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun aldığı karar ile İzmit merkez mahallelerindeki kentsel, arkeolojik, doğal varlıkların olması ve alanda oluşan problemlerin çözümleri konusunda ortak bir karar olmadığından; alan ilk defa sit alanı kavramına ihtiyaç duymuştur. Günümüzdeki İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı sınırları; Kocaeli Koruma Kurulu ve İzmit Müzeler Müdürlüğü tarafından İZEYAP (İzmit Evlerini Yaşatma Projesi)'ın da desteğiyle belirlenmiştir [27].

Alan kentsel sit alanı ilan edildikten sonra İzmit Kültür Müdürlüğü ve İzmit Müze Müdürlüğü tarafından haritalar ve taşınmaz kültür varlıklarının envanter fişleri hazırlanmıştır. Alanda zaman içerisinde yapılan tespitler ve karşılaşılan problemler sonucunda koruma sınıflandırmasını yalnızca kentsel olarak belirlemenin eksik olduğuna karar verilmiştir. Alan antik dönemden bu yana katmanlaşarak günümüze geldiği için arkeolojik bir potansiyele de sahiptir. İçkale'nin güney aksına doğru devam eden bölgede arkeolojik varlıkların zarar görmemesi, geleneksel konut mimarisinin ise halen özgünlüğünü koruması nedeniyle alanın ismi "Kentsel Sit" yerine "Kentsel Arkeolojik Sit Alanı" olarak tescil edilmiştir. 2863 sayısı yasanın 17. Maddesine göre sit alanı sınırlarındaki imarın durdurulmasına, tescilli taşınmaz ve doğal varlıkların devamına ve tescil dışı olanları da tesciline karar verilmiştir [27].

1995 yılına ait KAİP (Koruma Amaçlı İmar Planı)'nda 170 adet tescilli sivil mimarlık örneği tespit edilmişken, 2003 yılında Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 01.05.2003 tarih ve 9784 sayılı kararıyla oluşturduğu KAİP'te tescilli yapı sayıları 130'a düşürülmüştür. Aynı kararda anıtsal yapıların sayısı 84 olarak tescil edilmiştir. Doğal Anıtların sayısı da 15 olarak tescil edilmiştir. 2003 yılında oluşturulan KAİP yetkisi İzmit Belediyesi'ne verildikten sonra alan; kentsel, arkeolojik ve doğal sit alanları şeklinde ayrı tescil edilmiştir. 2016 yılında ise yeni bulunan arkeolojik kalıntılar ve tescillenen geleneksel yapılar eklenerek revize KAİP hazırlanmıştır [27].

2.5.2. I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı ve II. Derece Doğal Sit Alanı

Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 02.05.2003 tarih ve 9784 sayılı kararı doğrultusunda alanda farklı tipte bölgeler olduğu ve ortak kararlar alınmasının doğru olmaması sebebiyle KKTVKK (Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu) alanın arkeolojik ve kentsel sit şeklinde ayrılmasına karar verilmiştir. Alandaki arkeolojik potansiyelin yeterli olması sebebiyle alanın I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmesine karar verilmiştir. Sur dışında ve surun kuzey aksında yer alan alanın kalan alanda ise arkeolojik kalıntının bulunmaması ama antik dönemden kalma kalıntıların inşai faaliyet sırasında toprak altından zaman içinde çıkabilmesi ihtimali sonucu koruma altına alınması ve inşai faaliyetlerin

devamının sağlanabilmesine yetki vermek amacıyla III. Derece Sit Alanı olarak tescil edilmesine karar verilmiştir.

Kentsel sit ve Orhan Cami'nin doğu aksında yer alan mezarlığın bulunduğu alandaki doğal sit alanı sınırları tekrar çizilmiş ve bu yeni sınırlar II. Derece Doğal Sit Alanı olarak tescil edilmiştir. Doğal sit alanının yetkisi 2011 yılında Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü'ne verilmiştir [27].

2.6. Anıtsal Yapılar

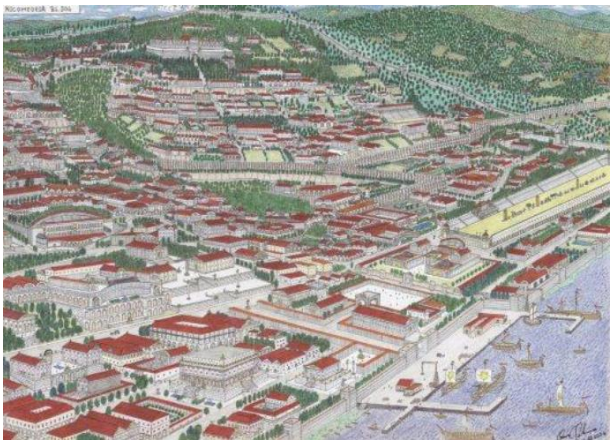
İçkale ve çevresi kentsel sit alanı ve kuzeyinde yer alan arkeolojik sit alanlarında bulunan anıtsal yapılar incelenmiştir. Günümüzde halen devamlılığını sürdüren ve ayakta olan ya da kalıntıları olan bu yapılar; Dışkale, İçkale, cami, mescit, hamam, çeşme, sivil mimarlık örneği gibi başlıklar altında incelenmiştir.

2.6.1. Dışkale

Dış surlar antik Nikomedeia'yı tamamen sarmaktaydı. Dış sur, kıyıdan kentin hâkim tepelerine kadar uzanan kütlesel ve uzun surlarla çevrili durumdaydı. Günümüzde doğuda Paç Mahallesi'nden başlayan surlar, kuzeydoğu sırtlarına çıkarak, iç surların arkasından devam etmekteydi. Surlar, kentin stratejik noktalarına konumlanarak şehri kuşatır durumdaydı. İç kaleye paralel olarak uzanan dış sur, Turgut Mahallesi'nin yer aldığı sırttan güneybatıya doğru devam ederek sahile ulaşmaktaydı. Dış sur hatları Şekil 2.18'de antik çağda Nikomedeia şehrine ait görselde anlaşılmaktadır [34].

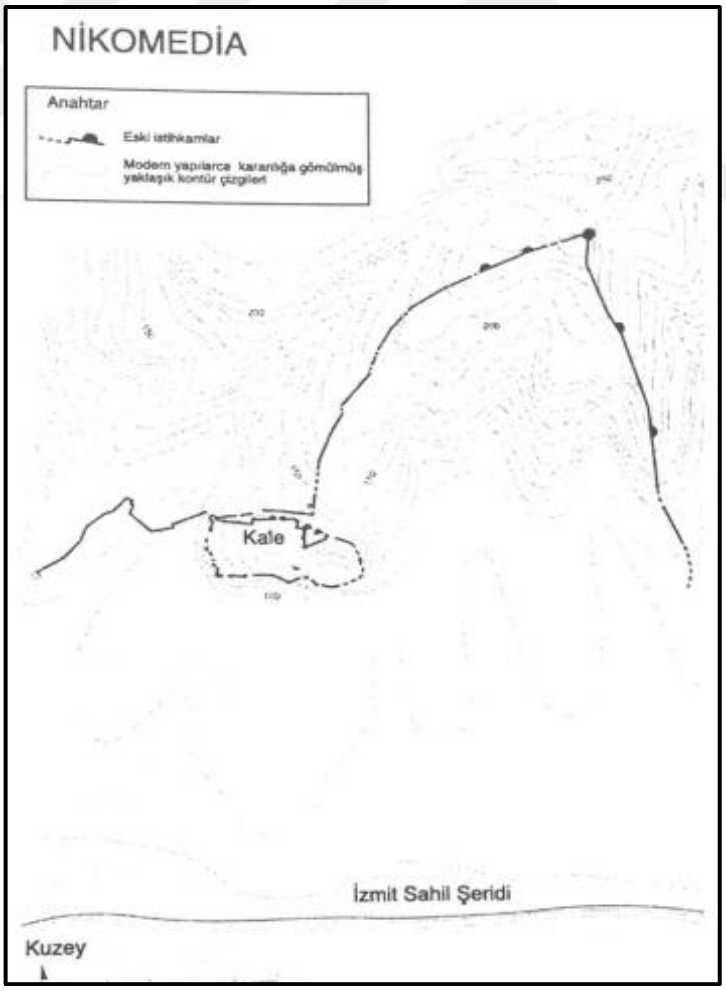
İzmit şehrini çevreleyen surlar, 6 kilometreyi aşan bir sahayı kuşatmaktaydı. Kale mimarisinde Roma ve Bizans etkileri görülmektedir. Şehre hâkim konumdaki bu surun yapılış amacı, kuzeyden gelebilecek saldırıları engellemek ve su kaynaklarını korumaktır.

Antik Nikomedeia kentini kuşatan dış surların, I. Nikomedes (M.Ö.278-250) devrinde kentin Bithinya krallığının merkezi olduğu zamanda inşa edildiği yapılan tarihsel analizlerin verilerine dayanarak düşünülmektedir [34].

Şekil 2.18: Antik Çağ'da Nikomedeia şehri.

Sur hatlarının özgün planıyla ilgili veri bulunamadığından Şekil 2.19'da Clive Foss'un İçkale ve Dışkale sınırlarını konumlandırdığı harita üzerinden değerlendirme yapılmıştır [17].

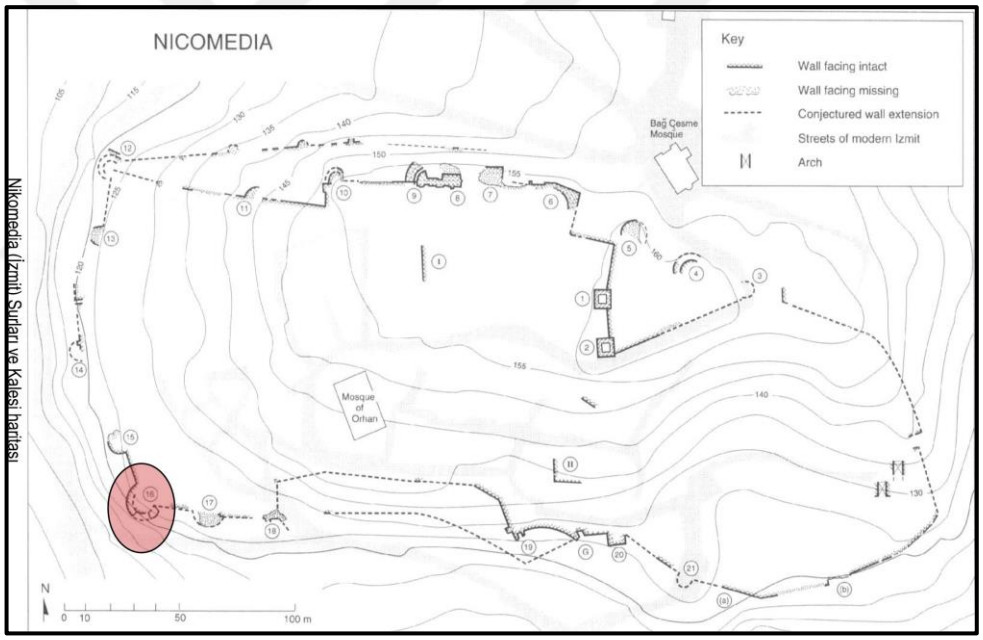

Şekil 2.19: İzmit İçkale ve Dışkale sınırları.

2.6.2. İçkale

Ortaçağda önemli bir liman kalesi olan İçkale, Orhan Camii'nin bulunduğu şehrin batısındaki Orhan Mahallesini kapsamaktadır. İçkale surlarının alt kısımlarının Bizans döneminden daha eski bir devir olan 3. yy. (yüzyıl) ortalarında yapıldığı ileri sürülmekte ancak kalenin kesin yapım tarihi bilinmemektedir. Antik Nikomedeia'nın da akropolü durumunda olan İçkale, İzmit körfezine hâkim bir konumdadır [26].

Dikdörtgen planlı olan İçkale günümüzde; Bağ Çeşme ve Yukarı Pazar mahalleleri arasında doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Denizden yaklaşık olarak 100 metre yükseklikteki tepede kurulan İçkale sur duvarlarının kaynaklardaki bilgiler ışığında; doğu-batı doğrultuda yaklaşık olarak 75-100 metre uzunlukta, kuzey-güney doğrultuda ise 50 metre genişlikte olduğu düşünülmektedir [26].

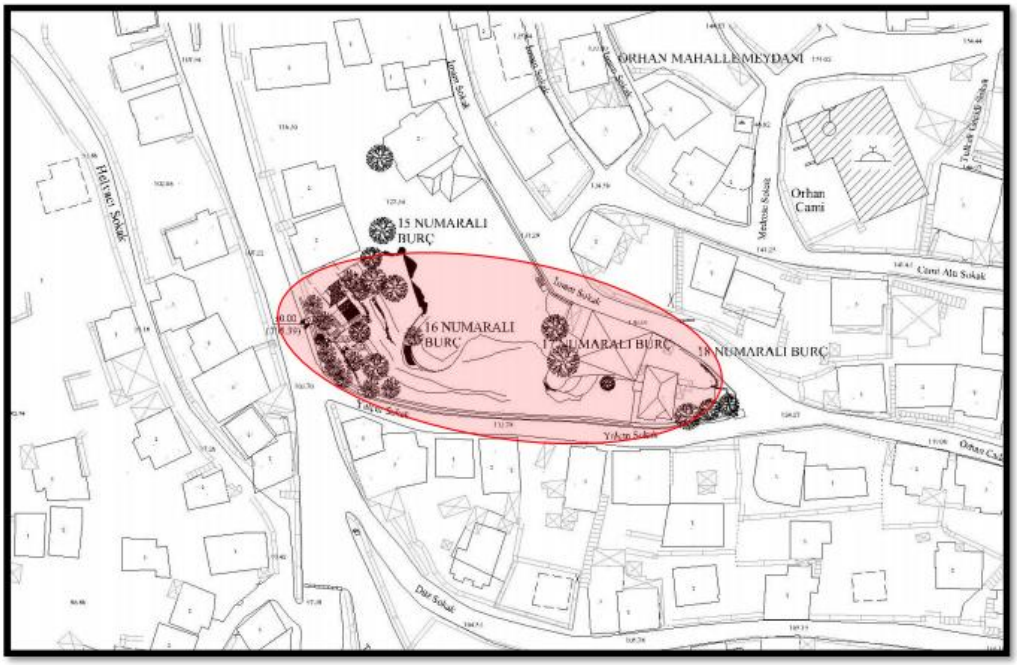
Şekil 2.20: Nikomedeia Surları ve kalesi haritası.

İzmit İçkale ve surlarını kronolojik olarak tanımlayabilecek herhangi bir yazıt ya da kalıntı bulunmamaktadır. Tarihi kaynaklar da bu konuda çok az bilgi vermektedir. Bu bağlamda yapıyı tarihlendirebilmek için günümüzde ayakta kalabilmiş Karaburç ve çevresindeki sur kalıntıları, Clive Foss'un hazırladığı Şekil 2.20'de Nikomedeia surları ve kalesi haritası incelenerek biçimsel bir çözümleme elde edilmeye çalışılmıştır [17].

İçkale'nin kuzey duvarı dış surlara paralel durumdadır. Batı duvarı, kuzeyden güneye dış surlara dik olarak inmektedir. Doğu duvarı ortalarda üçgen bir çıkıntı meydana getirmekte ve kalenin merkezini oluşturmaktadır [17].

Clive Foss İçkale burçlarını incelerken numaralandırma sistemi kullanmıştır. Günümüzdeki değerlendirme de yapılan bu numaralandırma üzerinden yapılmıştır. İçkale burçları farklı plan şemalarına sahip 21 burçtan oluşmaktaydı. Konumu itibariyle düzgün bir sur duvarı bulunmayan İçkale, topografyayla uyum içerisindeydi. Clive Foss'un planında 1-5 kod numaraları ile gösterilen üçgen alan, iç kalenin asıl kısmını oluşturmaktadır [17].

İç kale burçları dairesel, yarım daire ve kare planlı olmak üzere üç formda inşa edilmiştir. Kare forma sahip olan burçlar planda 1-2-7-8 kodu ile, dairesel formda olan burçlar 3-5-11-12-13-15-17 kodu ile ve yarım daire planlı olan burçlar ise 4-9-10-17 kodu ile gösterilen burçlardır [17]. Şekil 2.21'de İzmit İçkale ve sur ve burçları numaralı halde gösterilmektedir [26].

Şekil 2.21: İzmit İçkale sur ve burçları.

Burçların yapımında kullanılan malzeme ve teknik genel olarak bir üsluba sahiptir. İzmit şehrini kuşatan iç ve dış sur duvarlarında Roma tuğla işçiliği görülmektedir. İzmit kalesinin inşaatında kullanılan malzeme taş, tuğla, harç ve antik binalara ait büyük kesme taşlardır. Kalede taş ve tuğlalar çeşitli tekniklerde, bazen

tek bazen beraberce kullanılmıştır. Kalede genel olarak iki veya üç tuğla sırasını takip eden tek taş sıralı inşa tekniği vardır. Yan yana kullanılarak meydana getirilen taş sıraları arasına dikine ve yanlamasına tuğlalar konulmuştur. Kullanılan teknikte taşlar arasındaki tuğlaların harç tabakaları arasına bir sıra daha tuğla yerleştirilmektedir. Bazen bu tuğlalar yerine ufak taşların da yerleştirildiği görülmektedir. Roma dönemi duvar örgü tekniği Şekil 2.22'de gösterilmektedir [26].

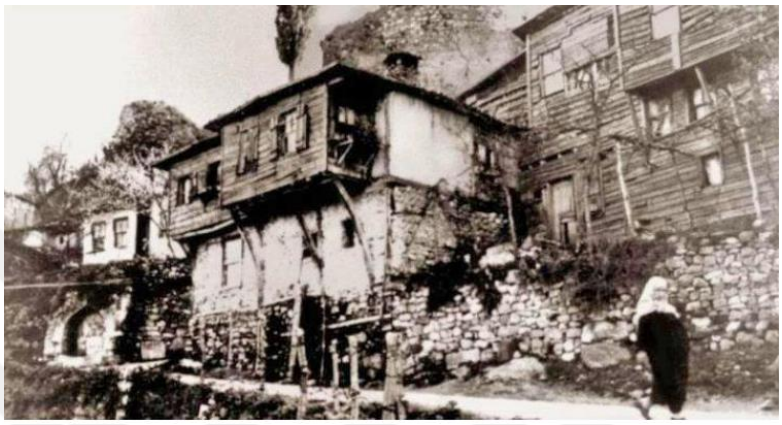
Şekil 2.22: Roma dönemi duvar örgü tekniği.

İzmit iç sur hattı eğimli bir arazi içerisinde yer almaktadır. Günümüzde yaya ve araç trafiğine açık caddeler ile çevrili olan bu sur hattı çimento harçlı moloz taş örgülü istinat duvarları ile desteklenmektedir. Şekil 2.23'te çimento harçı moloz taş örgülü istinat duvarı gösterilmektedir. Osmanlı dönemine ait eski fotoğraflarda bu istinat duvarlarının kuru duvar tekniğinde yapılmış olduğu, sur duvarlarının günümüzdeki gibi cadde kotundan daha yüksekte olduğu görülmektedir.

Şekil 2.23: Çimento harçlı moloz taş örgülü istinat duvarı, 2021.

Bizans döneminde inşaa edildiğinde sahilden tepeye doğru keskin bir eğimi bulunan arazide sur hattının araziye oturmuş olduğu, günümüzdeki gibi mevcut zemin kotu ile arasında bu kadar fark olmayacağı düşünülmektedir. Şekil 2.24'te Osmanlı döneminde 16 numaralı burç (Karaburç) ve çevresi fotoğrafında görüldüğü gibi ahşap kagir yapılar yapılarak ve sur çevresindeki Bizans dönemi topoğrafyası değiştirilmiştir [32].

Şekil 2.24: Osmanlı döneminde 16 numaralı burç (Kara Burç) ve çevresi.

2.6.3. Cami, Mescid, Hamam ve Çeşmeler

İzmit'in en yüksek tepesinde İçkale'nin içinde yer alan Orhan Cami; Orhan Caddesi'nde Bağçeşme sınırlarında bulunmaktadır. Orhan Gazi dönemine ait olan dikdörtgen planlı cami, kuzey-güney doğrultusunda konumlanmaktadır. Kabayonu taşı ile inşa edilmiş olan cami ahşap çatılı olmasıyla özgün bir dokuya sahiptir. Tek şerefeli minaresi olan cami, 19. yy. 'da bakım onarım geçirmiştir. Bu onarım sırasında özgün halini çoğunlukla yitirmiştir. 2015 yılında restorasyon kararı alınan yapıda süreç iki yıl sürmüştür. Yapı orjinaline en yakın şekilde restorasyon geçirerek 2017 yılında yeniden kullanıma açılmıştır [19], [26]. Şekil 2.25'te Orhan Cami'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.25: Orhan Cami, 2021.

Akçakoca Mahallesi Yukarıpazar bölgesinde yer alan Akçakoca Cami; 1327 yılında Akçakoca tarafından yaptırılmıştır. Pek çok defa onarım geçiren cami, günümüzde özgünlüğünü kaybetmiştir. Dikdörtgen planlı, ahşap çatılı olan cami yığma sistemle yapılmıştır. Caminin beden duvarlarında 19. yy. döneminden kalma tuğlalar mevcuttur. Kırmızı tuğlalar ile örülen minareye sahip caminin restorasyonu 2012 yılında Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından tamamlanmıştır [19], [26]. Şekil 2.26'da Akçakoca Cami'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.26: Akçakoca Cami, 2021.

Hacıhasan Mahallesi Alacamescid Sokağı'nda bulunan Alacamescid Cami; Bizans dönemine ait sarayın kalıntıları üzerinde 1598 yılında İzmit Kadısının talimatıyla inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlı cami, moloz taşlardan yığma sistemle yapılmıştır. Kagir minareye sahip cami, geçirdiği onarımlar sonucunda dönem eklerine maruz kalmıştır. Çini süslemelere sahip caminin 2005 yılında rekonstrüksiyonunun yapılmasına karar verilmiştir. Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan uygulama sonucu yapı 2016 yılında yeniden kullanıma açılmıştır

[19], [26]. Şekil 2.27'de Alacamescid Cami'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.27: Alacamescid Cami, 2021.

İzmit'te bulunan diğer önemli ibadet yapı grubu ise mescitlerdir. Bunlardan en önemlileri Zıbıncı Mescidi, Portakal Mescidi ve Yumurtacı Mescidi'dir**.** Veliahmet Mahallesi Hacı Hasan Yokuşu'nda bulunan Zıbıncı Mescidi, 1807 yılında inşa edilmiştir. Taş temel üzerine yığma sistemle inşa edilen mescit, dikdörtgen plan özelliğine sahiptir. Ahşap tavanlı mescidin içten çıkan minaresi çinko kaplamaya sahiptir. 2014 yılında restorasyon geçiren mescit, zaman içinde geçirdiği dönüşümlerden arındırılarak özgün haline dönüştürülmüştür [19], [26]. Şekil 2.28'de Zıbıncı Mescidi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.28: Zıbıncı Mescidi, 2021.

Çukurçeşme Sokak'ta bulunan Portakal Mescidi; 19. yy.'ın ortalarında inşa edilmiştir. Eğimli bir araziye konumlanmış olan mescit, kabayonu taş malzemeye

sahip yığma sistemli bir yapıdır. Mescidin içinde ahşap malzeme kullanılması sebebiyle yapı zaman içinde çürüme geçirmiştir. Bu nedenle mescidin 2009 yılında rekonstrüksiyonu yapılarak tekrar kullanıma açılmıştır [19], [26]. Şekil 2.29'da Portakal Mescidi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.29: Portakal Mescidi, 2021.

Sırrıpaşa Caddesi Tezer Sokak başında yer alan Yumurtacı Mescidi; 1631 yılında inşa edilmiştir. Osmanlı döneminde yığma taş sistemiyle yapılmış olan mescidin haziresinde daha önce burada görev yapmış müezzin ve imamlara ait mezar taşları bulunmaktadır. Yumurtacı Mescidi 2015 yılında Cami olarak kullanılmaya başlanmıştır [19], [26]. Şekil 2.30'da Yumurtacı Mescidi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.30: Yumurtacı Mescidi, 2021.

Çalışma alanında günümüze ulaşabilmiş başlıca su yapıları; Süleyman Paşa Hamamı, Yeni Hamam, İzmit Sarnıcı ve çeşmelerdir. Akçakoca Mahallesi'nde yer alan eski adı Dere Hamamı olarak bilinen Süleymanpaşa Hamamı'nın kesin yapım tarihi bilinmemektedir. Hamam çifte kullanım özelliğine sahip olarak yapıldığı için üç bölümden oluşmaktadır. 1999 yılında büyük hasar alan hamamın Kocaeli Büyükşehir Belediyesi tarafından 2007 yılında restorasyon uygulaması başlatılmıştır. 2011 yılında kullanıma açılan hamam; cam bir konstrüksiyon ile yeni dönem eki kazandırılmıştır. Cam konstrüksiyonu cafe olarak işlevlendirilen hamam, günümüzde müze olarak işlev görmektedir [19], [40]. Şekil 2.31'de Süleymanpaşa Hamamı'nın 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.31: Süleymanpaşa Hamamı, 2021.

18. yy ortalarında yapılan Yeni Hamam; doğu batı doğrultusunda konumlanmıştır. Dikdörtgen plana sahip olan hamam, yeni yapılan inşaatlar sebebiyle harabe duruma gelmiştir. Hamamın doğu ve güney cephesinde 1990'lı yıllarda betonarme yüksek katlı yapılar konumlanmıştır. Girişi bodrum kattan olan hamam kubbe ile örtülüdür. Soğukluk bölümü kemerlerle ayrılan hamamın ortasında ve yanlarında tonozlarla örtülü üç kısım bulunmaktadır. Hamamın halvet kısmı merkezi bir kubbe ile örtülüdür. Harap durumda kalan hamamın İzmit Belediyesi tarafından 2016 yılında restorasyon kararı alınıp, 2018 yılında uygulama bittikten sonra kullanıma açılmıştır. Günümüzde betonarme yüksek katlı yapılarla çevrili olduğu için zemin kattan giriş yapılan hamam, sergi merkezi olarak işlev sürdürmektedir [25], [40]. Şekil 2.32'de Yeni Hamam'ın 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.32: Yeni Hamam, 2021.

Kapanca Sokak ile Sırrıpaşa Caddesi'nin kesişiminde konumlanan İzmit Sarnıcı; tuğla hatıllı ve kabayonu taş malzeme ile yapılmıştır. Kuzey cephesindeki kemerli ve tuğladan yapılmış beden duvardan suyu almaktadır. Sarnıcın kesin yapım tarihi bilinmemektedir. Sarnıcın eski fotoğrafları incelendiğinde konut sarnıcı olduğu kanısına varılmıştır. Uzun yıllar harabe durumda kalan ve bir kısmı toprak altında olan sarnıç, İzmit Büyükşehir Belediyesi'nin 2012 yılında restorasyon uygulaması yapması sonucu ortaya çıkarılmıştır. Günümüzde açık hava müzesi olarak varlığını sürdürmektedir [14], [19]. Şekil 2.33'te İzmit Sarnıcı'nın restorasyon sonrası 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.33: İzmit Sarnıcı restorasyon sonrası, 2021.

1783 yılında yılında yapılan ve 1987 yılında tescillenen Zeliha Kadın Çeşmesi, Zeliha hanım tarafından yaptırıldığı için bu isimle anılmaktadır. Dikdörtgen planlı çeşme, Kapanca Sokak'ta 189 ada 16 parselde bulunan evin istinat duvarına gömülü durumdaydı. Kemer tuğla hatıllı kabayonu taş malzeme ile yapılmış çeşme, 1997

yılında onarım geçirmiş ve toprak üstüne çıkarılmıştır. Günümüzde çeşme işlevini sürdürmemektedir [1]. [14]. Şekil 2.34'te Zeliha Kadın Çeşmesi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.34: Zeliha Kadın Çeşmesi, 2021.

Yapım yılı kesin olarak bilinmeyen Yumurtacı Çeşmesi; Osmanlı döneminde yapılmıştır. Günümüzde 190 ada 20 parseldeki yapının ön bahçe duvarında bulunan çeşme harap durumdadır. Çeşme işlevini sürdürmemektedir [1], [14]. Şekil 2.35'te Yumurtacı Çeşmesi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.35: Yumurtacı Çeşmesi, 2021.

Orhan Caddesi üzerinde bulunan Topçu çeşme; 18. yy'da yapılmıştır. Osmanlı dönemine ait olan çeşme, yol kenarı çeşmesi olarak inşa edilmiştir. Köşe parselde istinat duvarı içinde bulunan çeşme, tuğla malzemeden yapılmış dikdörtgen planlı

özelliğe sahiptir. Yapının yalağı Bizans mermer lahitidir. Bilinen bir onarımı olmayan çeşme, günümüzde işlevini sürdürmemektedir [1], [14]. Şekil 2.36'da Topçu Çeşmesi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.36: Topçu Çeşmesi, 2021.

401 ada 4 parselde bulunan çeşmenin tam yapım tarihi bilinmemektedir. Osmanlı döneminde yapılmış olan çeşme, tuğla malzemeden yığma sistemle yapılmıştır. Sivri kemeri bulunan çeşme 2018 yılında Tarih Koridoru Projesi kapsamında restorasyon geçirmiştir. Günümüzde çeşme işlevini sürdürmemektedir [1], [14]. Şekil 2.37'de 401 ada 4 parselde bulunan çeşmenin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.37: 401 ada 4 parselde bulunan çeşme, 2021.

1884 yılında yapılan Ali Ağa Çeşmesi, Osmanlı dönemine aittir. Yaptıran Ali Ağa olduğu bu isimle anılmaktadır. İzmit çeşmelerinin büyük boyutta olanlarından olan çeşmenin haznesi kare planlıdır. Kesme taş malzemeler beden duvarını

oluşturmaktadır. Yalak kısmı Bizans lahit kapağının ters kapatılmasıyla oluşturulmuştur. Yalağın iki kenarında köşeli ayak birimi ve kemer üzengi noktalarında köşeli başlıkları bulunmaktadır. Günümüze onarım geçirmeden gelen çeşme, işlevini sürdürmektedir [1], [14]. Şekil 2.38'de Ali Ağa Çeşmesi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır.

Şekil 2.38: Ali Ağa Çeşmesi, 2021.

Roma döneminde milattan sonra yapılmış olan Nymphaion çeşmesi, eski ismiyle Abide çeşme olarak bilinmektedir. Hacı Hasan Yokuşu köşe parselinde Sanat Okulu'nun bahçesinde bulunan çeşmenin duvar ve temellerinde süslü mermer taşlar bulunmaktadır. Dönemin en büyük anıtsal çeşmesi olan Nymphaionun taş temelleri üzerine 1964 yılında yeni yapı yapılmış bu nedenle çeşme toprak altında kalmıştır. Günümüzde yüzeye çıkarılan çeşme, İzmit Arkeoloji Müzesi bahçesinde sergilenmektedir [1], [14]. Şekil 2.39'da Nymphaion Çeşmesi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı bulunmaktadır [14].

Şekil 2.39: Nymphaion Çeşmesi, 2021.

1750 yılında yapılan Tüysüz Çeşmesi; Kolaylı Sokak'ta bulunmaktadır. Çifte çeşme özelliği taşıyan çeşmenin dikdörtgen formda haznesi bulunmaktadır. Haznenin kuzey ve batı cephelerinde çeşmesi olan yapı, sivri kemerli forma sahiptir. Çeşme kabayonu taş ve tuğla malzemenin almaşık kullanımı ile yapılmıştır. Çeşmenin üzeri harap durumda olan eğik bir çatı ile örtülüdür [1], [14]. Şekil 2.40'da Tüysüz Çeşmesinin 2021 yılına ait fotoğraf bulunmaktadır [14].

Şekil 2.40: Tüysüz Çeşmesi, 2021.

2.6.4. Sivil Mimarlık Örneği Yapılar

İzmit İçkale ve Kentsel Sit Alanı'nda geleneksel İzmit evlerinin özelliklerini göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşıyan sivil mimarlık örnekleri mevcuttur.

Elbeyoğlu Konağı; 20. yy. başlarında inşa edilen yapı 1995 yılında KKTVKK tarafından tescillenmiştir. Geç Osmanlı-Erken Cumhuriyet dönemi özellikleri taşıyan yapının 2011 yılında İzmit Belediyesi tarafından restorasyonuna başlanmıştır. Akçakoca Mahallesi'ndeki yapının 2012 yılında restorasyonu tamamlanmış ve günümüzde Akçakoca Mahalle Konağı olarak hizmet vermektedir. Ahşap karkas sistem ve ahşap malzeme ile yapılan yapı; geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [41]. Şekil 2.41'de Elbeyoğlu Konağı'nın 2021 yılına ait görseli gösterilmektedir.

Şekil 2.41: Elbeyoğlu Konağı, 2021.

Basın Müzesi; Akçakoca Mahallesi'nde Osmanlı dönemi özelliği taşıyan yapı, 19. yüzyılın sonlarında inşa edilmiştir. İZEYAP ile 1990'lı yıllarda restorasyonu yapılmıştır. 1979 yılında tescillenen yapı 2010 yılında kamulaştırılarak rekonstürkiyonu yapılmıştır. Günümüzde Basın Müzesi olarak işlev görmektedir. Bodrum+ zemin+1 katlı olan yapı, moloz taş tuğla malzeme ile yığma sistemli yapılan yapı, bodrum kat hariç ahşap kaplama sistemde yapılmıştır. Bahçeli ev olma özelliği taşıyan yapı; payandalarla desteklenerek cephesinde hareketlilik kazandırılmıştır. Kırma çatılı ve kiretmit örtülü çatıya sahip yapının pencereli giyotin tiplidir. Yapı geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [42]. Şekil 2.42'de Basın Müzesi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.42: Basın Müzesi, 2021.

Saatçi Ali Efendi Konağı; Veli Ahmet Mahallesi Alacamescid Yokuşu'nda bulunan yapı eğimli bir yamaç üzerine konumlanmıştır. Konak harap durumda olduğundan 1976 yılında kamulaştırılmıştır. Restorasyonu 1978 yılında yapılan konağın onarımı 198 yılında tamamlanmıştır. Kuzey güney aksında konumlanan yapı dikdörtgen plana sahiptir. Bodrum+zemin+1 katlı olan yapı sofalı ev tipi göstermektedir. Bodrum katı yığma, üst katları ahşap olan yapıya ana giriş, ahşap çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Giyotin kemerli pencerelere sahip yapı, günümüzde Etnografya Müzesi olarak kullanılan yapı sosyokültürel bir merkez olma özelliği taşımaktadır. Yapı geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [43]. Şekil 2.43'de Saatçi Ali Efendi Konağı'nın 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.43: Saatçi Ali Efendi Konağı, 2021.

Tarih Koridoru Derneği; Kapanca Sokak'ta bulunan yapı 19. yy'da yapılmıştır. 20. yy ortalarında dönem ekleri gelen yapı 1980'lerde halı dokuma atölyesi olarak işlev sürdürmüştür.

İkiz ev olarak yapılan yapı, iki ayrı yapının rekonstürksiyon işlemi sonucu birleştirilmesiyle oluşmuştur. Bodrum+zemin+1 katlı inşa edilen yapı bodrum katında moloz taş, diğer katlarda ahşap kaplama malzeme kullanılmıştır. Yığma taş ve ahşap karkas sistemle oluşturulan yapı harap durumda olması nedeniyle 2013 yılında rekonstrüksiyonu yapılmıştır. Kırma çatı tipine sahip yapıda, giyotin pencereler kullanılmıştır [44].

1994 yılında tescillenen yapı 1999 yılındaki depremde büyük hasar almıştır. 2010 yılında kamulaştırılan yapı 2013 yılında restorasyon geçirmiştir. KİHMED (Kocaeli İmam Hatipleri Mezunları Derneği) olarak işlev gören yapı 2016 yılında Tarih Koridoru Derneği olarak işlev sürdürmeye devam etmiştir. Yapı geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [44]. Şekil 2.44'te Tarih Koridoru Derneği'nin 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.44: Tarih Koridoru Derneği, 2021.

Sirkeci Hafız Konağı; Hacıhasan Mahallesi'nde yer alan yapı 19. yy'da inşa edilmiştir. 1979 yılında tescillenen yapı 2013 yılında kamulaştırılmıştır. Restorasyonuna 2013 yılında başlanan konak, ahşap karkas sistemde ahşap malzeme ile yapılmıştır. Zemin+2 kattan oluşan yapı, giyotin tipli ahşap pencereler taşımaktadır. Kırma çatı tipi gösteren yapının cephesinde ahşap süslemeler mevcuttur. Günümüzde İzmit Kültür Müdürlüğü olarak işlev sürdüren yapı, geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [45]. Şekil 2.45'te Sirkeci Hafız Konağı'nın 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.45: Sirkeci Hafız Konağı, 2021.

Yılmazlar Evi; Hacıhasan Mahallesi'nde yer alan konut, 20. yy'da inşa edilmiştir. 1995 yılında tescillenen yapı İzmit Belediyesi tarafından 2011 yılında kamulaştırılmıştır. Ahşap karkas sistemle yapılmış yapı, zemin+1 kattan oluşmaktadır. İç sofalı plan düzenine sahip yapı, kırma çatı tipine sahiptir. Yapıda giyotin tipli pencere ve çift kanatlı ahşap kapı kullanılmıştır. 2012 yılında restorasyonu tamamlanan yapı günümüzde Bilim ve Kitap Dostları Derneği olarak işlev sürdürmektedir. Yapı geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [46]. Şekil 2.46'da Yılmazlar Evinin 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.46: Yılmazlar Evi, 2021.

Yeşil Konak; Hacıhasan Mahallesi Tezer Sokak'ta yer alan konak, 1927 yılında yapılmıştır. Ahşap karkas sistemde yapılmış konak, bodrum+zemin+1+cihhanüma katına sahiptir. Yapı dikdörtgen formlu giyotin pencerelere sahiptir. Kırma çatı tipine sahip yapı, cephesinde ahşap süslemeler

barındırmaktadır. 2013 yılında konak kamulaştırılarak restorasyon geçirmiştir. Restorasyon sonrası Belediye Müzesi olarak işlev süren yapı, 2018 yılında Sırrıpaşa Sokak Sağlıklaştırma Projesi kapsamında Atatürk Müzesi olarak işlevini sürdürmektedir. Yapı geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [47]. Şekil 2.47'de Yeşil Konağın 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.47: Yeşil Konak, 2021.

Butik Otel; Akçakoca Mahallesi Kapanca Sokak'ta bulunan yapı 19. yy'da inşa edilmiştir. 1979 yılında tescillene yapı 2010 yılında kamulaştırılmıştır. 2014 yılında İzmit Belediyesi tarafından restorasyonu tamamlanmıştır. İki yapının restorasyon sonucunda birleştirilmesiyle oluşan yapının girişi bodrum kat ve bahçe kapısından yapılmaktadır. Giyotin pencere tipine sahip olan yapı, kırma çatı tipine özelliği taşımaktadır. Ahşap cephe kaplamaları ve eli böğründeleri sayesinde geleneksel özellik taşıyan yapı, 2016 yılından beri butik otel işlevini sürdürmektedir. Yapı geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [48]. Şekil 2.48'de Butik Otel'in 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.48: Butik Otel, 2021.

Küçük Köşk; 19. yy'da Kapanca Sokak'ta inşa edilen köşk, sokaktaki en küçük yapılardan olduğu için bu isimle anılmaktadır. 1979 yılında tescillenen yapı 2014 yılında geçirdiği yangın sonucu 2015 yılında kamulaştırılarak 2017 yılında rekonstürksiyonu uygulanmıştır. Bodrum+zemin+1 kat şeklinde inşa edilen yapının batı ve kuzey cephelerinde bahçesi bulunmaktadır. Bodrum katında yığma taş, diğer katlarında ahşap kaplama malzeme kullanılan yapıda, kırma çatı tipine sahiptir. Giyotin formlu pencere kullanılan yapı, iç sofalı plan tipine sahiptir. Yapı geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [49]. Şekil 2.49'da Küçük Köşk'ün 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.49: Küçük Köşk, 2021.

Sırrı Paşa Konağı; İzmit mutasarrıfı Selim Sırrı Paşa tarafından yaptırıldığı için bu isimle anılmaktadır. Sırrıpaşa Caddesi'nde konumlanan yapı 19. yy'da inşa edilmiştir. Yamaca kurulmuş konak, zemin+1+cihannüma katına sahiptir. Ahşap karkas yapım sistemiyle yapılmış konak, haremlik ve selamlık olmak üzere iki bölümden oluşmaktaydı. Konak cephesinde ve iç süslemelerinde Fransız tuğla ve kiremitleri kullanılmıştır. Konağı iç duvarları ve tavanları kalem işleriyle süslüdür. Yapı Geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [22], [50]. Şekil 2.50'de Sırrı Paşa Konağı'nın 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir

Şekil 2.50: Sırrı Paşa Konağı, 2021.

Eski Kilise; Kapanca Sokak girişinde yer alan yapının inşa tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. 19. yy'a ait olan yapı yığma sistemle taş malzemeden yapılmıştır. Zemin+1 kattan oluşan yapı özgününde kilise işlevindedir. Günümüzde Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak işlevini sürdürmektedir. Restorasyon geçiren yapıda kemerli giyotin pencereler kullanılmıştır. Yapı Geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [14]. Şekil 2.51'de Eski Kilise'nin 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.51: Eski Kilise, 2021.

Yenituran Anaokulu; 1911 yılında inşa edilen yapı, Osmanlı ve Birinci Ulusal Türk üslubu özeliiği taşımaktadır. İzmit mutasarrafları tarafından yaptırılmıştır. İlk adı Numune Mektebi olan okul, cumhuriyetin ilanından sonra Yeni Turan adıyla anılmaktadır. 1976-1980 yıllarında Kız İmam Hatip Lisesi olarak kullanılan yapı 1992 yılından beri anaokulu olarak işlevini sürdürmektedir. Zemin+1 katlı olan yapı 1990 yılında restorasyon geçirmiştir. Kemerli çift kanatlı pencere tipi gösteren yapı, kırma çatı tipine sahiptir. Yapı Geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [14]. Şekil 2.52'de Yeni Turan Anaokulu'nun 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.52: Yeni Turan Anaokulu, 2021.

Redif Müzesi; İzmit mutasarrafı Hasan Paşa tarafından yaptırılan yapı, son dönem Osmanlı yapısıdır. Redif subayları için yaptırılan yapı, yığma sistemle taş malzemeyle inşa edilmiştir. 1999 depremine kadar askeri mahkeme olarak kullanılan yapı, depremde büyük hasar almıştır. Restorasyon uygulaması geçiren yapı

uygulamadan sonra müze işlevini kazanmıştır. Yapı günümüzde Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ne bağlı özel müze işlevini sürdürmektedir. Yapı Geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [51]. Şekil 2.53'te Redif Müzesi'nin 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.53: Redif Müzesi, 2021.

Kasrı Hümayun; 1861-1876 yılları arasında inşa edilen yapı, Osmanlı ve Neoklasik dönem üslubuna sahiptir. Sultan Abdülaziz tarafından yaptırılan yapı, döneminde İstanbul dışında yapılmış tek saray özelliği taşımaktadır. Ahşap temeller üzerine inşa edilen yapı mermer kaplıdır. Zemin+1 katlı yapı, 1976 yılına kadar Vilayet ve Ziraat Odaları olarak hizmet vermiştir. 1992 yılında restorasyonu yapılan yapı 1999 yılındaki depremle hasar alarak 2004 yılında tekrar restorasyonu yapılmıştır. 2007 yılından beri Kasrı Hümayun Müzesi olarak işlevini sürdüren yapı, geleneksel İzmit evlerinin üslubunu göstermesi nedeniyle anıtsal yapı özelliği taşımaktadır [52]. Şekil 2.54'te Kasrı Hümayun'un 2021 yılına ait fotoğrafı gösterilmektedir.

Şekil 2.54: Kasrı Hümayun Müzesi, 2021

3. İÇKALE VE ÇEVRESİ GELENEKSEL KONUTLARIN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

İçkale Kentsel Sit Alanı; Osmanlı döneminin yaşama biçimi ve kültürel yapısıyla biçimlenmiş özgün bir konut mimarisine sahiptir. İklim ve doğal yapısının yanında, deprem bölgesinde oluşu ve ormanlık alanda yer alması da konut mimarisini etkileyen başlıca ögelerdir.

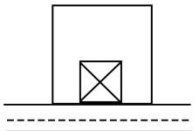
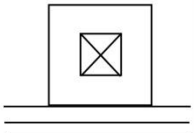
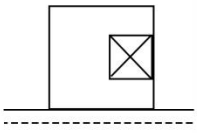
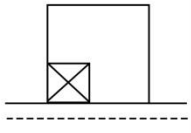
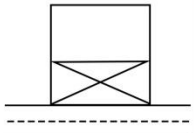
Geleneksel konut dokusu çoğunlukla 18. ve 19. yüzyıldan kalma geleneksel Türk evlerinden oluşmaktadır. 30-40 sene önce mevcut olan büyük konakların çoğu yıkılmıştır. 19. yy başlarında yapılmış olan yapılar bugün ayakta olan yapıları oluşturmaktadır. Yapılar denize cephesi olan eğimli yamaçlarda kurulmuştur. Yapılar ve yapılarda bulunan bahçeler ile bahçe duvarları da buna uygun konumlanmıştır [13].

Yapıların plan tipleri, Geleneksel Türk Evi plan tipleri sınıflandırmasına uymaktadır. Farklı fonksiyonlara cevap verebilmesi için simetrik plan yoğunlukta değildir. Bu durum cephelere de yansımaktadır. Geleneksel Türk Evinin belirgin özelliklerinden olan, her evin kendine ait bahçesinin olması sit alanındaki geleneksel konutlarda da görülmektedir. Ancak bazı evlerde ön bahçe bırakılmamış ve yola sınırlanmışlardır [28].

Kültürel Süreklilik İçin Tipolojik Analizin Önemi: İzmit Merkez Geleneksel Konutları Örneği çalışmasında tipolojisi belirlenen 40 yapıya alandaki 63 adet tescilli yapıların da tipolojik özellikleri eklenerek sınıflandırma referans alınmış ve revize edilmiştir [8].

Yapıların parsele göre konumları incelendiğinde; yeni oluşturulan sınıflandırmada yapılar; sadece sokağa dayalı, bahçe ortasında, sadece tek yan sınıra dayalı, hem sokak hem tek yan sınıra dayalı ve hem sokak hem iki yan sınıra dayalı şeklinde sınıflandırılmıştır. Tipoloji incelendiğinde, sadece sokağa dayalı yapıların %38'lik oranla alanda daha yoğun olduğu tespit edilmiştir. Bahçe ortasında ve hem sokak hem tek yan sınıra dayalı yapılar da %27'lik oranlarla alanda yoğun olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Sadece tek yan sınıra dayalı ve hem sokak hem iki yan sınıra dayalı yapıların seyrek görüldüğü tespit edilmiştir. Tablo 3.1'de Kentsel Sit Alanı'nındaki tescilli yapıların parsele göre konum tipolojisi gösterilmektedir [8]. Şekil 3.1'de sadece sokağa dayalı yapılara örnek gösterilmektedir.

Tablo 3.1: İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların parsele göre konum tipolojisi, 2021.

YAPININ PARSELE GÖRE KONUMU	YAPI SAYISI	YAPILARIN ENVANTER NUMARALARI
 SADECE SOKAĞA DAYALI	40	E4, E8, E9, E10, E11, E13, E20, E24, E45, E47, E48, E49, E55, E61, E66, E68, E69, E73, E79, E82, E93, E94, E97, E100, E101, E102, E105, E106, E110, E117, E126, E127, A15, A56, A64, A69, A71, A74, A79
 BAHÇE ORTASINDA	29	E44, E52, E59, E63, E64, E65, E73, E76, E83, E86, E87, E104, E112, E113, E120, E124, E128, A40, A43, A44, A59, A66, A70, A72, A81, A82, A84
 SADECE TEK YAN SINIRA DAYALI	5	E5, E6, E15, E107, A42
 HEM SOKAK HEM TEK YAN SINIRA DAYALI	26	E3, E7, E50, E51, E60, E74, E75, E77, E78, E95, E96, E98, E103, E109, E111, E114, E118, E121, E122, A25, A58, A61, A63, A75, A83
 HEM SOKAK HEM İKİ YAN SINIRA DAYALI	3	E2, E57, E92

Şekil 3.1: Sadece sokağa dayalı 190/1 numaralı yapı, 2021.

Yapıların yapım sistemleri incelendiğinde; yapılar katlara göre farklılık göstermekle birlikte, yeni oluşturulan sınıflandırmada yapılar yığma, ahşap karkas ve yığma taş+ahşap karkas şeklinde sınıflandırılmıştır. Bodrum katı olan yapıların bodrumu genellikle yığma taş sistemindedir. Konutların normal katlarında da yoğun olarak ahşap karkas sistemi kullanılmıştır. Alana %63'lük bir oranla ahşap karkas sistemli yapılar hakimdir. Tablo 3.2'de İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların yapım sistemi tipolojisi gösterilmektedir [8]. Şekil 3.2'de yığma taş+ahşap karkas sistemli yapılara örnek gösterilmektedir.

Tablo 3.2: İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların yapım sistemi tipolojisi, 2021.

YAPIM SİSTEMİ	YAPI SAYISI	YAPILARIN ENVANTER NUMARALARI
YIĞMA	27	E3, E4, E50, E59, E74, E94, E103, E111, E117, A15, A25, A40, A42, A43, A44, A56, A59, A61, A63, A65, A66, A69, A70, A72, A74, A75, A79, A82, A84
AHŞAP KARKAS	65	E2, E5, E6, E7, E8, E13, E14, E15, E20, E24, E44, E45, E47, E48, E49,E51, E52, E55, E57, E60, E61, E62, E63, E64, E65, E66, E67, E68, E69, E73, E75, E76, E77,E78, E79, E82, E83, E86, E87, E92, E93, E95, E96, E97, E98, E102, E104, E105, E106, E107, E109, E110, E112, E113, E114, E116, E121, E124, E126, E128, A81, A83
YIĞMA TAŞ+ AHŞAP KARKAS	11	E9, E10, E11, E12, E100, E118, E120, E122, E127, A58, A71

Şekil 3.2: Yığma taş+ahşap karkas sistemli 190/1 numaralı yapı, 2021.

Şekil 3.3: Ahşap karkas sistemli 189/15 numaralı yapı, 2021.

Yapılar cephe kaplamaları ve malzeme türüne göre incelendiğinde; yeni oluşturulan sınıflandırmada yapılar taş, ahşap, taş+ahşap ve tuğla olarak sınıflandırılmıştır. Alana %63'lük bir oranla ahşap malzemeli yapılar hakimdir. Taş, taş+ahşap ve tuğla malzemeli yapılar ise alanda homojen şekilde dağılım göstermektedir. Tablo 3.3'te İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların cephe malzemesi tipolojisi gösterilmektedir [8]. Şekil 3.2 ve 3.3'te ahşap+taş malzemeli ve ahşap malzemeli yapılara örnek gösterilmektedir.

Tablo 3.3: İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların cephe malzemesi tipolojisi, 2021.

CEPHE MALZEMESİ	YAPI SAYISI	YAPILARIN ENVANTER NUMARALARI
TAŞ	15	A15, A25, A40, A42, A43, A44, A56, A59, A61, A65, A66, A69, A72, A74, A75,
AHŞAP	65	E2, E5, E6, E7, E8, E13, E14, E15, E20, E24, E44, E45, E47, E48, E49, E51, E52, E55, E57, E60, E61, E62, E63, E64, E65, E66, E67, E68, E69, E73, E75, E76, E77, E78, E79, E82, E83, E86, E87, E92, E93, E95, E96, E97, E98, E102, E104, E105, E106, E107, E109, E110, E112, E113, E114, E116, E121, E124, E126, E128, A81, A83
TAŞ+AHŞAP	11	E9, E10, E11, E12, E100, E118, E120, E122, E127, A58, A71
TUĞLA	12	E3, E4, E50, E59, E74, E94, E103, E111, E117, A63, A70, A84

Şekil 3.4: Ahşap+taş malzemeli 190/1 numaralı yapı, 2021.

Şekil 3.5: Ahşap malzemeli 373/18 numaralı yapı, 2021.

Yapılar kat türlerine göre incelendiğinde; yoğunlukla bodrum+zemin+1 kattan oluştuğu tespit edilmiştir. Zemin, zemin+1, zemin+2 ve cihannüma katlı yapılar da mevcuttur. Şekil 3.6'da bodrum+zemin+1 katlı yapıya örnek gösterilmektedir.

Şekil 3.6: Bodrum+zemin+1 katlı 189/18 numaralı yapı, 2021.

Yapıların girişleri incelendiğinde; sokaktan ve bahçeden girişli yapılar olduğu tespit edilmiştir. Yoğunluklu olarak iki girişli yani hem sokak hem bahçeden girişi olan yapılar mevcuttur. Şekil 3.7'de hem sokak hem bahçeden girişli yapılara örnek gösterilmektedir.

Şekil 3.7: Hem sokak hem bahçeden iki girişli 190/9,10 numaralı yapı, 2021.

Yapıların cephe elemanları incelendiğinde; çıkmalar, balkon, çıkma üstü balkon, sundurma, eli böğründe, payanda, balkon korkuluğu, pencere parmaklığı, balkon korkuluğu ve kepenk gibi mimari elemanlara rastlanmaktadır. Alandaki tescilli yapılarda yoğunluklu olarak ‘eli böğründe, çıkma ve balkon’ görülmektedir. Şekil 3.8’de çıkmalı ve eli böğründeli yapı, Şekil 3.9’da balkonlu yapılara örnekler gösterilmektedir.

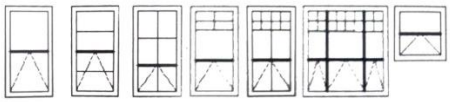
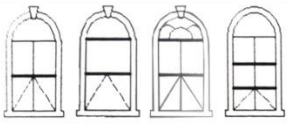
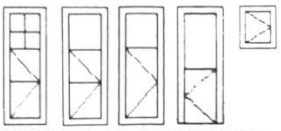
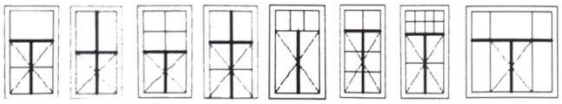
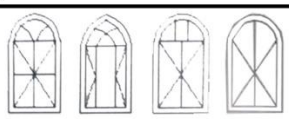
Şekil 3.8: Çıkmalı ve eli böğründeli 391/6 numaralı yapı, 2021.

Şekil 3.9: Balkonlu 378/26 numaralı yapı, 2021.

Yapıların pencere tipleri incelendiğinde; yeni oluşturulan sınıflandırmada yapılar giyotin, kemerli giyotin, tek kanatlı, çift kanatlı ve kemerli çift kanatlı şeklinde sınıflandırılmıştır. Yapılarda %52'lik bir oranla en çok görülen pencere tipi giyotin penceredir. Ayrıca alanda çift kanatlı pencere de %24'lük bir oranla yoğun görülen pencere tiplerindendir. Bunların dışında alandaki yapılarda; kemerli giyotin, tek kanatlı ve kemerli çift kanatlı pencere tiplerine de nadiren de olsa rastlanmaktadır. Tablo 3.4'te İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların pencere tipolojisi gösterilmektedir [8]. Şekil 3.10 ve 3.11'de giyotin pencere tipi gösteren yapılara örnekler gösterilmektedir.

Tablo 3.4: İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların pencere tipolojisi, 2021.

PENCERE TİPİ	YAPI SAYISI	YAPILARIN ENVANTER NUMARALARI
 GİYOTİN PENCERE	54	E2, E5, E6, E7, E8, E9, E10, E11, E12, E13, E44, E45, E48, E51, E52, E55, E57, E60, E63, E64, E65, E66, E68, E69, E73, E76, E78, E82, E83, E87, E92, E93,E95, E97, E98, E102, E104, E105, E110, E112, E113, E114, E118, E120, E121, E124, E126, E127, A40, A58, A59, A66, A71
 KEMERLİ GİYOTİN PENCERE	7	E47, E111, A43, A44, A70, A81, A83
 TEK KANATLI PENCERE	6	E3, E49, E74, E75, E79, E128
 ÇİFT KANATLI PENCERE	25	E4, E15, E20, E24, E49, E50, E59, E61, E77, E86, E94, E96, E100, E101, E103, E106, E107, E109, E117, E122, A25, A42, A56, A79
 KEMERLİ ÇİFT KANATLI PENCERE	3	E12, A82, A84

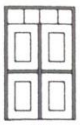
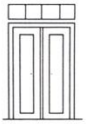
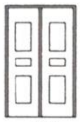
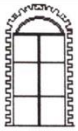
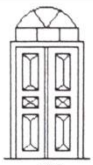
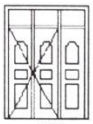
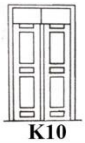
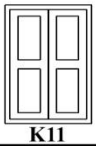
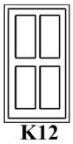
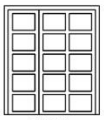
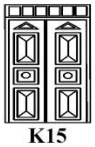
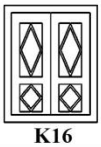
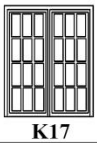
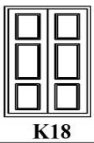
Şekil 3.10: Giyotin pencereli 400/8 numaralı yapı, 2021.

Şekil 3.11: Giyotin pencereli 398/10 numaralı yapı, 2021.

Yapıların ana giriş kapıları incelendiğinde; yeni yapılan sınıflandırmada yapıların kapı tipleri K1'den K18'e kadar sınıflandırılmıştır. Giriş kapıları yoğunluklu olarak çift kanatlı ve ahşap malzemelidir. Yapılardaki kapı tipleri incelendiğinde en yoğun olarak K3 numaralı çift kanatlı ahşap olan kapı tespit edilmiştir. Diğer kapı tipleri alanda homojen yayılım göstermektedir. Tablo 3.5'te İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların giriş kapısı tipolojisi gösterilmektedir [8]. Şekil 3.12'de çift kanatlı ve ahşap kapılı yapılara örnek gösterilmektedir.

Tablo 3.5: İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların giriş kapısı tipolojisi, 2021.

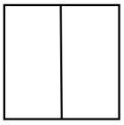
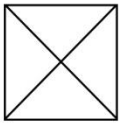
GİRİŞ KAPISI TİPİ	YAPI SAYISI	YAPILARIN ENVANTER NUMARALARI	GİRİŞ KAPISI TİPİ	YAPI SAYISI	YAPILARIN ENVANTER NUMARALARI
 K1	9	E45, E48, E69, E76, E78, E79, E86, E94, E124	 K2	1	E106
 K3	36	E7,E9,E10,E11,E12,E13, E44, E51,E55,E60,E63, E66,E68, E73,E75,E77,E83, E87,E93, E95,E96,E97, E100,E102, E113,E121, E128,A40,A42, A43,A44, A58,A70, A71,A79,A82	 K4	7	E20, E52, E64, E65, E98, E112, E114
 K5	8	E3, E4, E47, E50, E74, E109, A59, A84	 K6	2	E82, A81
 K7	6	E2, E5, E6, E110, E120, E126	 K8	1	A83
 K9	1	E49	 K10	2	E15, E107
 K11	6	E8, E57, E96, E104, E111, E127	 K12	4	E61, E103, E122, A66
 K13	2	E24, E117	 K14	2	E59, A25
 K15	1	E118	 K16	1	E105
 K17	1	A56	 K18	1	E73

Şekil 3.12: Çift kanatlı ve ahşap kapılı 189/23 numaralı yapı, 2021.

Yapıların çatı örtüsü incelendiğinde; yeni yapılan sınıflandırmada yapıların çatıları kırma çatı ve beşik çatı tipi olarak sınıflandırılmıştır. Alandaki yapıların çatısı %79'luk oranla en çok kırma çatı tipindedir. Nadiren de olsa beşik çatı görülmektedir. Çatılar genellikle dar saçaklıdır. Tablo 3.6'da İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescili yapıların çatı örtüsü tipolojisi gösterilmektedir [8]. Şekil 3.13'te kırma çatılı ve dar saçaklı, Şekil 3.14'te beşik çatılı yapılara örnek gösterilmektedir.

Tablo 3.6: İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki tescilli yapıların çatı örtüsü tipolojisi, 2021.

ÇATI ÖRTÜSÜ TİPİ		
BEŞİK ÇATI		**KIRMA ÇATI**
		
YAPILARIN ENVANTER NUMARALARI	E3, E4, E50, E77, E78, E79, E86, E94, E107, E109, E112, E120	E2, E5, E6, E7, E8, E9, E10, E11, E12, E13, E14, E15, E20, E24, E44, E45, E47, E48, E49, E51, E52, E55, E57, E59, E60, E61, E62, E63, E64, E65, E66, E67, E68, E69, E73, E7, E75, E76, E82, E83, E87, E92, E93, E95, E96, E97, E98, E100,E102, E103, E104, E105, E106, E110, E111, E113, E114, E116, E117, E118, E121, E122, E124, E126, E127, E128,
YAPI SAYISI	12	83

Şekil 3.13: Kırma çatılı ve dar saçaklı 387/2 numaralı yapı, 2021.

Şekil 3.14: Beşik çatılı 371/3 numaralı yapı, 2021.

4. KORUMA ÇALIŞMALARI

İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanındaki koruma çalışmaları; Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları, alan ölçeğinde koruma çalışmaları ve tek yapı ölçeğinde koruma çalışmaları şeklinde incelenmiştir.

4.1. Kaip Çalışmaları

İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanında 1995, 2003 ve 2016 yıllarına ait Koruma Amaçlı İmar Planları İzmit Belediyesi tarafından hazırlanmıştır. Yapılan araştırmalarda 1995 Kaip'ine ulaşılamamıştır. 2003 Kaip'i İzmit Beledeiyesi'ne aittir. 2003 Kaip'i incelendiğinde getirilen tespitler ve öneriler İçkale Kentsel Arkeolojik sit alanı şeklinde ele alınmıştır. 2016 Kaip'i incelendiğinde alanın isminin taşıdığı özelliklerin farklı olması ve tartışmaların farklı olması nedeniyle İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı olarak değiştirilmiş ve öneriler Kentsel Sit Alanı üzerinde yapılmıştır. Arkeolojik Sit alanından bölge olarak ayrıldığı için Kaip'te I. ve III. Derece Arkeolojik Sit alanları da bu başlıklar altında tartışılarak öneriler getirilmiştir. Alanın kuzeyinde bulunan II. Derece Doğal Sit Alanıyla ilgili tespit ve önerilere 2003'te yer verilmiştir; fakat 2011 yılında doğal sit alanlarıyla ilgili hükümlerin yetkisi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na geçtiği için 2016'da bu durumdan bahsedilmemiştir [20].

4.2. Alan Ölçeğinde Koruma Çalışmaları

Alan ölçeğinde koruma çalışmaları incelendiğinde İzmit ve Kocaeli Belediyesi'nin sokak sağlıklaştırma ve meydan projeleri olduğu tespit edilmiştir.

1993 yılında kentsel sit alanında özgün dokusunu koruyan Kapanca Sokak'ta tescilli yapıların restorasyonunu kapsayan bir sokak sağlıklaştırma çalışması yapılmıştır. Proje daha sonra kapsam genişlemesi yaşayarak İZEYAP, izmit evlerini yaşatma projesi başlığı altında İzmit ve Kocaeli Belediyesi, Kültür Müdürlüğü ve üniversitelerin birlikte çalışmasıyla devamlılık kazanmıştır [19].

Kapanca Sokak'ta sokak sağlıklaştırma olarak başlayan proje, Tarih Koridoru adı altında 2018 yılından itibaren devam etmiştir. İçkale Kentsel Sit Alanı'nda özgünlüğünü koruyan Kapanca Sokak, Çukurçeşme Sokak, Alacamescid Sokak, Sırrıpaşa Caddesi, Orhan Caddesi, Meteer Sokak ve Tezer Sokağı kapsamaktadır. Projedeki amaç; geleneksel yapıların devamlılığı için sokak sağlıklaştırma ve restorasyon projelerini uygulamaktır [19].

Tarih Koridoru Projesi kapsamında; Kapanca ve Sırrıpaşa Sokak Sağlıklaştırma, Akçakoca Meydan Düzenlenmesi, Kültür Tepesi projeleri uygulanmıştır. Proje kapsamında geleneksel konutların yanı sıra çeşme, mescit, cami, hamam gibi yapılar da restorasyon geçirmiştir. Projede Tarih Koridoru için güzergah oluşturulmuş ve bu güzergahtaki yapılarda restorasyon çalışması ile devam etmektedir. Tescilli yapıların durak noktası seçilerek oluşturulan kültür rotalarına yönelim sağlamak için tabela ve yol boyama uygulamaları yapılmıştır [19].

Kapanca Sokak Sağlıklaştırma Projesi'nde 11 adet tescilli yapı restorasyon geçirmiştir. 6 adet tescilsiz yapıda ise cephe iyileştirme çalışmaları yapılmıştır [19], [53].

Sırrıpaşa Sokak Sağlıklaştırma Projesi'nde 22 tescilli yapıda cephe iyileştirme çalışmaları, beş adet tescilli yapıda restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca yol ve kaldırım için düzenlemeler uygulanmıştır. Cephe düzenlemelerinde; bina cephesindeki niteliksiz eklerin kaldırılması, pencere bölüntülerinin cephe bütünü içerisinde birbiri ile uyumlu hale getirilmesi, kapatılmış balkonların sökümü, mevcut demir korkuluk, parmaklık, giriş ve bahçe kapılarının önerilen modelde yenilenmesi, gerekli görülen tamiratların yapılması, bina cephesinde önerilen cephe kaplamaları, söve ve silmelerin uygulanması, binaların önerilen renklerde boyanması gibi müdahaleler uygulanmıştır [19].

Tarih Koridoru Projesi kapsamında Akçakoca Meydan düzenlenmesi projesi de uygulanmıştır. Akçakoca Cami ve Süleymanpaşa Hamamı'nın güneyinde kalan alan kültür rotalarında dinlenme noktası olarak belirlenmiştir. 4500 metrekare alana yayılan meydanın kuzeyinde bulunan trafo kaldırılarak yeşil alan ve basamaklı oturma alanları tasarımı uygulanmıştır. Önemli bir Vista noktası olan meydan sergilerin yapılabileceği bir seyir noktası olarak tasarlanmıştır. Meydanın kuzeyinde bulunan tescilli ağaçlar için ise çevre düzenlemesi yapılarak oturma alanı oluşturulmuştur. Eski muhtarlık yapısının olduğu alanda ise kot düzenlemeleri

yapılarak iki kademeli alan oluşturulmuştur. Meydan alanında kot düzenlemeleri ile kademeler oluşturulmuş ve yürüyüş yoluna bağlantısı sağlanmıştır [54].

Meydanın yanındaki istinat duvarları üzerine Kurtuluş Yolculuğu adı verilen sanatsal çalışma uygulanarak alana yönelimin bilgilendirme ile artması hedeflenmiştir. Yapılan heykel ve rölyeflerle, toplumsal bilinçlendirme sağlamak ve görsel tarih unsuru oluşturmak hedeflenmiştir [54].

İzmit Belediyesi tarafından Tarih Koridoru projesi kapsamında Kültür Tepesi bir ve iki olmak üzere meydan düzenleme projeleri uygulanmıştır. Kültür Tepesinin birinci etabında Saat Kulesi ve Atatürk Heykeli alana uygun olarak yeniden projelendirilmiştir. Alanda canlandırma projesi uygulanmıştır. Meydan; kafeterya, seyir terasları, çiçek bahçeleri, dinlenme alanları ve kent mobilyaları ile düzenlenmiştir [55].

Proje kapsamında Kültür Tepesi ikinci etabında 219 ada 1 parselde yer alan Kasrı Hümayun, Redif Dairesi, Paşalar Dairesi, Atatürk Müzesi gibi anıtsal yapılar ile kültürün bütünlüğünü sağlayan tasarım uygulanmıştır [55].

Günümüzde tarih koridoru projesi adı altında tescilli yapılara yeni işlevler getirilerek alanın canlandırılması planlanmaktadır. Fakat verilen işlevler günümüzde aktif olarak kullanılmamaktadır. Bu nedenle Kültür Müdürlüğü'nün yürütmekte olduğu bir canlandırma projesi mevcuttur. Yeni başlanan projede tescilli yapıların kamulaştırılması sağlanarak aktif kullanılabilecek işlevlere dönüştürülmesi planlanmaktadır [56].

Tarih Koridoru Projesi incelendiğinde alanı canlandırmak için üç adet kültür rotaları oluşturulmuştur.

Şekil 4.1: Tarih koridoru projesi birinci tur güzergahı, 2018.

Birinci rota güzergahı: Orhan Caddesi'ndeki Ese Dede türbesinden başlayan rota, Yalçın Sokakta bulunan ve Nikomedeia dönemine ait İçkale surlarından olan Karaburç'a devam etmektedir. Güney aksta ilerlendiğinde Akçakoca Meydan'ına ulaşılmaktadır. Meydan çevresinde yer alan Akçakoca Cami, Süleyman Paşa Ahamamı ve Elbeyoğlu Konağı rotanın durak noktalarıdır. Güney aksta devam eden rotada Kapanca Sokak ve ardından Kültür Tepesi'ne ulaşılmaktadır. Kültür Tepesi'nde ise Redif ve Paşalar Dairesi, Kasrı Hümayun yapıları rotanın durak noktalarıdır. Birinci rota Arkeoloji Müzesi'nde son bulmaktadır. Şekil 4.1'de Tarih koridoru projesi birinci tur güzergahı gösterilmektedir [56].

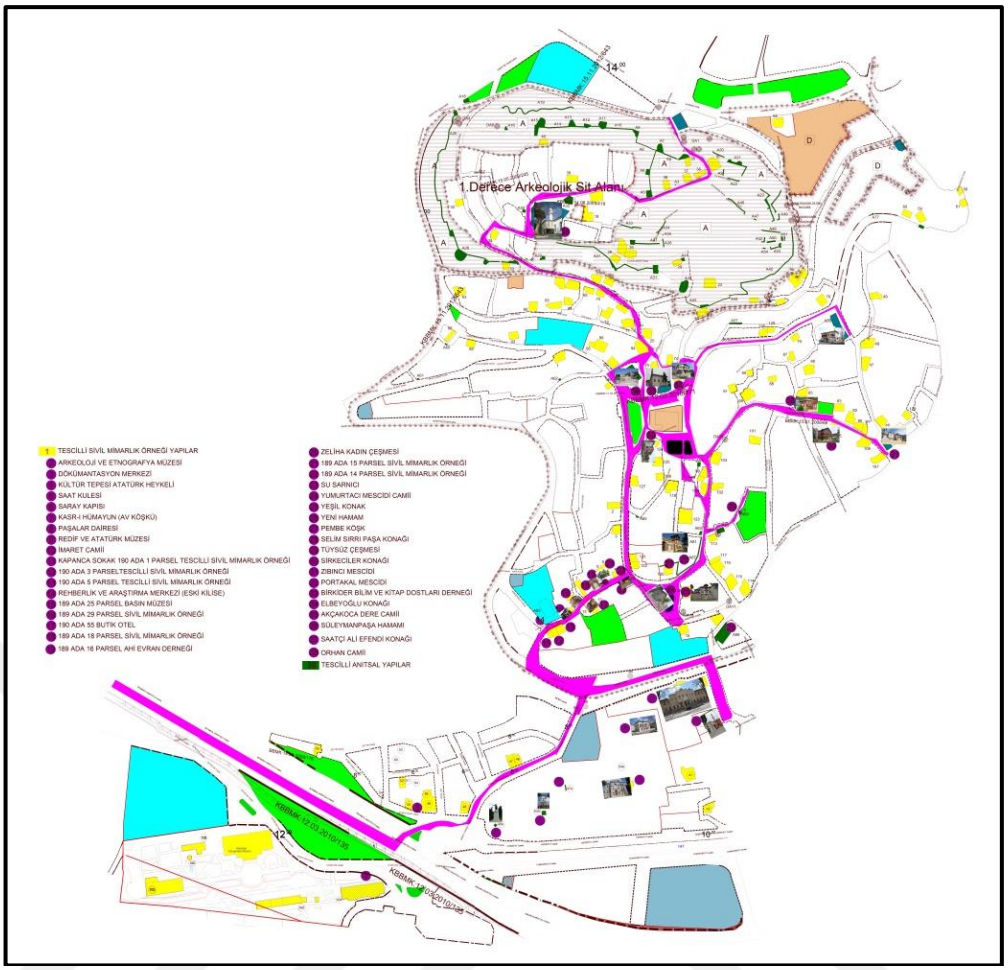
Şekil 4.2: Tarih koridoru projesi ikinci tur güzergahı, 2018.

İkinci rota güzergahı: Cumhuriyet Caddesi'nde yer alan Fevziye Cami, kuzey aksında ilerlendiğinde I. Derece Doğal Sit Alanı'nda yer alan Acısu Parkı'na devam etmektedir. İnönü Caddesi aksında devam edildiğinde Yeni Hamam rotanın durak noktasıdır. Çukurçeşme Sokak aksında ilerlendiğinde günümüzde Kültür Müdürlüğü olarak bilinen Sirkeiler Konağı durak noktasıdır. Ardından karşı parselinde yer alan Portakal Mescidi'ne ulaşılmaktadır. Aynı akstan devam edildiğinde diğer durak noktası Zıbıncı Mescidi'dir. Doğal sit alanında olan Cumhuriyet parkı ve son olarak Pertev Paşa Külliyesi rotanın son durak noktası olarak belirlenmiştir. Şekil 4.2'de Tarih koridoru projesi ikinci tur güzergahı gösterilmektedir [56].

Şekil 4.3: Tarih koridoru projesi üçüncü tur güzergahı, 2018.

Üçüncü rota güzergahı: Rota İnönü Caddesi'nde yer alan Kültür Tepesi'nden başlamaktadır. Kuzey aksta ilerlendiğinde Kapanca Sokak'ta devam etmektedir. Ardından Sırrıpaşa Caddesi üzerinden Akçakoca Meydanı rotanın durak noktasıdır. Meydanın kuzey aksında yer alan Elbeyoğlu Konağı diğer durak noktasıdır. Güney aks takip edildiğinde diğer durak noktası olan Saatçi Ali Efendi Konağı'na ulaşılmaktadır. Alacamescid ile devam eden rota; doğal sit alanında bulunan Cumhuriyet Parkına ve oradan da Pertev Mehmet Paşa Camii'nde son bulmaktadır. Şekil 4.3'te Tarih koridoru projesi üçüncü tur güzergahı gösterilmektedir [56]. Şekil 4.4'te Tarih koridoru proje haritası gösterilmektedir [57].

Şekil 4.4: Tarih koridoru proje haritası, 2018.

4.3. Tek Yapı Ölçeğinde Koruma Çalışmaları

İZEYAP projesi kapsamında 1995 yılında Kapanca Sokak'ta yer alan sivil mimarlık örneği yapıların 2010 yılında Tarih Koridoru Projesi kapsamında restorasyon, rekonstrüksiyon uygulamaları başlamıştır. 2018 yılında İzmit Belediyesi tarafından uygulamaları tamamlanan yapılara farklı işlevler kazandırılmıştır. Bu proje sürecinde onarım geçiren yapılar; 190 ada 1 parsel, 190 ada 3 parsel, 190 ada 5 parsel, 189 ada 18 parselde bulunan yapılardır [26].

İzmit Belediyesi'nin yürüttüğü Tarih Koridoru projesi kapsamında Kapanca Sokak ve Sırrıpaşa Caddesi'nde sokak sağlıklaştırma projesi içeriğinde tek yapı sivil mimarlık örnekleri de onarım geçirmiştir. Kapanca sokaktakiler dışında Sırrıpaşa Caddesi'nde 400 ada 7 parseldeki Sırrıpaşa Konağı, Elbeyoğlu Konağı 2012 yılında restorasyon geçirmiştir [26].

2021’de halen 402 ada 7 parselde bulunan sivil mimarlık örneği yapı rekonstrüksiyon uygulaması geçirmektedir. Tabakhane Caddesi’nde yer alan ve 2021 yılında restorasyonu tamamlanan yapılar da mevcuttur. Bunlar 378 ada 24 parsel, 378 ada 26 ve 186 ada 60 parselde bulunan ahşap karkas sistemli yapılardır. Proje kapsamında anıtsal yapılardan olan 368 ada 4 parselde bulunan Süleymanpaşa Hamamı da camekan bir modern ek getirilerek 2011’de restorasyonu tamamlanmıştır. Yine Tarih Koridoru projesi kapsamında Sırrıpaşa Caddesi’nin girişinde yer alan Yeni Hamam 2013’te kamulaştırılmış ve 2018 yılında restorasyonu tamamlanmıştır. Saatçi Ali Efendi Konağı’nın 2013 yılında rekonstürksiyonu yapılmıştır. Çukurçeşme Sokak’ta bulunan Sirkeci Hafız Konağı’nın 2012 yılında restorasyonu tamamlanmıştır. Hacıhasan Mahallesi’ndeki Yeşil Konak 2013 yılında restorasyon geçirmiştir [26].

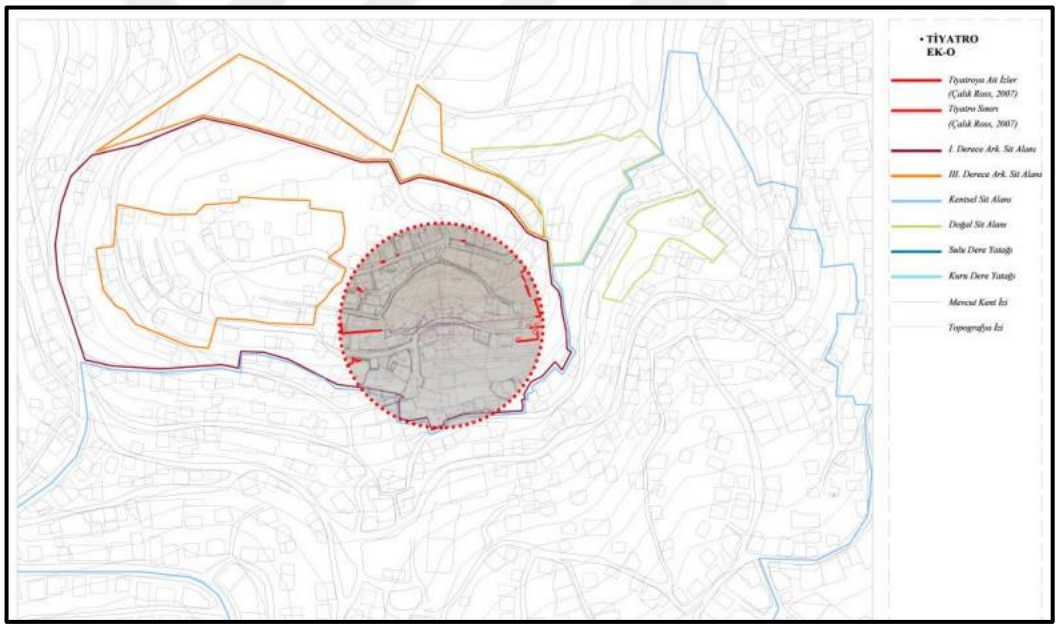
Akçakoca Mahallesi’nde 369 ada 4 parselde yer alan Akçakoca Dere Cami’nin 2012 yılında restorasyonu tamamlanmıştır. Alacamescid Sokak’ta bulunan Alacamescid Cami’nin 2016 yılında rekonstrüksiyonu tamamlanmıştır. Orhan Caddesi’nde yer alan Orhan Cami’nin 2017 yılında restorasyonu tamamlanmıştır. Zıbıncı Mescidi’nin 2014 yılında restorasyonu tamamlanmıştır. Çukurçeşme Sokak’ta bulunan Portakal Mescidi’nin 2009 yılında rekonstürksiyonu yapılmıştır [26].

Su yapılarından olan İzmit Sarnıcı 2012 yılında restorasyon geçirerek toprak üstüne çıkarılmıştır. 189 ada 16 parselde bulunan Zeliha Kadın çeşmesi 1997 yılında restorasyon geçirerek toprak üstüne çıkarılmıştır. 401 ada 4 parselde yer alan çeşme, proje kapsamında 2018 yılında restorasyon geçirmiştir [26].

Alana adını da veren İçkale burç ve sur duvarlarında ise bitki temizliği gibi işlemler dışında restorasyon çalışması olarak yalnızca iki çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar 2010 yılında Piray mimarlık ve 2016 yılında Rotunda mimarlık tarafından gerçekleşmiştir. Çalışmaların kapsamı Karaburç ve çevresindeki burç ve sur duvarları kalıntılarıdır. 2011 yılındaki restorasyon projesinde, sur duvarlarının oturduğu zemini tutabilmek amacıyla alanın güneybatı bölümünde, Saadettin Yalım Caddesi'ne cephe veren kısmına +5.00 m. ve +8.00 m. kotunda betonarme istinat duvarı yapılması önerilmiştir [26].

Parselin caddeye açılan siluetini etkilemeyen bu istinat duvarının üzerine çelik konstrüksiyonlu ahşap basamaklı bir merdiven ile çıkılması önerilmiştir. Bu alan dinlenme ve seyir terası olarak planlanmıştır. Ancak günümüzde henüz işlevlendirilmemiştir [26].

2006 yılında merdiven basamaklarının kalıntılarıyla ortaya çıkan Nikomedeia tiyatosunda da koruma çalışmaları yürütülmüştür. Kocaeli ili ve ilçeleri arkeolojik yüzey araştırması esnasında keşfedilmiştir. Roma dönemine ait olduğu düşünülen tiyatronun temel izlerine dayanarak 164x50 metre olduğu tespit ve analiz edilmiştir. Yapıya Kocaeli belediyesi ve Kocaeli Üniversitesi tarafından restitüsyon önerisi geliştirilmiştir. Fakat maliyetinin fazla olması, tiyatronun taşlarının bir kısmının çalınmış olması, bazılarının bahçelerde sulak şekilde kullanılması nedeniyle projenin gerçekleştirilmesinin zorluğu düşünülerek proje askıya alınmıştır. Şekil 4.5'te Nikomedeia tiyatrosunun restitüsyon çizimi sınırları gösterilmektedir [19].

Şekil 4.5: Nikomedeia Antik Tiyatrosu restitüsyon çizimi sınırları.

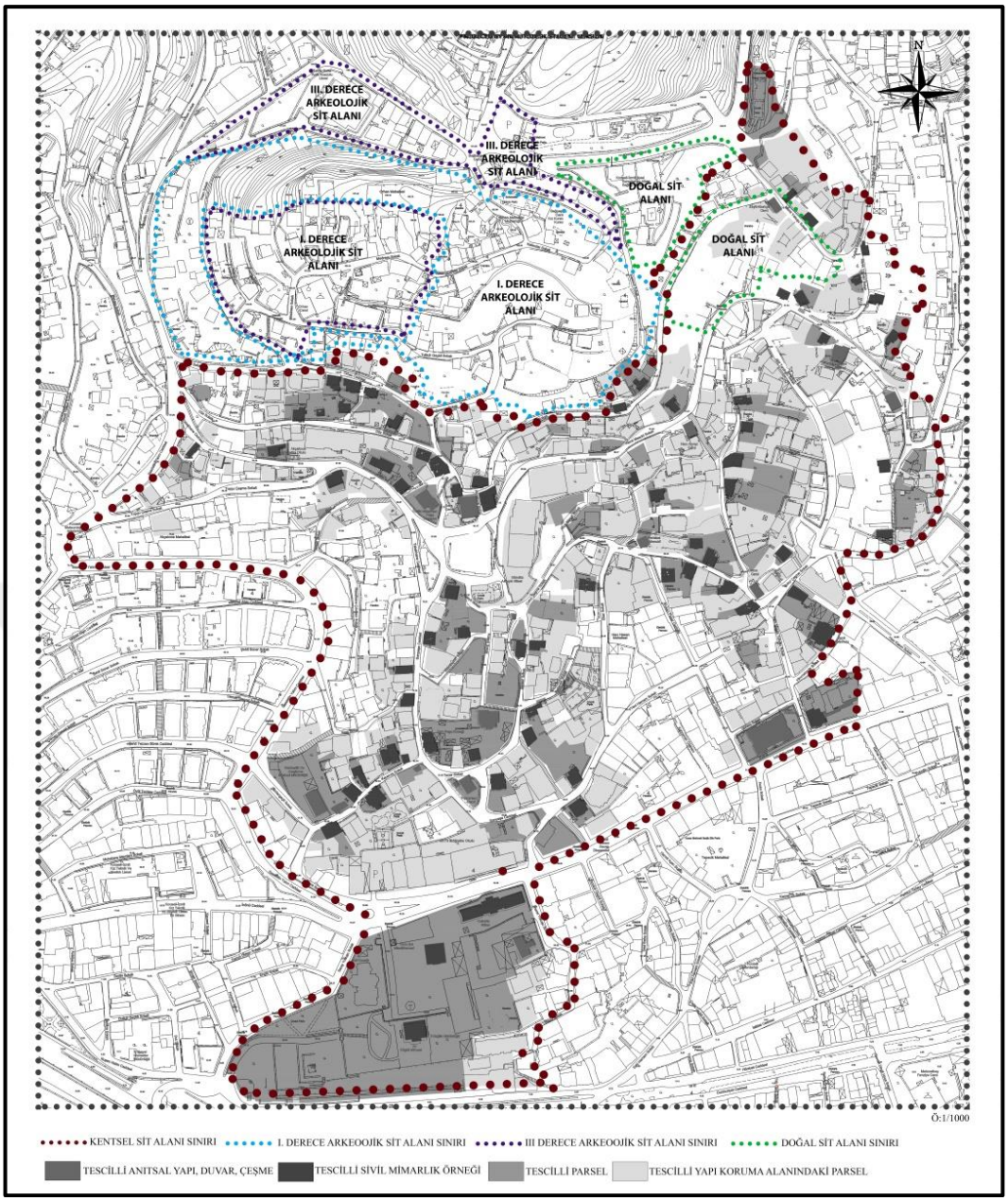
5. İÇKALE KENTSEL SİT ALANI MEVCUT DURUM ANALİZLERİ

Kocaeli ili İzmit ilçesi İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki mevcut durumları tespit edilebilmek için tescil durumu, dolu boş, malzeme, yapım tekniği, strüktürel durum, korunmuşluk durumu, kullanım durumu, güncel işlev, özgün işlev, kat, tarihi değerlik, yeşil alan, ulaşım analizleri ve olumlu sentez, olumsuz sentezleri yapılmıştır.

5.1. Tescil Durumu Analizi

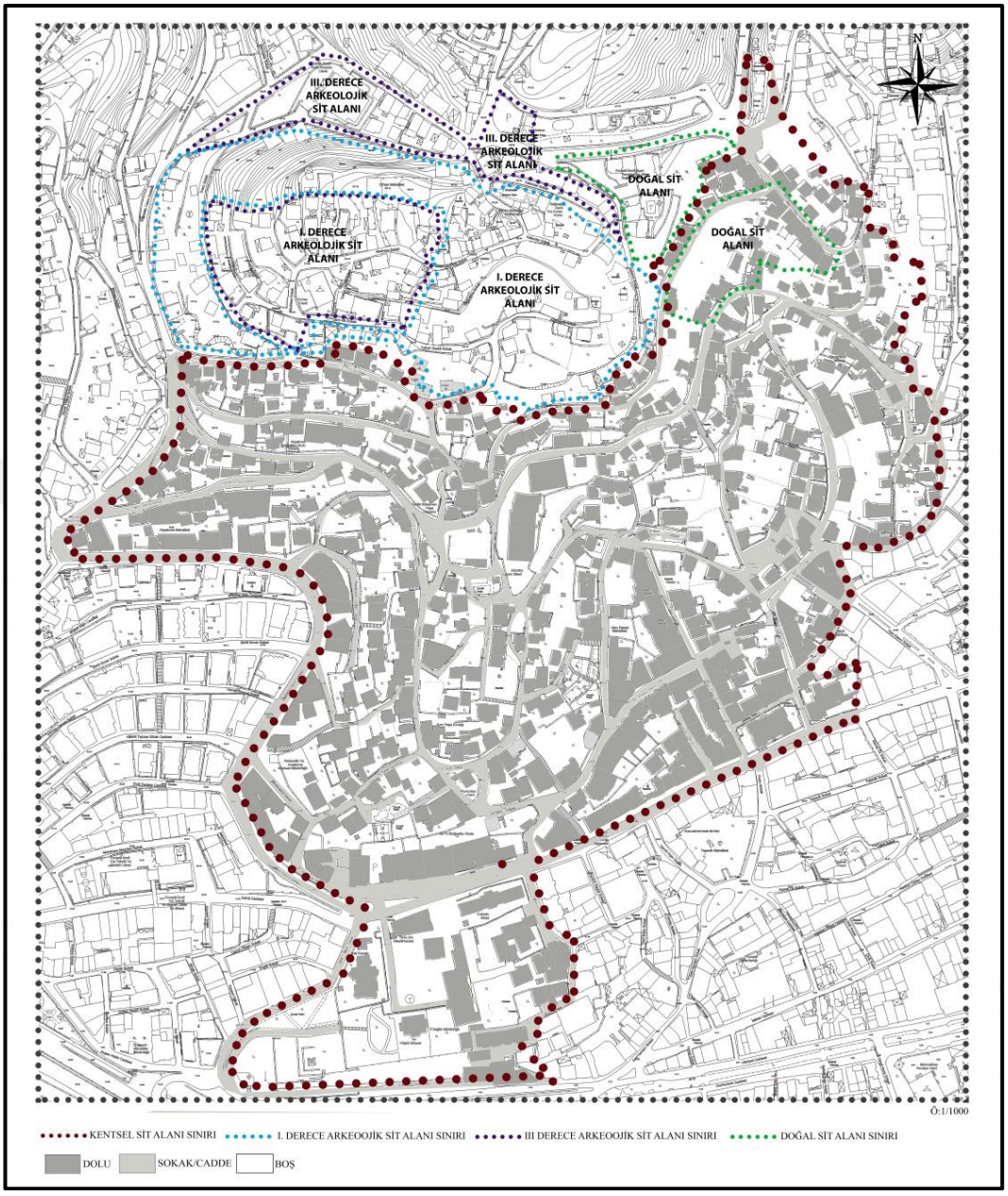
Tescil durumu analizinde yapılar 'tescilli anıtsal yapı, duvar, çeşme, tescilli sivil mimarlık örneği, tescilli parsel ve tescilli yapı koruma alanındaki parsel olmak üzere 4 grupta incelenmiştir. Alanda 133 adet tescilli yapı bulunmasına rağmen 30 adet tescilli sivil mimarlık örneği yapı günümüzde mevcut değildir. Tescilli parsellerden bir kısmı üzerinde sivil mimarlık örneği, cami, mescit gibi anıtsal yapılar ve çeşmeler bulunmaktadır.

Alandaki tescilli anıtsal yapı, çeşme ve sivil mimarlık örneklerinin alana homojen şekilde dağıldığı tespit edilmiştir. Şekil 5.1'de İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'nın tescil durumu analizi gösterilmektedir.

Şekil 5.1: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı tescil durumu analizi, 2021.

5.2. Dolu Boş Analizi

Şekil 5.2: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı dolu boş analizi, 2021.

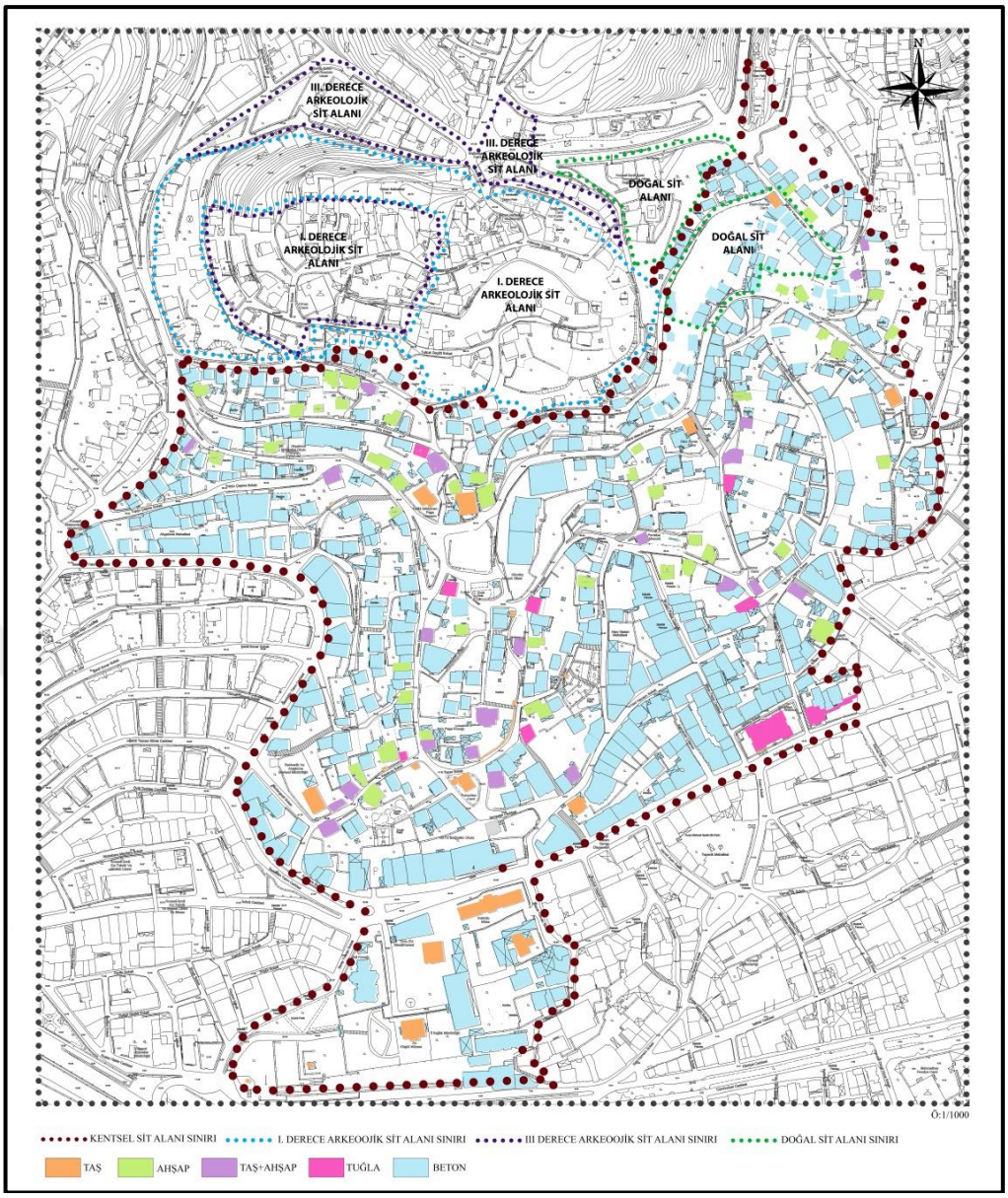
Alandaki doluluk-boşluk, geleneksel sokak dokusu ve yapı ilişkilerini tespit etmek amacıyla dolu boş analizi yapılmıştır. Dolu boş analizinde; tüm alan incelenmiştir. Bu analizde ‘dolu, boş ve sokak/cadde’ olmak üzere 3 adet lejant belirlenmiştir. Yapılar dolu, parselin yapıdan geriye kalan boşlukları boş ve yollar da sokak/cadde olarak belirlenmiştir.

Alanda bulunan 133 adet tescilli yapının otuz 30 tanesi yıkılmıştır. 103 adet yapı halen ayaktadır. Şekil 5.2'de İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'nın dolu boş analizi gösterilmektedir.

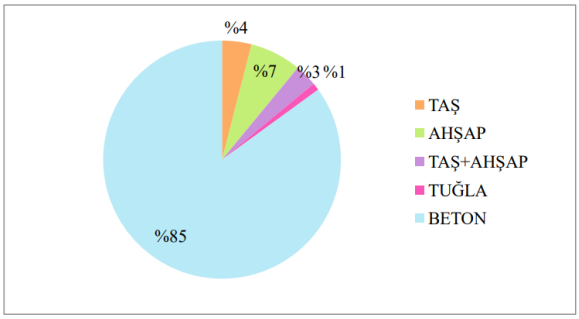
Alanın kuzeyine doğru kot artmaktadır. Bu durumun, topografyadaki sokak ve caddelerin oluşumunda etkili olduğu görülmüştür. Alanda genel olarak bitişik nizamlı yapılaşma mevcuttur. Bitişik nizamlı yapılaşma eğimin fazla olduğu yerlerde daha çok görülmektedir. Genel olarak yerleşim değerlendirildiğinde; geleneksel dokuya uygun arka bahçeleri olan ayrık ya da bitişik nizamda yapılaşmaların yaygın olduğu görülmektedir. Alandaki yapı yoğunluğunun topografya eğiminden dolayı belli bölgelerde değil de alana homojen şekilde yayıldığı tespit edilmiştir.

5.3. Malzeme Analizi

Malzeme analizinde yapılar 'taş, ahşap, taş+ahşap, tuğla ve beton' olmak üzere beş grupta incelenmiştir. Alanda bulunan 710 adet tescilli yapının; 21 tanesi %4 taş, 51 tanesi %7 ahşap, 22 tanesi %3'ü taş+ahşap ve dokuz tanesi %1 tuğla malzemeden ve 607 tanesi %85 beton malzemeden yapılmıştır. Alandaki geleneksel dokuya, %50 ile ahşap yapılar hakimdir. Alandaki cami, mescit, hamam ve çeşme yapılarında yapım malzemesi olarak taş kullanılmıştır. Sivil mimarlık örneklerinde ise ahşap malzeme çoğunlukta olup; taş ve taş+ahşap orta yoğunlukta, tuğladan yapılmış yapı ise oldukça azdır. Alandaki geleneksel yapıların bir kısmında koruma ve onarım gerçekleşse de, bir kısmında gecekondulaşma mevcut olduğu için yapıların özgün malzemelerine bilinçsiz müdaheleler de söz konusudur. Şekil 5.3'te İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'nın malzeme analizi, 5.4'te malzeme analizinin grafiği gösterilmektedir.

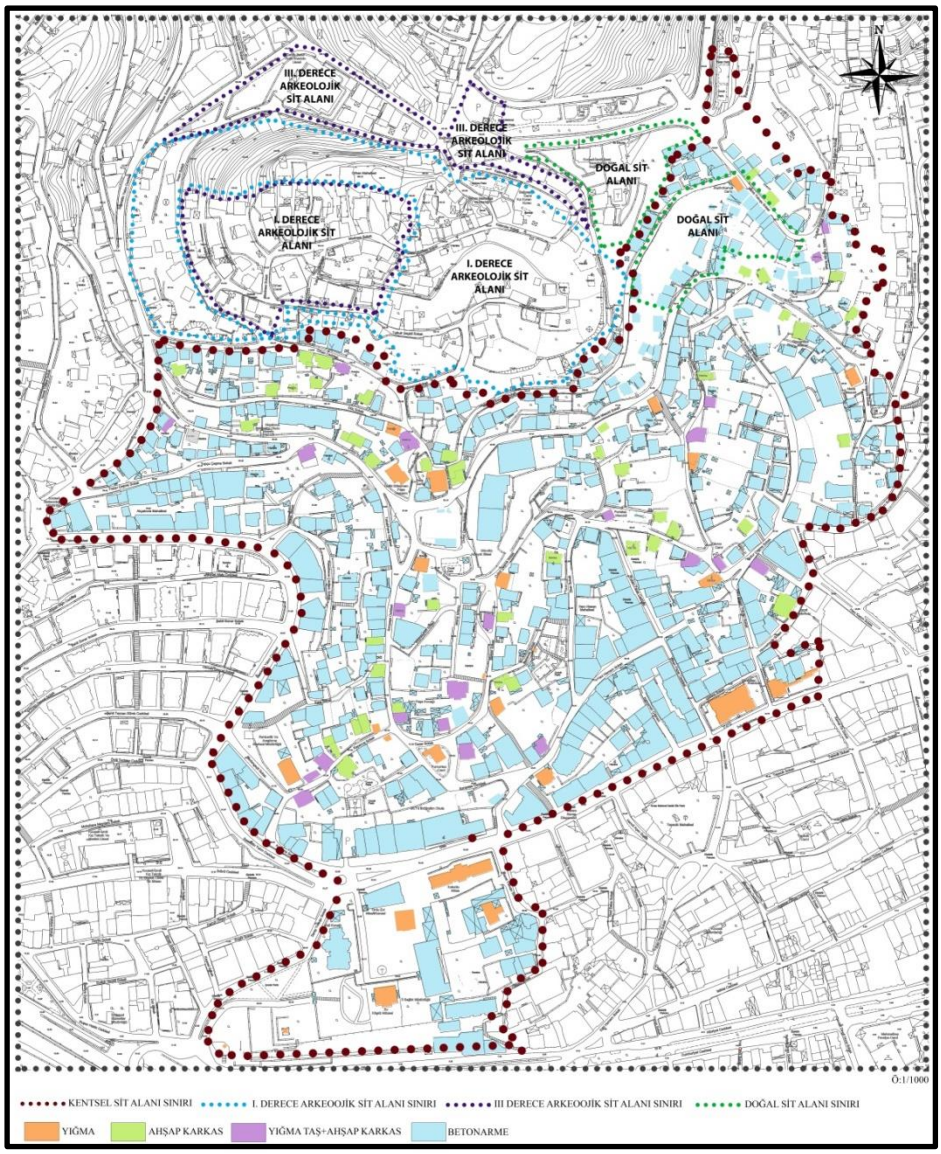

Şekil 5.3: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı malzeme analizi, 2021.

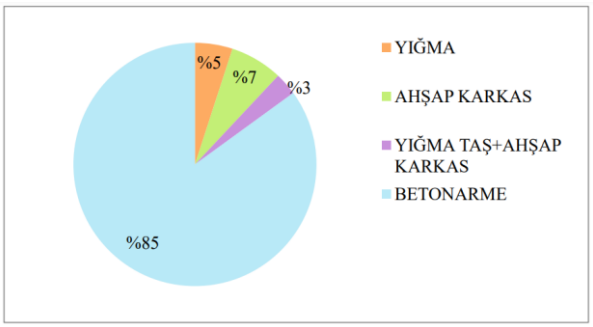

Şekil 5.4: Malzeme analizi grafiği, 2021.

5.4. Yapım Tekniği Analizi

Şekil 5.5: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı yapım tekniği analizi, 2021.

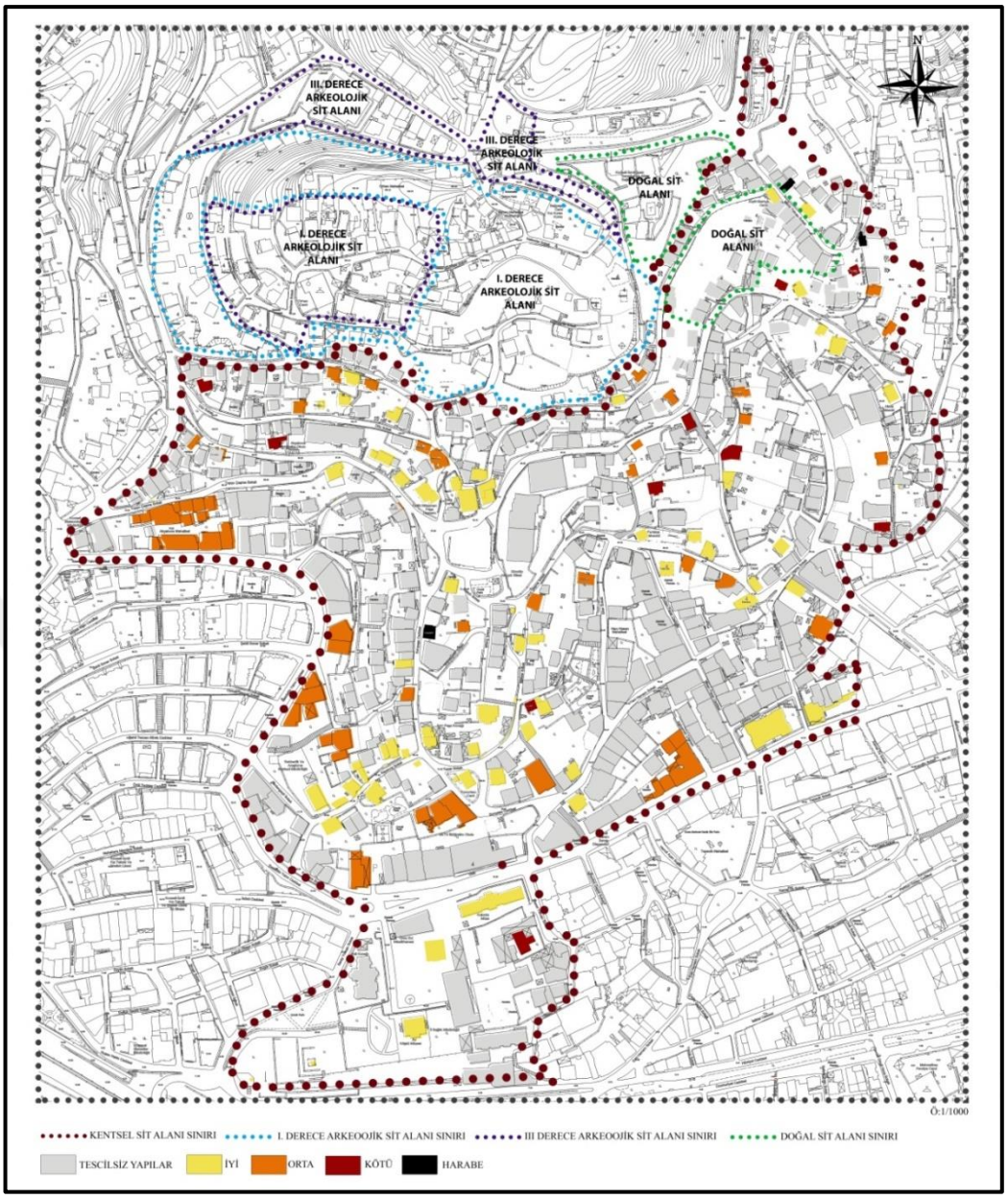

Şekil 5.6: Yapım tekniği analizi grafiği, 2021.

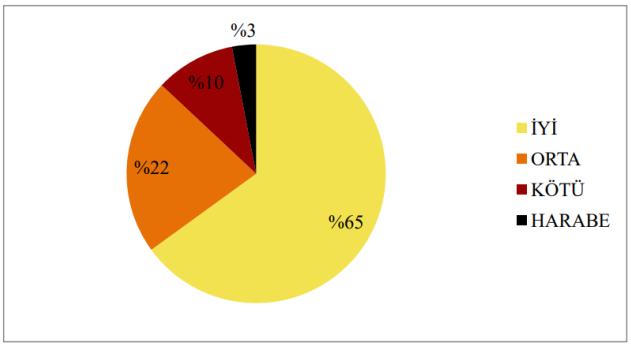
Yapım sistemi analizinde yapılar ‘yığma, ahşap karkas ve yığma taş+ahşap karkas ve betonarme’ olmak üzere 4 grupta incelenmiştir. Alanda bulunan 710 adet yapının; 30 tanesi %5 yığma, 51 tanesi %7 ahşap karkas ve 22 tanesi %3 yığma taş+ahşap karkas ve 607 tanesi %85 betonarme sistemiyle yapılmıştır. Alanda %85 betonarme yapılar yoğunluktadır fakat tescilli yapıların içinde değerlendirildiğinde %51’lik bir oranla ahşap karkas sistemiyle yapılmış yapılar yoğunluktadır. Alandaki cami, mescit, hamam ve çeşme yapıları taş malzemeden yapılmış olup, yapım sistemi yığmadır. Sivil mimarlık örneklerinde ise ahşap karkas sistemi %51’lik oran ile çoğunluktadır, ayrıca %22’lik oranla zemin katta yığma taş sistemi kullanılıp ahşap karkas sistemiyle birlikte yapılmış yapılar da mevcuttur. Şekil 5.5’te İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı’nın yapım sistemi analizi, 5.6’da yapım sistemi analizinin grafiği gösterilmektedir.

5.5. Strüktürel Durum Analizi

Strüktürel durum analizinde yapılar ‘iyi, orta, kötü ve harabe’ olmak üzere dört grupta incelenmiştir. Alanda bulunan 103 adet tescilli yapının; 67 tanesi %65 iyi, 23 tanesi %22 orta, 10 tanesi %10 kötü ve 3 tanesi %3 harabe olarak tespit edilmiştir. Yapılar deneysel olarak incelenemediği için strüktür sistemi alandaki gözlemlere dayalı olarak değerlendirilmiştir. Taşıyıcı sisteminde herhangi bir hasar bulunmayan yapılar iyi, yapı elamanları bozulmuş onarım gerektiren yapılar orta, taşıyıcı sisteminde, duvar, döşeme ve çatılarında büyük hasarları olan yapılar kötü, yapının büyük kısmının yıkılmış ve sadece kalıntılarının olduğu yapılar ise harabe olarak değerlendirilmiştir. Şekil 5.7’de İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı’nın strüktürel durum analizi, 5.8’de stürktürel durumu analizinin grafiği gösterilmektedir.

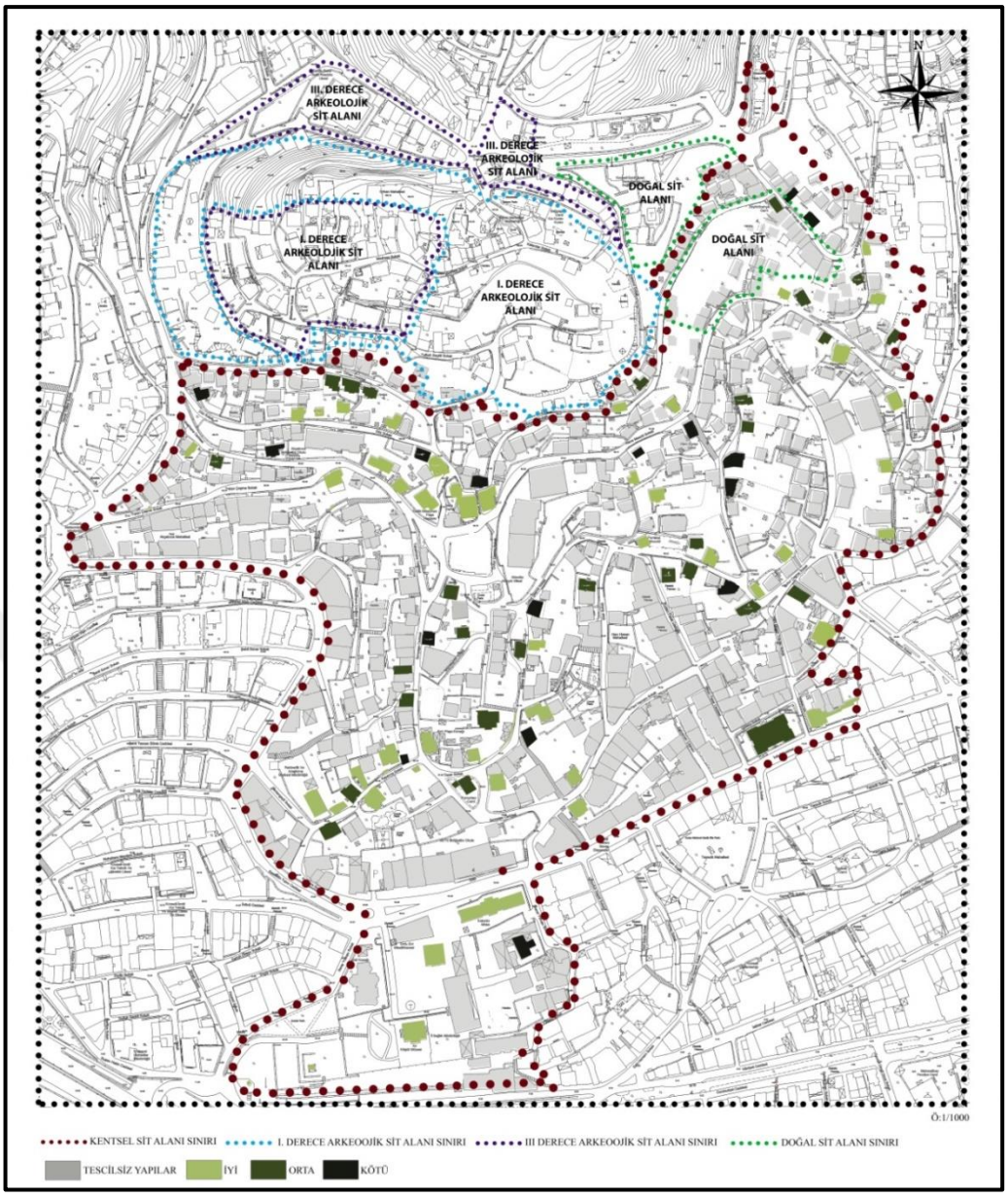
Şekil 5.7: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı strüktürel durum analizi, 2021.

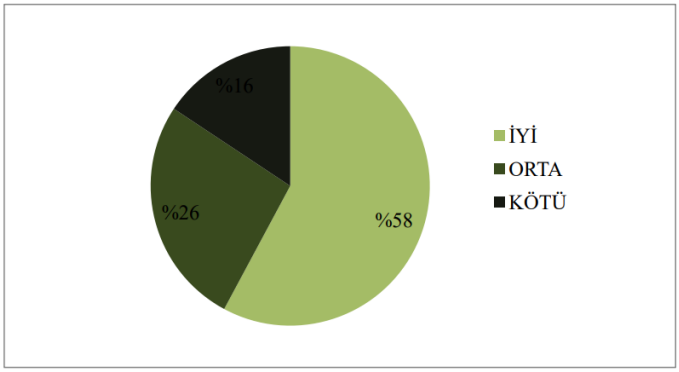
Şekil 5.8: Strüktürel durum analizi grafiği, 2021.

5.6. Korunmuşluk Durumu Analizi

Korunmuşluk durumu analizinde yapılar ‘iyi, orta ve kötü’ olmak üzere üç grupta incelenmiştir. Bu analizle alandaki kültür varlıklarının durumunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Alanda bulunan 103 adet tescilli yapının; 60 tanesi %59 iyi, 27 tanesi %25 orta ve 16 tanesi %15 kötü durumdadır. Yapımından itibaren özgün durumları bozulmamış yapılar iyi olarak, yapılmış olan değişikliklerin restorasyon müdahalesi ile geri dönüştürülebilecek olan yapılar orta, çok fazla bilinçsiz müdahaleye maruz kalmış ve özgün verileri kaybedilmiş olan yapılar ile sadece kalıntılarına ulaşılmış harabe yapılar da kötü olarak sınıflandırılmıştır. Alandaki geleneksel dokunun halen sürmesi ve Kocaeli Belediyesi’nin geleneksel dokuyu koruma amaçlı yürütmüş olduğu restorasyon çalışmaları nedeniyle de, korunmuşluk durumu %59’luk bir oranla iyi olarak değerlendirilmiştir. Şekil 5.9’da İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı’nın korunmuşluk durumu analizi, 5.10’da korunmuşluk durumu analizinin grafiği gösterilmektedir.

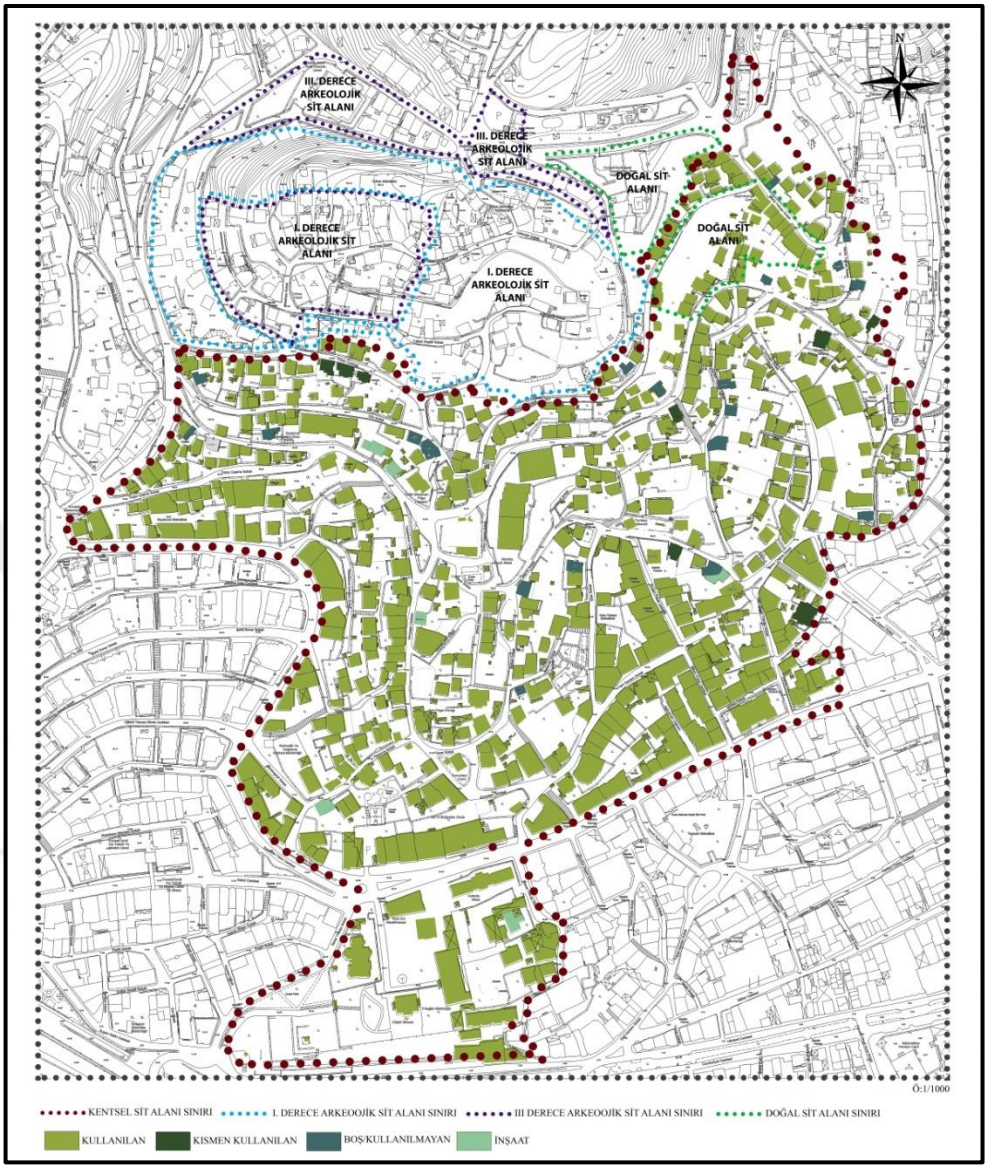

Şekil 5.9: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı korunmuşluk durumu analizi, 2021.

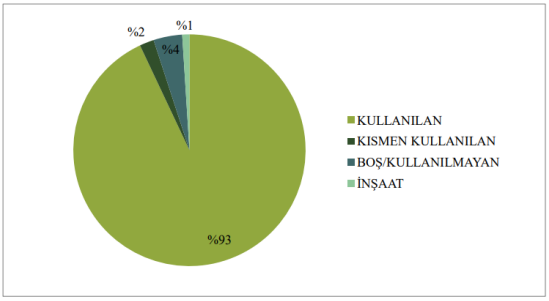

Şekil 5.10: Korunmuşluk durumu analizi grafiği, 2021.

5.7. Kullanım Durumu Analizi

Şekil 5.11: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı kullanım durumu analizi, 2021.

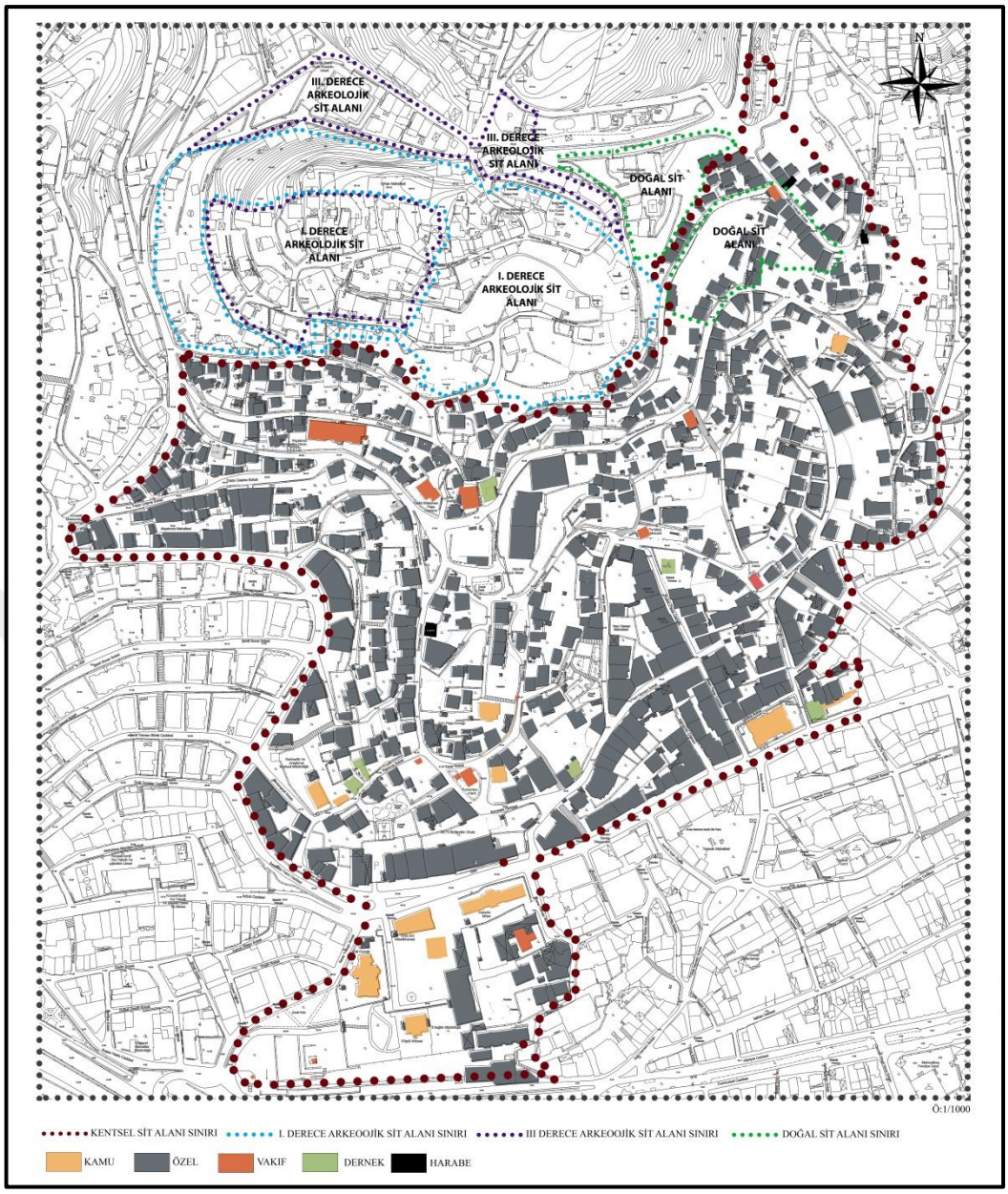

Şekil 5.12: Kullanım durumu analizi grafiği, 2021.

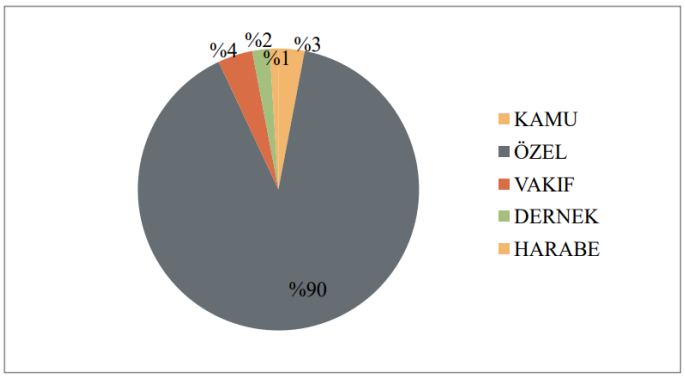
Kullanım durumu analizinde yapılar ‘kullanılan, kısmen kullanılan, boş/kullanılmayan ve inşaat’ olmak üzere dört grupta incelenmiştir. Alanda bulunan 710 yapının; 674 tanesi %93 kullanılan yapı, 10 tanesi %2 kısmen kullanılan yapı, 20 tanesi %4 boş/kullanılmayan yapı ve 6 tanesinin %1 inşaat aşamasında olduğu tespit edilmiştir. Alanda geleneksel mahalle kültürü halen devam ettiği için yapıların çoğu %93’lük bir oranla aktif kullanılmaktadır. Şekil 5.11’de İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı’nın kullanım durumu analizi, 5.12’de kullanım durumu analizinin grafiği gösterilmektedir.

5.8. Mülkiyet Analizi

Mülkiyet analizinde yapılar ’kamu, özel, vakıf, dernek ve harabe olmak üzere beş grupta incelenmiştir. Alanda bulunan 710 adet yapının; 11 tanesi %3 kamu, 670 tanesi %90 özel, 18 tanesi %4 vakıf, 8 tanesi %2 dernek ve 3 tanesi %1 harabe olarak tespit edilmiştir. Kamu mülkiyeti; devlet ve resmi kurum yapıları için, özel mülkiyet; şahıslara ait olan yapılar için, vakıf mülkiyeti; cami, mescit, hamam ve çeşme yapıları için, dernek mülkiyeti; kişilerin para kazanma amacı dışında eğitim ya da kültürel paydaşlık doğrultusunda kurulan yapılar için kullanılmıştır. Harabe yapılar ise yıkıntı halinde olduğundan mülkiyet verilerine ulaşılamamıştır. Şekil 5.13’te İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı’nın mülkiyet analizi, 5.14’te mülkiyet analizinin grafiği gösterilmektedir.

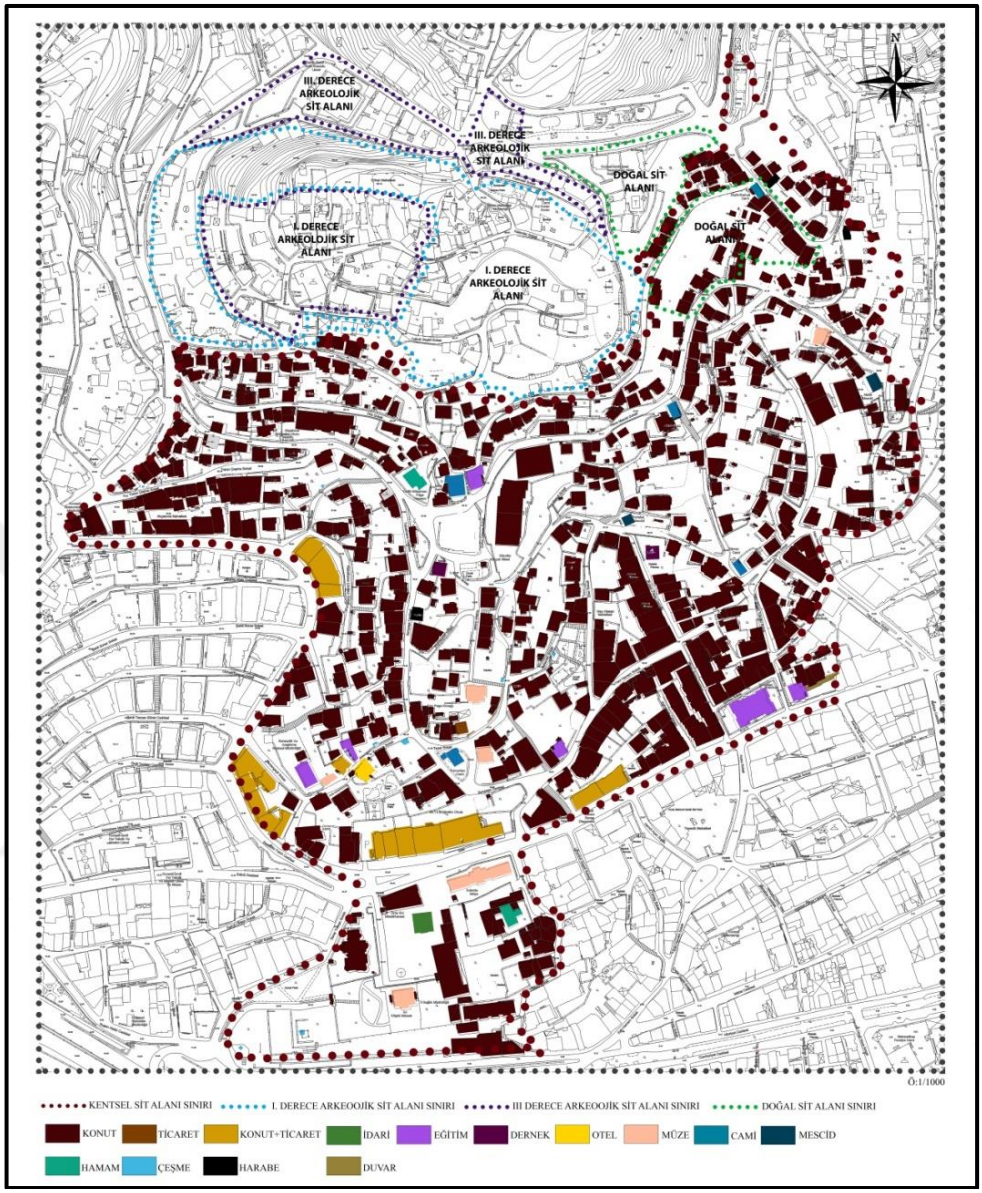

Şekil 5.13: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı mülkiyet analizi, 2021.

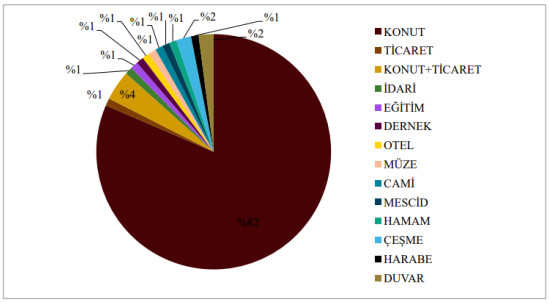

Şekil 5.14: Mülkiyet durumu analizi grafiği, 2021.

5.9. Güncel İşlev Analizi

Şekil 5.15: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı güncel işlev analizi, 2021.

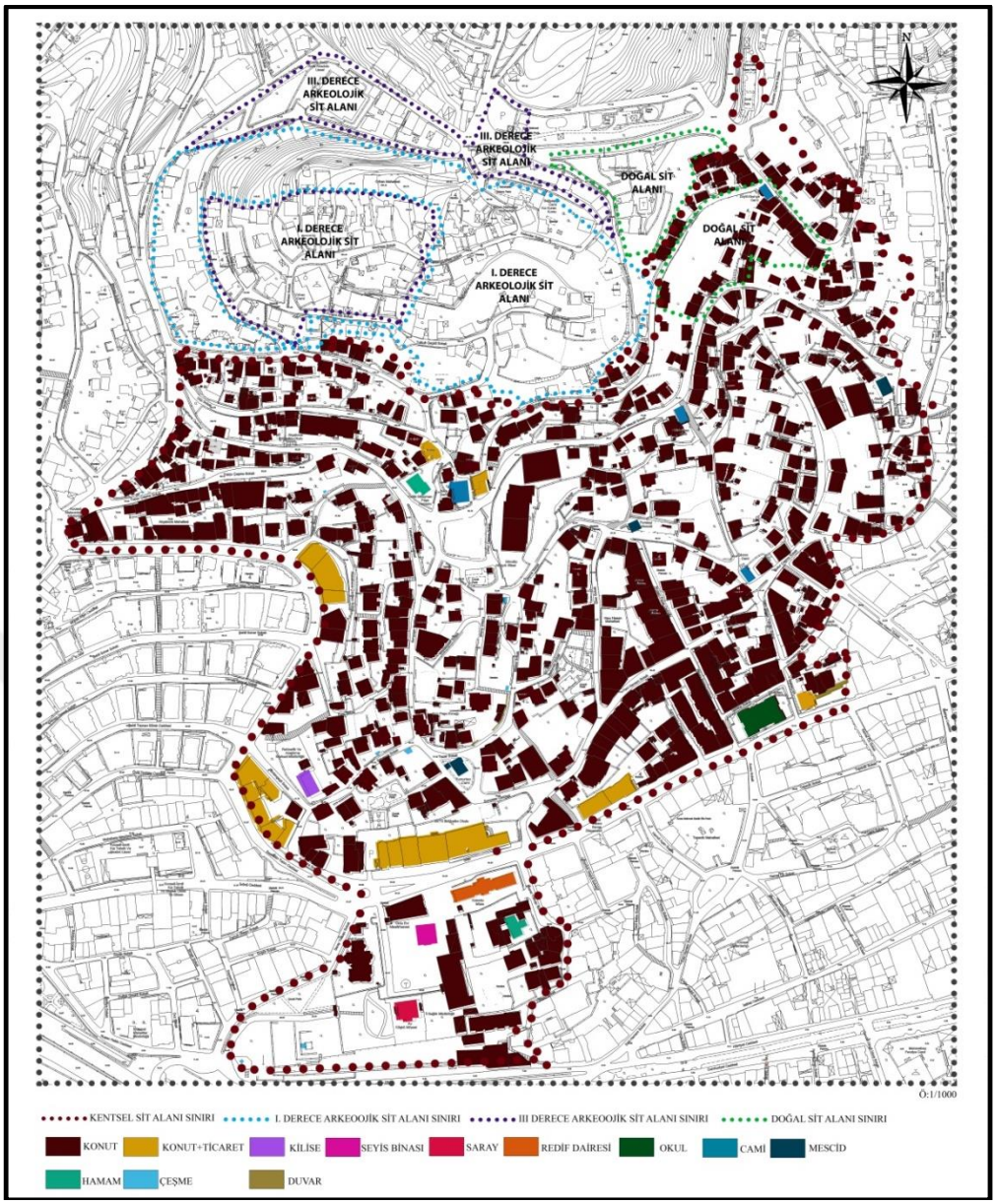

Şekil 5.16: Güncel işlev analizi grafiği, 2021.

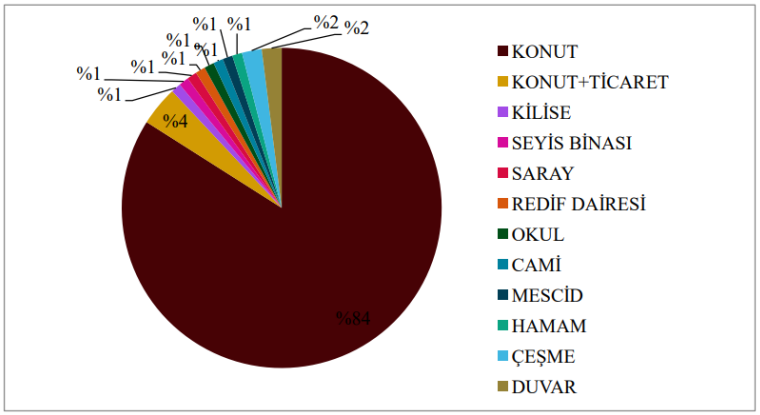
Güncel işlev analizinde yapılar ‘konut, ticaret, konut+ticaret, idari, eğitim, dernek, otel, müze, cami, mescit, hamam, çeşme, harabe ve duvar ’ olmak üzere on dört (14) grupta incelenmiştir. Alanda bulunan 710 adet yapının; 650 tanesi %79 konut, 3 tanesi %1 ticaret, 6 tanesi %1 eğitim, 6 tanesi %1 müze, 5 tanesi %1 cami, 2 tanesi %1 mescit, 2 tanesi %1 hamam, 8 tanesi %2 çeşme,3 tanesi %1 harabe ve 10 tanesi %2 tescilli duvar olarak tespit edilmiştir. Alandaki yapı işlevleri incelendiğinde; konut yoğunluğunun, Sırrıpaşa Caddesi, Orhan Caddesi ve Çukurçeşme Sokak boyunca olduğu ve konut+ticaret yoğunluğunun ise İnönü caddesi ve Saadettin Yalım caddesi üzerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Diğer işlevdeki yapıların belirli noktalarda yoğunlaşmadığı, alanda dağınık şekilde bulunduğu tespit edilmiştir. Şekil 5.15’te İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı’nın güncel işlev analizi, 5.16’da güncel işlev analizinin grafiği gösterilmektedir.

5.10. Özgün İşlev Analizi

Özgün işlev analizinde yapılar ‘konut, konut+ticaret, kilise, seyis binası, saray, redif dairesi, okul, cami, mescit, hamam, çeşme, duvar’ olmak üzere 12 grupta incelenmiştir. Alanda bulunan 710 adet yapının; 659 tanesi %84 konut, 17 tanesi %4 konut+ticaret, birer tanesi %1 kilise, seyis binası, saray, redif dairesi, 3 tanesi %1 okul, 4 tanesi %1 cami, 3 tanesi %1 mescit, 2 tanesi %1 hamam, 8 tanesi %2 çeşme ve 10 tanesi %2 tescilli duvar olduğu tespit edilmiştir. Alandaki cami, mescit, hamam ve çeşmelerin özgününde de aynı işlevde olduğu, konut yoğunluğun ise alanda çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Şekil 5.17’de İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı’nın özgün işlev analizi, 5.18’de özgün işlev analizinin grafiği gösterilmektedir.

Şekil 5.17: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı özgün işlev analizi, 2021.

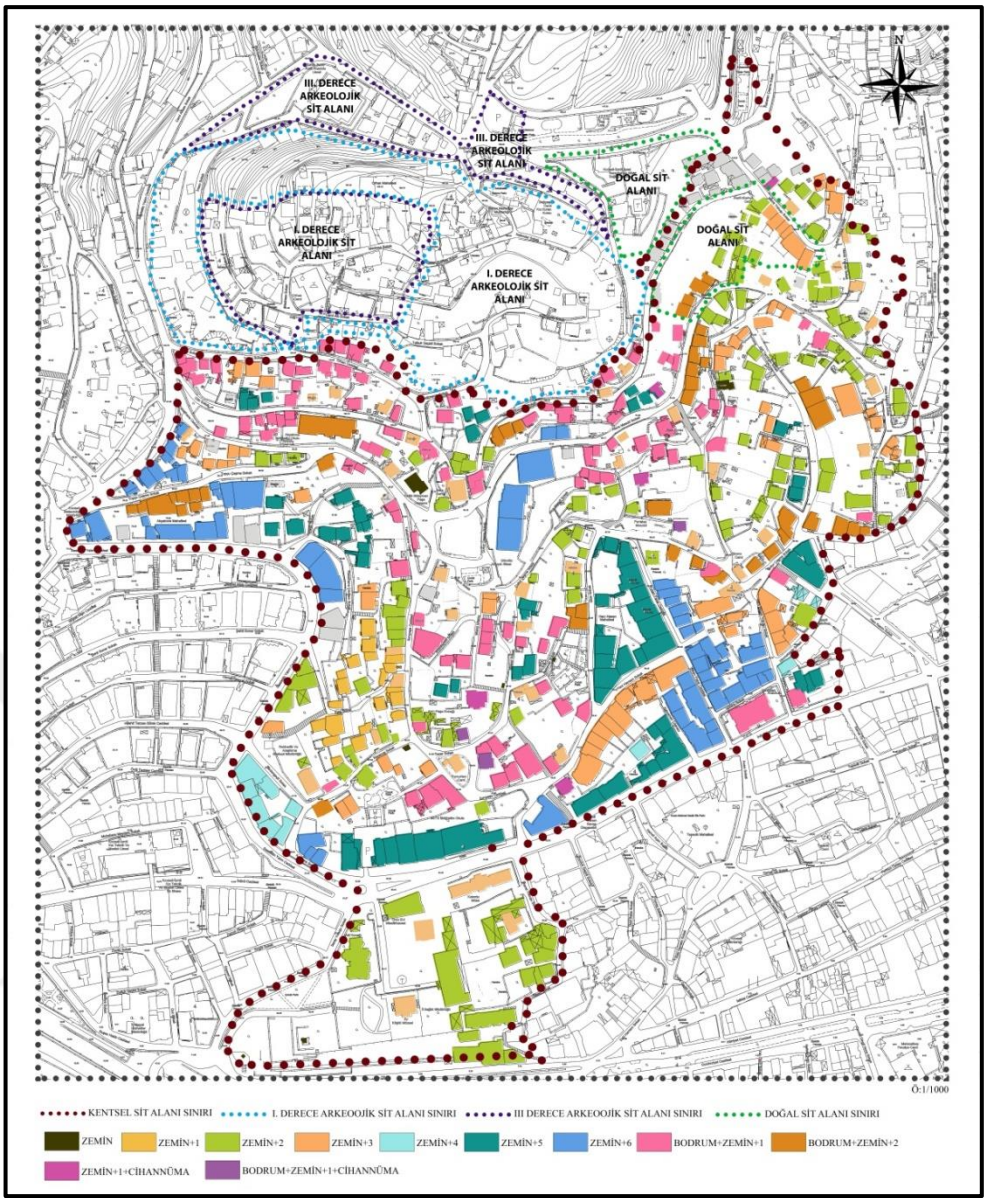

Şekil 5.18: Özgün işlev analizi grafiği, 2021.

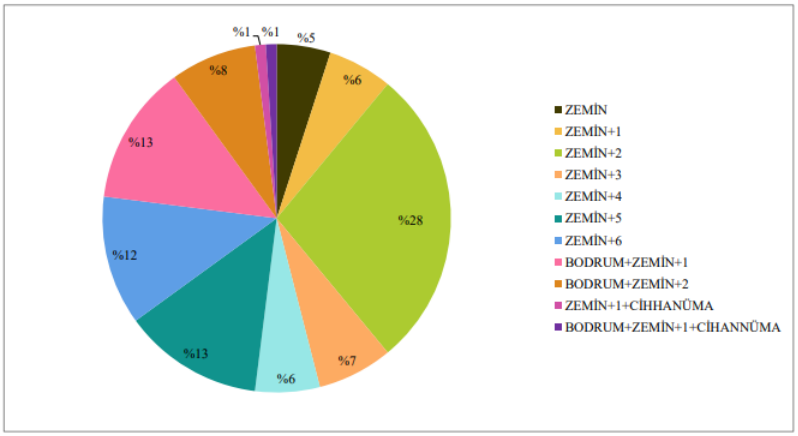
5.11. Kat Analizi

Kat analizinde yapılar ‘zemin, zemin+1, zemin+2, zemin+3, zemin+4, zemin+5, zemin+6, bodrum+zemin+1, bodrum+zemin+2, zemin+1+cihannüma ve bodrum+zemin+1+cihannüma’ şeklinde 11 grupta incelenmiştir. Alanda bulunan 710 adet yapının; 35 tanesi %5 zemin katlı, 45 tanesi %6 zemin+1 katlı, 200 tanesi %28 zemin+2 katlı, 50 tanesi %7 zemin+3 katlı, 45 tanesi %6 zemin+4 katlı, 90 tanesi %13 bodrum+zemin+1 katlı, 60 tanesi %8 bodrum+zemin+2 katlı, beş tanesi %1 zemin+1+cihannüma katlı ve üç tanesi %1 bodrum+zemin+1+cihannüma katlı olarak tespit edilmiştir.

Alandaki yerleşimde zemin+2 katlı yapılar yoğunluktadır. Yapıların kat özelliklerine göre alana hetorojen olarak yayıldığı tespit edilmiştir. Şekil 5.19’da İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı’nın kat analizi, 5.20’de kat analizinin grafiği gösterilmektedir.

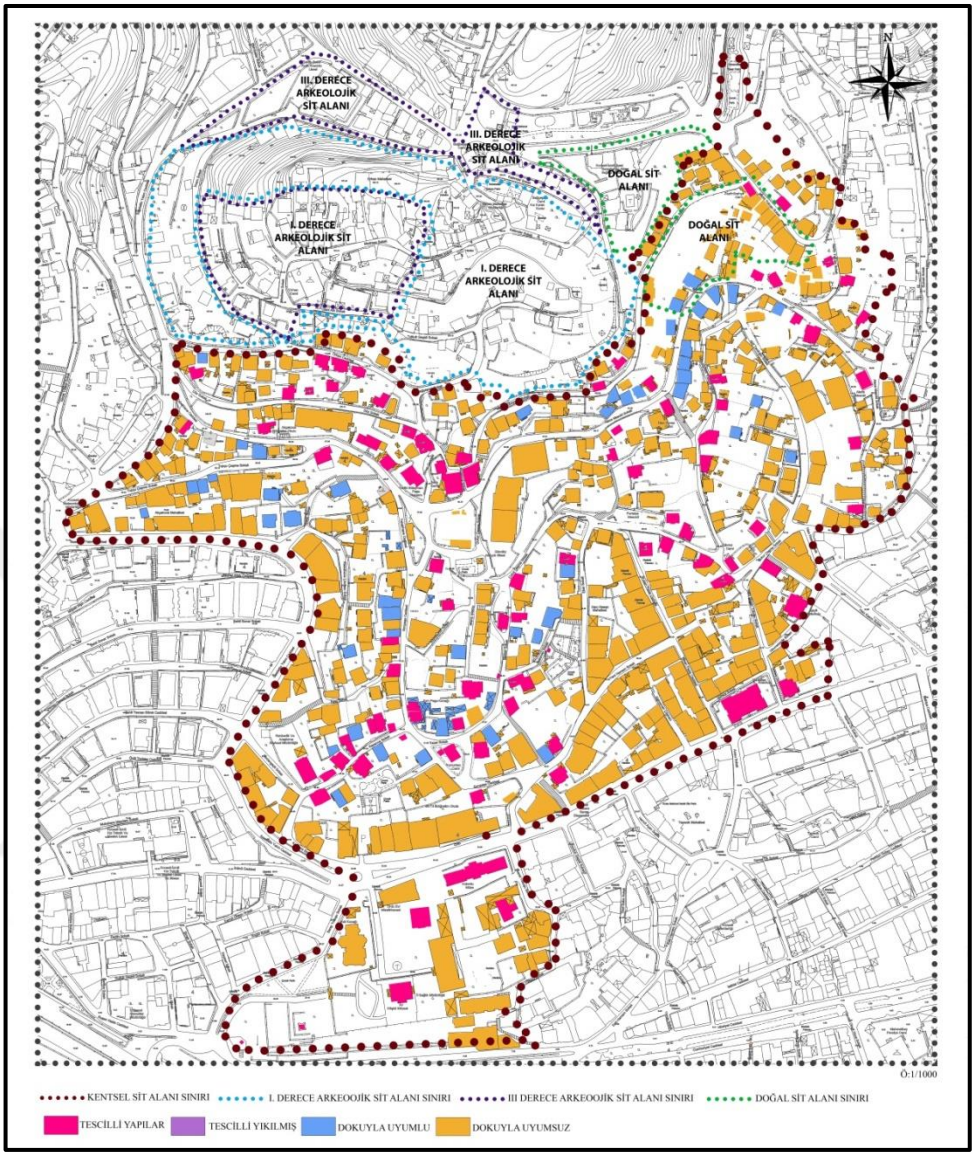

Şekil 5.19: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı kat analizi, 2021.

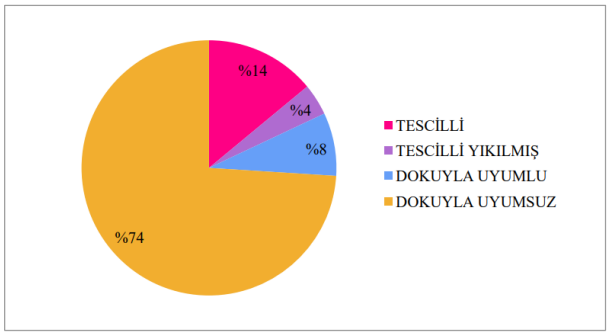

Şekil 5.20: Kat analizi grafiği, 2021.

5.12. Tarihi Değerlik Analizi

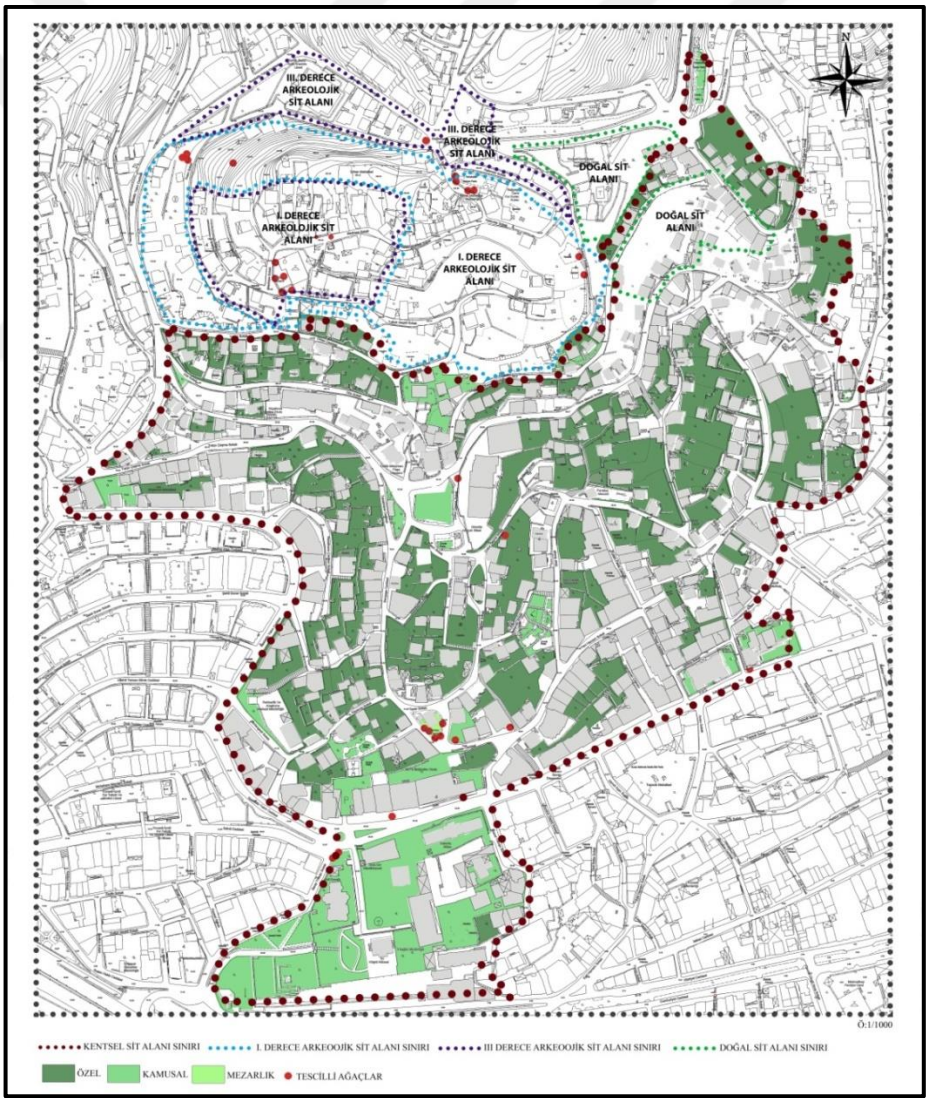
Şekil 5.21: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı kat analizi, 2021.

Şekil 5.22: Tarihi değerlik analizi grafiği, 2021.

Tarihi değerlik analizinde yapılar; tescilli yapılar, tescilli yıkılmış, dokuyla uyumlu ve dokuyla uyumsuz olmak üzere dört grupta incelenmiştir. Alanda zemin+5'ten daha fazla katlı yapılar, betonarme olmasından ve cephe kaplamalarının özgün dokuyla karşıt olmasından dolayı dokuyla uyumsuz olarak değerlendirilmiştir. Betonarme olsa dahi kat yüksekliği ve cephe kaplaması olarak özgün dokuya benzeyen yapılar da dokuyla uyumlu olarak değerlendirilmiştir. Şekil 5.21'de İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'nın tarihi değerlik analizi, 5.22'de tarihi değerlik analizinin grafiği gösterilmektedir.

5.13. Yeşil Alan Analizi

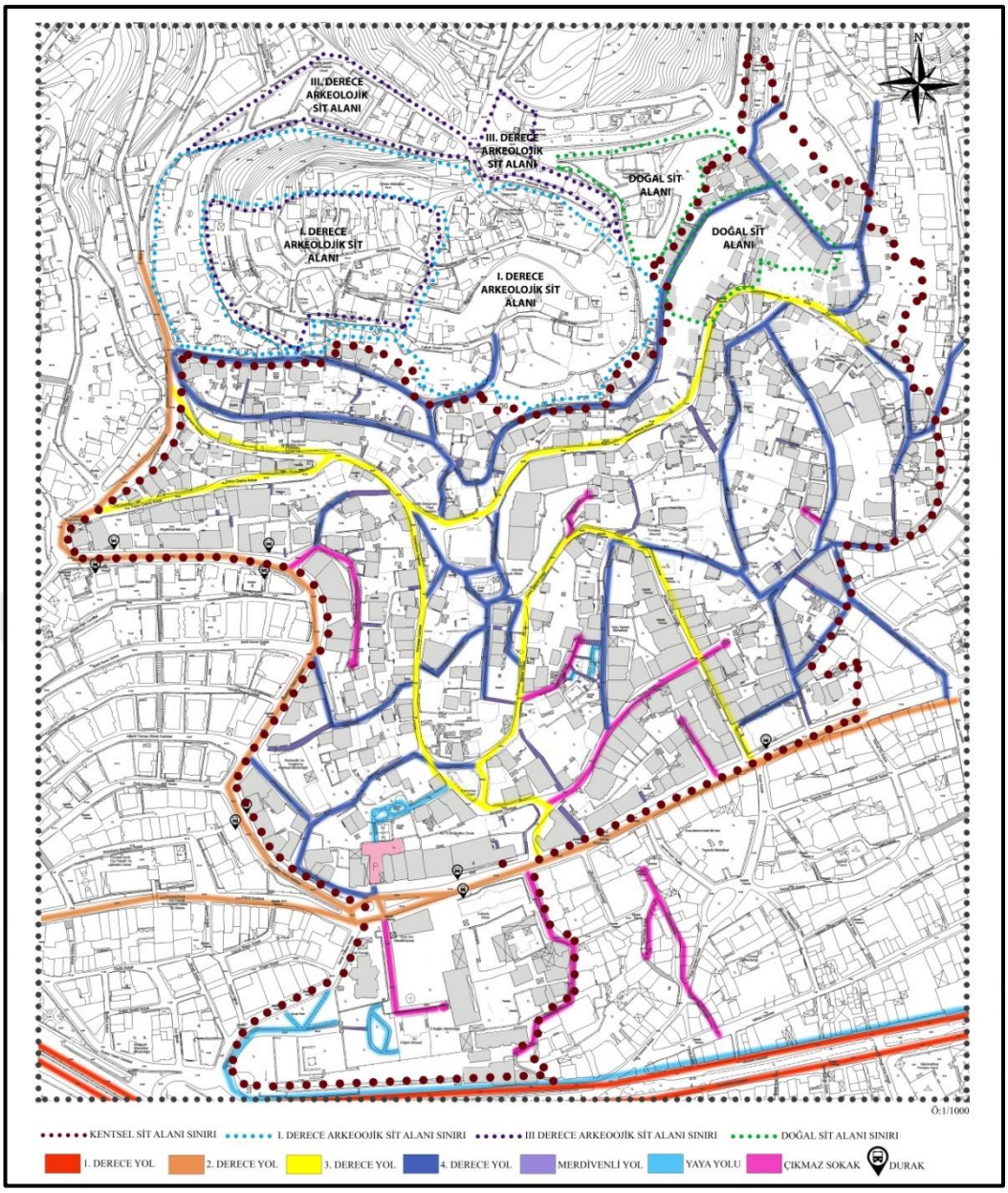

Şekil 5.23: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı yeşil alan analizi, 2021.

Yeşil alan analizinde alandaki yeşil alanlar kamu, özel, mezarlık ve tescilli ağaçlar olmak üzere dört grupta incelenmiştir. Park, çocuk parkı, refüjler, spor tesisleri ve kamu yapılarının bahçeleri kamusal yeşil alan olarak değerlendirilmiştir. Özel olarak değerlendirilen yeşil alanlar ise şahıslara ait yapıların bahçeleridir. Mezarlık lejantı ise cami ve türbelerin bahçelerindeki mezarlık alanı ifade etmektedir. Alanda tescili ağaçlar alana homojen şekilde dağılmıştır. Kamusal bahçeler alanın güneyinde yoğunlaşmıştır. Özel bahçeler ise alana homojen şekilde dağılım göstermektedir. Alanda yeşil alan çokça olmasına rağmen şahıslara ait olduğu için ortak kullanıma açık yeşil alan sayısı çok azdır. Şekil 5.23'te İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'nın yeşil alan analizi gösterilmektedir.

5.14. Ulaşım Analizi

Ulaşım analizi yapılırken alandaki yollar; birinci derece, ikinci derece, üçüncü derece, dördüncü derece, merdivenli yol, yaya yolu, çıkmaz sokak ve otobüs durakları olmak üzere sekiz lejant olarak değerlendirilmiştir. Birinci derece yol d100 karayoludur. İkinci derece yol İnönü Caddesi'dir. Üçüncü derece yol alan içi sirkülasyonun en fazla olduğu akslardır. Bunun dışındaki sokaklar dördüncü derece yol olarak değerlendirilmiştir. Alandaki eğim çok fazla olduğu ve yamaca kurulu bir bölge olduğu için yayalar erişimi merdivenli sokaklardan sağlamaktadır. Konutların kendi bahçelerine çıkan çıkmaz sokaklar alanda mevcuttur. Ayrıca eğim fazlalığından, park sorunu ve yolların darlığı nedeniyle alan içinden otobüs geçmemektedir. Bu da yayaların erişimini zorlaştırmaktadır. Şekil 5.24'te İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'nın ulaşım analizi gösterilmektedir.

Şekil 5.24: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı ulaşım analizi, 2021.

5.15. Gzft Analizi

Kocaeli ili İzmit ilçesi İçkale Kentsel Sit Alanı'ndaki mevcut durum analizleri yapıldıktan sonra elde edilen verilere göre alanın güçlü ve zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri belirlenmiştir.

5.15.1. Güçlü ve Zayıf Yönler

Güçlü yönler;

- Kentsel sit alanı özelliği taşıması.
- Tarihi dokunun kısmen korunmuş olması.
- Tescilli yapılar ve anıtlar bulundurması.
- Eğim üzerine konumlanmış olmasından kaynaklanan kültürel peyzaj özelliği taşıması.
- Alanın hemen kuzeyinde doğal sit alanı ve arkeolojik sit alanının bulunması.
- Geleneksel dokuda yaşayan nüfus barındırması.
- Meslek edindirme kursları bulunması.
- Geleneksel kültürün devamlılığı için mahalle derneklerinin bulunması.
- Topografyadan kaynaklanan vista noktaları.
- Kocaeli Belediyesinin restorasyon çalışmaları yürütmesi.
- Geleneksel konutların müzeye dönüştürülerek kültürün devamlılığı ve tanıtımına katkıda bulunması.
- Kentsel sit alanı özelliğinden dolayı alanda çeşitli kültür gezileri yapılması.

Zayıf yönler;

- Geleneksel yapılarda bakımsızlık ve acil onarım ihtiyacı.
- Deprem dolayısıyla sit alanı içinde bulunan yapılarda hasarların olması.
- Geleneksel dokuya uygunsuz ve bilinçsiz müdahaleler bulundurması.
- Geleneksel yapıların onarımlarında mülkiyet sorunları ve maddi yetersizlik sorunlarının olması.
- Geleneksel dokunun yetersiz tanıtımı.
- Alan içinde eğimden dolayı ulaşım sıkıntısı ve yayalar için kaldırım bulunmaması.
- Alandaki ihtiyaçların giderilmesi amacıyla ticaret birimlerinin yetersiz olması.
- Turizm potansiyelinin aktif olarak kullanılamaması.
- Yakında olmasına rağmen denizle ilişkisinin kopuk olması.
- Alanda yerel üretimin olmaması.
- Geleneksel dokuyu korumak adına halkın bilinçlendirilmemesi.

5.15.2. Fırsatlar ve Tehditler

Fırsatlar;

- Halkın koruma çalışmalarına olumlu bakması.
- Geleneksel dokunun korunması amaçlı Kocaeli Belediyesi'nin restorasyon uygulamaları.
- Kocaeli Belediyesi'nin alanda kültürel rota oluşturmak istemesi.
- Alanın bilimsel çalışmalara açık olması.
- Kocaeli Üniversitesi'nin ilgili bölümleri ve Halk Eğitim Merkezi öğrencilerinin sit alanı ile ilgili bilgilendirme yapması.

Kocaeli Üniversitesi'nin kentsel sit alanıyla ilgili çalışmalar için incelemeye gelmeleri.

- Geleneksel dokuyu yerinde görmek amacıyla alana yerli turist gelmesi.

Tehditler;

- Geleneksel yapıların terkedilmesi.
- Geleneksel yapılardaki bakımsızlık.
- Geleneksel yapılara uygulanan yanlış müdahaleler.
- Deprem, yangın vb. afet riski taşıması.
- Sanayiden dolayı geleneksel dokunun bozulması.
- Genç nüfusun göç etmesi.
- Yerel üretimin olmaması.
- Kaçak yapıların meşrulaşması riski.

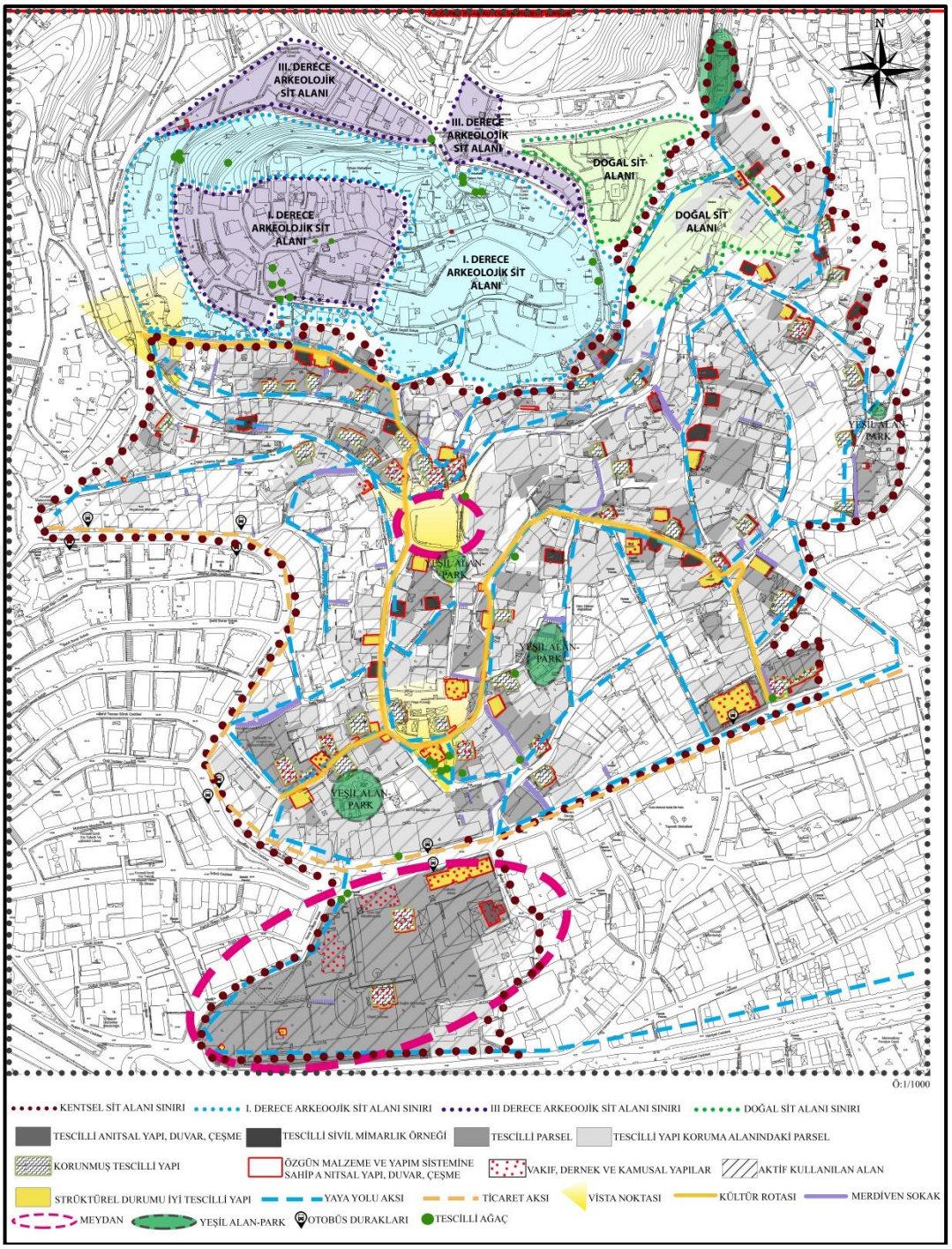
5.16. Sentez

Alanda yapılan analizler değerlendirilmiştir. Bu verilere göre bazı olumlu sonuçlar çıkartılmıştır. Alan içi ticaret aksı mevcut değildir yalnızca alanın sınırlarından geçen ve İnönü Caddesi gibi ana yollara bağlanan akslarda ticaret alanları mevcuttur. Meydan olarak nitelendirilen iki alan vardır. Akçakoca Meydanı olarak trafo olan alan yıkılıp seyir terasına dönüştürülmüştür. Bu da alanda aktif bir işlev görmektedir. Diğer meydan ise Kültür tepesi olarak bilinen İzmit Belediyesinin Eski İzmit'i canlandırmak amacıyla Redif binası, Av köşkü gibi yapıları ve

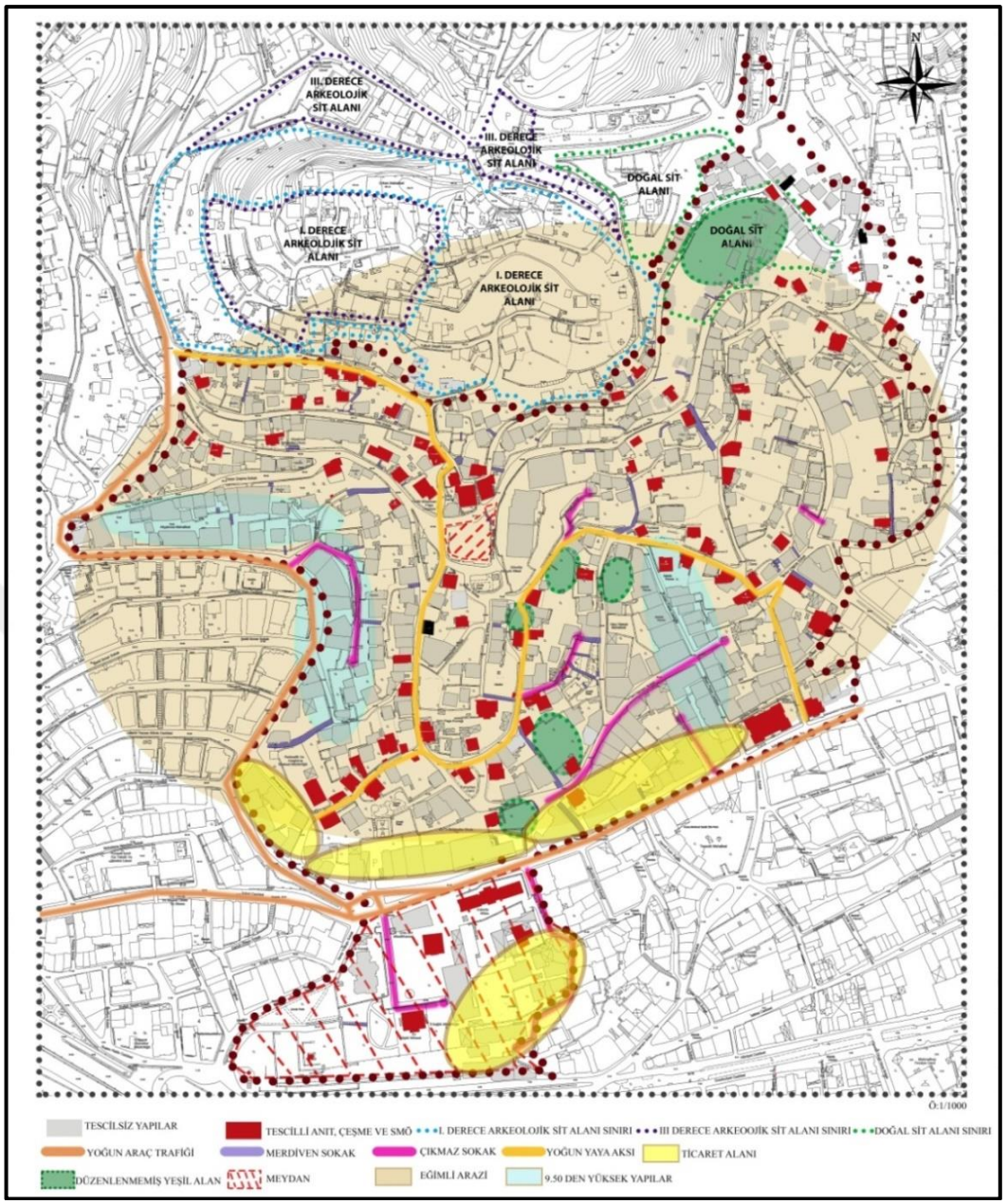
bahçelerini restore ederek günümüzde oturma alanı, toplanma alanı ve müze işlevleriyle aktif şekilde kullanılmaktadır.

Alanın kuzeyinde I. Ve III. Derece arkeolojik alan bulunmaktadır ayrIca bu alanın yanında doğal sit alanı da mevcuttur. Tarih Koridoru projesi kapsamında alanda Sırrıpaşa, Kapanca, Meterr, Çukurçeşme, Alacamescid ve Orhan caddesi koruma projesi alanında dahildir ve çalışmalar halen devam etmektedir. Yeşil alan olarak çocuk parkları ve kamu bahçeleri mevcuttur. Ayrıca sosyokültürel anlamda dernekler çeşitli eğitim ve toplantılar yaparak mahalle kültürünü yaşatmaktadır. Alandaki yüksek eğimden dolayı seyir imkanı sağlayan vista noktaları da mevcuttur. Şekil 5.25'te İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'nın sentez 1 gösterilmektedir.

Alanda yapılan analizler sonucunda olumsuz sonuçlar çıkarılmıştır. Alandaki yüksek eğim ve sokakların çok dik konumlanması yaya erişimi için oldukça zordur. Alana erişim otobüsle sağlanamamaktadır. Yoların darlığı ve park sorunu arabalar için de araç trafiği oluşturmaktadır. Alandaki merdivenli sokaklar erişimi sağlamakta fakat parça parça ve düzensiz olduğu için gerekli işlevi görememektedir. Bazı çıkmaz sokaklar alandaki doku bütünlüğünü ve erişimi sekteye uğratmaktadır. Ticaret alanları yalnızca alanın caddelere bakan cephelerinde olduğu için alan içi ihtiyaçlar zor karşılanmaktadır. Özgün dokuda yoğunluklu olarak yapılar 9.50 m'den az yüksekliğe sahiptir fakat bu dokuyu bozan zemin+7 gibi yükseklikler de dahil olmak üzere betonarme yapılar mevcuttur. Bu yapılar ticaret alanları gibi ana caddelere bakan cephelerde daha çok bulunmaktadır. Çokça yeşil alan olmasına rağmen düzenlenmemiş işlevsiz yeşil alanlar yoğunluktadır. Geleneksel konut mimarisini korumaya çalışan bu alanda kullanıcıların bilinçsiz ve yanlış müdahaleleri yada onarım için gerekli bütçenin olmaması yapıların ve alanın özgünlüğünü tehlikeye atmaya devam etmektedir. Şekil 5.26'da İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı'nın sentez 2 gösterilmektedir.

Şekil 5.25: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı sentez 1, 2021.

Şekil 5.26: İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı sentez 2, 2021.

6. KORUMA SORUNLARI

İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda zaman içinde fiziksel, sosyal ve insan faktörleri gibi nedenlerden dolayı yapısal ve bölgesel ölçekte koruma sorunları meydana gelmiştir.

Alanda yapılan sokak sağlıklaştırma, restitüsyon yada restorasyon uygulamalarında doku bütünlüğü sağlamak ya da özgünü yakalamaya çalışırken yanlış müdahaleler yapılmaktadır. Kullanılan malzemelerin aslından farklı olması, yeniden üretilmesi gibi durumlarda uygulamalardan kaynaklı yanıltıcı bilgiler oluşması koruma sorununa neden olmaktadır.

Uygulama projelerinin onaylanan mimari projeye uymaması durumu da alanda görülen bir problemdir. Uygulamada denetimsizlik ya da denetim yetersizliği nedeniyle projeden farklı uygulama yapılması alanda koruma sorununa neden olmaktadır.

Tescilli yapının olduğu sokakta yapılacak inşaat faaliyetler için yalnızca bitişik parselleriyle olan siluetleri istenmektedir. Fakat bu durum sokaktaki özgün dokunun algılanabilirliğini engellediği için bu veriye dayanarak uyum sağlayacağına karar verilip onaylanan yüksek katlı projeler mevcuttur. Bu nedenle yeni inşaatın malzeme ve kat yüksekliği gibi özelliklerinin sokak siluetini bozması sonucu koruma sorunları oluşmaktadır.

İç Kale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda çevresel etkiler olarak sanayileşmenin de etkisiyle sosyal yapının değişmesi, geleneksel dokunun bozulma sürecini hızlandırmakta, kültürel miras bilincini azaltmaktadır. Yerel halk tarihi çevre koruma bilincine sahip değildir. Alandaki mahalle sakinlerinin koruma bilinci hakkında bilgilendirilmemiş olması nedeniyle yapılarda yanlış müdahaleler söz konudur. Örneğin ahşap karkas bir yapıyı sıvayla kapatmak ya da tescilli bir yapıya izinsiz klima taktırmak gibi kullanıcının yanlış müdahaleleri yada izinsiz müdahaleleri yapılarda bozulmalara ve özgünlüğün kaybolmasına neden olmaktadır.

Kültür varlığı niteliği taşıyan yapılarda bakım ve onarımın özenle gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Alanda yaşayan halkın genel ekonomik durumu düşüktür. Bu nedenle tescilli konutta kullanıcısının maddi yetersizlikler nedeniyle yapıda meydana gelen bozulmaları düzenli olarak onaramaması yada bakımını yaptıramaması sonucunda geleneksel yapılarda malzeme kayıpları,

strüktürel sistemin zarar görmesi engellenemez bir koruma sorunu haline gelmektedir.

Alanda iç göçle kaçak veya yeni yapılaşma artmaktadır. Alan aynı zamanda geleneksel yerleşimin kurulduğu bir bölge olduğu için potansiyel arkeolojik kalıntı çıkma özelliği taşımaktadır. Bu nedenle alanda yapılan izinsiz yapılaşma ya da yeni yapılaşmalarda özgün döneme ait kalıntılar çıkabilmektedir. Fakat bu kalıntılara rastladığında Koruma Kuruluna haber verilmemesi ya da imarın engellenmemesi, onaylanan projenin değişmemesi için bu kalıntıların üstü kapatılmaktadır. Bazen de inşaat sırasında kepçe müdahalesi olduğu için kalıntılar zarar görmektedir. Bu nedenle alanda yapılacak her türlü inşai faaliyet aslında arkeolojik kalıntılara zarar verme potansiyeli taşımaktadır.

Sit alanındaki geleneksel yapılarda; daha geniş pencere açılmak istenerek yapının cephe duvarındaki taşıyıcı dikmelerinin kesilmesi, kullanım alanlarının büyütülmesi için odalar arasındaki taşıyıcı duvarların sökülmesi, özgün cephenin sıvayla kaplanması veya betonarme eklerle yapıya etki eden yüklerin arttırılması ve bakımsızlık gibi dokuyla uyumsuz müdahaleler sonucu geleneksel yapılarda koruma sorunları oluşmaktadır.

Yapılarda mülk sahipleri çatı arasında kat yapmak istediklerinde belirlenen çatı meyiline uymamaktadırlar. Bu durum da alandaki özgün siluetin bozulmasına ve koruma sorunları oluşmasına neden olmaktadır.

Tescilli yapılarda talep edilen mantolama uygulaması yapılırken, pencere boşluklarına ustaların karar vererek işlem sonucunda yapılardaki özgün pencere kapı boşluklarının değişmesi alanda koruma sorunlarına neden olmaktadır.

Alanda tescil kaydı bulunmayan fakat tescil potansiyeli taşıyan yapılar da mevcuttur. Bu yapılarda yeni yapılaşma da mümkündür fakat özgün dokuya sahip olan yapı yıkılmadan önce Koruma Kurulu'na danışılmamaktadır bu nedenle aslında özgün malzeme ve teknikle yapılmış olan bir yapıya zarar verilebilir ve koruma sorunları ortaya çıkabilmektedir.

Geleneksel taş duvar dokusu alana yer yer hakimdir. Bu duvarların taşıyıcı sisteminin zarar görmesi ya da taş malzemede kayıplar olması sonucunda yenilenmesi gerektiğinde uygulanan yöntemler koruma sorunları oluşturmaktadır.

Alanda bulunan mevcut istinat duvarları yükseklik ve sınırları diğer parsellerdeki yapıların alanını işgal etmiş durumdadır bu nedenle istinat duvarları koruma sorunlarına neden olmaktadır.

7. KORUMA ÖNERİLERİ

İçkale ve çevresi kentsel sit alanında yapılan çalışmalar sonucunda Kaip çalışmalarına dair öneri, sit ölçeğinde öneriler ve sokak sağlıklaştırma önerileri getirilmiştir.

7.1. Kaip Çalışmaları ve Değerlendirme Önerileri

İçkale ve çevresi kentsel sit alanı için yapılan koruma amaçlı imar planı notları incelenmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır. İzmit belediyesi tarafından 2003 yılında oluşturulan ve ardından kazı çalışmalarında bulunan yeni kalıntılar ve yeni tescillenen yapılar nedeniyle revizyonlar yapılarak 2016 yılında koruma amaçlı imar planı oluşturulmuştur. 2003 ve 2016 yıllarındaki koruma amaçlı imar planları üzerinde yapılan incelemeler sonucunda karşılaştırmalar yapılmış, getirilen öneriler ve koşullar değerlendirilmiş bütün bunlar neticesinde alandaki koruma sorunlarının plan notlarında değinilmemiş konuları üzerine, 2016'dan sonra ilan edilen koruma mevzuatı da dikkate alınarak koruma amaçlı imar planında öneriler getirilmiştir.

2003 ve 2016 Kaip'leri karşılaştırıldığında; 2003'te yer alan Kentsel Arkeolojik Sit alanı kavramı yerini Kentsel Sit alanı ve I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak değiştirmiştir. Alandaki tespit ve öneriler kentsel sit ve arkeolojik sit kavramları üzerinden değerlendirilmiştir. Tek bir isim olarak değerlendirilmemiştir. Bu farklılıklardan doğan ek maddeler 2016 Kaip'ine eklenerek revize edilmiştir. Bu revizede I. Derece Arkeolojik Sit alanında sondaj kazısı yapılamayacağı fakat III. Derece Sit alanında gerekli görülen koşullarda sondaja izin verileceği maddesi ve I. Derece Arkeolojik Sit alanında yapı izni verilemeyeceği fakat III. Derece Arkeolojik Sit alanında katlanır yada sökülür sistemlerle olmak şartıyla yapı yapılmasına izin verileceği maddesi yer almaktadır [20].

2003 ve 2016 Kaip'lerinin olumlu yönleri incelendiğinde; arkeolojik sit alanları için ayrıca uygulama başlıklarının yer alması ve problemlerin Kentsel Sit Alanından ayrı irdelenmesi olumlu bulunmuştur. Yeni yapı koşulları irdelendiğinde tescilli özgün dokuyu korumak amacıyla metrekare sınırı, çatı meyili sınırı getirilmesi olumlu bulunmuştur. Kapı ve pencerelerin özgün malzemelere uyumlu

malzemelerle onarılması ve kapı pencere boyutlarının oranlara göre yapılarak özgünden farklı bir bütünlük oluşturmamasının önerilmesi olumlu bulunmuştur [20].

Bütün bu olumlu durumların tersine, Kaip çalışmaları incelendiğinde mevcuttaki sorunların hepsine yönelik madde bulunmadığı tespit ve analiz edilerek; öneri Kaip maddeleri oluşturulmuştur.

- İçkale Kentsel Sit Alanı'nın dokusunu oluşturan ve bütüncül bir parçasını oluşturan, geleneksel yapı malzemesiyle inşa edilmiş taş duvarlar mevcuttur. Bu istinat duvarlarıyla ilgili Kaip incelendiğinde; ''Mevcut istinat duvarları aynen korunacak arkalarındaki toprakların kotu düşürülmeyecektir. Ancak plan gereği mevcut istinat duvarının imar hattına çekilmesi halinde ya da yenilenmesi ve/veya onarılması gerektiğinde, mevcut istinat duvarında kullanılan taş cinsi, taş boyutu ve örme tekniği ile mevcut örneğindeki derzleme tekniği kullanılacaktır. Mevcut ve/veya yeni yapılan duvarlara kabartma derz yapılamaz, derzlere kontur çekilemez ve boyanamaz. Ancak istinat duvarının boyutu ve şekli taş duvar ile yapılmasına olanak vermiyor ise betonarme perde, kazık sistemler kullanılıp, yüzeyler doğal taş ile kaplanacaktır. Doğal taş kaplama duvar yüzeylerinde kabartma derz yapılamaz, derzlere kontur çekilemez ve boyanamaz.'' maddesi bulunmaktadır. Fakat bu maddeden kaynaklı koruma sorunları oluşmaktadır [20].
- Maddede de belirtildiği üzere geleneksel yöntemlerle inşa edilmiş taş duvarların onarım yetkisi yalnızca belediyeye verilmiştir. Bu durum da uygulama sırasında statiği olanak vermeyen duvarlarda; betonarme perde, kazık sistemler kullanılmasına ve böylece istinat duvarlarının özgünlüğünü kaybetmesine imkan sağlamaktadır. Bu maddeye dayanarak; istinat duvarlarındaki uygulama yetkisinin öncelikle Koruma Kurulu'na verilerek daha ayrıntılı bir inceleme sonucunda, duvarların özgünlüğünü koruma amacıyla gidilerek Koruma Kurulu onayı alındıktan sonra belediyenin işlem yapması önerilmektedir. Yalnızca tescilli yapı koruma alanındaki parsellerde bulunan duvarlar dışında kentsel sit alanının tamamındaki duvarlarda uygulama yetkisinin öncelikle koruma kurulu ardından belediyelere verilmesi önerilmektedir [20].
- Mevcutta koruma sorunu haline gelen çatı meyili, Kaip notları üzerinden incelendiğinde; ''En fazla %33 meyilli, alaturka kiremitli çatı yapılacaktır. Çatı şekli bitişik yapı düzeninde, bitişik yapının çatı şekline göre kırma veya beşik çatı,

ayrık yapı düzeninde kırma ya da beşik çatı yapılacaktır. En az 0.40 metre en fazla, 0.80 metre saçak yapılabilir. Yapı tescilli yapı bitişiğinde yapılıyor ise onun saçak genişliğine çatı meyiline uyar. Saçak ucu son kat döşeme seviyesini geçemez. Çatı meyilinden yararlanarak kat kazanılamaz. Teras kat ve çekme kat yapılamaz. Ancak geleneksel yapılarda kullanılan çatı balkonu-cihannüma köşk uygun boyutlu çatı arasında yapılabilir. Bu balkon cephe boyunun ¼ ünden büyük en yüksek noktası mahya kotundan yüksek olamaz. Çatı örtüsü üzerinde ışıklık ve bacadan başka çıkıntı yapılamaz. Anten ve benzeri elemanlar bahçe içinde ve tek bir sistemle çözülecektir.'' maddesi bulunmaktadır [20].

Bitişik parselde çatı çözümü olarak öneri getirilmiştir fakat geleneksel yapılar üzerinden getirilen öneriden kaynaklı olarak mülk sahipleri çatı yüksekliğini kat olarak kullanabilecek seviyeye getirebilmektedir. Bu durum da özgün siluetin bozulmasına neden olmaktadır. Bu durumu engelleyebilmek için, mülk sahipleri geleneksel konutta çatı arası cihannüma ya da balkon yapmak istediklerinde çatı yüksekliğinin öncelikle koruma kurulunun onayıyla uygulamaya geçirilmesi önerilmektedir [20].

- Alandaki yapıların cephe alanları incelendiğinde çok geniş cepheli yapılara rastlanmamaktadır. Bu nedenle özgün sokak dokusunu korumak ve koruma sorunlarına neden olamamak için cephe alanlarını sınırlandırılması önem taşımaktadır. Bu nedenle Kaip'te de bahsedildiği üzere; ''Mevcut yapının yıkılıp yerine yeni yapı yapılması halinde; Maksimum TAKS= 0.35 dir.(Yapılar parsel alanının maksimum %35 'ini taban alanı olarak kullanabilir.) Ancak 120 metrekareden büyük taban alanlı bina yapılamaz. Hesaplanan taban alanı, mevcut bina taban alanından büyükse, 120 metrekareyi aşmamak koşuluyla hesaplanan taban alanı kadar bina yapılabilir. Ancak; Hesaplanan taban alanı 120 metrekarenin üzerinde olan parsellerde; hesaplanan taban alanını aşmamak, yatay kat mülkiyeti esaslarına uymak ve binalar arasında en az 6 metre mesafe bırakmak ve bir imar yolundan cephe almak koşulu ile birden fazla bina yapılabilir. Bu durumda düzenlenecek vaziyet planının belediyece uygun görülmesinden sonra uygulama projeleri yapılacaktır.'' maddesinin korunması ve değiştirilmemesi önem arz etmektedir [20].
- Alanın kuzeyinde yer alan III. Derece Arkeolojik Sit alanıyla ilgili Kaip'te maddeler yer almaktadır. Bu maddeler incelendiğinde; ''Bu alanlarda, inşaat izni

verilmeden önce, ilgili müze müdürlüğü uzmanları tarafından sondaj kazısı gerçekleştirilerek, sondaj sonuçlarının bu alanlarla ilgili, varsa kazı başkanının görüşleriyle birlikte müze müdürlüğünce Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kuruluna iletilip karar alındıktan sonra uygulamaya geçilebilir. III. Derece arkeolojik sit alanı olarak belirlenen arkeolojik sit alanlarında koruma kurulları, sondaj kazısı yapılacak alanlara ilişkin genel sondaj kararı alabilir.'' maddesinde sondaj izni verildiğine rastlanmaktadır. Sondaj izni için koruma kurulu ve belediyenin olduğu bu süreç yalnızca tescilli yapı koruma alanındaki parsellere verilmiştir fakat sondaj izni verilen bu alan Nicomedia'nın kent merkezi konumunda bu nedenle yapılabilecek her kazıda bir kalıntıya rastlanması ihtimali söz konusudur. Tescilli yapı koruma alanında olmayan parsellerde sondaj yapılmadan inşaat sürecine başlandığında çıkan kalıntıların iş makinelerinden zarar görmesi mümkündür bu nedenle inşaat yapılacak alanda ortaya çıkan kalıntıları korumak üzerine sorunlar oluşmaktadır. Bu problemlerin önüne geçebilmek adına 2003'ten önce de olduğu gibi alanın Kentsel Arkeolojik Sit Alanı olarak nitelendirilmesi önerilmektedir. Böylelikle her türlü inşai faaliyet öncesinde sondaj istenmesi kararı uygulanabilir. Alandaki tescilli ve tescile potansiyeli olan yapı ve kalıntıların yok olmaması için, alanın sondaj kazıları sonucu temiz olduğu belirlenip mimari projesinin yapılması önerilmektedir [20].

- Alandaki inşai faaliyetler öncesinde sondaj kazısı yapılacağı için ortaya pek çok kalıntı çıkması mümkündür. Bu durumda da kalıntıların nasıl korunacağına dair koruma sorunu oluşmaktadır. Çıkan kalıntılar, III. Arkeolojik Sit Alanı'ndaki tescilli yapı koruma alanındaki parselde değilse; öneri olarak konservasyon+yeni yapı onaylanmaktadır. Hem kalıntının korunması hem de mimari projenin uygulanması gerekmektedir. Alanda bulunan deprem geçirmiş yapıların statiğini korunarak, zemin kaymasından kaynaklı kot farkı da hesaplanarak zemin sıkılaştırılmalı ve eski kalıntılara yeni yapının temellerinin gelmesi engellenmelidir. Bu durum da mimari proje ve statik açısından zorlu bir süreç oluşturmaktadır. Bu duruma çözüm olarak, alanın kentsel, I. Arkeolojik ve III. Arkeolojik Sit Alanı olarak ayırmak yerine Kentsel Arkeolojik Sit Alanı özelliği verilmesi önerilmektedir. Böylelikle mimari proje onaylanmadan önce alanda kalıntı bulunmadığına dair rapor sonucunda bu sorunlarla karşılaşılmaması öngörülmektedir [20].

- Kaip incelendiğinde kalıntı çıkan alanda yeni yapıların nasıl entegre edileceğine dair madde bulunmamaktadır. İnşai faaliyet sırasında çıkan kalıntıların korunmasına dair üç öneri getirilmektedir.
- Konservasyon+yeni yapı uygulanabilir.
- Kalıntının üstü jeoteks örtüyle örtülüp inşaat bu alan dışında devam etmelidir. Örneğin; kalıntı yapının içinden çıkarsa bu durum mal sahibinin güvenliğini tehdit ettiğinden sergileme koşulu sağlanamaz. Bu durumda öncelikle kazılması, belgelenmesi, rölöve alınması ve kuruldan geçtikten sonra jeoteks örtüyle kapatılarak müze denetiminde kapatılmasına karar verilmelidir.
- İnşaat sırasında ortaya çıkan kalıntılar eğer çok derinde bulunursa fakat mimari projede bodrum kat yapılmayacaksa, kalıntı uygun malzemelerle kapatılıp yapı temelleri tam üzerine gelmeyecek şekilde kapatılmadır. Bu koruma sorunları değerlendirildiğinde; yapının inşa edileceği kot ile kalıntının arasındaki mesafeye bir sınır getirilmesi önerilmektedir.
- Onaylanan mimari projelerin uygulama süreciyle ilgili Kaip'te madde yer almamaktadır. Uygulama projelerinin mimari projeye uymaması sebebiyle ortaya çıkabilecek koruma sorunlarını önlemek amacıyla denetim sıklığı getirilmesi ve düzenli denetim kontrollerinin sağlanması önerilmektedir [20].
- Alan içi ulaşım rotalarıyla ilgili çözüm önerisi olarak Kaip'te değinilmemiştir. Herhangi bir doğal afet, yangın ya da acil durumlar olduğunda acil durum giriş ve çıkış sirkülasyonları üretilmelidir. Alan içindeki geleneksel dokuyu bozmamak ve araç trafiğine imkan olmadığı için alan içi ulaşımın kapalı olmasına ve yalnızca kaçış rotaları oluşturulması önerilmektedir. Ancak alandaki yaşayan nüfusun kendi ulaşımının topografya sonucu zorlaşması nedeniyle teleferik ve merdivenli sokaklarda tek taraflı yürüyen merdiven yapılması ulaşım önerisi olarak getirilmektedir [20].
- Alandaki özel mülkiyetlerin yoğunluğu sebebiyle alana müdahaleler yapılamamasıyla ilgili Kaip'te madde bulunmamaktadır. İçkale ve çevresi kentsel sit alanı olarak geçen bu alanın canlandırma projesinin yapılabilmesi, öneri işlevler getirilebilmesi ve kat eksiltme gibi koruma önerileri getirilebilmesi için ayrıca arkeolojik sit alanlarının korunabilmesi için özel mülkiyetten arındırma çalışmaları yapılmalıdır [20].

- Rölöve, restitüsyon, restorasyon projesi onaylandığı halde uygulamaya geçilmeyen yapılarla ilgili soruna Kaip'te değinilmemiştir. Sit alanında projeleri onaylanmış fakat maddi yetersizliklerden dolayı uygulaması yapılamayan ve yıkılması beklenen yapılar mevcuttur. Bu durumdan dolayı uygulaması beklenirken yangınlar sonucu büyük hasarlar oluşan ve yıkılan yapılar vardır. Bununla ilgili öneri olarak bir yıl sınırı getirilerek bir yıldan uzun zaman önce çizilen projelerin uygulamaya geçme aşamasında tekrar kontrol edilmesi ve onaylı projesinden farklı durum gelişmişse revize edilmesi önerilmektedir. Maddi yetersizliği olan mülk sahiplerine de istekleri doğrultusunda kamulaştırma önerilebilir ve yapının koruma projesi uygulanabilir [20].
- Alanda pek çok koruma projesi yürütülmektedir ve saha çalışmaları yapılmaktadır fakat saha çalışanları için alanın temizlenmesiyle ilgili Kaip'te madde yer almamaktadır. Bu duruma öneri olarak alanın düzenli olarak haşaratlardan temizlenmesi önerilmektedir [20].
- Tescilli yapının bitişik parseline yapılacak inşaatlar için parçacıl siluet istenmektedir fakat bütün sokak siluet istenerek karar verilmesiyle ilgili madde Kaip'te yer almamaktadır. Bu duruma öneri olarak alanın bütüncül korunması ve yeni inşai faaliyetlerin dokuyla uyum sağlayabilmesi için yapılacak olan projenin tescilli yapıyla olan ilişkisi, sokak silueti üzerinden değerlendirilmelidir [20].
- Kaip incelendiğinde mantolama talepleriyle ilgili çözümlere rastlanmamaktadır. Sit alanında mantolama talebi geldiğinde yapılacak yeni mantolamada cephedeki doluluk boşluk oranlarına ustaların değil mimarların karar vermesi önerilmektedir. Ayrıca mevcut yapı Kaip ilkelerine göre çok geniş pencereler içeriyorsa yeni mantolamanın mevcudu koruyarak yapılması önerilmektedir [20].
- Can ve mal güvenliğinin sağlanmasıyla ilgili Kaip'te madde yer almamaktadır bu nedenle alandaki restorasyon uygulamaları ya da strüktürü kötü bir yapının yıkılması sırasında can ve mal güvenliğinin belediyesince sağlanması önerilmektedir [20].
- Alanda çokça yeşil alan olmasına rağmen özel mülkiyette olduğu için yeşil alan ihtiyaçları karşılanamamaktadır. Bu duruma Kaip'te değinilmemiştir. Buna öneri olarak yeşil alan kullanımı için gerekli görülen alanlarda kamusallaştırma yapılarak boşluk elde edilmesi ve böylece işlevlendirilmesi önerilmektedir [20].

- Tescil kaydı bulunmayan ama potansiyeli olan yapılarla ilgili kararlara Kaip'te değinilmemiştir. Tescil kaydı bulunmayan taşınmaz kültür varlığı özelliğindeki yapılar ve yapı elemanları konusunda herhangi bir onarım ya da yıkım kararı çıkmadan önce Koruma Kurulu onayı alınması önerilmektedir [20].
- Kaip incelendiğinde kot alınırken alanın düz olduğu varsayılacak şekilde arazi kotları alınıp inşai faaliyetlere izin verildiği bu nedenle alan arazisi çok eğimli olmasına rağmen kot alınması hatasıyla yapılara yüksek kat izini verilmektedir. Bu izin sayesinde alanda yüksek katlı yapılar çokça mevcuttur. Özgün geleneksel dokunun algılanmasında engel olan bu durumun değişebilmesi için arazi kotu alınırken topografyanın eğiminin göz önünde bulundurularak yoldan kot alınması sisteminin düzenlenmesi önerilmektedir. Böylece yapıların yoldan bakınca dört kat, arka cepheden bakınca yedi kat olarak görünmesi nedeniyle siluet bozulmakta ve dokunun algılanabilirliğini engellemektedir. Bu öneriyle bundan sonrası için çözüm önerilmektedir [20].

Kaip bütünüyle değerlendirildiğinde bütün önerilerin özelleştirme yapmadan düz bir arazi ve bütüncül özellikte olduğu düşünülerek öneriler getirildiği tespi edilmiştir. Fakat her adadaki tescil durumu, geleneksel doku, cephe genişliği ve kat yükseklik durumu aynı değildir. Bu nedenle getirilen öneriler üst ölçekte kalmaktadır. Öneri olarak bütün alana ada bazında öneriler getirilmesi ve ada bazında değerlendirilmesi önerilmektedir. Öneri getirirken tescilli yapıya yakınlığına göre kat yüksekliklerine, cephe kaplamalarında ahşap malzeme kullanılmasına dikkat edilmelidir.

7.2. Alan Ölçeğinde Koruma Önerileri

İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanında yapılan mevcut durum analizleri yapılıp ve mevcut durum cephe rölöveleri çizildikten sonra 1/1000 ölçekten sit alanı üzerinde öneriler getirilmiştir. Alanda ihtiyaç duyulan işlevler, yeşil alan kullanımları değerlendirilip öneriler getirilmiştir. Mevcut durum kat sayısı problemleri değerlendirilmiş ve öneriler getirilmiştir. Alana ulaşım ve alan içi ulaşım problemleri değerlendirilmiş ve öneriler getirilmiştir.

7.2.1. Ulaşım Önerileri

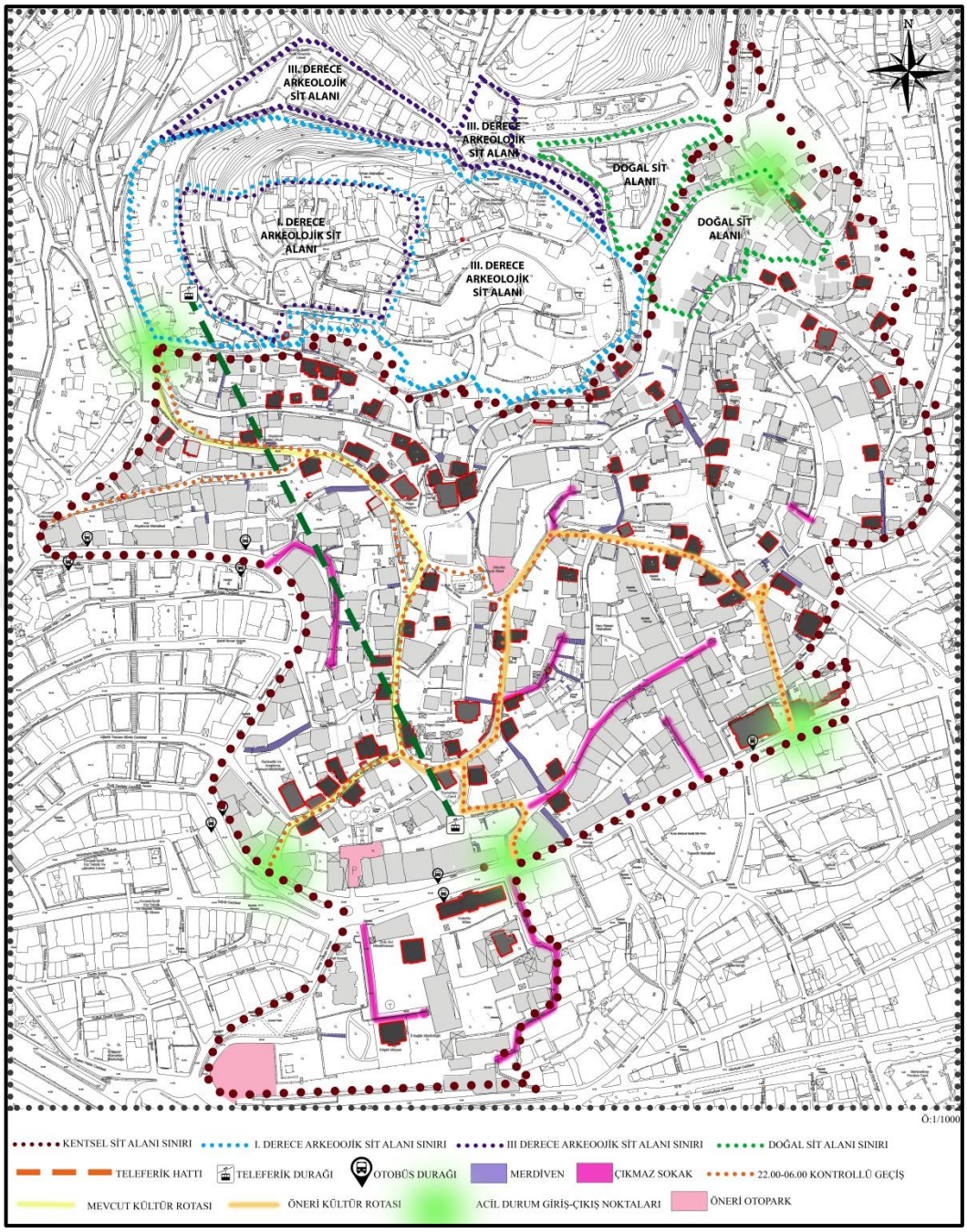
İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı ulaşım imkanları olarak incelendiğinde; alan içi araç trafiğinin olmadığı fakat bu durumun özgün sokak dokusunu daha çok koruması nedeniyle değiştirilmemesi önerilmektedir. Ancak alanda doğal afet, yangın gibi. durumlarda bir kaçış rotası bulunmamaktadır.

Acil durumlarda alana ambulans, itfaiye gibi araçların kolaylıkla tek bir rotadan giriş çıkışının sağlanabilmesi için kaçış rotası oluşturulması önerilmektedir. Bu yolların giriş ve çıkışına dubalar konulması ve gerektiğinde açılarak yolun kullanılması önerilmektedir. Mevcut ve öneri kültür rotası aksında yer alan sokaklarda ise yaya ulaşımını kesintiye uğratmaması için 22.00-06.00 arasında açılması koşuluyla kontrollü geçiş noktaları oluşturulması önerilmektedir.

Alanda yaya ulaşımının kolaylığı için merdiven sokaklarda tek yönlü olmak şartıyla yürüyen merdiven sistemi oluşturulması önerilmektedir. Böylelikle merdiven sokaklar alan içi ulaşımda bir avantaj haline getirilebilir.

Alanın sınırları ve eğimi oldukça fazla olduğu için; alanın kuzey sınırında yaşayan mahalle sakinleri ve alan içi gezi rotalarında da bir durak olması amaçlanarak; Sırrıpaşa Caddesi'nde Yumurtacı Mescidi karşısında yer alan 190 ada 21 parselde bulunan atıl durumdaki tescilli koruma alanındaki parselde yeşil alanın kamulaştırılarak teleferik durak noktası olması önerilmektedir. Bitiş noktası olarak da alana ismini veren İçkaleden yola çıkılarak, kale kalıntılarının bulunduğu Karaburç'un alanının içinde yer alan atıl yeşil alanın durak olması önerilmektedir. Bu alanın bitiş noktası olarak seçilmesinde İzmit Belediyesi'nin yürüttüğü Burç ve Sur Duvarlarını Koruma Projesi kapsamında bu alanın seyir terası olarak planlanması da bir etkendir.

İzmit Belediyesi'nin Tarih Koridoru Projesi kapsamında oluşturduğu kültür rotalarına öneri olarak ise Çukurçeşme sokak, Meteer Sokak ve Hacıhasan yokuşu aksını kapsayacak şekilde kültür rotası yol önerisi getirilmiştir. Şekil 7.1'de ulaşım önerileri paftası gösterilmektedir.

Şekil 7.1: Ulaşım öneri paftası, 2021.

7.2.2. Kat Sayısı Önerileri

İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı kat sayıları bakımından incelendiğinde; alandaki tescilli yapıların kat sayılarının en fazla zemin+3 katlı olduğu fakat alandaki kat sayılarının dağılımının oldukça heterojen olduğu tespit edilmiştir. zemin+7 katlı yapıların yoğunluğu alan sınırlarını kaplamakta bu nedenle topografyanın da etkisiyle tescilli yapıların algılanabilirliğini azaltmaktadır.

Ayrıca diğer tiplerdeki kat yükseklikleri de alanda heterojen dağıldığı için tescilli zemin+1 katlı yapıların yakınında zemin+4'ten fazla katlı yapıların bulunduğu da tespit edilmiştir. Bu durum da özgün sokak siluetini bozmaktadır. Bu nedenle alanda kat sayısı önerileri bir adada bulunan tescilli yapıların en fazla hangi kotta olduğu belirlenip, yapı algılanabilirliğini ve özgün silueti bozmaması için kat eksiltmenin bu oranda yapılması önerilmektedir.

Alanda kat sayısı bakımından özgünlüğünü koruyan sokaklar tespit edilmiştir. Bunlar Kapanca sokak, Sırrıpaşa caddesi, Çukurçeşme sokak, Meteer sokak, Alacamescid sokak ve Orhan caddesidir. Alanın yerleşim merkezi Orhan caddesi ve çevresinde oluştuğu için caddeden aşağıya doğru geleneksel bir yerleşim oluşmuştur. Fakat özgünlükler bazı sokaklarda daha çok korunmuştur. Kapanca sokakta karşılıklı cephelerdeki yapıların zemin+2 katlı bir oluşum göstermiştir. Fakat alanın hemen bitişiğindeki İnönü caddesinde bulunan yapılar genellikle zemin+6 katlı olduğu için bu alandaki dokunun algılanabilirliğini kapatmaktadır.

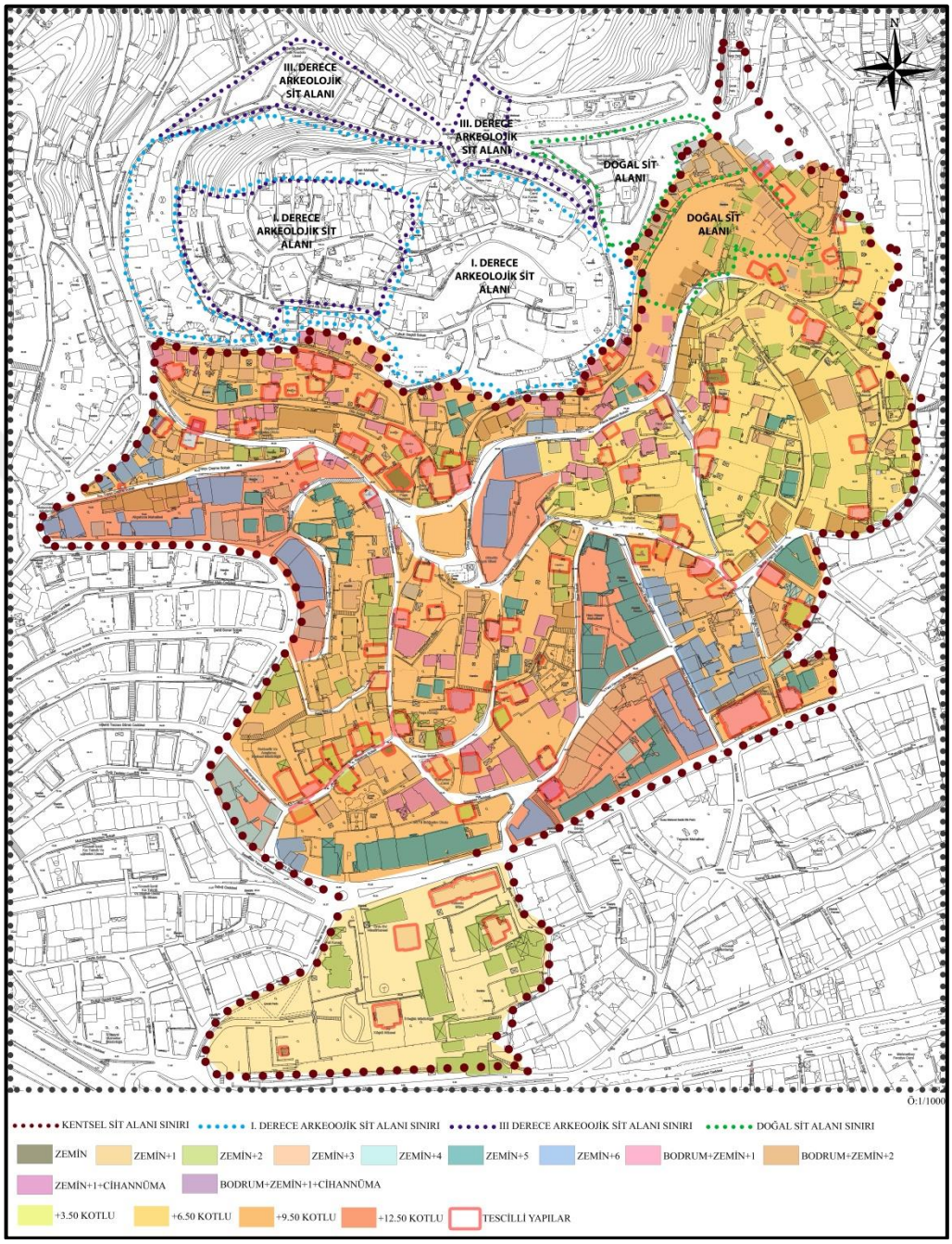
Sırrıpaşa caddesindeki kat sayıları değerlendirildiğinde sokaktaki özgün kat yüksekliğinin çoğunluklu olarak zemin+1 katlı yapılardan oluştuğu tespit edilmiştir. Bu aksın devamındaki Orhan caddesindeki yapıların kat yüksekliklerinin incelendiğinde; yapıların zemin+1 ve zemin+2 şeklinde homojen şekilde dağıldığı tespit edilmiştir. Fakat bu aksta bulunan yüksek katlı betonarme yapılar sokaktaki özgün dokunun algılanabilirliğini kapatmaktadır.

Alacamescid sokaktaki kat yükseklikleri incelendiğinde özgün kat yüksekliğinin çoğunlukla zemin+2 olduğu tespit edilmiştir. Bu aksta özgün siluet varlığını kısmen de olsa sürdürmektedir.

Çukurçeşme ve Meteer sokaktaki kat sayıları değerlendirildiğinde sokaktaki özgün kat yüksekliğinin zemin+1 ve zemin+2 şeklinde homojen dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Fakat bu akstaki aralıklı yeni yapılaşmalar sebebiyle özgün silüet bütünlüğü kesintiye uğramaktadır. Hemen güney aksında yer alan Hacıhasan yokuşundaki yüksek katlı yapılar nedeniyle de dokunun algılabilirliği kapatılmaktadır.

Bütün bu akslar incelenip birbirleriyle ilişkisi çerçevesinde değerlendirildiğinde; kat sayısı önerileri ada ve tescilli yapıya yakınlık bazında getirilmiştir. Topografyanın da sağladığı avantaj sayesinde geleneksel sokak dokusunun belirginleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu sayede alanda önerilen

canlandırma projesinin de etkinliğinin artması hedeflenmektedir. Şekil 7.2'de kat sayısı öneri paftası gösterilmektedir.

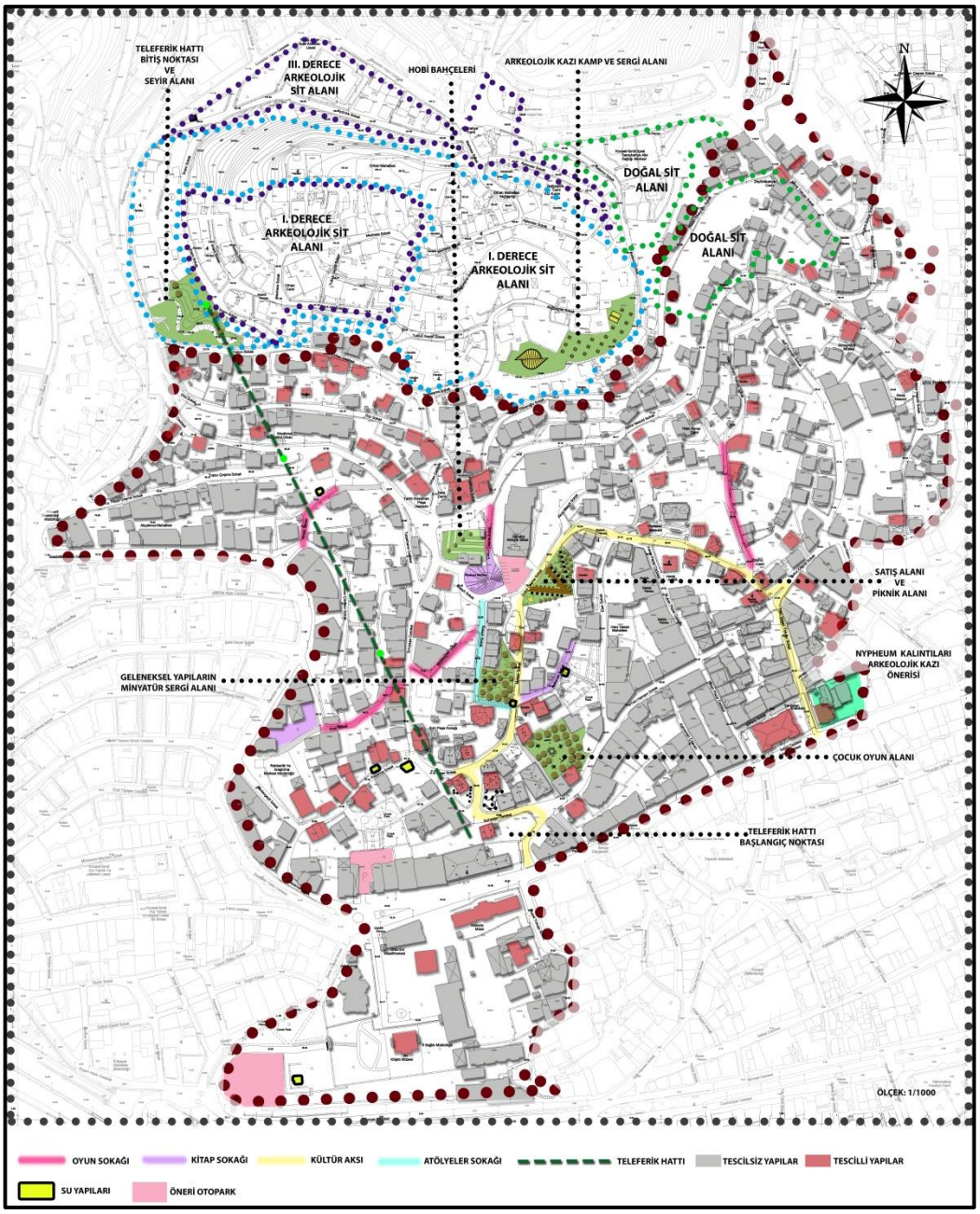
Şekil 7.2: Kat sayısı öneri paftası, 2021.

7.2.3. İşlev Önerileri

İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'na işlev önerileri getirilmeden önce mülkiyet durumu ve yeşil alan kullanımı değerlendirilmiştir.

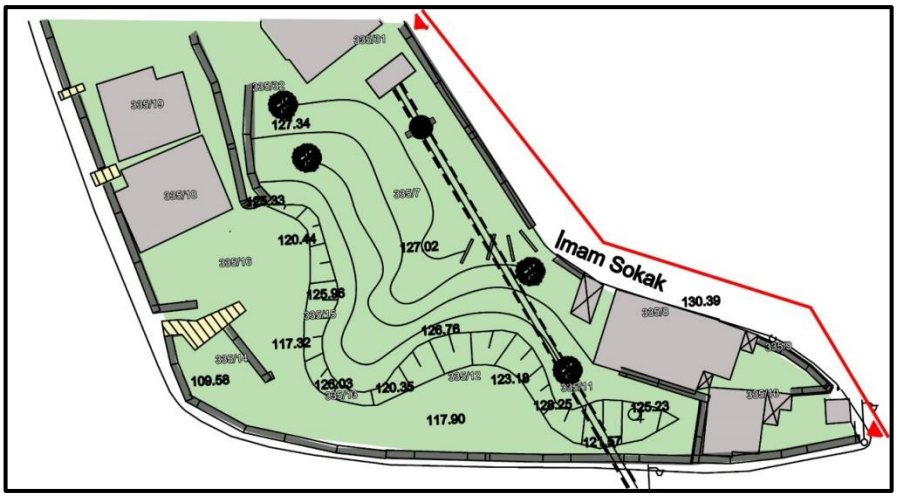
Mülkiyet durumu incelendiğinde; alanın %90'ının özel mülkiyette olduğu tespit edilmiştir. Alandaki özgün dokunun devam ettiği halen yerleşimin olması açısından olumlu bir durum olsa da; alandaki yeşil alan, market, cafe, kütüphane, sağlık ocağı gibi ihtiyaçların karşılanması için işlevlerin oluşmasına engel bir durumdur. Bu nedenle hem alanın canlandırılması ve yerel turist çekilerek tanıtımının yapılabilmesi hem de yaşayan halkın ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için tescilli yapıların ve kullanılmayan yeşil alanların ihtiyaca ve projeye yönelik olarak kamulaştırılması önerilmektedir. Mülkiyeti kamuya geçen yapılar üzerinden öncelikle alan içi ihtiyaç daha sonrasında canlandırma projesi için yeniden işlevlendirilme önerileri getirilmiştir.

İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı yeşil alan analizi incelendiğinde; alanda mevcuttaki yeşil alanların büyük çoğunluğunun özel mülke ait olduğu tespit edilmiştir. Bu durum bahçecilik ve üretim imkanı sunsa da; yerel halkın kullanımına açık yeşil alanların oluşmasına engeldir. Alanda aktif olarak kullanılan Akçakoca meydanı seyir terası ve üç adet çocuk parkı dışında kamuya açık kullanılan bir yeşil alan mevcut değildir. Alanda terk edilmişlik nedeniyle yıllardır boş duran ve atıl durumda olan yeşil alanların kamulaştırılması önerilmektedir. Böylelikle alanda ihtiyaç duyulan dinlenme ve toplanma alanları, piknik, çocuk parkı gibi ihtiyaçların giderilmesi amaçlanmaktadır. Şekil 7.3'te işlev öneri paftası gösterilmektedir.

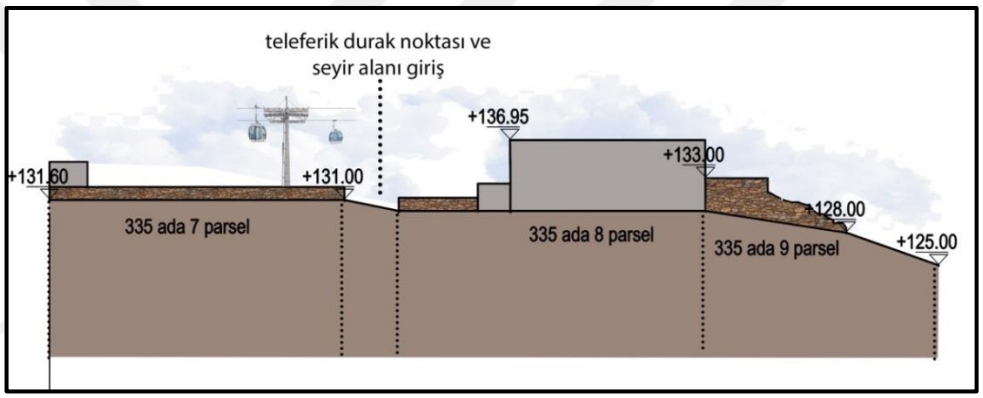

Şekil 7.3: İşlev öneri paftası, 2021.

İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı bu bağlamlarda incelendikten sonra alanda işlev önerileri getirilmiştir. İnceleyecek olursak;

Şekil 7.4: İçkale Kentsel Sit Alanı seyir alanı ve teleferik bölgesi tasarımı vaziyet planı, 2021.

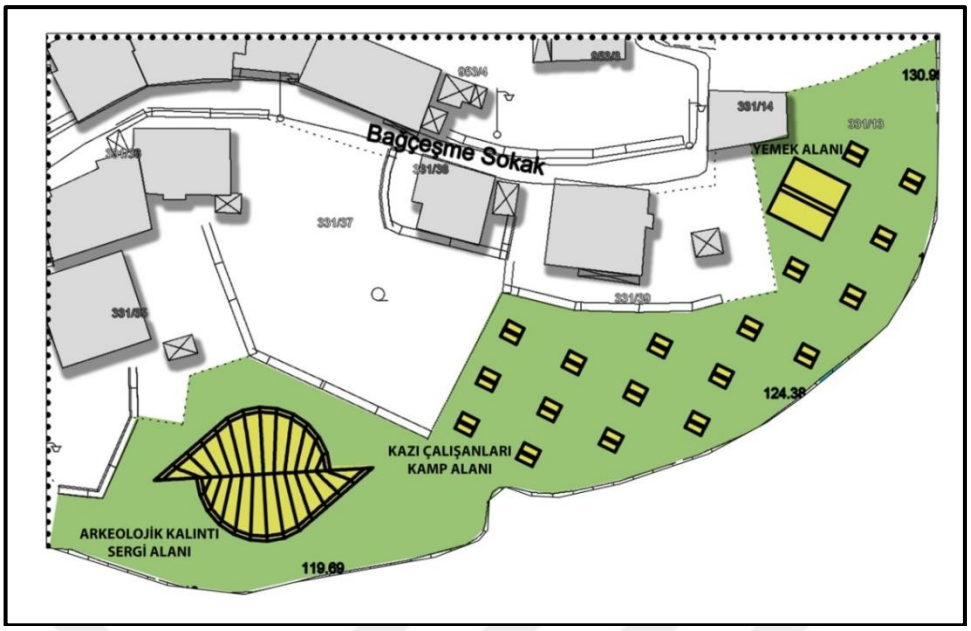
Şekil 7.5: İçkale Kentsel Sit Alanı seyir alanı ve teleferik bölgesi tasarımı sokak kesiti, 2021.

Alanda yüksek eğimden kaynaklanan alan içi erişim zorluğu sebebiyle Sırrıpaşa caddesinin girişinde Yeni Hamam karşısındaki tescilli koruma alanındaki parselden başlayıp, Karaburç kalıntılarının üstündeki kullanılmayan yeşil alanda biten bir teleferik hattı önerilmektedir. Teleferik hattının başlangıç kamulaştırılması önerilmektedir. Bitiş noktası ise şuanda kamuya aittir o nedenle yalnızca topografya izinde bir yürüyüş alanı oluşturulması önerilmektedir. Şekil 7.4 ve Şekil 7.5'te İçkale Kentsel Sit Alanı seyir alanı ve teleferik bölgesi tasarımı vaziyet planı ve sokak kesiti gösterilmektedir. Teleferik hattının başlangıcı Şekil 7.6'da gösterilmektedir.

Şekil 7.6: İçkale Kentsel Sit Alanı teleferik hattı başlangıç noktası tasarımı vaziyet planı, 2021.

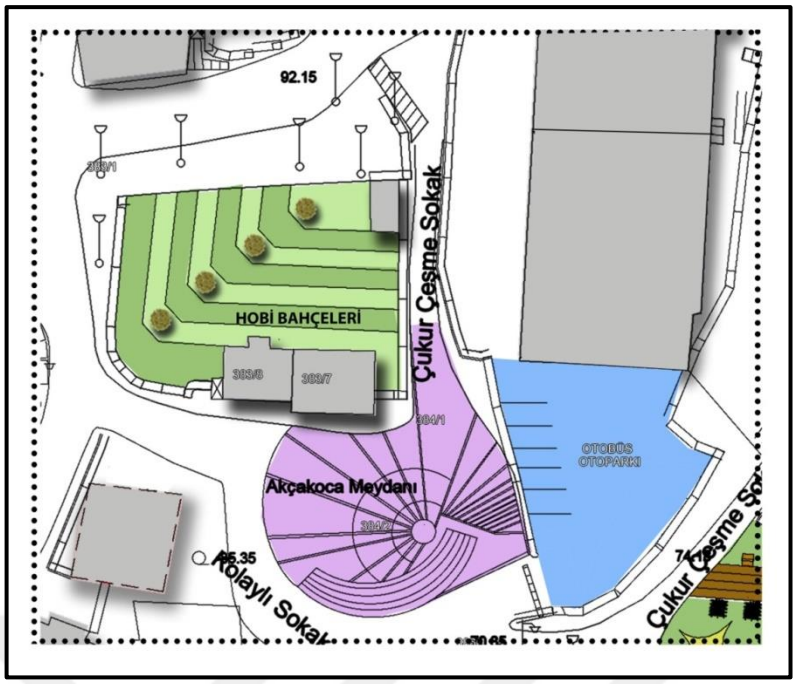
Alandaki kentsel sit alanının kuzeyinde I. ve III. Derece Arkeolojik Sit alanları bulunduğu için potansiyel bir kazı alanıdır. Potansiyel taşıması dışında aktif olarak da kazı çalışmaları mevcuttur. Roma dönemine ait olduğu düşünülen Nikomedeia antik tiyarosunun bulunduğu noktanın güneyinde kalan bu alana, kazı sırasında bulunabilecek kalıntıların sergilenmesi için geçici büyük bir tente önerisi getirilmiştir. Aynı zamanda alanda bu deneyimin yaşanabilinmesi için çadırların olduğu ve kazıda çalışan öğrenci, gönüllü, arkeolog mimar gibi grupların konaklaması için geçici alan oluşturulmuştur. Konaklayan kişilerin dinlenme ve yemek ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için ise çadır alanında büyük bir çadır kullanılarak çözüm önerilmektedir. Alanda yalnızca çadır ve tente önerisi getirilerek arkeolojik sit alanına zarar vermemek amaçlanmış ve gerektiğinde kaldırılması önerilmektedir. Şekil 7.7'de İçkale Kentsel Sit Alanı arkeolojik kazı sergi ve kamp alanı tasarımı vaziyet planı gösterilmektedir.

Şekil 7.7: İçkale Kentsel Sit Alanı arkeolojik kazı sergi ve kamp alanı tasarımı vaziyet planı, 2021.

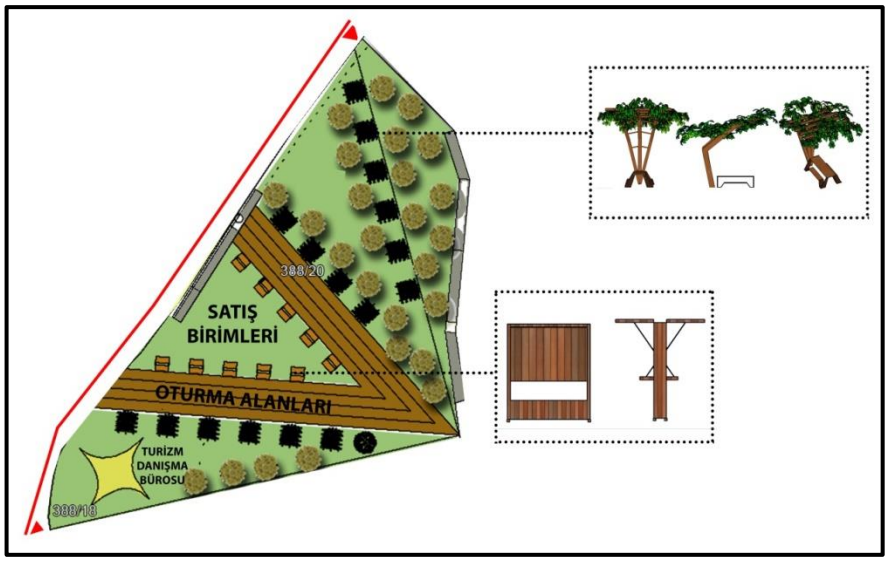
Alanda Akçakoca Meydanı olarak tasarlanmış seyir alanının kuzey parselinde bulunan yeşil alana parsel izlerini takip edecek şekilde hobi bahçeleri yapılaması önerilerek, alandaki bahçecilik kültürünün de teşvik edilmesi önerilmektedir. Şekil 7.8'de İçkale Kentsel Sit Alanı hobi bahçesi ve otobüs otopark alanı tasarımı vaziyet planı gösterilmektedir.

Akçakoca Meydanı ve karşı aksında Çukurçeşme Sokak girişinde bulunan parselde atıl durumda olan alana bir merkez önerisi getirildiği için alan içini yalnızca belediyenin de projesini yürüttüğü kültür rotaları için oluşturulan kırmızı otobüslerin ve tur otobüslerinin parkı için otopark alanı önerilmektedir.

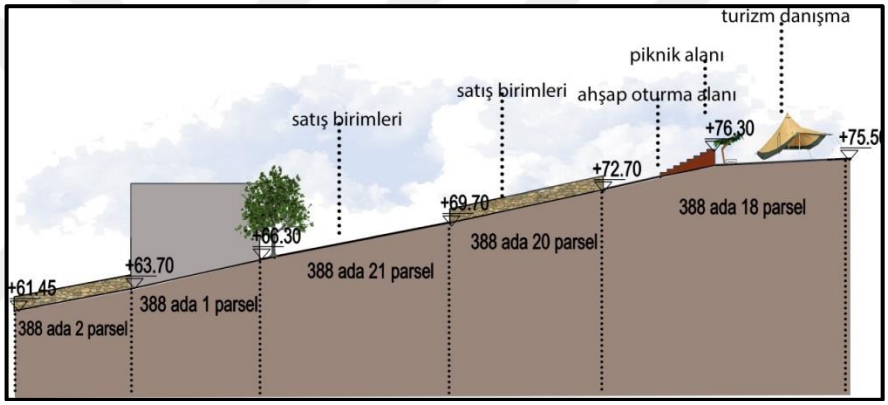

Şekil 7.8: İçkale Kentsel Sit Alanı hobi bahçesi ve otobüs otopark alanı tasarımı vaziyet planı, 2021.

Çukurçeşme Sokağın giriş parselinde yer alan atıl durumda kalmış özel mülkiyetteki alanın kamulaştırılarak işlevlendirilmesi önerilmektedir. Bu alan merkez olarak düşünüldüğü için bir tente altında turizm danışma bürosu olması amaçlanmaktadır. Alandaki hediyelik eşyaların satılması için ahşap katlanır satış modülleri tasarlanarak bunların alanda kullanılması önerilmektedir. Satış birimleri için önerilen alanın izleri takip edilerek yükselen basamaklar şeklinde ahşap oturma birimleri oluşturulması önerilmektedir. Bu alanın dışında kalan yeşil alanın ise kamelyalar ile piknik alanına dönüştürülmesi ve alanın canlandırılması önerilmektedir. Şekil 7.9'da İçkale Kentsel Sit Alanı satış ve piknik alanı tasarımı vaziyet planı, Şekil 7.10'de sokak kesiti gösterilmektedir.

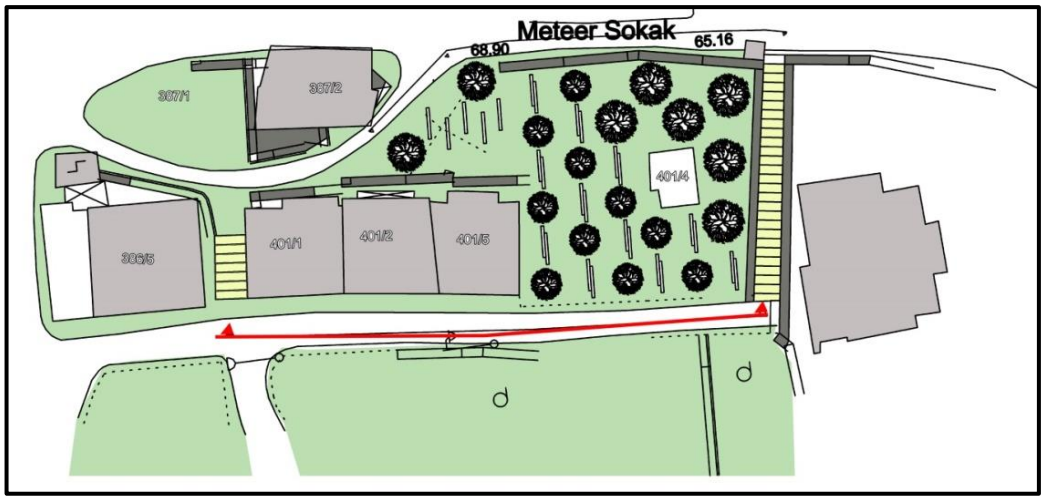

Şekil 7.9: İçkale Kentsel Sit Alanı satış ve piknik alanı tasarımı vaziyet planı, 2021.

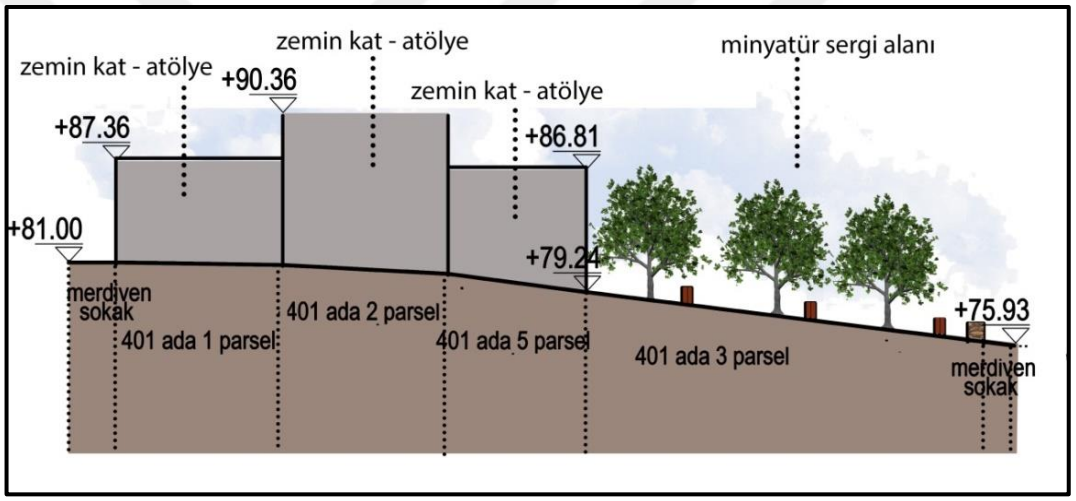

Şekil 7.10: İçkale Kentsel Sit Alanı satış ve piknik alanı tasarımı sokak kesiti, 2021.

Meteer Sokağın girişinde, Sırrıpaşa Konağı'nın arka girişinde kalan alanda kentsel tasarım önerisi getirilmiştir. Atıl durumda olan bu alanın bir kısmı tescili koruma alanındaki parseldir. Fakat konumu ve erişim kolaylığı nedeniyle, çevresindeki yapılarla kurduğu ilişki nedeniyle bu alanın kamusallaştırılması önerilmektedir. Kamusallaştırıldıktan sonra parselde yıkılmış olan tescilli yapının fotoğraflarından yola çıkılarak illüstrasyon oluşturulması hedeflenmektedir. Oluşan üç boyutlu illüstrasyonlu geleneksel yapının etrafında ise bu alanda bulunan geleneksel yapıların minyatürler maketlerinin sergilendiği tanıtım amaçlı oluşturulan bir sergi alanı önerilmektedir. Şekil 7.11'de İçkale Kentsel Sit Alanı geleneksel yapıların minyatür sergisi tasarımı vaziyet planı, Şekil 7.12'de sokak kesiti gösterilmektedir.

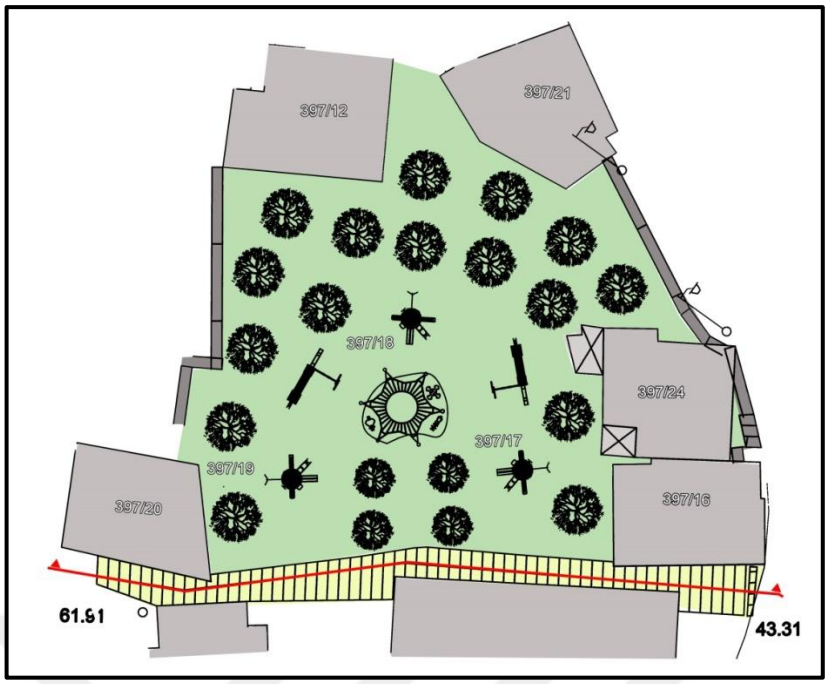

Şekil 7.11: İçkale Kentsel Sit Alanı geleneksel yapıların minyatür sergisi tasarımı vaziyet planı, 2021.

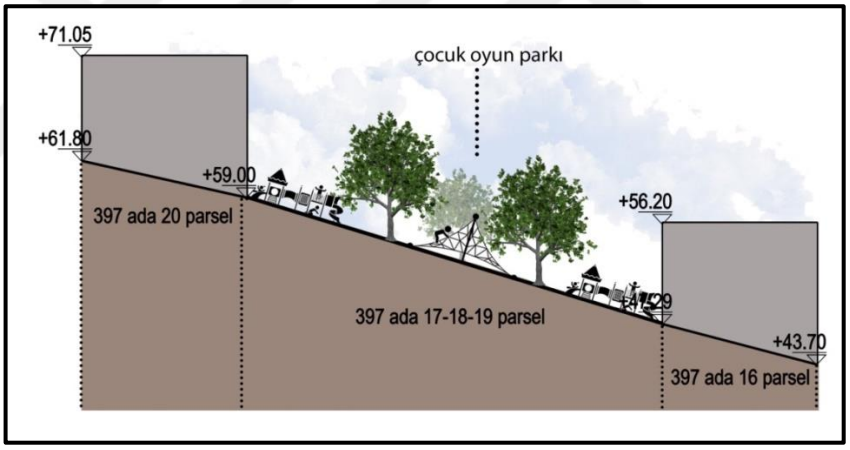

Şekil 7.12: İçkale Kentsel Sit Alanı geleneksel yapıların minyatür sergisi tasarımı sokak kesiti, 2021.

Sırrıpaşa Caddesi güney girişinde, Yeni Hamam'ın karşısında bulunan merdivenli sokaktaki parselde kamulaştırma önerilmektedir. Bu parselde alandaki çocuk oyun parkı ihtiyacının giderilmesi için mevcut ağaçların korunarak ve ağaç önerisi getirilerek çocuk oyun parkı önerilmektedir. Şekil 7.13'te İçkale Kentsel Sit Alanı çocuk oyun alanı tasarımı vaziyet planı, Şekil 7.14'te sokak kesiti gösterilmektedir.

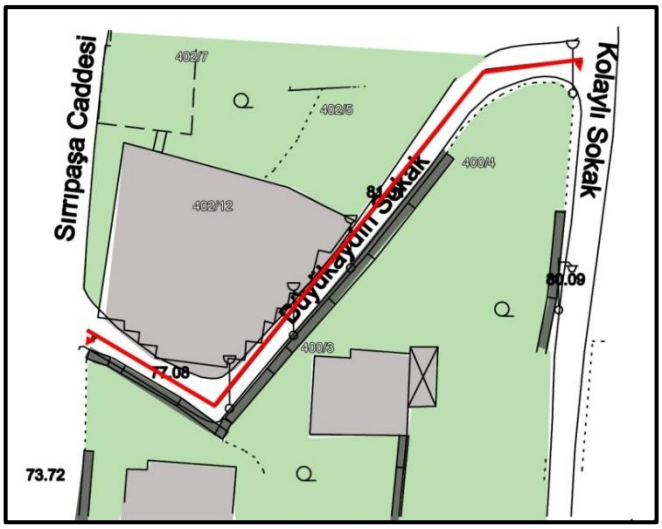
Şekil 7.13: İçkale Kentsel Sit Alanı çocuk oyun alanı tasarımı vaziyet planı, 2021.

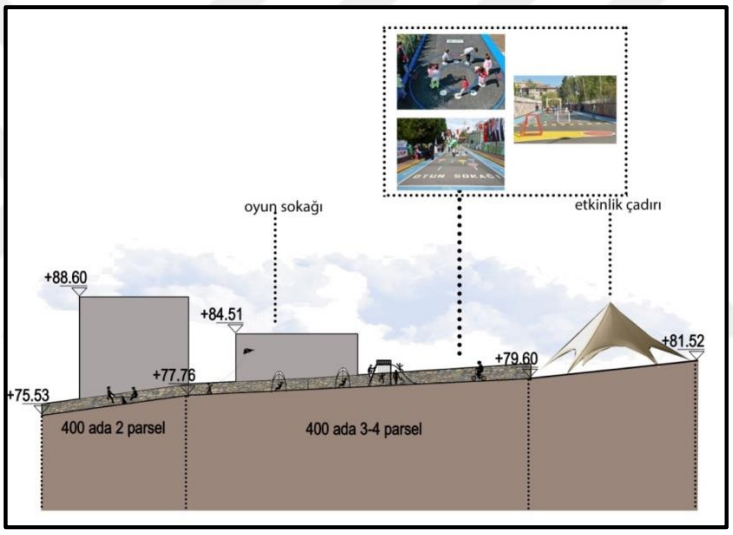
Şekil 7.14: İçkale Kentsel Sit Alanı çocuk oyun alanı tasarımı sokak kesiti, 2021.

Bütün bu kentsel tasarım önerileri dışında sokaklarda bazı işlevsel öneriler getirilmiştir. İzmit belediyesinin oluşturduğu mevcuttaki kültür aksına ek olarak Çukurçeşme ve Meteer Sokağı kapsayan öneri kültür aksı getirilmiştir.

Fırın Ssokak, Büyükaydın Sokak, Zıbıncı Sokak, Ahsen sokak ve Çukurçeşme Sokak girişinin bulunduğu akslarda çocukların oyun ihtiyacını gidermek için trafiğe kapalı oyun sokakları tasarlanmıştır. Bu sokaklarda zeminde sek sek oyunu, bisiklet deneyimi gibi çeşitli oyunlar getirilmesi önerilmektedir. Şekil 7.15'te İçkale Kentsel Sit Alanı oyun sokağı tasarımı vaziyet planı, Şekil 7.16'da sokak kesiti gösterilmektedir.

Şekil 7.15: İçkale Kentsel Sit Alanı oyun sokağı tasarımı vaziyet planı, 2021.

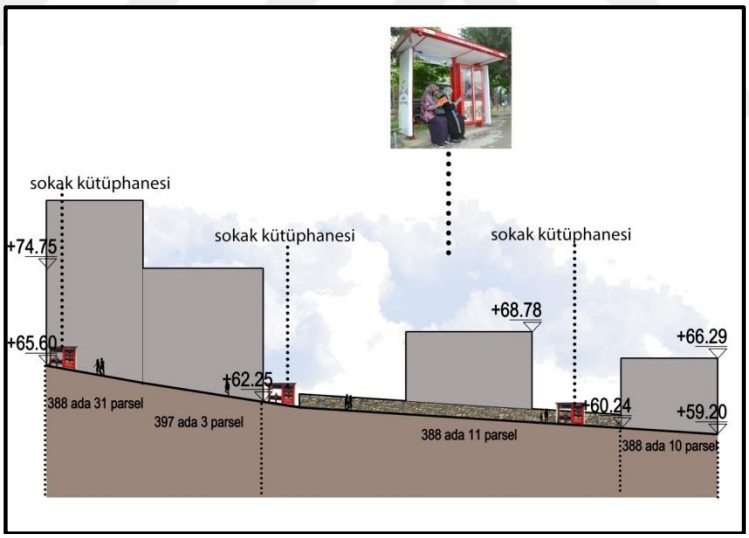

Şekil 7.16: İçkale Kentsel Sit Alanı oyun sokağı tasarımı sokak kesiti, 2021.

Kalkavan sokakta çocukları da kitap okumaya teşvik amacıyla kitap sokağı oluşturulması önerilmektedir. Bu sokakta aralıklarla kitap kulübeleri konulması içinde ücretsiz okumalarına imkan sağlanması ve hemen modülün içinde oturma birimi konularak da kullanılabilmesine imkan sağlaması amaçlanarak öneri getirilmektedir. Şekil 7.17'de İçkale Kentsel Sit Alanı kitap sokağı tasarımı vaziyet planı, Şekil 7.18'de sokak kesiti gösterilmektedir.

Şekil 7.17: İçkale Kentsel Sit Alanı kitap sokağı tasarımı vaziyet planı, 2021.

Şekil 7.18: İçkale Kentsel Sit Alanı kitap sokağı tasarımı sokak kesiti, 2021.

Kolaylı Sokak; minyatür evler ve Sırrıpaşa Konağı'nın kurduğu ilişki sebebiyle kesişim noktası belirlenmiş ve bu aksta yer alan yapıların zemin katlarında dikiş, boyama, resim gibi atölyeler kurulması ve yerel halkın da kullanımına sunulması amaçlanmaktadır.

7.3. Sokak Sağlıklaştırma Önerileri

İzmit İçkale Kentsel Sit alanında çalışma alanı olarak Sırrpaşa Caddesi'nin güneyi, Meteer Sokak, Çukurçeşme Sokak, Tezer Sokak ve Yukarı Pazar Caddesi seçilmiştir. İzmit İçkale Kentsel Sit alanında yapılan çalışmalar ve değerlendirmeler sonucu belirlenen sokaklar üzerinde mevcut durumun projelendirilmesi ve bu sokakların kullanılırlığını artırmak için öneri sokak sağlıklaştırma çalışmaları ve sokaklardaki yapıların cepheleri için öneri cephe siluetleri çizilerek çalışmalar yapılmıştır. Çalışmada belirlenen akslarda yapısal, bölgesel ve kentsel öneriler getirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma alanı 5 vaziyet planı üzerinden 5 bölgeye ayrılmış, tescilli yapıların çatıları kırmızı ile taranmıştır. Mevcut ve öneri vaziyet planları oluşturularak alan sınırları ve öneriler tanımlanmıştır.

DURUM TESPİTİ

TESCİL DURUMU

TESCİLLİ	T
TESCİLSİZ	TS

HASAR TESPİTİ

SIVA DÖKÜLMESİ	SD
BOYA DÖKÜLMESİ	BD
MALZEME BOZULMASI	MB
YAPI ELEMANI KAYBI	YEK
STRÜKTÜREL ÇATLAK	SÇ
NEM / LEKE	N/L
MUHDES ELEMANLAR	ME
YÜZEY KİRLENMESİ	YK
BİTKİLENME	B
YAPI YIKILMASI	YIK

MÜDAHELE ÖNERİLERİ

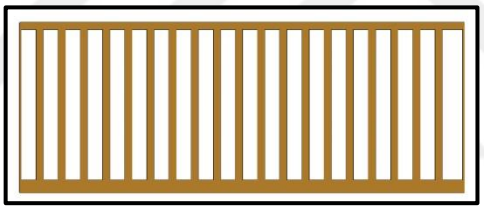
ÇATI AKTARIMI	ÇA
OLUK ONARIMI	OO
BADANA - BOYA	BB
CEPHEDE SIVA ONARIMI	CSO
CEPHE TEMİZLİĞİ	CT
SAĞLAMLAŞTIRMA	S
BÜTÜNLEME	B
ÇATI YENİLEME	ÇY
NİTELİKSİZ EKLERDEN ARINDIRMA	NEA
CEPHE DONATILARININ DÜZENLEN.	CDD
YENİDEN YAPMA	YY
KAT EKSİLTME	Yİ
ÇEVRE DÜZENLEME	ÇD

Şekil 7.19: Mevcut durum ve öneri siluet lejantları.

Mevcut durum sokak siluetleri ve öneri sokak siluetleri çizimleri hazırlandıktan sonra durum tespiti ve önerileri çizim üzerinde anlatabilmek için lejantlar oluşturulmuştur. Rölöve çizimlerindeki hasar tespitlerini ifade edebilmek için; sıva dökülmesi, boya dökülmesi, malzeme bozulması, yapı elemanı kaybı, strüktürel çatlak, nem, muhdes elemanlar, yüzey kirlenmesi, bitkilenme ve yapı yıkılması

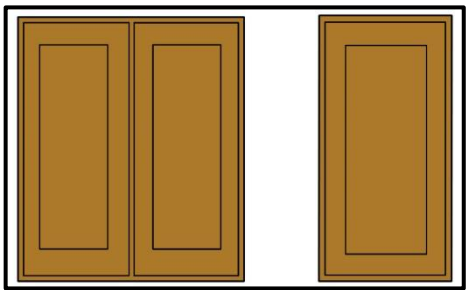
lejantları oluşturulmuştur. Öneri çizimlerinde yapılan müdaheleler için ise çatı aktarımı, oluk onarımı, badana boya, cephede sıva onarımı, cephe temizliği, sağlamlaştırma, bütünleme, çatı yenileme, niteliksiz eklerden arındırma, cephe donatılarının düzenlenmesi, yeniden yapma, kat eksiltme ve çevre düzenleme öneri lejantları oluşturulmuştur. Şekil 7.19'da mevcut durum ve öneri siluet çizim lejantları yer almaktadır.

Mevcut durum siluetlerindeki hasarlar tespit edildikten sonra, probleme, sokak siluetiyle uyumuna ve Kaip önerilerine göre değerlendirme yapılmış müdahele önerileri getirilmiştir. Yapılan müdahelelerde pencere korkulukları, balkon korlukları, modernize edilmiş giriş kapısı ve kentsel donatı elemanları gibi mimari eleman tasarımları hazırlanmıştır. Belirlenen bu tasarımlar örnek alınarak tüm siluet önerilerine gerekli görülen yerlerde uygulamaları çizim üzerinde önerilmiştir. Pencere ve balkon korkuluğu için ahşap modüllerin kullanıldığı dikey bir tasarım oluşturulmuştur. Şekil 7.20'de korkuluk tasarımı gösterilmektedir.

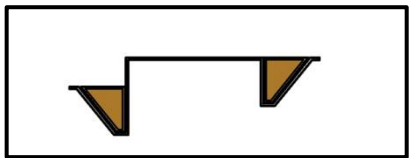
Şekil 7.20: Ahşap modüllü pencere ve balkon korkuluk tasarımı.

Tez çalışması kapsamında yapılan, alandaki tescilli yapıların kapı tipolojisi incelendiğinde çift kanatlı ahşap kaplama kapı tipinin yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle kapı tipleri modernize edilerek giriş kapısı tasarımı oluşturulmuştur. Şekil 7.21'de kapı tasarımı gösterilmiştir.

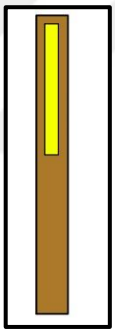
Şekil 7.21: Ahşap kaplamalı çift ve tek kanatlı giriş kapısı tasarımı

Alandaki yüksek eğimden kaynaklanan dinlenme ihtiyacı için oturma birimleri tekil olarak oldukça azdır. Bu nedenle ahşap kaplama malzemeden eğime göre ayarlanabilen oturma birimi tasarlanmıştır. Şekil 7.22'de oturma birimi tasarımı gösterilmektedir.

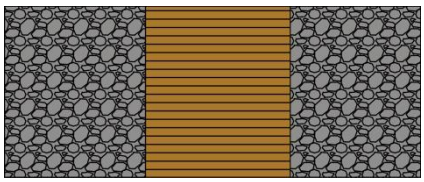
Şekil 7.22: Ahşap kaplamalı oturma birimi tasarımı.

Alanda aydınlatma birimi olarak tekil ve daha sıklıkta dokuyla uyumlu birimler olması amaç edinilerek ahşap kaplama malzemeli içten aydınlatmalı dikdörtgen formlu bir tasarım oluşturulmuştur. Şekil 7.23'te ahşap kaplamalı aydınlatma birimi tasarımı gösterilmektedir.

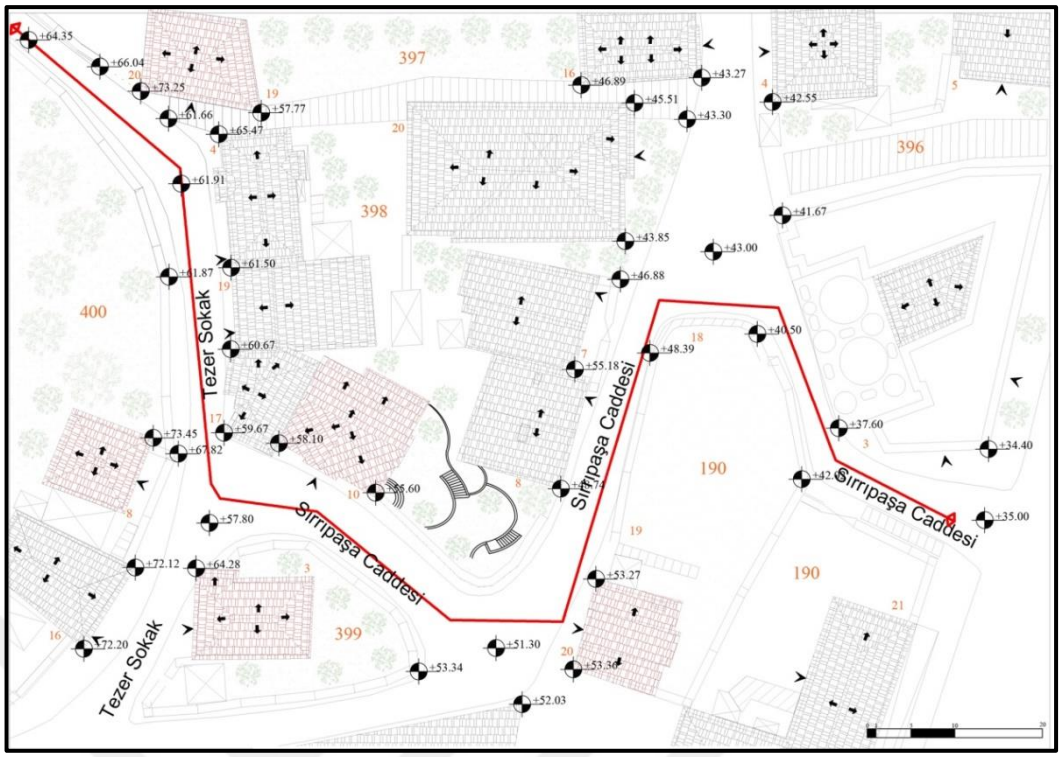

Şekil 7.23: Ahşap kaplamalı aydınlatma birimi tasarımı.

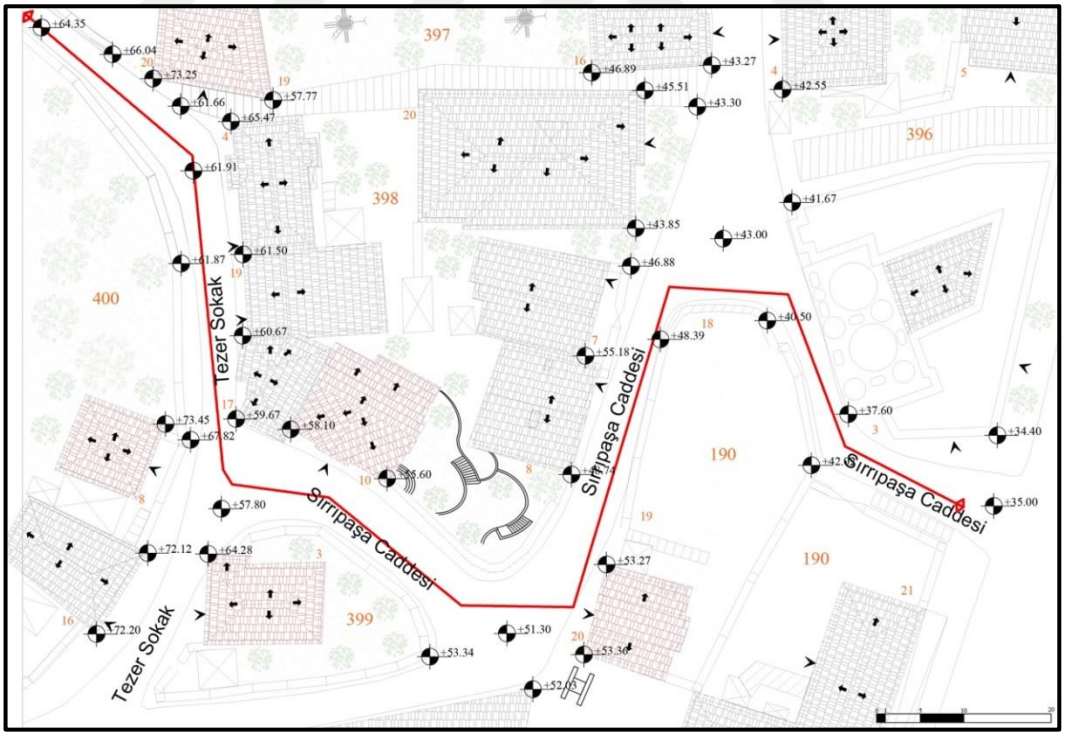
Alanda İçkale duvarlarına ait parçalar ve istinat duvarları mevcuttur. Yeni dönem duvarların, özgün duvar dokusundan ayrılabilmesi ve fark edilebilmesi için ahşap ve taştan oluşan birleşimli bir tasarım oluşturulmuştur. Şekil 7.24'te duvar tasarımı gösterilmektedir.

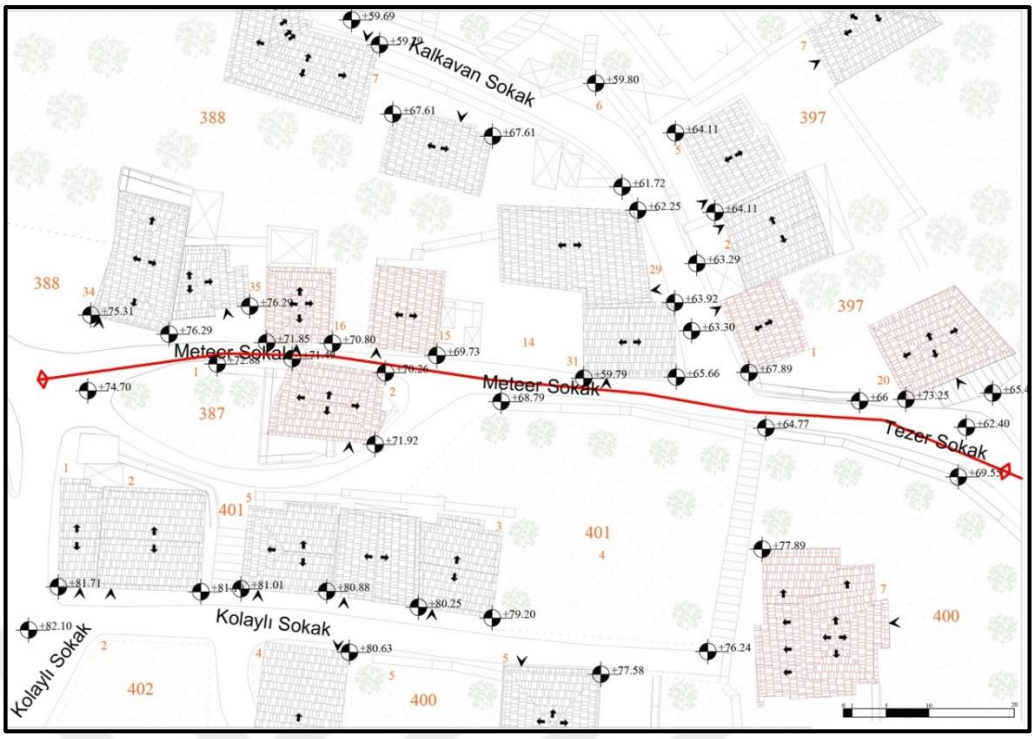
Şekil 7.24: Ahşap kaplama ve taş birleşimi duvar tasarımı.

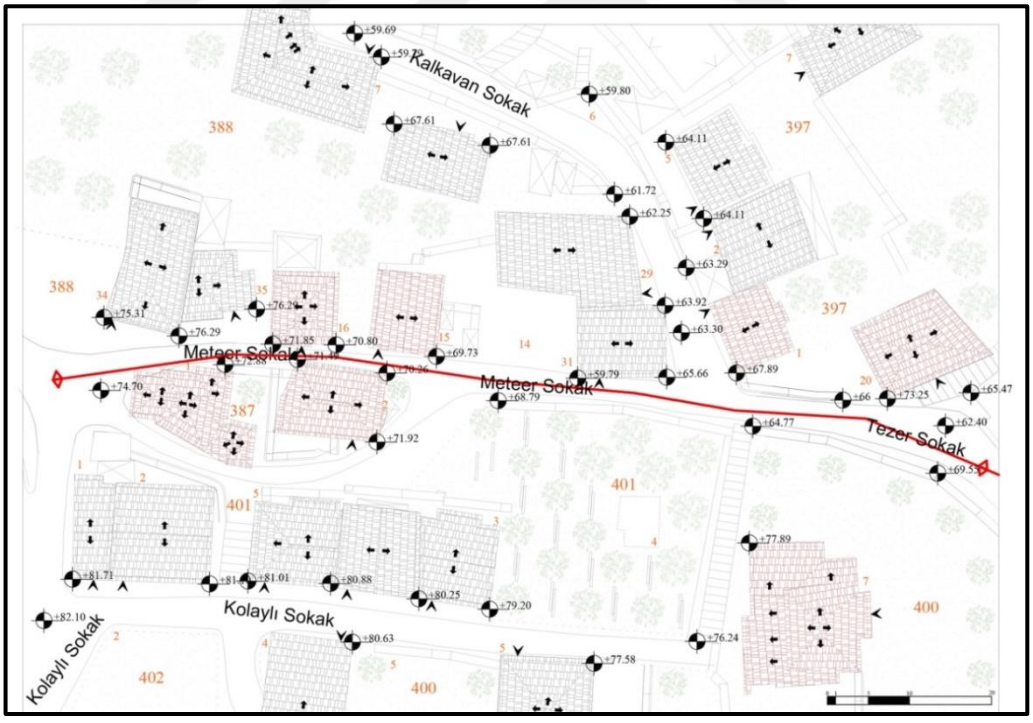
Şekil 7.25: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 1, 2021.

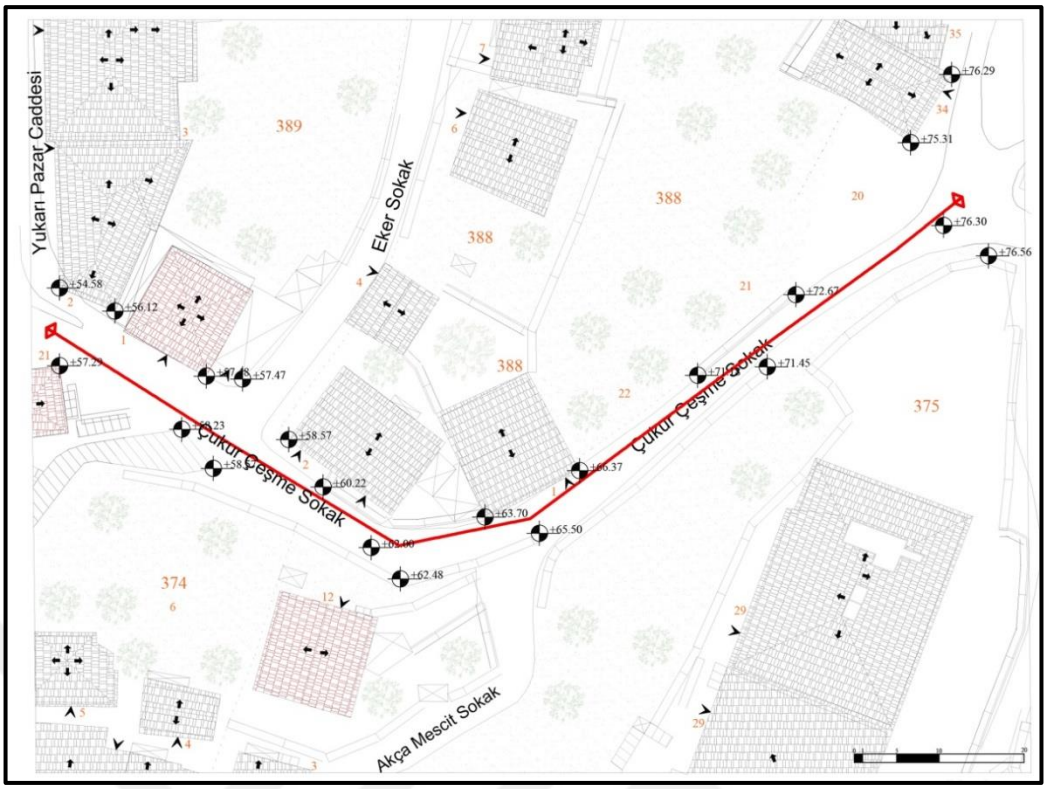
Şekil 7.26: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 1, 2021.

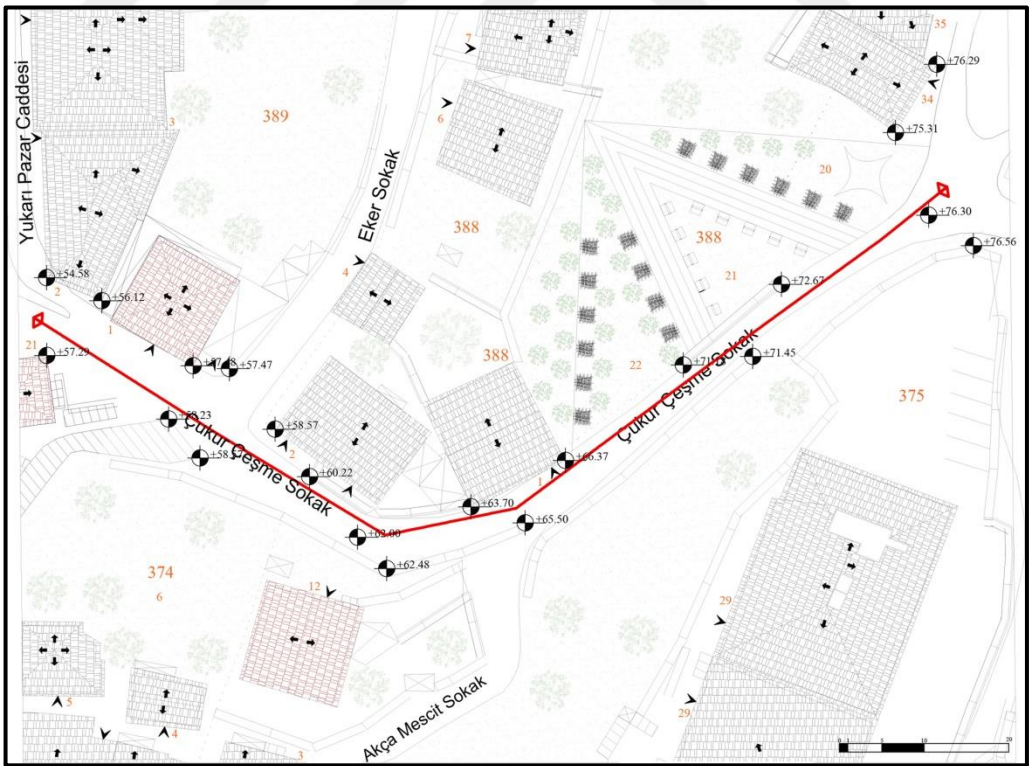
Şekil 7.27: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 2, 2021.

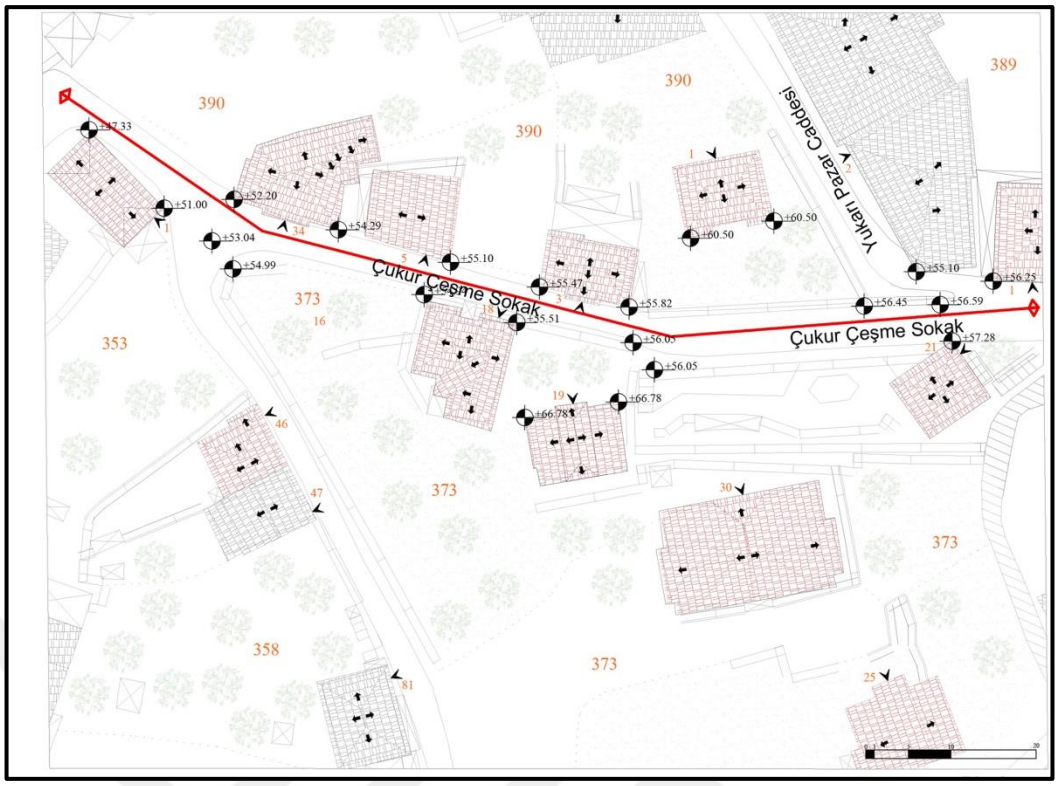
Şekil 7.28: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 2, 2021.

Şekil 7.29: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 3, 2021.

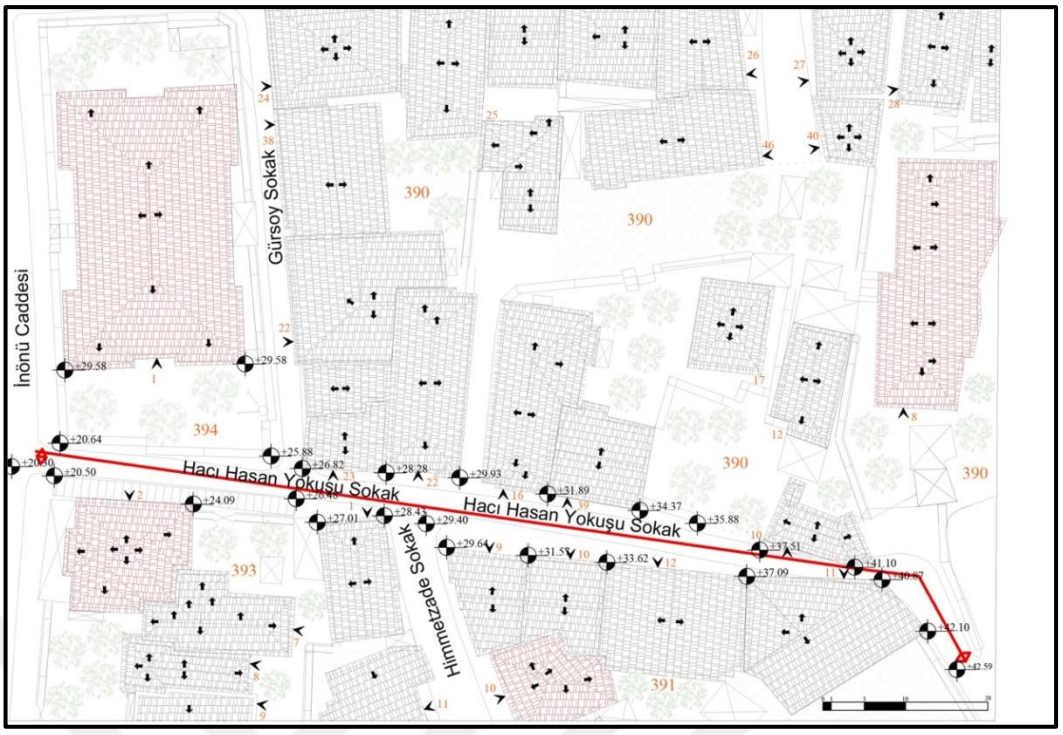
Şekil 7.30: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 3, 2021.

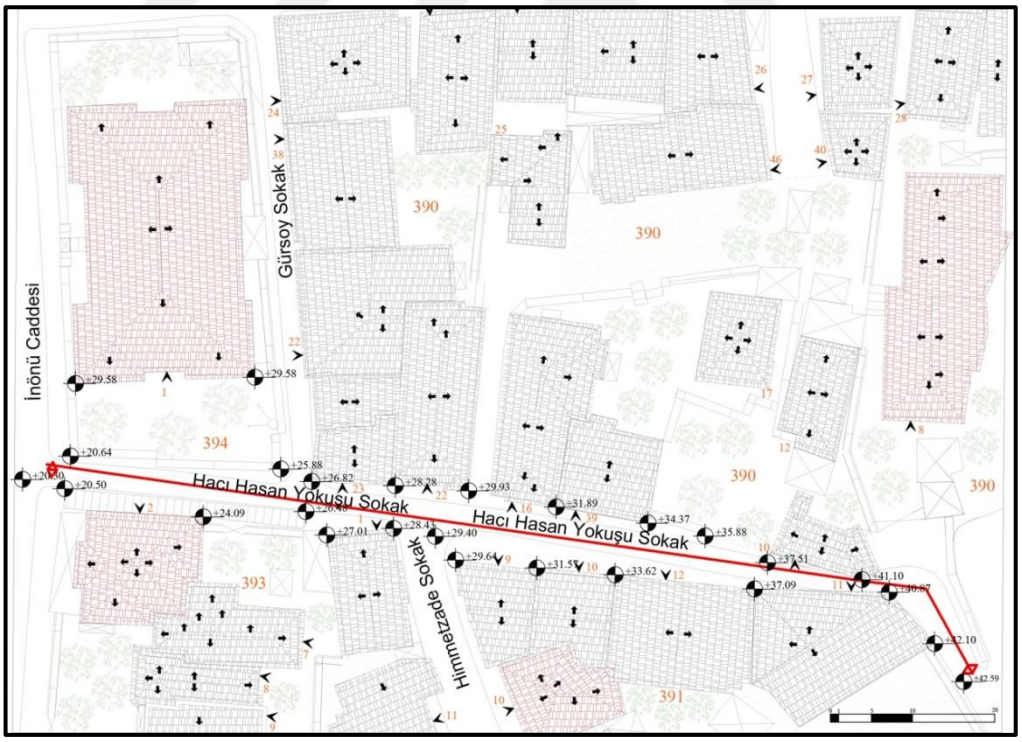
Şekil 7.31: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 4, 2021.

Şekil 7.32: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 4, 2021.

Şekil 7.33: İçkale Kentsel Sit Alanı mevcut vaziyet planı 5, 2021.

Şekil 7.34: İçkale Kentsel Sit Alanı öneri vaziyet planı 5, 2021.

7.3.1. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 1

Çukurçeşme sokak doğu cephesi siluet 1 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır. Şekil 7.35, 7.36, 7.37, 7.38, 7.39, 7.40, 7.41'de Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 çizimleri gösterilmektedir.

396 ada 2 numaralı parselde bulunan eğitim ve kültür yapısı olarak işlevini sürdüren bir sivil mimarlık örneği yapı mevcuttur. İnönü Caddesi ile Sırrıpaşa caddesinin kesişiminde köşe parselde bulunan tescilsiz yapı zemin+6 kattan oluşan betonarme bir yapıdır. Bitişik parselinde tescilli hamam yapısını bulundurduğu ve ana caddeyle kesiştiği için önem arz etmektedir. Yapının Sırrıpaşa ve İnönü Caddesi üzerinden iki girişi mevcuttur. Yapıya cephe temizliği, niteliksiz eklerden arındırma ve cephe donatılarının düzenlenmesi önerilmektedir. Hamam siluetini bozan yapıda kat önerisi koşulları kapsamında kat eksiltme önerilmektedir.

396 ada 3 numaralı parselde bulunan konut ve tescilli hamam yapısı olarak işlevini sürdüren iki yapı mevcuttur. Halen özgünlüğünü koruyan ve tamamlama işlemiyle restorasyonu yapılmış hamam yapısı günümüzde sergi alanı olarak kültürel bir işlev görmektedir. Özgün işlevini kaybetmiştir. Hamamın cephesindeki taşlarda ya da kubbelerde mevcutta bir kayıp olmadığı için yalnızca cephe temizliği önerilmektedir. Hamamın arkasında bitişik nizamında tek yapı olarak bulunan tescilsiz sivil mimarlık örneği zemin+4 kat olması ile özgün hamam yapısının siluetini bozmaktadır. Betonarme olan bu yapıda pencere boşlukları düzensizdir, sıva ve boya dökülmeleri mevcuttur ve niteliksiz ekler barındırmaktadır. Bu nedenle yapının pencere boşluklarının yeniden düzenlenmesi, cephe temizliği ve kat önerisi koşulları kapsamında kat eksiltmesi yapılması önerilmektedir.

398 ada 8 numaralı parselde konut+ticaret olarak işlevini sürdüren bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Yeşil Köşk ile bitişik nizamda bulunan tescilsiz yapı zemin+4 kattan oluşan betonarme bir yapıdır. Yapının tek girişi bulunmaktadır. Cephede bulunan ve yalnızca ara katlarda kullanılmış olan ahşap kaplamaların kaldırılması ve kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir. Yapıdaki sıva dökülmelerinin kapatılması, cephe temizliği ve cephe donatılarının düzenlenmesi önerilmektedir.

398 ada 10 numaralı parselde Yeşil Köşk'e ait tescilli duvar ve günümüzde Atatürk Müzesi olarak işlevini sürdüren Yeşil Köşk mevcuttur. Tescilli duvar yığma taşlardan yapılmıştır ve halen özgünlüğünü korumaktadır. Bu nedenle duvar kısımlarına yalnızca cephe temizliği önerilmektedir. Bahçe duvarı bitiminde tescilli sivil mimarlık örneği olan Yeşil Köşk mevcuttur. Yığma taş+ahşap karkas sisteme sahip olan ve bodrum katta taş diğer katlarda ahşap kullanılan yapı İzmit Belediyesi'nin Tarih Koridoru Projesi kapsamında restorasyon projesi geçirmiştir ve özgün haline en yakın hale getirilmiştir. Günümüzde de yapı düzenli bakım onarım geçirdiği için yapıya yalnızca klima gibi niteliksiz eklerden arındırma, cephe temizliği ve sağlamlaştırma yapılması önerilmektedir.

398 ada 17 numaralı parselde bulunan ve tescilli Yeşil Köşk ile bitişik nizamda olan yapı konut olarak işlevini sürdüren tescilsiz bir sivil mimarlık örneğidir. Zemin+4 kattan oluşan betonarme yapı cephesinde malzeme bütünlüğü yoktur. Malzeme bütünlüğü sağlanması ve diğer yapılarla uyumlu olmadığı için yapıdaki ahşap kaplamaların kaldırılması ve kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir. Balkon korkulukları özgün değildir ve demir olduğu için uyumsuzdur, bu nedenle ahşap modüllü korkuluk tasarımının uygulanması önerilmektedir. Pencere kapı boşluklarının aynı kalması fakat cephedeki sıva dökülmesi gibi durumların onarılarak cephe temizliği yapılması önerilmektedir. Yeşil Köşk'ün siluetini bozan yapıda kat eksiltme önerilmektedir.

7.3.2. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 2

Çukurçeşme sokak doğu cephesi siluet 2 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

398 ada 17 numaralı parselde bulunan tescilsiz yapı zemin+3 kattan oluşan betonarme sisteme sahip bir sivil mimarlık örneğidir. Yapı tescilli sivil mimarlık örneği olan Pembe Köşk'ün karşı parselinde bulunması nedeniyle önem arz etmektedir. Konut olarak işlevini sürdüren bu tescilsiz yapıya niteliksiz eklerden arındırma, cephe temizliği, cephe donatılarının düzenlenmesi ve boya önerilmektedir. Yapıda Pembe Köşk'ün algılanabilirliğini kapattığı için çatı katında kat eksiltmesi önerilmektedir. Yapı cephesinde kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

398 ada 19 numaralı parselde bulunan ve Pembe Köşk'ün karşı parselinde bulunması nedeniyle önem taşıyan yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Zemin+3 kattan oluşan betonarme yapı tescilsiz bir sivil mimarlık örneğidir. Yapıda kullanılan korkuluklar cephede diğer yapılarla uyumsuzluk sağladığından dolayı öneri korkuluk tipiyle değiştirilmelidir. Yapı ayrıca klima gibi niteliksiz eklerden arındırılmalı, cephede farklı tipte olan yağmur olukları yapı sınırından konulmalıdır. Yapı cephesinde kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

398 ada 4 numaralı parselde bulunan ve özgün tuğla bir yapının karşı parselinde bulunması nedeniyle önem taşıyan yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Zemin+1 kattan oluşan betonarme yapı tescilsiz bir sivil mimarlık örneğidir. Yapıda merdiven korkulukları tasarlanan korkuluk tipiyle değiştirilmeli, cephedeki sıva dökülmeleri kapatılmalı, cephe niteliksiz eklerden arındırılmalı, cephe donatılarının düzenlenmesi, çatı katında kat eksiltme yapılması ve cephede kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

397 ada 20 numaralı parselde özgün bir tuğla yapı mevcuttur. Tescilli bir sivil mimarlık örneği olan bu yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Zemin+2 kattan oluşan yapı halen özgünlüğünü koruduğundan yapıya yalnızca bakım onarım, niteliksiz eklerden arındırma ve sağlamlaştırma yapılması önerilmektedir.

397 ada 1 numaralı parselde özgünlüğünü halen korumakta olan ahşap karkas sistemli tescilli bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+1 kattan oluşan bu yapı mevcutta konut olarak işlevini sürdürmektedir. Yapı restorasyon geçirdiği için bozulmaları oldukça azdır bu nedenle bu yapıya düzenli bakım onarım, cephe temizliği ve niteliksiz eklerden arındırma yapılması önerilmektedir.

388 ada 31 numaralı parselde bulunan ve özgün bir ahşap yapının karşı parselinde bulunması nedeniyle önem arz etmektedir. Yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Zemin+4 kattan oluşan yapı kat yüksekliği nedeniyle çevresindeki özgün yapılarla uyum sağlayamaz ve silueti bozmaktadır bu nedenle yapıda bulunduğu aks ve tescilli yapılara yakınlığı da düşünülerek kat eksiltme önerilmektedir. Cephenin ise niteliksiz eklerden arındırılması, donatılarının düzenlenmesi ve cephede kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

398 ada 14 numaralı parselde bulunan yapı yıkılmıştır. Mevcutta parsel boştur ve bakımsızlıktan atıl kalmış durumdadır. Bitişik parselinde bulunan yapıların bahçesi olmaması ve alanda bahçecilik kültürü olması nedeniyle bahçenin

temizletilerek bitişi parseldeki yapıların kullanıcıları tarafından kullanılması önerilmektedir. Ayrıca parselin önünü kapatan niteliksiz eklerden de arındır alarak cephede kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir. Saclarla kapatılan alan yerine duvar tasarımının uygulanması önerilmektedir.

7.3.3. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 3

Çukurçeşme sokak doğu cephesi siluet 3 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

388 ada 16 numaralı parselde bulunan ve karşı parselinde özgün köşkler bulunması nedeniyle önem taşımaktadır. Yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. bodrum+zemin+1 kattan oluşan betonarme yapı, kat yüksekliği olarak dokuyla uyumludur fakat cephesinde sıva dökülmeleri ve niteliksiz ekler mevcuttur. Yapıda cephe temizliği, niteliksiz eklerden arındırma ve ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

388 ada 16 numaralı parselde bulunan özgünlüğünü halen korumakta olan ahşap karkas sistemli tescilli bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+1 kattan oluşan yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Yapı halen özgünlüğünü koruduğundan yapıya düzenli olarak bakım onarım ve cephesindeki elektrik kutusu gibi niteliksiz eklerin saklanarak arındırılması ve cephe temizliği yapılması önerilmektedir.

388 ada 35 numaralı parselde bulunan tescilsiz yapı, karşı ve bitişik parselinde bulunan özgün yapılar nedeniyle önem taşımaktadır. Zemin+1 katlı olan betonarme yapı konut olarak işlev görmektedir. Kat yüksekliği olarak tescilli yapılarla uyumlu olan yapının cephesinde malzeme kaybı, sıva dökülmesi, boya dökülmesi ve niteliksiz ekler mevcuttur. Bu nedenle yapıya boya, cephe temizliği, niteliksiz eklerden arındırma önerilmektedir. Ayrıca yapının bahçe duvarının yeni duvar tasarımıyla değiştirilmesi önerilmektedir.

388 ada 34 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. bodrum+zemin+2 kattan oluşan betonarme yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Cephede temizlik, donatılarının düzenlenmesi ve niteliksiz eklerden

arındırma önerilmektedir. Yapının cephesinde ahşap kaplama uygulanması ve bahçe duvarının yeni duvar tasarımıyla değiştirilmesi önerilmektedir.

388 ada 19, 20, 21 ve 22 numaralı parselleri kapsayan alan özel mülkiyete sahip bir yeşil alandır. Alanda mevcutta yapı yoktur ve ağaçlık bir alandır. Bu alanda kentsel tasarım önerisi olarak piknik alanı ve satış alanı yapılması önerilmektedir. Alandaki mevcut ağaçlar korunarak getirilen önerilerle alanın bir merkez özelliği taşıması hedeflenmektedir. Ayrıca özgün duvar dokusu da korunmalıdır.

7.3.4. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 4

Çukurçeşme sokak doğu cephesi siluet 4 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

388 ada 1 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+2 katlı olan betonarme yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Yapıda cephe temizliği, cephe donatılarının düzenlenmesi ve niteliksiz eklerden arındırma önerilmektedir. Yapının cephesinde kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

388 ada 2 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+2 kattan oluşan yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Cephede fazlaca bozulma ve niteliksiz ekler olduğu için öneri olarak cephede tadilat ve niteliksiz eklerden arındırma önerilmektedir. Silueti bozan yapıda kat eksiltme önerilmektedir.

388 ada 37 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+2 kattan oluşan yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Yapının korkulukları tasarlanan korkuluklara göre revize edilmelidir ayrıca cephe temizliği yapılması önerilmektedir.

389 ada 1 numaralı parselde bulunan yapı iki bölümden oluşmaktadır. Tescilli sivil mimarlık örneği olan Z+2 katlı bu yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Yapı özgününde yığma tuğla sisteme sahiptir. sıva dökülmeleri ve yapı içi incelendiğinde anlaşılan bu sistem korunmalıdır. Bu nedenle yığma tuğla olan tescilli yapı cephesindeki niteliksiz eklerden arındırılmalıdır, ardından cephe temizliği yapılmalıdır ve özgün tuğla dokusu ortaya çıkarılmalıdır.

389 ada 2 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+4 kattan oluşan betonarme yapı konut olarak işlevini sürdürmektedir. Yapı

bitişik parsel ve karşı parselde bulunan tescilli yapılar nedeniyle siluette önem taşımaktadır. Anacak kat yüksekliği nedeniyle Sarı konak, tuğla ev ve Portakal Mescidi'nin siluetini kapattığından yapıda kat eksiltme önerilmektedir. Bunun dışında cephenin klima ve kablo gibi niteliksiz eklerden arındırılması önerilmektedir.

7.3.5. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 5

Çukurçeşme sokak doğu cephesi siluet 5 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

389 ada 2 numaralı parselde tescilli bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Özgünlüğünü halen koruyan ahşap karkas sistemli bu yapı günümüzde Kültür Müdürlüğü olarak işlevini sürdürmektedir. Yapı bahçede konumlanışı ve kot farkı nedeniyle sokak siluetinde geride kalmaktadır. Bu parselde siluetin önünde bulunan korkuluklar tasarlanan korkuluk tipine göre revize edilmelidir. Yapı 2015 yılında restorasyon geçirdiğinden bozulmaları mevcut değildir bu nedenle cephe temizliği ve niteliksiz eklerden arındırma yapılması önerilmektedir.

390 ada 3 numaralı parselde tescilli bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Özgünlüğünü halen koruyan ahşap karkas sistemli bu yapı günümüzde kullanılmamaktadır. Restorasyon projesi mevcut değildir. Yapıda pencere kaybı, malzeme kaybı, sıva dökülmesi ve taşıyıcı sistemde harabiyet nedeniyle ivedilikle rölövesinin alınıp restorasyon projesinin gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Ardından da düzenli bakım onarım önerilmektedir.

390 ada 5 numaralı parselde yapı bulunmamaktadır. Günümüzde 390 ada 4 parseldeki yapının otoparkı işlevini sürdürmektedir. Alandaki yabani otların temizlenerek duvar tasarımının burada uygulanması önerilmektedir.

390 ada 34 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Yapı zemin+1 kattan oluştuğu için özgün silueti bozmamaktadır fakat cephesindeki niteliksiz eklerden arındırılması, cephe donatılarının düzenlenmesi ve kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir

390 ada 7 numaralı parselde tescilli bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+1 kattan oluşan ahşap karkas sisteme sahip bu yapı günümüzde atıl durumdadır ve kullanılmamaktadır. Fakat yapının restorasyon projesi mevcuttur. Bu

nedenle zarar gören taşıyıcı sistemi ve malzeme kayıpları için ivedilikle onarılması önerilmektedir. Ardından da düzenli bakım onarım önerilmektedir.

390 ada 8 numaralı parselde öncesinde tescilli bir sivil mimarlık örneği mevcuttur fakat yapı yıkıldıktan sonra alan kamulaştırılmış ve imara açılmıştır. Şuanda alanda zemin+3 katlı bir betonarme yapı inşaatı mevcuttur. Öneri olarak yapılacak betonarme yapının siluetini bozması nedeniyle özgününde olan yapının yeniden yapılması önerilmektedir.

7.3.6. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 6

Çukurçeşme sokak doğu cephesi siluet 6 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

390 ada 10 numaralı parselde tescilli bir taş duvar mevcuttur. Fakat duvarda malzeme kayıpları, yosunlanma ve sıvayla kapatılma gibi bozulmalar mevcuttur. Taş duvarın özgünlüğünü yeniden kazanabilmesi için sıva raspası önerilmektedir. Ardından cephe temizliği ve taşlarda bütünleme önerilmektedir.

390 ada 11 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+2 kattan oluşan betonarme yapı günümüzde konut olarak işlevini sürdürmektedir. Yapı pencere boyutları ve korkuluk tipleri olarak düzensiz bir cepheye sahiptir bu nedenle pencere tiplerinin yeniden değerlendirilmesi ve korkuluk olarak tasarlanan modelin buraya entegre edilmesi önerilmektedir. Ayrıca cephedeki fazlaca niteliksiz eklerden de arındırılması önerilmektedir. Yapının cephesinde kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

390 ada 12, 13 numaralı parselde yapı mevcut değildir. Günümüzde önü saclarla kapatılmıştır. Yeşil alanın yabani otlardan arındırılarak ve önündeki saclar kaldırılarak yeni duvar tasarımının uygulanması önerilmektedir.

390 ada 39 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+3 kattan oluşan betonarme yapı, günümüzde konut olarak işlevini sürdürmektedir. Cephede bulunan korkuluklar, tasarlanan korkuluk tipine göre revize edilmelidir. Eğimden dolayı silueti kapatması nedeniyle kat eksiltmesi önerilmektedir. Cephelerdeki niteliksiz eklerden arındırılması, donatılarının düzenlenmesi, cephede kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

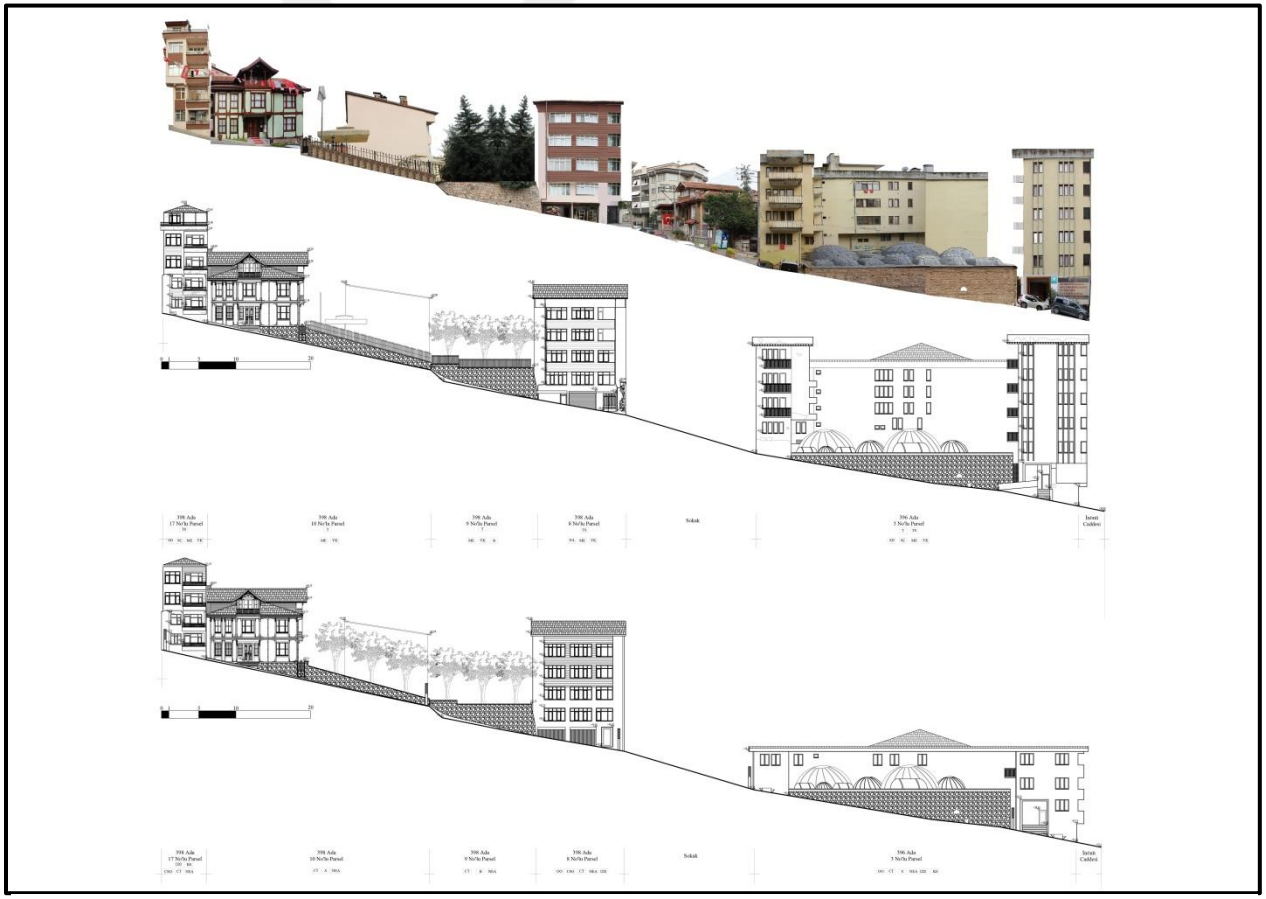
7.3.7. Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 7

Çukurçeşme sokak doğu cephesi siluet 7 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

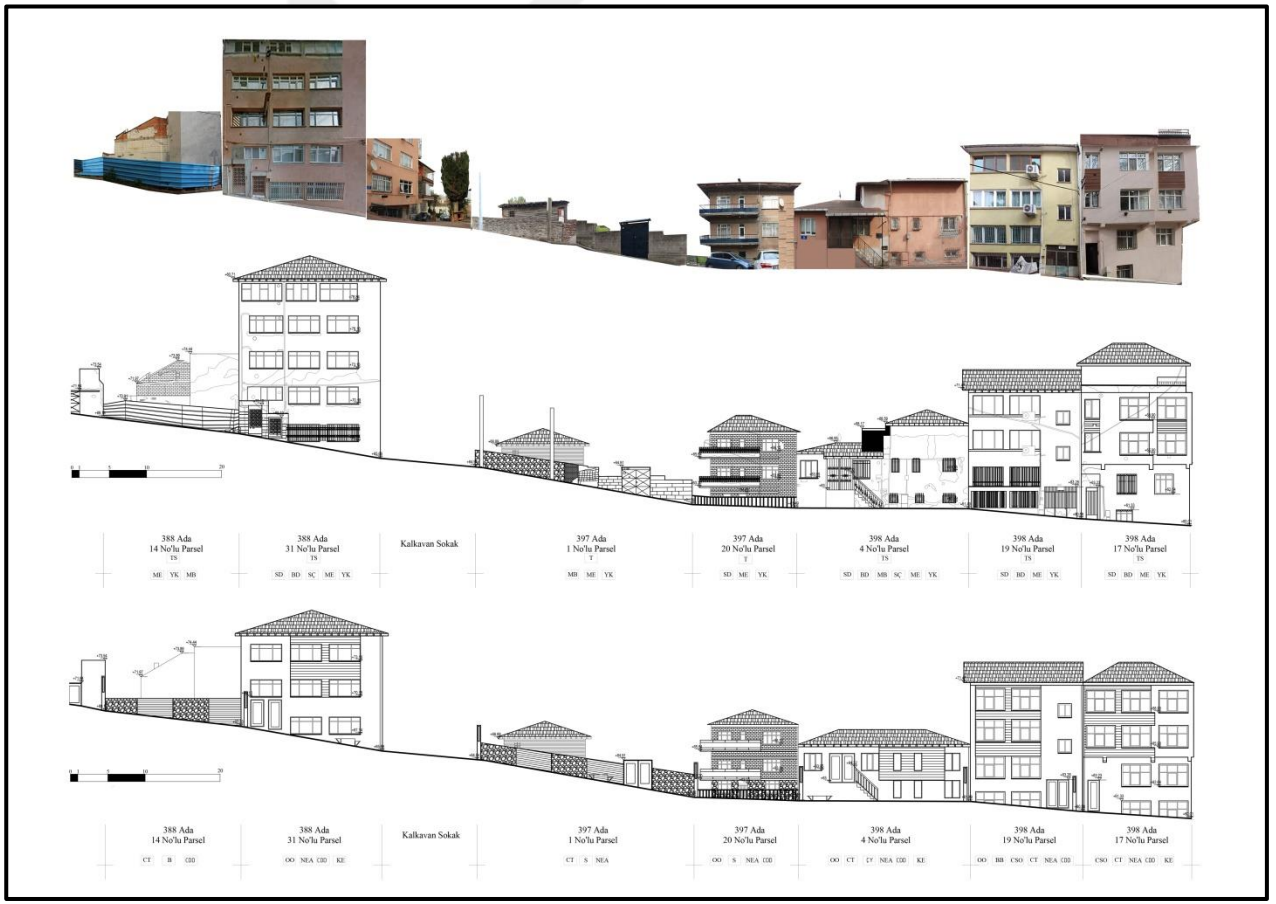
390 ada 22 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Zemin+4 kattan oluşan betonarme yapı günümüzde konut olarak işlevini sürdürmektedir. Yapı sokakla siluet bütünlüğünü sağlayamamaktadır. Yenituran Anaokulu ve önündeki geleneksel taş duvarı, yüksekliğiyle bozmaktadır bu nedenle yapıda kat eksiltme önerilmektedir. Cephenin niteliksiz eklerden arındırılarak kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

390 ada 23 numaralı parselde tescilsiz bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Bodrum+Zemin+2 kattan oluşan betonarme yapı günümüzde konut olarak işlevini sürdürmektedir. Bulunduğu kot ve kat yüksekliği nedeniyle tescilli Yenituran Anaokulu'nun sokak siluetini bozmaktadır bu nedenle kat eksiltme önerilmektedir. Yapıda bulunan korkulukların tasarlanan korkuluğa göre revize edilmesi önerilmektedir. Ayrıca cephedeki niteliksiz eklerden arındırılması önerilmektedir.

394 ada 1 numaralı parselde bulunan tescilli sivil mimarlık örneği günümüzde anaokulu olarak işlevini sürdürmektedir. Özgününde de okul olarak kullanılan yapıda duvar dokusu da mevcuttur. Ancak duvar cephesinde malzeme kayıpları, bozulmalar ve niteliksiz ekler çokça mevcuttur. Bu nedenle cephe temizliği, niteliksiz eklerden arındırma sonrasında duvarın yeni tasarlanan duvarın uygulanması önerilmektedir.

Şekil 7.35: Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 1, 2021.

Şekil 7.36: Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 2, 2021.

Şekil 7.37: Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 3, 2021.

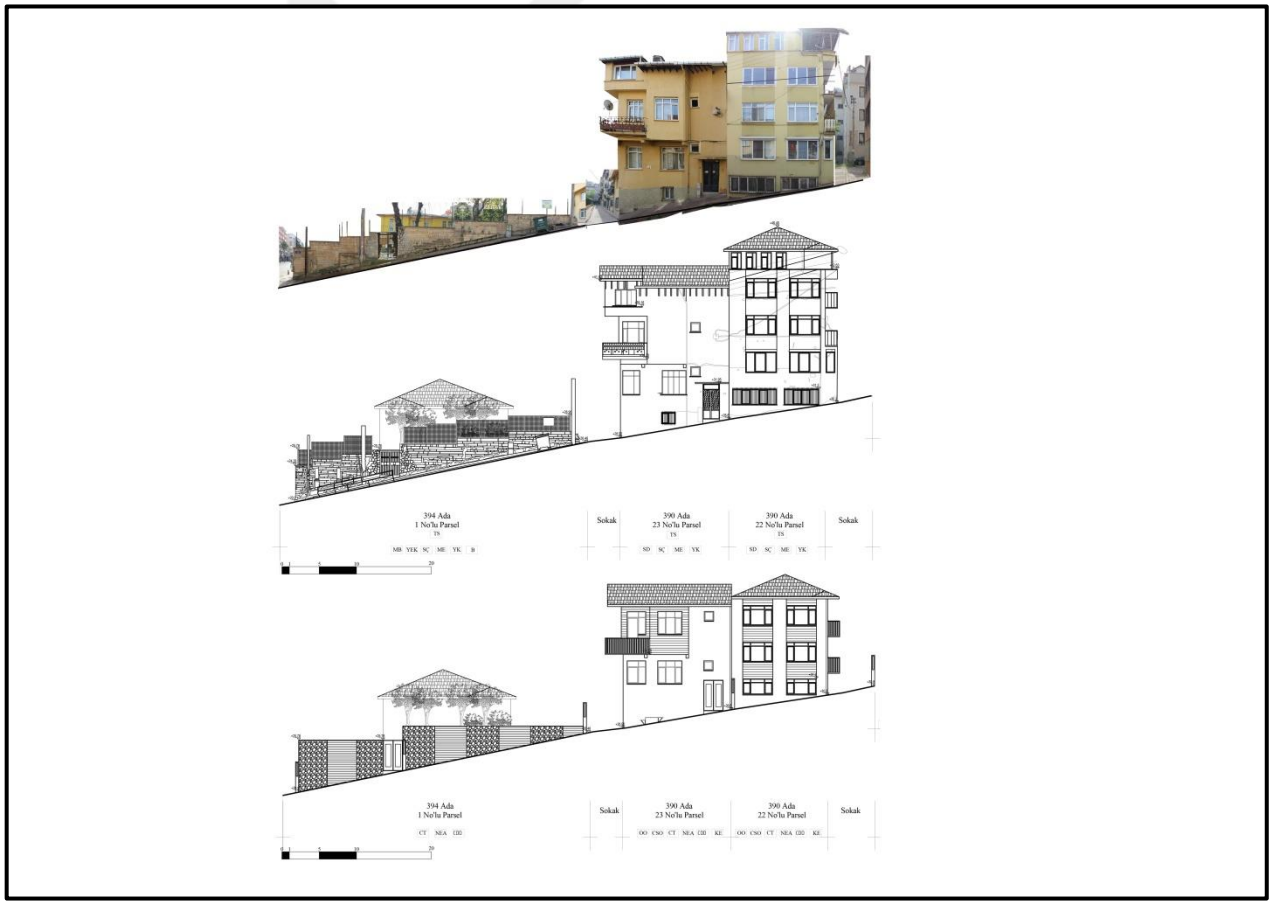
Şekil 7.38: Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 4, 2021.

Şekil 7.39: Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 5, 2021.

Şekil 7.40: Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 6, 2021.

Şekil 7.41: Çukurçeşme Sokak Doğu Cephesi Silueti 7, 2021.

7.3.8. Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 1

Çukurçeşme sokak batı cephesi siluet 1 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır. Şekil 7.42, 7.43, 7.44, 7.45, 7.46, 7.47, 7.48'de Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 çizimleri gösterilmektedir.

190 ada 17 numaralı parselde tescilsiz bir kamu yapısı olan ilköğretim okulu mevcuttur. Sokak siluetinde geride kalan okulun giriş kapısı ve duvarı siluete girmektedir. Siluete giren duvar ve giriş kapısı değerlendirildiğinde tasarlanan duvar modelinin uygulanması önerilmektedir. Merdiven korkulukları için de tasarlanan korkulukların kullanılması önerilmektedir.

190 ada 42 numaralı parselde tescilli koruma alanındaki parsele ait olan tescilli duvar bulunmaktadır. Duvar tescilli olduğu için taşların temizlenmesi ve kırık parçalarda bütünleme önerilmektedir.

190 ada 18 numaralı parselde tescilli duvarın önünde merdiven bulunmaktadır. Merdiven korkulukları için tasarlanan korkuluk modelinin uygulanması önerilmektedir.

190 ada 19 numaralı tescilsiz parselde, yükseklikten koruma kaynaklı tel örgü sistemi uygulanmıştır. Bu alanda öneri olarak tasarlanan duvar modelinin kullanılarak revize edilmesi önerilmektedir.

190 ada 20 numaralı parselde tescilli bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Bodrum+zemin+cihannüma katı olarak işlev gören yapı günümüzde kullanılmamaktadır. Yapının restorasyon projelerinin çizilerek aslına uygun olarak restorasyon projesinin uygulanması önerilmektedir. Ayrıca yapının ön cephesini kapatan sac kaplamaların kaldırılması yapının niteliksiz eklerden arındırılması önerilmektedir. Yapıya ait geleneksel taş duvar dokusunun ise cephe temizliğinin yapılarak malzeme kayıplarının bütünleme ile onarılması önerilmektedir.

7.3.9. Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 2

Çukurçeşme sokak batı cephesi siluet 2 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

399 ada 3 numaralı tescilli parselde bulunan cami, geleneksel yığma taş tekniğiyle yapılmıştır. Restorasyonu yapılmış olan camide malzeme kayıpları oldukça azdır. Bu nedenle cephe temizliği, niteliksiz eklerden arındırma, taşlarda bütünleme ve çatı aktarımı önerilmektedir.

400 ada 8 numaralı parselde bulunan pembe köşk, tescilli bir sivil mimarlık örneğidir. Yapı 2018 yılında restorasyon geçirmiştir. Yapıya öneri olarak zemin katında bulunan dükkanların pencere ve camlarının düzenlenmesi, cephenin niteliksiz eklerden arındırılması ve korkuluklar için tasarlanan modelin uygulanması önerilmektedir.

400 ada 7 numaralı parselde, tescilli ve geleneksel taş duvar örme tekniğiyle uygulanmış olan duvar bulunmaktadır. Duvarda malzeme kayıpları ve niteliksiz ekler ve bitkilenme gibi sorunlar mevcuttur. Bu nedenle öncelikle duvarın niteliksiz eklerden arındırılması ve bitki temizliğinin yapılarak malzemede bütünleme yapılması önerilmektedir.

7.3.10. Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 3

Çukurçeşme sokak batı cephesi siluet 3 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

401 ada 4 numaralı parselde tescilli duvar ve tescilli çeşme bulunmaktadır. Çeşme 2018 yılında rekonstrüksiyon yöntemiyle yeniden yapılmıştır. Çeşmenin özgün haline bakıldığında öneri olarak yalnızca cephe temizliği önerilmektedir. Tescilli duvarda ise oldukça fazla bitkilenme mevcuttur. Bu nedenle bitkilerden arındırma ve sokak lambasının kaldırılarak tasarlanan yeni aydınlatmanın kullanılması böylece cephenin niteliksiz eklerden arındırılması önerilmektedir.

387 ada 2 numaralı parselde, tescilli bir sivil mimarlık örneği mevcuttur. Yapı günümüzde konut olarak işlevini sürdürmektedir. Bodrum+zemin+1 katlı olan yapı 2015 yılında restorasyon geçirerek özgün haline en yakın şekilde onarım geçirmiştir. Bu nedenle yapıda öneri olarak, bodrum kattaki elektrik kutuları tabela gibi niteliksiz eklerden arındırma ve malzeme tamamlama, diğer katlarda ise cephe temizliği önerisi getirilmektedir.

387 ada 1 numaralı parselde öncesinde tescilli bir sivil mimarlık örneği bulunmaktaydı. Günümüzde bu yapı yangınlar sebebiyle yıkılmıştır ve rölövesi

alınmış ve projeleri çizilmiştir. Yapının özgününde de bulunan duvar günümüzde varlığını sürdürmektedir. Duvarda tamamlama yapılması ve yapının özgün hali kurul verilerine dayanarak yeniden yapılması önerilmektedir.

386 ada 2 numaralı parselde tescilli bir çeşme bulunmaktadır. Çeşmenin özgün haline kurul dosyalarından bakılarak cephedeki niteliksiz eklerinden arındırılması, bitkilerinde temizlenmesi ve malzeme kayıplarının bütünlenmesi önerilmektedir.

7.3.11. Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 4

Çukurçeşme sokak batı cephesi siluet 4 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

375 ada 20 numaralı parselde tescilli bir duvar bulunmaktadır. Geleneksel yöntemlerle yapılmış olan duvarda fazla malzeme kaybı yoktur. Fakat fazlaca bitkilenme mevcuttur. Duvarın bitkilerden arındırılması ve tasarlanan aydınlatmanın da bu cepheye eklenmesi önerilmektedir. Duvarın üstünde arka cephedeki yapıyı korumak amaçlı yapılan korkuluklar için ise tasarlanan korkuluk modeli ile revize edilmesi önerilmektedir.

375 ada 30 numaralı parselde bulunan tescilsiz duvar, günümüzde fazlaca harabe durumdadır. Bu alanda bulunan duvar için tasarlanan duvar modeliyle yeniden yapılması önerilmektedir.

374 ada 30 numaralı parselde bulunan tescilsiz duvarda bitkilenme ve niteliksiz ekler oldukça fazladır. Bu nedenle niteliksiz eklerden arındırma ve bitkilerden arındırma önerilmektedir. yeni duvar tasarımıyla değiştirilmesi önerilmektedir.

7.3.12. Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 5

Çukurçeşme sokak batı cephesi siluet 5 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

373 ada 22 numaralı parselde tescilli bir mescit olan Portakal Mescidi bulunmaktadır. Özgününde cami günümüzde mescit olarak işlevini sürdüren yapı özgünlüğünü büyük oranda korumaktadır. Öneri olarak cephe temizliği, düzenli bakım onarım ve niteliksiz eklerden arındırma önerilmektedir.

373 ada 20 numaralı tescilli parselde bulunan duvar, Portakal Mescidine aittir. Bu alanda bulunan duvarda tamamlama önerilmektedir. Korkulukların ise tasarlanan korkulukla revize edilmesi önerilmektedir.

373 ada 19 numaralı parselde, tescilli yapıya ait tescilli geleneksel duvar bulunmaktadır. Geleneksel duvar özgünlüğünü kaybetmek üzeredir. Bu nedenle niteliksiz eklerinden arındırılarak özgün haline uygun şekilde bütünlenmesi önerilmektedir.

373 ada 18 numaralı parselde, tescilli yapı ve ona ait tescilli geleneksel duvar bulunmaktadır. Yapı daha önce restorasyon geçirmiştir fakat duvarda kablo ve elektrik kutuları gibi niteliksiz ekler mevcuttur. Bu nedenle bu eklerin kaldırılması ve bitkilerden temizlenerek, düzenli bakım onarım uygulanması ve taşlarda bütünleme önerilmektedir.

373 ada 16 ve 17 numaralı parselde özgün olmayan duvar ve sac uygulamaları mevcuttur. Alanla bütünlük sağlayabilmesi için tasarlanan duvar tekniği ile yeniden duvar uygulanması önerilmektedir.

7.3.13. Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 6

Çukurçeşme sokak batı cephesi siluet 6 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

353 ada 1 numaralı parselde, tescilli bir cami olan Zıbıncı Cami bulunmaktadır. Cami 2017 yılında restorasyon geçirmiştir. Özgünde mescit, günümüzde cami olarak işlevini sürdüren bodrum+zemin katlı yapının cephesinde niteliksiz ekler mevcuttur. Elektrik kablosu, kutusu gibi bu eklerden temizlenmesi ve yapının düzenli bakım onarımının yapılması önerilmektedir.

391 ada 2 numaralı tescilsiz parselde, sac kaplamalar mevcuttur. Bu alanın tasarlanan duvar modeliyle tekrar yapılması önerilmektedir.

391 ada 11 numaralı parselde bulunan tescilsiz betonarme yapı günümüzde konut olarak işlevini sürdürmektedir. Zemin+4 katlı olan bu yapı, siluet bütünlüğü sağlanması için tasarlanan korkuluk modülüyle revize dilmesi ve yapının niteliksiz eklerden arındırılması önerilmektedir. Yapıda kat eksiltme yapılarak cephede kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

391 ada 12 ve 13 numaralı parselde bulunan tescilsiz betonarme yapı günümüzde konut olarak işlevini sürdürmektedir. Zemin+4 katlı olan bu yapının pencere ve balkon korkuluklarının, tasarlanan korkuluk modülü ile revize edilmesi önerilmektedir. Yapının önünü kapatan duvarın ise onarılması tasarım duvarla değiştirilmesi önerilmektedir. Yapı silueti kat olarak bozduğu için kat eksiltme ve özgün dokuyla uyum sağlaması için kısmi ahşap kaplama uygulanması önerilmektedir.

7.3.14. Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 7

Çukurçeşme sokak batı cephesi siluet 7 rölöve çizimleri yapılmıştır. Ardından öneri Kaip'teki maddeler etkisinde sokak sağlıklaştırma öneri çizimleri yapılmıştır.

393 ada 1 numaralı parselde bulunan tescilsiz betonarme yapı, günümüzde konut olarak işlevini sürdürmektedir. Yapıda boya ve sıva dökülmeleri mevcuttur. Yapının sıva onarımı yapılması, niteliksiz eklerden arındırılması, cephe donatılarının düzenlenmesi ve cephede kısmi ahşap kaplama yapılması önerilmektedir.

393 ada 2 numaralı parselde bulunan tescilli duvarın niteliksiz eklerden arındırılması önerilmektedir. Kapıların ise modernize edilmiş kapıyla değiştirilmesi önerilmektedir.

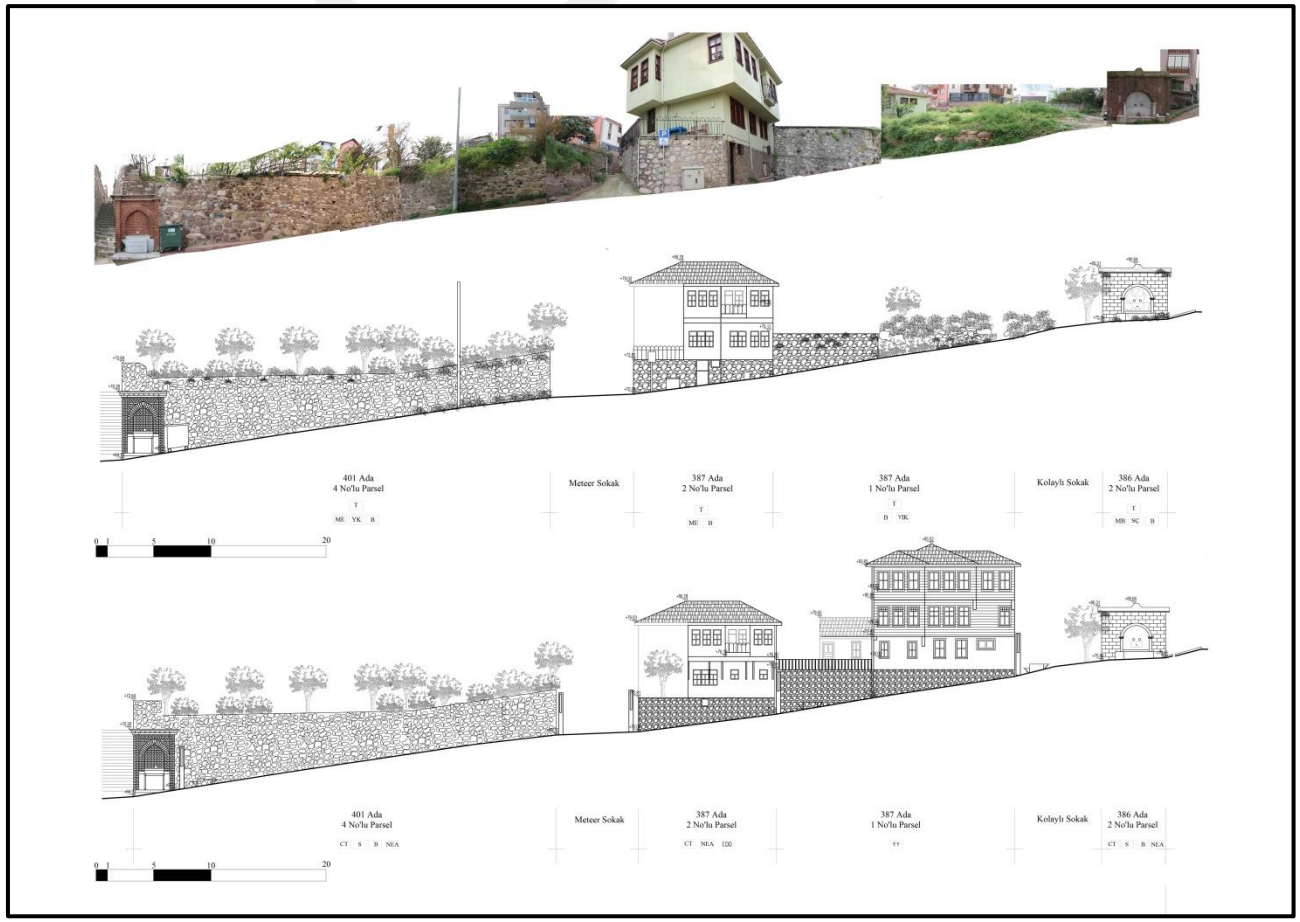
393 ada 3 numaralı parselde tescilli bir yapı olan ve günümüzde Sanat okulu olarak işlev gören yapı bulunmaktadır. Yapının bahçesinde nphyeum çeşmesi kalıntıları da mevcuttur. Siluete dahil olan yapıda cephe temizliği, niteliksiz eklerden arındırma ve özgününe uygun çatı yenileme yapılması önerilmektedir.

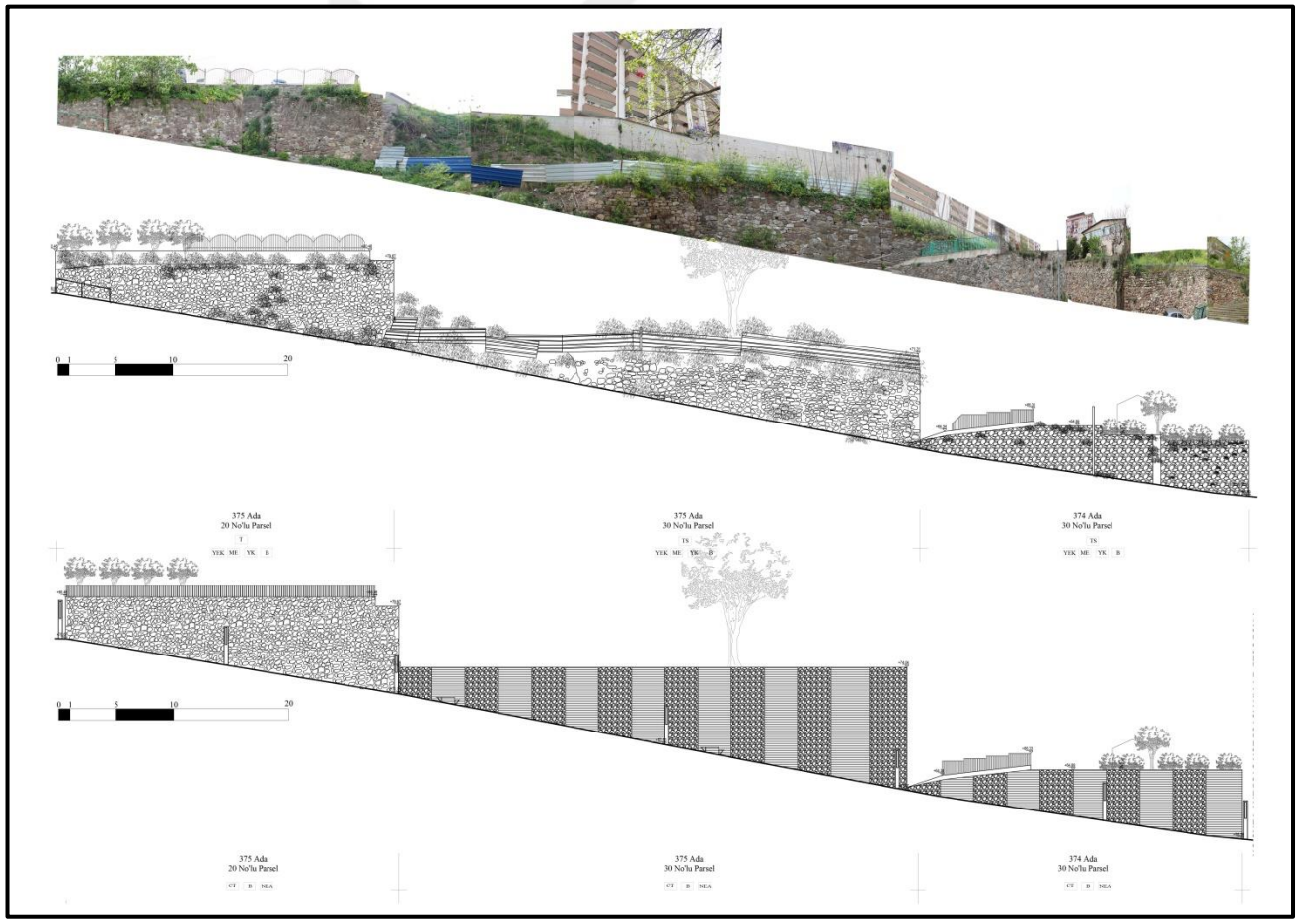
Şekil 7.42: Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 1, 2021.

Şekil 7.43: Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 2, 2021.

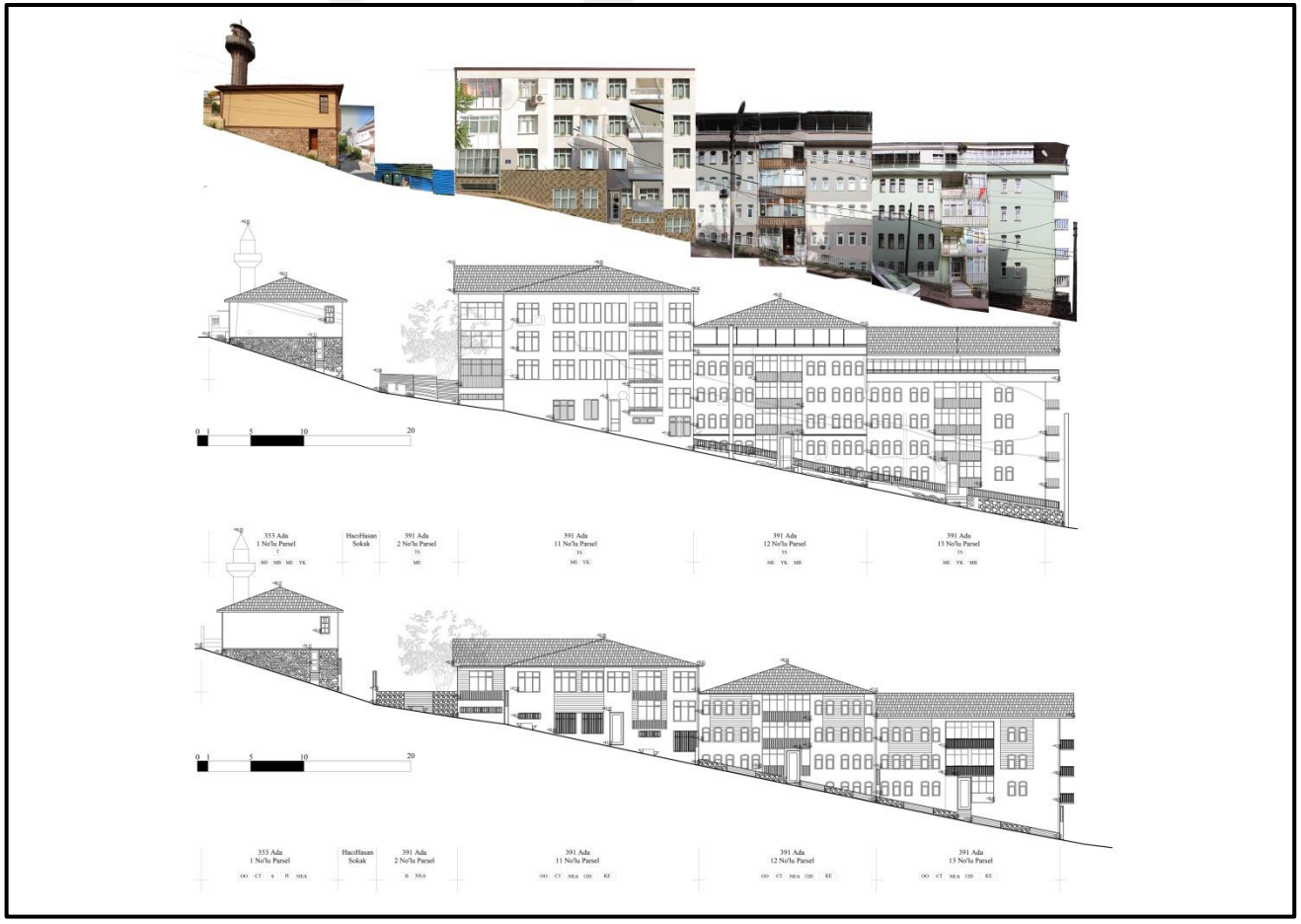
Şekil 7.44: Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 3, 2021.

Şekil 7.45: Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 4, 2021.

Şekil 7.46: Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 5, 2021.

Şekil 7.47: Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 6, 2021.

Şekil 7.48: Çukurçeşme Sokak Batı Cephesi Silueti 7, 2021.

8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kentsel Sit alanları tarihin izlerini günümüze taşıyan alanlardır. Alan çalışmasının yapıldığı kentsel sit alanı ise İçkale ve çevresinde kurulduğu için geleneksel yerleşimin oluşmasında önemli bir faktör olmuştur. Bu nedenle İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı kendine özgü dokusu, geleneksel yapı ve sokakları ile korunmaya değer olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

Kocaeli ili İzmit ilçesinde bulunan İçkale Kentsel Sit Alanı, içkale ve dışkale surlarından oluşmaktadır fakat günümüzde dışkale sur hatlarından iz bulunmamaktadır. Zaman içerisinde İçkale içerisinde geleneksel bir yerleşim oluşmuştur. Bu yerleşim Orhan Cami çevresinden başlamaktadır. Zamanla topografyanın ve geçirilen dönemlerin de etkisiyle yerleşim şimdiki Kentsel sit alanı sınırına doğru yayılmıştır. Alanda kale mimarisinin görüldüğü hatta Helenistik ve Roma dönemine kadar izler taşıyan kalıntılar mevcuttur. Bu nedenle çalışma alanı Kentsel sit alanı özelliği kazanmıştır. Fakat ilk yerleşimin kurulduğu alan da arkeolojik potansiyel taşıdığı için Arkeolojik sit alanı özelliği kazanmıştır. Ayrıca alanın kuzeyinde bulunan mezarlık alanı da II. Derece Doğal sit alanı özelliği taşımaktadır. Kentsel, arkeolojik ve doğal sit sınırlarının bu kadar iç içe olması nedeniyle çalışma alanı olarak İçkale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı seçilmiştir.

İçkalenin halen ayakta olan bölgelerinden geleneksel yerleşimin sınırları ve nasıl oluştuğu çıkarımları elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışma alanı Eski İzmit yerleşiminin ilk kurulduğu alandır. Bu nedenle oldukça özgün bir dokusu vardır. Alandaki yerleşim kale mimarisinin genişlemesi sonucu oluşmuştur. Savunma ve su getirme için yapılan Dışkale, daha sonrasında yerleşim alanı oluşturmak için İçkaleyi de bünyesine eklemiştir. Oluşan geleneksel yerleşimin kuzeyinde bu yerleşimin başlangıcı olarak bilinen I. ve III. derece arkeolojik sit alanının bulunması nedeniyle oldukça özel bir konuma sahiptir.

Sit alanına ilişkin Koruma Amaçlı İmar Planı'nda sivil mimarlık örneği olarak işaretlenen 133 adet parsel incelendiğinde, günümüzde toplam 30 adet parsel üzerinde herhangi bir yapı bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu yapılar, gerekli bakım ve onarımlar yapılmadığından zaman içinde doğanın yıpratıcı etkilerine maruz kalmış veya yangın, deprem gibi ani yıkıma neden olan etkilerle yitirilmişlerdir ancak parseller üzerindeki tescil kararı devam etmektedir.

Alanda yapılan incelemede; günümüzde fiziksel varlığını sürdüren toplam 103 adet yapının müdahaleler sonucundaki mevcut durumları, analizler üzerinden değerlendirilmiştir. Alanda yapılan analizler değerlendirildiğinde; alandaki yapı yoğunluğunun topografya eğiminden dolayı belli bölgelerde değil de alana homojen şekilde yayıldığı tespit edilmiştir. Malzeme olarak ahşap malzemeli yapıların, yapım sistemi olarak ahşap karkas sistemli yapıların yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Strüktürel durumunun %65 oranda iyi olduğu tespit edilmiştir. Korunmuşluk durumu yalnızca tescilli yapılarda incelenmiş ve %59 oranda iyi olduğu tespit edilmiştir. Kullanım durumu olarak yapıların %91 oranda kullanıldığı tespit edilmiştir. Mülkiyet durumu olarak %90 oranda konutlar olmasından dolayı özel mülkiyet tespit edilmiştir. Güncel ve özgün işlev durumları karşılaştırıldığında alana konut işlevinin hakim olduğu tespit edilmiştir. Kat sayısı olarak zemin+2 katlı yapıların %28 oranda yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Yeşil alan durumlarının yoğunlukla özel mülkiyette bahçelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Ulaşım analizi değerlendirildiğinde alana eğimden dolayı merdivenli sokakların hakim olduğu, alan içi araç trafiği ve yaya erişim problemi olduğu tespit edilmiştir. Bütün bu analizler incelendiğinde alanın güçlü zayıf yönler, fırsat ve tehditleri belirlenmiştir. Belirlenen özellikler sonucunda analizler katmanlaştırılarak sentezler oluşturulmuştur. Sentez paftalarından olumlu ve olumsuz çıkarımlar yapılmıştır.

İzmit İçkale Kentsel Sit Alanı geleneksel konut mimarisi incelendiğinde; konutlarda en yoğun görülen mimari özellikler tipolojiler yardımıyla tespit edilmiştir. Bu özelliklere göre, konutlar çoğunlukla parsel konumu olarak sokağa dayalı, kat sayısı olarak iki veya üç katlı, saçak tipi olarak dar saçaklı ve çatı tipi olarak kırma çatılıdır. Eliböğründeli, tek katlı çıkmalı, balkonlu, giyotin pencereli, çift kanatlı ahşap kapılı, bahçe ve zemin olmak üzere iki girişli ve plan tipleri iç sofalı olan yapılar alana hakimdir. Bodrum kata sahip olan yapıların bodrum katları çoğunlukla yığma taş sistemli; diğer katları ise ahşap karkas sistemlidir. Malzeme olarak ise ahşap, taş, taş+ahşap ve tuğla kullanımı yoğunluktadır.

Alanda yapılan tek yapı ve alan ölçeğindeki koruma çalışmaları ve KAİP çalışmaları incelenmiştir. Alanda 1995, 2003 ve 2016 yıllarına ait koruma amaçlı imar planları mevcuttur. Bu planlar üzerinden problemlerin çözümünde buradaki koşullara göre öneriler getirilmiştir. Alan ölçeğinde koruma çalışmaları incelendiğinde; 1993 yılında İZEYAP, daha sonrasında Tarih Koridoru Projesi

kapsamında İzmit Belediyesi'nin yürüttüğü Kapanca Sokak ve Sırrıpaşa Caddesi sokak sağlıklaştırma, Akçakoca Meydan düzenlemesi ve Kültür Tepesi projeleri incelenmiştir. Tarih Koridoru Projesi kapsamında oluşturulan kültür rotası güzergahları incelenmiştir. Tek yapı ölçeğinde koruma çalışmaları incelendiğinde ise; alanda geleneksel konut mimarisi özelliği taşıyan sivil mimarlık örnekleri, anıtsal yapılar, çeşmeler, hamamlar, mescidler ve camilerin olduğu tespit edilmiştir. Tek yapı ölçeğinde Nikomedeia antik tiyatrosu ve İçkale burç ve sur duvarlarından yapılan mimari koruma projeleri de olduğu tespit edilmiştir.

İzmit İç Kale ve Çevresi Kentsel Sit Alanı'nda çevresel etkiler olarak sanayileşmenin de etkisiyle sosyal yapının değişmesi, geleneksel dokunun bozulma sürecini hızlandırmakta, kültürel miras bilincini azaltmaktadır. Aldığı iç göçle kaçak veya yeni yapılaşma artmaktadır. Yerel halk tarihi çevre koruma bilincine sahip değildir. Kültür varlığı niteliği taşıyan yapılarda bakım ve onarımın özenle gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Sit alanındaki geleneksel yapılarda; daha geniş pencere açılmak istenerek yapının cephe duvarındaki taşıyıcı dikmelerinin kesilmesi, kullanım alanlarının büyütülmesi için odalar arasındaki taşıyıcı duvarların sökülmesi, özgün cephenin sıvayla kaplanması veya betonarme eklerle yapıya etki eden yüklerin arttırılması ve bakımsızlık gibi dokuyla uyumsuz müdahaleler sonucu sit ve yapı ölçeğinde koruma sorunları meydana gelmiştir.

Çalışma alanının kentsel sit alanı içinde olması ve arkeolojik, doğal sit alanlarıyla yakınlığının önemi dikkate alınarak, tarihi çevre dokusu ile bütünleşebilen koruma önerileri getirilmiştir. Bu öneriler neticesinde alanda revize KAİP oluşturularak; öneri üzerinden müdahaleler yapılması ve sokak siluetindeki malzeme, kat, cephe bütünlüklerinin düşünülerek iyileştirme ve onarım uygulanmasının artı bir durum oluşturması hedeflenmektedir. Korunma ihtiyacı olan bu alanda minimum müdahaleler ile özgün dokunun geleceğe aktarılması sağlanmalıdır. Bu amaç doğrultusunda alana KAİP önerileri, sokak sağlıklaştırma önerileri ve alan ölçeğinde öneriler getirilmiştir.

Uygulama aşamasındaki değerlendirmeler kısa ve uzun vadede ele alınmıştır. Kısa vadede getirilen uygulamalar şu şekilde sıralanabilir: Çatıları harap durumda olan yapılarda çatı aktarımı ve oluk onarımı veya çatıların yenilenmesi önerilmektedir. Boya ve sıvası dökülmüş yapılarda boya badana yapılması önerilmektedir. Sıvası zarar görmüş yapıların cephesinde sıva onarımı yapılması

önerilmektedir. Geleneksel duvar taşlarında ya da özgün malzemede kayıp olan yapılarda malzeme bütünlemesi yapılması ve yapının sağlamlaştırılma uygulamasının yapılması önerilmektedir. Cephesinde kir, nem gibi bozulmalar olan yapılarda cephe temizliği yapılması önerilmektedir. Yapı cephelerinde özgün sokak siluetini bozan klima boruları, elektrik kutuları, kablolar gibi maddeler bulunduğunda yapının niteliksiz eklerden arındırılması önerilmektedir. Pencere tipi olarak orantısız, farklı boyutlarda ve özgün yapıyla çok uyumsuz olduğu durumlarda pencere ölçülerinin çok değiştirilmeden cephe donatılarının düzenlenmesi önerilmektedir.

Uzun vadede getirilen uygulamalar ise şu şekilde sıralanabilir: Mevcutta geleneksel yapıdan hiç iz kalmamış fakat yapılaşma olmayan parsellerde ya da özgünü tamamen bozulmuş strüktürel olarak harabe durumda olan yapılar için yeniden yapma önerisi getirilmektedir. Özgün sokak siluetindeki kat yüksekliklerini bozan yapılarda, geleneksel dokunun algılanabilirliğini kapatan yapılarda kat eksiltme yapılması önerisi getirilmektedir. Bu öneri yoğunluklu olarak Hacı Hasan Yokuşu'ndaki yüksek katlı betonarme yapılarda getirilmiştir. Tescilsiz parsellerde mevcutta atıl durumda olan ve yapı olmayan alanlarda eğer mülkiyeti özelse kamulaştırma yapılarak çevre düzenlemesi uygulanması önerisi getirilmektedir. Çevre düzenlemesi olarak kitap sokağı, oyun sokağı, çocuk oyun parkı, Mevcutta Tarih Koridoru kapsamında oluşturulan kültür rotalarına ek olarak Çukurçeşme Sokak ve Hacı Hasan Yokuşu'nun da rotaya eklenmesi önerilmektedir. Arkeolojik potansiyel taşıyan antik tiyatro bölgesi ve Nphyeum anıtsal çeşmesinin bahçesinde uzun vadede kazı başlatılması önerilmektedir. Alanda eğimden dolayı oluşan alan içi ulaşım probleminin teleferik ile çözümlenmesi önerilmektedir. Akçakoca Meydanı'nın kuzey parseline hobi bahçesi yapılması önerilmektedir. Çukurçeşme Sokak'ta satış ve piknik alanı uygulamasının yapılması önerilmektedir. Alanda geleneksel yapıların minyatür sergisinin yapılması önerilmektedir.

İçkale Kentsel Sit Alanı çok katmanlı kent özelliği taşıdığı için büyük önem taşımaktadır. Bu katmanlı kentin günümüzde ayakta kalmış olan geleneksel konutları, anıtsal yapıları, çeşme, mescid, hamam ve camileri mevcuttur. Halen özgün sokak dokusunu da koruyan bu alanda tez kapsamında yapılan mimari analiz ve koruma önerileri çalışması hem alanın 2021 yılındaki durumunun kayda geçmesini hem de ilerde yapılabilecek olan uygulamalarda kaynak olarak kullanılmasını hedeflenmektedir.

KAYNAKLAR

[1] Aksoy T., (2015), "Nikomedeia (İzmit) Suyolları", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.

[2] Aksoy T., (2011), "Kocaeli Kültür Varlıkları", Uluslararası Gazi Süleymanpaşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu, 2701-2707.

[3] Aksoy T., (2011), "Kocaeli Kültür Envanteri", 1.Baskı, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

[4] Aslan S., (2000), "Günümüz Konut Tasarımı İçin; Kullanıcı-Tasarımcı Etkileşiminde Kültür Etkeninin İzmit Örneğinde İrdelenmesi Ve Bir Yöntem Önerisi", Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.

[5] Aydın E., (2019), "İzmit Tarihi Kent Katmanları ve Arkeolojik Mirasının Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi.

[6] Ayyıldız S., Özbayraktar M., Erdoğan N., (2007), "İzmit'in Tarihi Dokusunun Sürdürülebilirliği Üzerine Tasarım Önerileri: Mimari Tasarım Stüdyo Çalışmaları", IAPS-CSBE Network Kültür ve Mekan Toplantıları Birinci Ulusal Sempozyum: Kent, Kültür ve Konut, 41-42.

[7] Ayyıldız S., Özbayraktar M., (2006), "Sokaklar ve Değişsen Yaşam Kültürü: İzmit Kapanca Sokak ve Çevresi Örneği", I. Uluslararası Kocaeli ve Çevresi Kültür Sempozyumu Bildirileri, 271-284, Kocaeli/Türkiye, 20 Nisan-22 Nisan.

[8] Ayyıldız S., Özbayraktar M., (2018), "Kültürel Süreklilik İçin Tipolojik Analizin Önemi: İzmit Merkez Geleneksel Konutları Örneği", Online Journal of Art and Design Dergisi, 6 (4), 126-167.

[9] Ayyıldız S., (2014), "İzmit Geleneksel Konutlarının Tipolojisi ", Uluslarası Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II, 1571-1585, Kocaeli/Türkiye, 2 Mayıs-4 Mayıs.

[10] Çalık A., Tülek F., Bora A., (2005), "Nikomedia (İzmit) Depremleri Ve Arkeoloji", Deprem Sempozyumu, 763-767. Kocaeli/Türkiye, 23 Mart-25 Mart.

[11] Çiftçi T., (2018), "İzmit (Nikomedia) Kültür Varlıkları ve Arkeolojik Turizm ", Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi.

[12] Erdoğan N., (2014), "Tarihi İzmit Kent Merkezi Geleneksel Mahalleleri", Uluslararası Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II, 1541-1553, Kocaeli/Türkiye, 2 Mayıs-4 Mayıs.

[13] Erdoğan N., Özbayraktar M., Ayyıldız S., (2011), "Tarihi İzmit Kent Merkezi Geleneksel Konutları", 1. Baskı, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

[14] Erdoğan N., Özbayraktar M., Ayyıldız S., (2011), "Tarihi İzmit Kent Merkezi: Mahalleler, Sokaklar, Mimari Eserler", 1. Baskı, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

[15] Fıratlı N., (1959), "İzmit Tarihi ve Eski Eserleri Rehberi", 1. Baskı, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

[16] Fıratlı N., (1971), "İzmit Şehri ve Eski Eserleri Rehberi", 1. Baskı, Milli Eğitim Baımevi.

[17] Foss C., (2002), "Anadolu'daki Orta Çağ Kalelerinin İncelenmesi II: Nikomedia", 1. Baskı, İzmit Rotary Kulübü Kültür Yayınları.

[18] İzmit Belediyesi, (2002), "İzmit Kent Rehberi", 1. Baskı, İzmit Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

[19] İzmit Belediyesi Tarih Koridoru Projesi Arşivi, (Erişim Tarihi:15/04/2021).

[20] İzmit Belediyesi İçkale ve Çevresi Koruma Amaçlı İmar Planı Arşivi, (Erişim Tarihi:19/04/2021).

[21] Karademir G., (2018), "İzmit Veliahmet Mahallesi Mevkiinde Yer Alan Saatçi Ali Efendi Konağı'nın Mimari Analizi ve Koruma Önerileri", Yüksek Lisans Tezi, Gebze Teknik Üniversitesi.

[22] Karadeniz Y., (2017),"İzmit Sırrı Paşa Konağı Bezemeleri", Uluslararası Çoban Mustafa Paşa ve Kocaeli Tarihi Kültür Sempozyumu IV, 2132-2140, Kocaeli/Türkiye, 24 Mart-26 Mart.

[23] Kaya Ş., (2008), "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmit Kenti", Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

[24] Kuban N., Güven İ., Gerçek D., (2017), "İzmit Kentsel Sit Alanındaki Kültür Varlığı Yapıların Strüktürel Niteliklerinin Özgünlük Durumu Üzerinden Değerlendirilmesi", Uluslararası Çoban Mustafa Paşa ve Kocaeli Tarihi Kültürü Sempozyumu IV, 2202-2215, Kocaeli/Türkiye, 24 Mart-26 Mart.

[25] Kishali E., (2020), "İzmit Tarihi Yeni Hamam Restorasyon Projesi:Yapısal Değerlendirme", Mimarlık ve Yaşam Dergisi, 5 (1), 215-234.

[26] KKTVK, (2021), " Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Koruma Bölge Kurulu Arşivi.

[27] Mert G., Güler C., (2010), "Farkındalık İçin İzmit Bölgesinin Sit Alanları Üzerine Bir İnceleme", KMİM Kocaeli Mimarlar Odası Dergisi, 5, 62-71.

[28] Müştak S., (2016), "Cumhuriyetten Günümüze Türkiye'de Apartman Tasarımında Geleneksel Mimarinin İzleri: İzmit Demiryolu Caddesi Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi.

[29] Nemlioğlu C., (2016), "Kocaeli İli'nin Zarif Yapısı Sırrı Paşa Konağı'nın Osmanlı Konak Mimarisindeki Yeri Ve Önemi", Uluslararası Karamürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-II, 1731-1737.

[30] Özbayraktar M., (2014), "İzmit Geleneksel Evlerinde Fiziksel ve Sosyal Değişim ve Dönüşüm", 7. Uluslararası Yerel Yerleşimler Semineri, 849-862.

[31] Özbayraktar M., (2014), "Kolektif Bellek, Kent Belleği ve Sokaklar: İzmit Merkez Geleneksel Sokakları", Uluslararası Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II, 1555-1569, Kocaeli/Türkiye, 2 Mayıs-4 Mayıs.

[32] Öztüre A., (1981), "Nicomedia Yöresindeki Yeni Bulgularla İzmit Tarihi", 1. Baskı, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

[33] Ross A., (2007), "Antik İzmit Nikomedia", 1. Baskı, Delta Yayınları.

[34] Ulugün Y., Bakan M., Aksoy T., (2007), "Roma Dönemi Bithynia", 1. Baskı, İzmit Rotary Kulübü Kültür Yayınları.

[35] Ulugün Y., (2009), "Bizans, Selçuklu ve Haçlılar Dönemi: Bithynia", 1. Baskı, İzmit Rotary Kulübü Kültür Yayınları.

[36] Yıldız S., (2016), "İzmit Şehrinin Mekânsal Gelişim Süreci", Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

[37] Yıldız S., Döker M., (2016), "İzmit Şehrinin Nüfus Gelişimi", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi, 1 (32), 33-47.

[38] Yüce R., (1998), "İzmit ve Çevresel Tarihi", 1. Baskı, İzmit Rotary Kulübü Kültür Yayınları.

[39] Web 1, (2021), https://www.nufusu.com/ilce/izmit_kocaeli-nufusu, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[40] Web 2, (2021), https://www.izmit.bel.tr/tarih_koridoru/suleyman-pasa-hamami_22.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[41] Web 3, (2021), https://www.izmit.bel.tr/mekanlar/elbeyoglu-konagi-371-ada-3-parsel-sivil-mimarlik-ornegi_20.html, (Erişim Tarihi: 02/10/2021).

[42] Web 4, (2021), https://www.izmit.bel.tr/tarih_koridoru/basin-muzesi_12.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[43] Web 5, (2021), https://www.izmit.bel.tr/tarih_koridoru/saatci-ali-efendi-konagi_20.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[44] Web 6, (2021), https://www.izmit.bel.tr/tarih_koridoru/kihmed-egitim-ve-kultur-merkezi_11.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[45] Web 7, (2021), https://www.izmit.bel.tr/mekanlar/sirkeciler-konagi-390-ada-1-parsel-sari-konak_21.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[46] Web 8, (2021), https://www.izmit.bel.tr/tarih_koridoru/yilmazlar-evi_19.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[47] Web 9, (2021), https://www.izmit.bel.tr/tarih_koridoru/yesil-konak_17.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[48] Web 10, (2021), https://www.izmit.bel.tr/tarih_koridoru/butik-otel_18.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[49] Web 11, (2021), https://www.izmit.bel.tr/tarih_koridoru/kucuk-kosk_13.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[50] Haber, (2015), "İzmit Sırrı Paşa Konağı Restorasyonu", Restorasyon Ve Konservasyon Çalışmaları Dergisi, 64-66.

[51] Web 12, (2021), https://www.izmit.bel.tr/mekanlar/ataturk-ve-redif-muzesi_27.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[52] Web 13, (2021), https://www.izmit.bel.tr/mekanlar/kasr-i-humayun-saray-muze-izmit_26.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

[53] Web 14, (2021), https://www.izmit.bel.tr/projeler/kapanca-sokak-sagliklastirma_280.html, (Erişim Tarihi: 02/10/2021).

[54] Web 15, (2021), https://www.izmit.bel.tr/projeler/akcakoca-meydan-projesi_281.html, (Erişim Tarihi: 02/10/2021).

[55] Web 16, (2021), https://www.izmit.bel.tr/projeler/kultur-tepesi-2-etap_171.html, (Erişim Tarihi: 02/10/2021).

[56] Web 17, (2021), https://www.izmit.bel.tr/projeler/tarih-koridoru_259.html, (Erişim Tarihi: 02/10/2021).

[57] Web 18, (2021), https://www.izmit.bel.tr/tarih_koridoru/izmit-tarih-koridoru-haritasi_23.html, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).

ÖZGEÇMİŞ

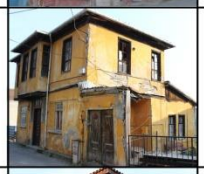
Meltem KOYUNCU 2014 yılında başladığı Kocaeli Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nü 2018 yılında başarıyla tamamlamıştır. 2019 yılından beri yüksek lisans eğitimini Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon Bölümü'nde sürdürmektedir.

EKLER

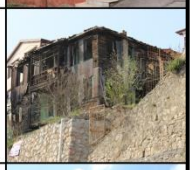
Ek A: İçkale Kentsel Sit Alanı'nda bulunan tescilli yapıların listeleri

E:No	Ada/Parsel	fotoğraf	E:No	Ada/Parsel	fotoğraf	E:No	Ada/Parsel	fotoğraf
E97	378/24		**E2**	188/8		**A59**	368/1	
E73	378/19		**E75**	369/3		**A58**	369/4	
E78	371/3		**E74**	367/2		**E77**	371/1	
E55	361/34		**A74**	190/13		**A75**	189/16	
A61	377/1		**A69**	397/6		**A15**	190/20	
A63	401/4		**A65**	386/2		**A72**	393/7,8	
A76 A77	Antik Roma Tiyatrosu		**A58**	Bayraktar Burcu		**A28**	Karaburç	

Ek A1.1: İçkale Kentsel Sit Alanı'nda bulunan tescilli yapılar 1, 2021.

E:No	Ada/Parsel	fotoğraf	E:No	Ada/Parsel	fotoğraf	E:No	Ada/Parsel	fotoğraf
E113	397/1		**E112**	397/2		**E100**	387/2	
E102	388/16		**E103**	388/18		**E15**	190/20	
A84	394/1		**E111**	393/7		**E110**	391/6	
E107	390/7		**E109**	391/3		**A71**	353/1	
E106	390/5		**E128**	722/1		**E82**	373/18	
E105	390/2		**E104**	390/1		**E83**	373/19	
A70	373/22		**E47**	358/49		**E86**	373/25	
E87	373/27		**E79**	373/4		**A56**	372/2	
E48	358/51		**E49**	358/52		**E76**	370/11	

Ek A1.2: İçkale Kentsel Sit Alanı'nda bulunan tescilli yapılar 2, 2021.

E:No	Ada/Parsel	fotoğraf	E:No	Ada/Parsel	fotoğraf	E:No	Ada/Parsel	fotoğraf
E20	331/20		**E24**	331/41		**E45**	358/24	
E44	358/21		**A79**	358/17		**A83**	358/11	
E52	361/25		**E61**	362/14		**E57**	361/37	
E59	362/20		**E60**	362/21		**E50**	360/2	
E51	360/70		**A25**	362/2		**E63**	364/7	
E98	381/2		**E92**	377/9		**E93**	378/13	
E10	186/60		**E66**	365/11		**E64 E65**	365/9,10	
E68	365/6,7=		**E69**	366/1		**E73**	366/6	
E95	378/21		**E96**	378/22,23		**E94**	378/19	

Ek A1.3: İçkale Kentsel Sit Alanı'nda bulunan tescilli yapılar 3, 2021.

E:No	Ada/Parsel	fotoğraf	E:No	Ada/Parsel	fotoğraf	E:No	Ada/Parsel	fotoğraf
A44	219/1		**A43**	219/1		**A42**	219/13	
A40	219/2		**E10 E11 E12**	190/1,3,5		**A82**	189/26	
E9	189/25		**E8**	189/23,24		**E7**	189/18	
E13	190/9,10		**E5**	189/15		**E6**	189/16	
E4	189/14=13		**A66**	399/3		**E118**	398/10	
E122	400/19		**E121**	400/11		**A81**	400/7	
E120	400/8		**E3**	189/10		**E2**	188/8	
E127	402/7		**E126**	402/3		**E124**	402/1	
E112	395/1		**E114**	397/15		**E117**	397/20	

Ek A1.4: İçkale Kentsel Sit Alanı'nda bulunan tescilli yapılar 4, 2021.

Ek B: Diğer Ekler (CD)

- Çukurçeşme Sokak Batı cephe silueti 1,
- Çukurçeşme Sokak Batı cephe silueti 2,
- Çukurçeşme Sokak Batı cephe silueti 3,
- Çukurçeşme Sokak Batı cephe silueti 4,
- Çukurçeşme Sokak Batı cephe silueti 5,
- Çukurçeşme Sokak Batı cephe silueti 6,
- Çukurçeşme Sokak Batı cephe silueti 7,
- Çukurçeşme Sokak Doğu cephe silueti 1,
- Çukurçeşme Sokak Doğu cephe silueti 2,
- Çukurçeşme Sokak Doğu cephe silueti 3,
- Çukurçeşme Sokak Doğu cephe silueti 4,
- Çukurçeşme Sokak Doğu cephe silueti 5,
- Çukurçeşme Sokak Doğu cephe silueti 6,
- Çukurçeşme Sokak Doğu cephe silueti 7,
- Öneri işlev paftası,
- Öneri kat sayısı paftası,
- Öneri ulaşım paftası,
- Sentez 1,
- Sentez 2,
- Vaziyet planı mevcut durum 1,
- Vaziyet planı mevcut durum 2,
- Vaziyet planı mevcut durum 3,
- Vaziyet planı mevcut durum 4,
- Vaziyet planı mevcut durum 5,
- Vaziyet planı öneri 1,
- Vaziyet planı öneri 2,
- Vaziyet planı öneri 3,
- Vaziyet planı öneri 4,
- Vaziyet planı öneri 5.